

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

SELMA LAGERLÖF

KUDÜS

I

Çeviren:
Hayrullah ÖRS

KUDÜS I

83

DÜNYA EDEBİYATINDAN TERCÜMELER

İSKANDİNAV KLÁSİKLERİ: 16

K U D Ü S

I

SELMA LAGERLÖF

K U D Ū S

I

(Jerusalem)

Bu eseri Hayrullah ÖRS dilimize çevirmiştir.

ANKARA 1953 — MİLLÎ EĞİTİM BASIMEVİ

BAŞLANGIÇ

İngmar Oğulları

1

Bir yaz sabahı delikanlının biri tarlasını nadas ediyordu. Güneş sevimli sevimli parlıyordu, otlar çiyden nemliydi, hava öyle taptazeydi ki dille anlatılamaz. Atlar sabah havasından biraz coşmuştu ve sabanı oyuncak gibi çekip götürüyordu. Her zamankinden bambaşka bir tırıstı bu! Delikanlı atlara yetişmek için âdeta koşmak zorunda kalıyordu.

Sabanın devirdiği kesekler koyu kahve rengi uzanıyor ve nemle tavadan parlıyordu. Çift süren delikanlı da buraya yakında çavdar ekebileceğine sevinliyordu. İçin için şöyle düşünüyordu: «Nasıl oluyor da arasına öyle ağır tasalara düşüyor ve yaşamayı o kadar zor gibi görüyorum? Sanki şu göklerdeki bir tanrı evlâdı gibi bahtiyar olmak için güneş ışıyla güzel havadan başka bir şeye ihtiyaç mı var?»

Burası, sarı ve filizi birçok ekin tarlasının böldüğü uzun, oldukça geniş bir vadiydi, bu ekin tarlalarının yanı sıra, biçilmiş yoncalıklar, çiçekte patates tarlaları ve mavi çiçekler açmış küçük keten tarlaları uzanıyor, bunların üzerinde ise sayısız, beyaz kelekler uçuşuyordu. Sanki

bütün bunları tamamlamak için de vadinin ortasında, kurşuni renkli birçok işletme binaları ve kırmızı boyalı büyük konağıyla muazzam, eski bir çiftlik yükseliyordu. Konağın cephesinde dal budak salmış iki yüksek armut ağacı, kapısının yanında birkaç körpe kayın, çiftlik avlusunda büyük odun yığınları ve samanlığın arkasında da dev gibi birkaç ot yığını görünüyordu. Düzlükte böyle yükselen bu çiftliğin, deniz üstünde direkleri ve yelkenleriyle boy veren büyük bir gemi kadar muhteşem bir görünüşü vardı.

Çift süren genç köylü:

«Böyle bir çiftliğin de var!» diye düşünüyordu.
 «Sağlam ve güzel yapılı binaların, güzel hayvanların, çevik atların ve elmas gibi adamların! Sen hiç değilse bucağın en zengini kadar zenginsin; günün birinde fıkara düşmek korkun da yok»

Arkasından, kendi düşüncelerine cevap olarak şöyle dedi:

«Evet ama benim korktuğum zaten fıkarcılık değil. Ben, babam ve büyük babam gibi dürüst bir insan olabilirsem bana yeter.»

«Bunları aklıma getirmem kötü oldu, çünkü demin ne kadar şendim. Ama yalnız şunu düşündüm mü yetiyor: babamın vaktinde bütün komşular ona uyarlardı, hem de her yaptıkları işte.. Onun biçmeğe başladığı sabah onlar da biçmeğe başarlardı, Ingmar çiftliğinin tarlalarını nadas

emeğe başladığımız gün onlar da bütün vadide sabanları toprağa saparlardı. Ama şimdi ben, kaç saattir burada çift sürüyordum da kimse çıkıp sabanının demirini bilemeğe bile kalkmadı.»

«Bana öyle geliyor ki çiftliği, adı Ingmar Ingmarsson olan herhangi biri kadar iyi idare ettim. Onun için elde ettiğim para, babamın kazandığından çok; onun zamanında tarlada bulunan küçük, bataklık hendekleri ortadan kaldırdım. Doğrusunu söylemek lazım gelirse ormana da babam gibi zararım dokunmadı, ona ilişmedim. Halbuki babam bir türlü onu kesip yakmaktan vazgeçmezdi.»

Delikanlı:

«Bunları düşünmek çok defa pek zor,» dedi «bu düşüncelere her vakit, bu sabahki gibi aldırmazlık edemiyorum. Babamla büyük babam sağken; Ingmar Oğulları o kadar uzun zamandan beri dünyadadırlar ki Allahın neler istediğini bilirler, denirdi; ahali de onlara, köye hükmetmeleri için âdeta yalvarırdı. Papazı, zangocu onlar tayin eder, ırmağın ne zaman temizleneceğini, okul binasının nerede yapılacağını onlara söylerdi. Ama bana kimsenin akıl danışacağı yok, ben de kimseye şu da şöyle olsun diyemiyorum.

«Ne tuaf, böyle bir sabahta insana tasaları bile hafif görünüyor. Şimdi bunların topuna birden güleceğim geliyor. Ama yine de sonbaharın benim için ömrümde görmediğim kadar kötü geçeceğinden korkuyorum. Şimdi düşündü-

ğüm şeyi yapacak olursam, pazar günleri ne papas, ne de hâkim, kilise meydanında gelip elimi sıkar! Halbuki şimdiye kadar bunu olsun bırakmadılardı. Artık Fıkarayı Koruma Birliğinin başkanlığına bile seçilmiyeceğim, Kilise Kurulu reisi olmayı aklıma bile getiremiyeceğim.

«Hiçbir zaman düşünme, sabanın izleri boyunca gidildiği vakitki kadar kolay olmuyor. İnsan yalnızdır, insanı rahatsız edecek hiçbir şey yoktur; olsa olsa saban izlerinde yürüyen ve solucan arıyan kargalara rastlarsınız, o kadar.» Genç çiftçiye, düşünceleri, sanki biri kulağına fısıldıyormuş gibi kolaylıkla belirliyor-muş gibi geliyordu. Bugünkü kadar açık ve ber-rak düşünebildiği pek nadir olduğu için, o da neşelendi, keyiflendi. Lüzumsuz yere tasalara kapıldığına inanmaya başladı, kimsenin, kendini felâkete atmasını ondan istemediğini düşündü.

Düşünüyordu ki, eğer babası sağ olsaydı ondan, vaktiyle bütün zor işlerde nasıl nasihat istediye öylece fikir sorabilirdi. Babasının orada olmayışına ve hemen ona akıl danışmadığına tahammül edemez hale geldi.

«Ne olurdu sadece yolu bilseydim,» dedi ve bu fikir onu eğlendirmeğe başladı, «o zaman doğruca onun yanına giderdim. Güzel bir günde şöyle çıkagelsem Büyük Ingmar acaba ne derdi? Bana öyle geliyor ki birçok tarla ve çayırları, büyük ambarları, karası da alacası da bulunmı-yan, hepsi burada, aşağıda sahibolmak istedikleri

gibi kızıl, sürü sürü inekleri olan büyük bir çiftlikte oturuyordur o. Derken ben salona girince...»

Delikanlı tarlanın ortasında birdenbire durdu ve gülmeye başladı. Bu düşünceler ona inanılmıyacak kadar zevk veriyor ve onu sürükleyip götürüyordu, âdeta yeryüzünde olup olmadığını fark edemiyecek haldeydi. Ona sanki birdenbire gökteki ihtiyar babasının yanına gitmiş gibi geldi.

«Salona girdiğim zaman,» diye devam etti, «Çiftçiler çepeçevre, duvarlar boyunca oturuyorlardır. Hepsinin saçı kızıl kırmızı, kaşları beyaz, alt dudakları kocamandır, hepsi de babama bir yumurtanın ötekilerine benzediği kadar benzerler. Derken ben orada bu kadar çok insan görünce ne yapacağımı şaşırır, kapıda dururum. Ama babam masanın en başında oturmaktadır; beni görür görmez: «Hoş geldin Küçük Ingmar Ingmarsson» der, sonra kalkar, bana doğru gelir. Ben: «Size birkaç söz söylemek istiyordum, baba, ama burada o kadar çok yabancı var ki!» derim. Babam, «Yok canım, bunların hepsi aileden. Bütün bu adamlar Ingmar Çiftliğinde oturmuşlardır, hattâ içlerinden en ihtiyarları putpereslik zamanından kalmadır,» der. — «Evet ama ben sizinle yalnız olarak bir iki şey konuşmak istiyorum.»

O zaman babam etrafına bakar, benimle beraber küçük odaya gidip gitmemeyi düşünür,

sonra hatırım için benimle beraber mutfığa gider, ocak başına oturur, ben de odun yarma kötüğünün üstüne otururum, «Buradaki çiftliği-niz pek güzel, baba,» derim.—«Evet, fena değil,» der babam. «Sen bizim İngmar Çiftliğinden haber ver; orası ne âlemde?»—«Yolunda gidiyor,» derim. «Geçen yıl otun kayık yüküne on iki kron aldık.» Babam:—«Yok canım, sahi mi söylüyorsun?» der, «bana öyle geliyor ki sen buraya beni kandırmağa geldin, Küçük İngmar!»

«Yalnız, benim halim fena,» derim. «Boyuna dinlediğim, hep sizin Tanrımız kadar akıllı olduğunuz, baba! Ama bana aldırış eden kimse yok.» O zaman ihtiyar:—«Cemaat Meclisine seçilmedin mi?» diye sorar. — «Hayır, ne Okul Meclisine, ne Kilise Meclisine, ne de Fakirleri Koruma Meclisine.»—«Peki suçun ne imis, Küçük İngmar?»—«Eh, ahali diyor ki başkalarının işlerini üzerine almak isteyen, önce kendi işlerini adamakıllı yürütmelidir.»

Öyle sanırım ki bunun üzerine ihtiyar, gözlerini yumar ve bir müddet sessiz sessiz düşünür, nihayet—«İngmar, sen evlenmeye ve iyi bir kadın almaya bakmalısın!» der.—«İşte asıl bunu yapamıyorum, baba» derim, «İsterse köyün en fakiri olsun, hiç bir çiftçi bana kızını vermiyor.» Babam:—«Bütün olan bitenleri bana şöyle adamakıllı anlat bakalım, Küçük İngmar,» der, sesi tatlılaşmıştır.

— «Bakın baba, dört yıl önce, çiftliğe sahip

olduğum yılda, Bergskog'daki Brita'yı istedim.» —«Dur bakayım,» der babam, «bizim soyumuzdan Bergskog'da oturan kimse var mı?» Artık babam burada, aşağıda olan şeyleri pek hatırlıyamaz olmuştur.—«Hayır, ama bunlar zengin insanlardır, hem siz pek iyi hatırlıyacaksınız, Brita'nın babası Diyet Meclisi üyesidir.»—«Pekâlâ, pekâlâ, ama sen kendi soyumuzdan biriyle evlenmeliydin, o zaman, eski âdetleri, eski gelenekleri bilen bir karın olurdu.»—«Çok doğru baba, sonradan ben de bunu anladım.»

Sonra babamla ben bir zaman sosup otururuz, derken babam yeniden söze başlar:—«Her halde güzeldi değil mi?»—«Evet» derim «saçları koyu, gözleri açık renkliydi, yanaklarında güller açardı. Ama çalışkandı da, bunun için annem onunla evlenmek istediğime sevinmişti. Bu iş iyi gidecekti, yalnız bakın, işin kötülüğü şundaydı ki kız beni istemiyordu.»—«Böyle gencecik şey istemiş ne olacak, istememiş ne olacak?»—«Öyle! Anasiyle babası da zaten onu peki demeye zorladılar.»—«Zorladıklarını nereden biliyorsun? Bana öyle geliyor ki Küçük İngmar İngmarson, o, senin gibi zengin bir koca bulduğuna sevinmeliydi.»

—«Yok, pek de sevinmiş değildi, ama gene de adlarımız kilisede ilân edildi, düğün günü kararlaştırılmıştı, düğünden önce de Brita, anne-me yardım için, İngmar Çiftliğine yerleşti. Çünkü, işin doğrusu, annem günden güne ihti-

yarlayıp takattan düşüyor.» Babam bana cesaret vermek ister gibi,—«İyi ama bütün bunlarda bir kötülük yok ki..» der.

— «Ama o yıl tarlalarda bir şey bitmez oldu, patatesler gelişmedi, inekler hastalandı, bunun üzerine annemle ben düşündük ki' düğün bir yıl geciktirilirse iyi olacak! Anlıyorsun ya, nişanımız kilisede ilân edildikten sonra düğünün pek o kadar ehemmiyeti yok diye düşünmüştüm; ama böyle düşünmenin herhalde modası geçmiş olacak.» Babam: —«Eğer kendi soyumuzdan birini alaydın o herhalde sabrederdi,» der.—«Her neyse» diye cevap veririm, «düğünü böyle uzatmanın Brita'nın hoşuna gitmediğinin farkına varmadım değil, ama işe bakın ki düğün için param yokmuş gibi geliyordu bana. Daha ilkbaharda cenazemiz olmuştu, tasarruf sandığından da para çekmek istemiyordum.» Babam,—«Yok, beklemek isteyişin yerinde olmuş,» der.—«Ama, Brita'nın, düğünden önce çocuğunu vaftiz ettirmekten hoşlanmıyacağından korkuyordum» Babam: —«Herşeyden önce insan, bir işe yetecek parası olup olmadığını düşünmelidir.» der.

—«Ama Brita günden güne sessizleşti, tuhaf-laştı, nesi olduğunu bir türlü anlayamıyordum. Yurduna hasret çekiyor diye düşündüm, çünkü anasına, babasına ve yurduna çok bağlıydı. Bu da geçer, diye düşündüm, hele bir alışsın da, zamanla İngmar Çiftliğini sever. Bununla bir müddet avundum, ama sonradan anneme Brita'.

nın neden bu kadar sarardığını ve dalgın göründüğünü sordum. Brita'nın, düğünü geciktirdiğim için öfkeli olduğunu düşünmüyor değilim, ama ona bunu sormaktan çekiniyordum. Bilirsiniz ya baba, siz bana, evleneceğim sene evi kırmızıya boyatmamı hep söyler dururdunuz. İşte tam bu yıl da kırmızı boya için param yoktu. Gelecek sene bütün bunlar yapılır biter, diye düşündüm.»

Genç çiftçi bir yandan yürüyor, bir yandan dudaklarını kıpırdatıyordu. Kendini düşüncelerine o kadar kaptırmırtı ki ona sanki babasının yüzünü sahiden görüyormuş gibi geliyordu. «Babama her şeyi apaçık anlatmalıyım ki bana iyi bir akıl öğretebilsin» diye düşündü.

—«Böylece kış geçti. Ben çok defa düşündüm ki, Brita hep böyle bedbaht olacaksa, ondan vazgeçip kendisini Bergskóg'a göndermem daha hayırlı idi. Fakat artık bunun da vakti geçmişti. Derken mayıs geldi. Bir akşam onun savuşup gitmiş olduğunun farkına vardık. Bütün gece aradık, sabaha karşı bir hizmetçi kız onu buldu.»

Artık bundan sonrasını anlatmak bana güç gelir, susarım, ama babam sorar:—«Ölmemişti ya Allah aşkına?»—«Hayır, ölmemişti,» derim. Babam sesimin titrediğinin farkına varır.—«Çocuk doğmuş muydu?» diye sorar.—«Evet» derim, «Karım da onu boğmuştu, çocuğun ölüsü onun yanında yatıyordu.» — «Herhalde çıldırmış olacak,

değil mi?» — «Yok, aklı başındaydı. Ama, kendisini zorla aldığımın intikamı olarak bunu yapmıştı. Eğer kendisiyle evlenmiş olsaydım bunu yapmıyacağını söyledi, fakat şimdi, düşünmüş ki, şerefiyle doğmasını istemedikten sonra hiç çocuğum olmamalıymış.» Bunun üzerine babam kederinden susup kalır, nihayet:—«Çocuğun olacak diye sevindin miydi Küçük - Ingmar?» diye sorar, «Evet!»—derim.—«O halde, böyle kötü bir karıya kapıldığın için sana yazık olmuş.»

Babam:—«Şimdi herhalde hapishanededir?» diye sorar.—«Evet, üç seneye mahkûm oldu.» —«Demek bunun için sana kimse kızını vermek istemiyor»—«Evet, bunun için, ama ben de kimseden sormadım,»—«Demek bunun için köyde itibarın yok?»—«Köylüler diyorlar ki, ben Brita'yı bu hale getirmiyebilirmişim. Diyorlar ki, eğer ben sizin kadar akıllı olsaymışım, baba, Brita ile konuşurmuşum ve neye tasalandığını meydana çıkarırmışım.»—«Kötü bir karıyı anlamak böyle genç bir delikanlı için kolay değildir.»

— «Hayır, baba,» derim, «Brita kötü değildi, ama mağrurdu.» Babam: — «Bunu ikisi de bir yola çıkar,» der.

Babamın sadece benim tarafımı tutmak istediğini fark edince derim ki:—«Birçokları benim için, öyle davranabilirdi ki kimse çocuğun ölü doğduğundan başka birşey bilmezdi diyorlar.»

Babam:— «Neden cezasını çekmiyecekmiş?» der.—«Diyorlar ki eğer bu sizin zamanınızda

olsaymış, Brita'yı bulan kızın çenesini durdurmanın yolunu öyle bulmuşsunuz ki etrafa birşey sızmazmış.»—«Peki sonra onunla evlenir miymişsin?»—«Hayır, artık onunla evlenmem de lâzım değilmiş. Birkaç hafta sonra nişanı bozup evimden hoşlanmadı diye onu babasının evine yollıyabilirmişim.»—«Evet, sahiden de böyle yapabilirdin; ama köylüler de, bu genç yaşında senden bir ihtiyar kadar akıllıca davranmayı herhalde bekliyemezler.»

— «Bütün köy benim Brita'ya kötülük ettiğimi söylüyor!»—«Brita namuslu insanların şerefini lekelediği için, daha çok kötülük etmiş!»—«Ama onu benimle evlenmeye zorlayan benim.»—«Evet ama buna sevinmesi lâzımdı!». der babam.

— «Demek sizce onun hapishaneye düşmesi benim suçum değil?»—«Bana göre kendisini oraya düşüren gene kendisi!» O zaman doğrulur ve ağır ağır derim ki:—«Demek Brita sonbaharda hapisten çıktığı zaman onun için bir şey yapmama sizce lüzüm yok, öyle mi baba?»—«Ne yapmak istiyorsun, yoksa onunla evlenecek misin?»—«Evet, böyle yapmam lâzım değil mi?» Babam bana dik dik bakar, sonra sorar:—«Onu seviyor musun?»—«Hayır, o benim sevgimi öldürdü.» O zaman babam gözlerini indirir, hiçbir şey söylemez, sadece düşünür.

— «Görüyorsunuz ya, bu felâkete sebeb olduğum fikrinden bir türlü kurtulamıyorum, baba,» derim. İhtiyar hiç sesini çıkarmadan oturur, cevap

vermez. «Onu son görüşüm muhakeme sırasında oldu; çok kederliydi, çocuğunu kaybetmiş olduğu için acı acı ağlıyordu. Bana tek bir acı söz söylemedi, bütün suçu yalnız kendi üzerine aldı. Oradakilerin çoğu ağlıyordu baba. Hattâ hâkimin bile âdeta gözleri doldu. Brita'ya üç yıldan fazla ceza vermedi.»

Ama babam tek bir söz bile söylemez.

«Şimdi, güzün evine döndüğü zaman onun için çok zor olacak,» derim. «Bergskog'dakiler onun gelişinden memnun olmayacaklar. Onlar, Brita'nın adlarına leke sürdüğü fikrindeler, bunu onun başına kakmıyacaklarını da kim bilir! Hep evde kalmaya mecbur olacak, kiliseye gtmeyi bile göze alamıyacak. Her bakımdan onun için pek zor olacak.»

Ama babam hiç cevap vermez.

«Bununla beraber onu almak da benim için kolay değil,» derim. «Büyük bir çiftliğin sahibi için, hizmetçilerinin ve yanaşmalarının tepeden bakacakları bir karısı olmak hoş bir şey değildir. Annem de bundan hoşlanmıyacak; büyük çiftçileri de ne cenazelerde, ne de düğünlerde bize davet edebileceğimizi sanmıyorum.»

Babam hâlâ susar.

«Bakın, mahkeme sırasında elimden geldiği kadar ona yardım etmek istedim; hâkime, onu bana varmaya zorladığım için bütün suçun bende olduğunu söyledim. Bundan başka, onu öyle suçsuz buluyorum ki, bana karşı düşüncesini de-

ğıştirecek olursa hemen bugün onunla evlenirim, dedim. Bunu Brita hafif bir ceza ile kurtulsun diye söylemiştim. Ama, bana iki defa mektup yazdığı halde fikrini değiştirdiğini gösteren hiçbir alâmet yok. Artık siz de pekâlâ anlıyorsunuz ki baba, bu söz yüzünden onunla evlenme zorunda değilim.»

Ama babam öyle oturur, düşünür ve ağzını bile açmaz.

— «Biliyorum ki bu, meseleyi insanca ele almaktır ve biz İngmar Oğulları hep Tanrımızın yoluna uymak istemiştizdir. Fakat bazan düşünüyorum ki, Tanrımız da belki kaatil bir kadının böyle yükseltilmesini hoş görmeyecektir.»

Ama babam sadece susar.

— «Şunu da düşünmelisiniz ki baba,» derim, «başka birinin ıstırap çekmesine, ona yardıma kalkışmadan göz yummak bir insana ne kadar güç gelir. Sanırım ki bütün köy halkı bunu doğru bulmayacak, ama bu yıllar bana o kadar zor geldi ki, Brita serbest kalınca onun için bir şeyler yapmaktan kendimi alamıyacağım.»

Babam hiç kıpırdamdan oturur.

O zaman nerede ise ağlıyacak hale gelirim ve derim ki : — «Bakın, ben genç bir delikanlıyım, eğer onu alacak olursam çok şeyler kaybedeceğim. Ahali önce ona kötü davrandığımı söylüyordu, ama eğer böyle yapacak olursam bu sefer de bunu büsbütün ters bulacaklar.»

Ama babamı tek bir söz bile söylemeğe ya-
naştıramam .

— «Bir de düşündüm ki baba, başka çiftlikle-
rin sahipleri boyuna değiştiği halde biz İngmar
Oğullarının yüzlerce yıldan beri çiftliğimizde
kalmamız tuhaf bir şey ! Sonra düşündüm ki bu,
herhalde İngmar Oğullarının hep Tanrının yo-
lunda gitmeğe çalışmaları yüzünden olsa gerek .
Biz İngmar Oğulları insanlardan korkmak zorun-
da değiliz . biz sadece Tanrının yolunda gitme-
liyiz .»

O zaman ihtiyor, gözlerini açar ve der ki :
— «Bu güç bir mesele İngmar, bana kalırsa içeri
gideyim, öteki İngmar Oğullarına danışayım .»

Bunun üzerine babam tekrar salona girer,
bense dışarıda oturup beklerim . Beklerim, bek-
lerim, babam gelmez . Saatlerce bekledikten
sonra artık usanır, babamın yanına giderim . Ba-
bam : — «Sabırlı ol, dışarıda bekle Küçük - İngmar !»
der, «bu, zor bir mesele !» Bütün ihtiyarların
nasıl gözleri yumulu oturup düşündüklerine
bakarım ve beklerim, beklerim, herhalde hâlâ da
beklemekteyim . . .

Genç köylü şimdi, sanki atların dinlenmeye
ihtiyaçları varmış gibi, ağır ağır ilerliyen saba-
nın arkasından gülümsiyerek gidiyordu . Hen-
değin kenarına gelince dizginleri çekti ve durdu ;
şimdi tamamiyle ciddileşmişti .

— Ne tuhaf, dedi, insan birinden akıl danışırken, daha danıştığı sırada kendiliğinden, ne doğrudur, ne doğru değildir, fark ediyor; o zaman üç uzun yılda bulamadığı şeyi birdenbire görüyor. Artık Allahın istediği gibi olsun!

Bunun yapmak zorunda olduğunu hissediyordu. Aynı zamanda bu ona öylesine güç geliyordu ki düşündükçe bütün cesaretini kaybediyordu.

— Allah yardımcım olsun, diye düşündü.

Fakat sabahın bu erken saatinde yola düşmüş olan yalnız Ingmar Ingmarsson değildi. Çavdar tarlaları arasından kıvrıla kıvrıla giden bir izden ihtiyar bir adam geliyordu. Zanaatının ne olduğunu kestirmek güç değildi, çünkü uzun bir boya fırçasını omuzlamıştı ve külâhından kunduralarının tabanına kadar üstü başı kırmızı boya içindeydi. Gezginci badanacılar boyanmamış veya bütün boyaları solmuş yahut yağmurdan akmış bir çiftlik görebilmek için nasıl bakınırlarsa o da öyle sık sık etrafına bakıyordu. Kâh şurada, kâh burada böyle bir çiftlik gördüğünü sanmış, fakat hangisini seçeceğine bir türlü karar verememişti. Nihayet küçük bir tepeye erişti, oradan, vadideki kocaman ve azametli Ingmar çiftliğini gördü.

— Hey Allahım! diye bağırdı ve sevincinden durakladı, şuradaki konak yüz yıldan beri boyanmamış, eskilikten kapkara olmuş, işletme binaları şimdiye kadar hiç boya yüzü görmemiş.

Ne kadar da çok bina! Burada benim için ta güze kadar iş var!

Pek fazla ilerlememişti ki çift süren genç bir köylüyü gördü.

Boyacı:

— Bak, şurada bir köylü var, buranın yerlisi, etrafı da tanıyordur, diye düşündü, bu çiftlik hakkında öğrenmek isteklerimi ondan sorabilirim.

Yoldan ayrılıp tarlaya girdi, İngmar'a, bu büyük çiftliğin neresi olduğunu ve buranın sahibinin binalarını boyatmak isteyip istemediğini sordu.

İngmar İngmarsson irkildi ve sanki bir hayalet görmüş gibi adama baktı.

— Vallahi bu bir boyacı, diye düşündü, hem de bulup bulup tam şimdi geliyor!

Şaşırıp kalmıştı, hiçbir söz bulup söyleyemedi.

Babasının sık sık: «şu eski çirkin evinizi boyatmalısınız,» diyenlere hep bu işi İngmarı evlendirdiği yıl yaptıracağı cevabını verdiğini hatırlıyordu.

Boyacı bir defa daha, bir üçüncü defa daha sordu, ama İngmar sanki onu anlamıyormuş gibi hiç sesini çıkarmadan duruyordu.

«Yukarıda, göktekiler bir cevap buldular mı acaba?» diye düşünüyordu, «babam benim bu yıl evlenmem gerektiğini mi bana bildiriyor?»

Bu düşüncenin o kadar tesiri altında kaldı ki adama bu işi hemen verdi. Sonra derin bir

heyecan içinde ve âdeta mesut, sabanının ardından gitmeye devam etti. «Babanın bunu istediğini böyle iyice bildikten sonra bu işi yapmak sana hiç de zor gelmiyecek,» diye düşünüyordu.

2

Birkaç hafta sonra bir gün Ingmar arabasının koşumlarını temizleyip parlatmakla uğraşıyordu. Keyfi yerinde değil gibiydi ve iş ağır yürüyordu. «Eğer ben Allah olsaydım...» diye düşündü ve işine adamakıllı sarıldı; fakat sonra yeniden düşünmeye başladı: «Eğer Allah ben olsaydım, bir şeye karar verilince onun hemen yaplıvermesini sağlardım İnsanlara düşünmek ve bütün engelleri hesaplamak için böyle uzun zaman bırakmazdım. Yok koşumları parlatmakmış, yok arabayı boyamakmış, bunlara vakitleri var mı yok muya aldırış etmezdim; onları sabanın başından alıp götürüverirdim.»

Yoldan bir arabanın geldiğini duydu, başını kaldırıp baktı ve hemen atı da arabayı da tanıdı. Annesinin çalışmakta olduğu mutfağa doğru:

— Bergskog'un Diyet Meclisi üyesi buraya geliyor! diye bağırdı.

Kadının hemen ateşi canlandığı ve kahve değirmenini islettiği duyuldu.

Diyet Meclisi Üyesi arabasını avluya sürdü; orada, yerinden inmenden durdu.

— Hayır, teşekkür ederim, içeri girmiyeceğim, Ingmar, dedi, yalnız sizinle konuşacak

bir iki şeyim var. Vaktim pek az, Bucak Meclisi toplantısına gitmem de lâzım!

— Annem kahveyi şimdi hazırlar!

— Teşekkür ederim, ama vaktinde orada olmam lâzım.

İngmar:

— Sizin son defa buraya gelişinizden beri çok zaman geçti, dedi.

Bu sırada annesi de kapının önüne çıktı ve adamdan içeri girmesini rica etti.

— Meclis Üyesi Bey herhalde bir fincan kahve içmeden gitmek istemezler! dedi.

İngmar arabanın çamur siperini açtı, Diyet Meclisi üyesi ayağa kalktı.

Bu iri, güzel, hareketli bir adamdı, İngmar'la annesinden bambaşka bir insan, çeşidindenmiş gibi görünüyordu, bunların ikisi de çirkin, uyuşuk yüzlü ve ağır hareketliydi. Fakat Meclis Üyesi, İngmar Çiftliğinde ta eski zamanlardan beri yerleşmiş olan bu soya karşı büyük bir hürmet besliyordu ve İngmar'a benzemek, onun gibi bir İngmar oğlu olmak için güzelliğini seve seve fedaya hazırdı. Kızına karşı daima İngmar'dan tarafa olmuştu ve şimdi bu kadar iyi karşılanışı yüreğine su serpmişti.

Biraz sonra Märta Anne kahveyi getirince maksadını anlatmaya başladı.

— Size.. diye söze başladı, öksürdü, size Brita için ne yapmak istediğimi haber vermek istiyorum.

Märta Annenin elindeki fincan biraz titre-di, fincan tabağında duran kaşık çıngırdadı; sonra ağır bir sessizlik oldu.

— Bize öyle geliyor ki onun Amarika'ya gitmesi hayırlı olacak.

Adam yeniden sustu ve aynı sessizlik başladı Meclis Üyesi bu ağırkanlı insanlar karşısında konuşmanın güçlüğüne düşünerek içini çekti.

— Biletlerini aldık bile !

İngmar:

— Herhalde önce eve gelecek değil mi? dedi.

— Hayır, evde ne işi var ki?

İngmar yeniden susup kaldı. Gözleri âdeta yumuluydu ve sanki uyuyormuş gibi sükûnetle oturuyordu. Onun yerine şimdi Märta Anne sormaya başladı:

— Ona elbise lâzımdır herhalde?

— Bu da tamam, şehire indiğimiz zamanlar uğradığımız Tüccar Löfberg'e hazır bir sandık bıraktık.

— Ya annesi onu bir kere daha görmek için oraya gitmiyor mu?

— Gitmeyi çok istiyor ama, ben dedim ki onlar birbirlerini görmezlerse daha iyi olacak.

— Evet, bu da düşünülebilir.

— Biletiyle para Tüccar Löfberg'in yanında hazır; böylece ne lâzımsa herşeyi orada bulacak. İngmar'ın artık bu işe üzülmemesi için bunları öğrenmesi lâzımdır, diye düşündüm.

Bu sefer Märta Ana da sustu, başörtüsü ensesine kaymıştı; gözleri önlüğüne dikiliydi. Meclis Üyesi:

— Artık İngmar yeniden evlenmeyi düşünmelidir! dedi.

Ana ile oğul aynı sabırla susuyorlardı.

— Bu büyük evde Märta Anneye bir yardımcı lâzım, İngmar da onun ihtiyarlığının rahat geçmesini sağlamak zorundadır!

Meclis Üyesi sustu ve kendi kendine «acaba beni dinliyorlar mı» diye düşündü. Nihayet:

— Ben de, karım da bu meseleyi tamir etmek istiyoruz, dedi.

Fakat İngmar susuyor ve kalbinden büyük bir sevincin yükseldiğini duyuyordu. Brita Amerika'ya gidecekti, onunla evlenmesine artık lüzum yoktu. Eski İngmar Çiftliğinde bir kaatil kadın, hanım olmıyocaktı. Ne kadar memnun olduğunu göstermenin hoş kaçmıyacağını düşünerek susmuştu, fakat şimdi bir şeyler söylemenin vakti geldiğini düşündü.

Meclis Üyesi de artık susmuştu, İngmar ailesine düşünmek için zaman vermek lâzım olduğunu biliyordu. Nihayet gene İngmar'ın annesi:

— Eyet, şimdi Brita cezasını çekti, sıra bizlere geldi! dedi.

İhtiyar kadın bununla, yollarındaki engelleri kaldırmasına karşılık Meclis Üyesi, İngmarsson'lardan herhangi bir yardım istiyecek olursa bun-

dan çekimiyceklerini söylemek istiyordu; fakat İngmar bu sözü haşka türlü anladı. İrkildi ve kendisine sanki bir uykudan uyanıyormuş gibi geldi. «Babam buna ne der?» diye düşündü. «Şimdi bu işi ona açacak olsam, bana karşı ne derdi?» — «Allahın adaletiyle alay edebileceğini düşünüyorsan aldanıyorsun,» derdi babam. «Eğer Brita'ya bütün suçu yalnız başına taşıtırsan bunun cezasız kalacağını sanma! Eğer babası sana hoş görünmek ve senden ödünç para almak için onu reddetmek istiyorsa varsın istesin, Tanrının yolunda gitmelisin sen, Küçük İngmar İngmars-son!»

İngmar : «Bana öyle geliyor ki sahiden ihtiyar babam bu işte beni gözönünden ayırmıyor» diye düşündü, «Brita'nın babasını buraya muhakkak, bütün suçu ona, o zavallıya yüklemenin ne kadar çirkin olduğunu bana göstermek için yolladı. Bu işten kaçınmaya son günlerde ne kadar arzulu olduğumu herhalde görmüş olacak»

İngmar ayağa kalktı, kahvesine biraz konyak koydu ve fincanını kaldırdı:

— Meşlis Üyesi Beyin bugün buraya gelmelerine çok teşekkür ederim, dedi ve onunla fincan tokuşturdu.

3

Öğlenden öncesini İngmar hep kapının önündeki kayınlarla harıl harıl uğraşmakla geçirmişti. Önce bir iskele kurmuş, sonra kayın-

ların tepelerini bükerek, bir tak meydana getirecek şekilde birleştirmişti. Ağaçlar zorla bükülüyor, boyuna kurtulup mum gibi doğruluyordu. Märta Anne: «Ne yapıyorsun orada?» diye sordu. İngmar: «Hiç, biraz da böyle büyüsünler diye düşündüm,» dedi.

Öğlen oldu, yemek yenince hizmetçiler uyumak için çiftlik meydanına çıktılar. İngmar İngmarsson da uyuyordu, fakat salonun arkasındaki odacıkta, geniş bir yatakta yatıyordu. Uyumayan tek kişi evin anasıydı; salunda oturmuş örgü örüyordu.

Derken kapı sessizce açıldı ve içeriye, omuzuna aldığı bir sıırıyla iki büyük sepet taşıyan ihtiyar bir kadın girdi. Hafif bir sesle gün aydın dedi, kapının yanındaki bir iskemleye oturdu ve bir şey söylemeden sepetlerin kapaklarını kaldırdı. Biri gevrek ve simitlerle, öteki de fırından yeni çıkmış beyaz bira fırancalarıyla doluydu. Märta Anne hemen yaklaştı ve alışverişe başladı. Her zaman parasını sıkı tutardı ama, kahveyle yenecek güzel bir fırancalaya pek dayanamazdı.

Fırancalarını seçerken, bir yandan da, çiftlikten çiftliğe gezip birçok insan gören bu çeşit kadınların çoğu gibi, dili gevşek olan kocakarıyla konuşuyordu. Märta Anne:

— Siz akıllı bir kadınsınız Kaisa, insan size güvenebilir, dedi.

Kaisa:

— Elbette, diye karşılık verdi, eğer ben dilimi tutmayıp bildiklerimi söylesem çok insan saç saça baş başa gelirdi.

— Ama bazı defa dilinizi fazla tutuyorsunuz Kaisa.

İhtiyar kadın başını kaldırıp baktı ve Märta Annenin ne demek istediğini hemen anladı.

— Allah taksiratımı bağışlasın, dedi, gözleri dolu dolu olmuştu. Bergskog'da Meclis Üyesinin hanımıyla konuşmağa daldım, halbuki size gelmem lâzımdı.

— Ee, demek Diyet Meclisi Üyesinin hanımıyla konuştunuz öyle mi?

Märta Anne bu sözleri söylerken sesinde sonsuz bir küçümseyiş vardı.

Odacığın salona olan kapısı yavaşça açılınca Ingmar Ingmarsson uykusundan birdenbire uyandı. Vakaa içeri kimse girmedi, ama kapı aralık kaldı. Ingmar kapının kendi kendine mi açıldığını, yoksa birinin mi onu açtığını bilmiyordu. Fakat uyuşuk tabiatı yüzünden, yattığı yerde kaldı ve sadece dış odada konuşulanları dinledi.

Annesi:

— Söyle bakalım Kaisa, diyordu Brita'nın Ingmar'ı sevmediğini nereden öğrenmiştiniz?.

İhtiyar kadın biraz kaçamak yaparak:

— Canım, ta başından beri onu annesiyle babasının zorladıkları söyleniyordu, dedi.

— Apaçık söyleyin Kaisa; ben sorduktan

sonra artık doğruyu söylemek için kaçamak yapmağa lüzum yok. Söyliyeceğiniz şeylere herhalde katlanabilirim.

— Doğrusunu isterseniz o sıralarda ne zaman Bergskog'a gitsem her seferinde onu ağlamış gibi görürdüm. Bir keresinde de Bergskog'un mutfağında yalnız kaldığımız sırada ona: «Çok güzel bir adama varıyorsun Brita» demiştim. Bana, sanki onunla eğlendiğimi sanıyormuş gibi baktı. Sanra: «Evet, böyle söyliyebilirsin, sahi-den de güzel» dedi. Bunu öyle bir eda ile söyledi ki, bana sanki İngmar İngmarson'u karşımda görüyormuşum gibi geldi. Vakaa İngmarson hiç de güzel değildir ama, ondan önce bunu hiç düşünmemiştim, çünkü İngmarsson'lara karşı her zaman büyük bir saygı beslemişimdir. Fakat bu sefer biraz gülmekten kendimi alamadım. O zaman Brita bana baktı ve bir kere daha: «Evet, güzeldir» dedi. Sonra hemen arkasını döndü, yandaki odaya kaçtı, orada ağladığını duydum.

Oradan ayrıldığım zaman kendi kendime dedimki: «Bu iş de düzelir, çünkü İngmar Oğullarının yanında her iş düzgün gider». Brita'nın anasıyle babasının yaptıklarına şaşmıyordum, çünkü benim bir kızım olsaydı, İngmar İngmarson da onu isteseydi, peki deyinceye kadar kızımın peşini bırakmazdım.

İngmar yatağında yatıyor ve dinliyordu. «Annem bunu mahsus yapıyor,» diye düşündü. «Evin boyatılışına, şeref takına ve yarın şehre

gitmek isteyişime şaştı. Annem benim yarın gidip Brita'yı getireceğimi sanıyor, bilmiyor ki bunu beceremiycek kadar salağın biriyim.»

İhtiyar kadın devam ediyordu:

— Sonra Brita'yı tekrar gördüğüm zaman o artık buraya, İngmar Çiftliğine gelmişti. Halinin nasıl olduğunu hemen sormadım, çünkü odada birçok insan vardı, ama buradan ayrılıp koruya doğru gittiğim sırada peşimden geldi.

— «Kaisa, dedi. Bu yakınlarda Bergskog'a gittin mi?»

«Evelki, gün oradaydım» dedim.

«Ah Allahım, sen evvelki gün oradaymışsın, halbuki bana, sanki yıllardan beri evimde değilmişim gibi geliyor!» Ona ne diyeceğimi bilmiyordum; Brita sanki hiçbir şey duymıyacak, ne söylesem ağlamaya başlayacakmış gibi görünüyordu. «Sen de bir kere eve gidebilir, oradakilerin ne halde olduklarını görebilirsin» dedim. «Hayır» dedi, «Bana öyle geliyor ki ben artık hiçbir zaman evime dönmiyeceğim.» — «Bir kerecik olsun git! Orası ne kadar güzelleşti, bütün orman yemişle dolu, bütün yanık yerler mersinlerden kıpkırmızı» dedim. «Yok canım» diye bağırdı, gözleri açılmıştı, «Şimdiden mersinler olmuş mu?» — «Olmuş ya, sen de bir gün serbest kalabilirsin; gider, doyasıya yersin» — «Hayır bunu yapacağımı sanmam» dedi. «Eğer eve gidersem buraya döndüğüm zaman benim için büsbütün zor olur.»

— «Ben her vakit duyarım ki İngmar Oğullarının evinde yaşamak iyiymiş» dedim, «iyi insanlardır onlar,» — «Evet» dedi, «iyi insanlardır.» — «Köyün en iyi insanlarıdır,» dedim, «doğru insanlardır.» — «Evet, zaten bir kadını kendi isteği olmadan almak haksızlık sayılmaz ki.» — «Hem de akıllıdırlar» — «Evet bildikleri şeyi söylemezler.» — «Hiçbir şey söylemiyorlar mı?» — «Hiçbiri en lüzumlu şeylerden fazlasını söylemez»

Artık gitmem lâzımdı, ama aklıma bir şey daha geldi, sordum: «Düğün burada mı, yoksa sizin evde mi olacak?» — «Burada, çiftlikte yapılacak, burada daha fazla yer var,» — «Öyleyse düğünün pek uzatılmamasına gayret et» dedim. — «Dört haftaya kadar yapılacakmış» cevabını verdi.

Fakat Brita'dan ayrılacağım sırada aklıma geldi ki İngmar çiftliğinde mahsul bereketsiz olmuştu; Brita'ya, işin doğrusu bu yıl düğün olacağını hiç sanmadığımı söyledim. — «O zaman kendimi suya atarım» dedi.

Bir 'ay sonra duydum ki düğün başka zamana bırakılmış; işin kötü olacağından korktuğum için Bergskog'a koştum ve Meclis Üyesinin hanımıyla konuştum: — «Aşağıda işi pek ters tutuyorlar» dedim. — «Evet ama biz, onlar ne yaparlarsa memnun kalmalıyız,» dedi. «Kızımızın rahatının bu kadar yerinde olduğunu düşündükçe her gün Allah'a şükrediyoruz»

İngmar İngmarson: «Annemin bu kadar yorulmasına ne lüzum var» diye düşündü, «Za-

ten burada şehre gidip Brita'yı getirmek istiyen kimse yok ki. Şeref takı için de üzüntüye düşmesine sebep yok. Bu sadece bir adamın Allaha: «Ben buna hazırlanmıştım! Bundan da görüyorsun ki niyetim böyledi!» diyebilmek için yaptığı bir şeydir. Ama iş bunu sahiden yapmaya gelince bu ayrı bir şey.

Kaisa sözüne devam etti:

— Brita'yı son görüşümde mevsim kıştı ve kar çoktu. Yabani ormanın ortasında, ince bir izden ilerliyordum; yürümek çok güçtü, çünkü kar yumuşamağa başlamıştı, ayaklarım erimiş karda kayıyordu. Birdenbire karlara oturmuş dinlenen bir insan gördüm, yaklaşıncaya Brita'yı tanıdım. «Burada, ormanda yapyalnız mı geziyorsun?» diye sordum. — «Evet geziniyorum» dedi. O zaman durdum, ona dikkatle baktım, çünkü onun burada ne işi olduğunu anlamıyordum. — «Buralarda dik bir kayalık bulabilir miyim diye bakıyorum» dedi. — «Allah korusun, yoksa kendini atmak mı istiyorsun!» dedim, çünkü artık yaşamak istemiyormuş gibi bir hali vardı.

— «Evet,» dedi, «Eğer lâzım olduğu kadar yüksek ve dik bir kayalık bulursam kendimi oradan aşağı atacağım.»—«Utan Brita, bu kadar iyi bir kismete düşmüşsün de..»

«Görüyorsun ya Kaisa, ben kötü bir insanım.»

— «Evet öyle görünüyor!»

— «Ben mutlaka günün birinde kötü bir iş daha yapacağım, iyisi mi öleyim bari.»

— «Neler söylüyorsun a çocuk?» — «Evet, bu çiftliğine gelmekle kötü oldum.» Sonra bana iyice sokuldu, şaşkın gözlerle bakarak dedi ki: «Yalnız bana nasıl eziyet edeceklerini düşünüyorlar, ben de yalnız onlara nasıl eziyet edebileceğimi düşünüyorum.» — «Etme Brita, onlar çok iyi insanlardır.» — «Onlar yalnız beni nasıl rezil edebileceklerini düşünüyorlar.» — «Bunu onlara söyledin mi?» — «Onlarla hiç konuşmam Ben yalnız onlara nasıl fenalık edebileceğimi düşünüyorum.»

«Evet, sadece çiftliği tutuştursam mı, diye düşünüyorum; İngmar'ın çiftliğe ne kadar bağlı olduğunu biliyorum. İnekleri zehirlesem mi diye düşünüyorum; bu ineklerin hepsi öyle çirkin, öyle ihtiyar ki! Üstelik gözlerinin etrafı da ak, sanki onlarla hısımlıkları var.» — «Havlıyan köpek ısırılmaz!» dedim. — «Onlara bir kötülük etmeliyim » dedi, «Yoka içim rahat etmeyecek.»

— «Sen ne söylediğini kendin de bilmiyorsun,» dedim, «böyle giderse sen ruhunun sükûnunu ebedî olarak kaybedeceksin.»

O zaman birdenbire tavrını değiştirdi, ağlamaya başladı. Yumuşadı ve üstüne çöken kötü düşünceleri yenemediğin söyledi. Sonra onu İngmar çiftliğine kadar getirdim, ayrıldığı-mız sırada bana, eğer ben ağzımı tutacak olursam kendisinin de kötü bir şey yapmıyacağını va'detti.

Kaisa:

— Bundan sonra bunları kiminle konuşabilirim, diye düşündüm durdum, diye sözüne devam etti, çünkü sizin gibi kibar insanlara gitmek bana çok zor geliyordu...

Tam bu sırada, ahırın üzerindeki yemek çanı çalındı; öğle paydosu bitmişti. Märta Anne Kaisa'yı acele acele uğurladı.

— Ne dersin Kaisa, bir gün olup da İngmar'la Brita'nın araları tekrar düzelebilir mi acaba?

İhtiyar kadın şaşırdı;

— Ne? dedi.

— Demek istiyorum ki... Eğer şimdi Brita Amerika'ya gitmiyecek olsaydı, İngmar'a varırmıydı dersin?

— Ben nereden bileyim? Hayır, doğrusu pek zannetmiyorum.

— Olmaz mı derdi?

— Evet, öyle derdi!

İngmar, bacaklarını yatağın kenarından aşağı sarkıtmış oturuyordu. «Şimdi bilmen lâzım olan şeyi öğrendin İngmar, sanıyorum ki yarın yolculuk edeceksin» dedi ve yumruğıyle yatağın kenarına vurdu. «Annem de Brita'nın beni sevmediğini bana gösterirse beni bundan alıkoyacağını sanıyor.»

Tekrar tekrar yatağın kenarına vuruyordu, sanki kendisine karşı koyan katı bir şeyi hayalinde tepeliyordu.

«Ben gene de bir defa daha deniyeceğim. Biz İngmar Oğulları bir iş ters gitti mi yeni

baştan başlarız. Bir kadının kendisine karşı olan garezinden çıldırmasına tam bir adam hiç bir zaman razı olamaz!»

Nasıl bir yenilmeye uğramış olduğunu hiçbir zaman bu kadar derin bir şekilde duymamıştı, şimdi bunun herhangi bir şekilde tamiri için yanıp tutuşuyordu.

— «Eğer Brita'ya İngmar Çiftliğinde bahtiyar olmayı öğretemezsem yazıklar olsun bana,» dedi.

Kalkıp işine gitmeden önce, yatağın kenarın son bir yumruk daha indirdi.

— «Bu şehir yolculuğunu yapmağa beni razı etmek için Kaisa'yı buraya gönderen Büyük İngmar değilse ben de adam değilim!»

4

İngmar İngmarsson şehre varmıştı; şimdi, küçük bir tepenin üzerinde, şehir binalarına tepeden bakan büyük bölge hapishanesinin yolundan ağır ağır ilerliyordu. Etrafına baktığı yoktu, ağır göz kapakları inik, sanki çok ihtiyar bir adammış gibi zahmetle yürüyordu.

Bu ciddi iş için köyünün o güzel halk giyimini çıkarmış, sırtına siyah çuhadan bir elbise giymiş, daha şimdiden buruşmuş kolalı göğüslük ve kolluklar takmıştı. İçinde bir coşkunluk, aynı zamanda korku ve isteksizlik vardı.

İngmar nihayet hapishanenin önündeki çakıl döşeli meydana vardı; bir polis gördü ve Erik'-

lerin kızı Brita'nın sahiden bugün hapisten çıkıp çıkmıyacağını sordu. Polis:

— Evet, zannedersem bugün biri salıverilecek, dedi. Ingmar:

— Çocuk öldürmekten yatan biri.. diye açıkladı.

— Evet, evet; bugün öğleden evvel salıverilecek.

Ingmar daha ileri gitmedi, beklemek için bir ağacın yanında durdu. Gözlerini bir defacık bile hapishanenin kapısından ayırmadı.

— «Şuradan içeri girenlerden çoğunun hali pek de iyi olmasa gerek!» diye düşündü. «Büyük söz söylemiyeyim ama» diye düşünmesine devam etti, «bu içeriye girenler arasından belki de bazıları, dışarıda duran benim kadar azap çekmemislerdir!»

— «Ya, ya, işte Büyük Ingmar beni hapishane neden gelin almak için buraya göndermeye muvaffak oldu, ama Küçük Ingmar'ın bundan memnun kaldığını iddia edemem! Eğer gelin, yanında annesi olduğu halde bir şeref takından geçip gelseydi daha memnun olurum. Sonra büyük bir düğün kalabalığıyla kilisiye getmeliydiler. Gelin süsler içinde onun yanında oturmalı ve tacının altından gülümsemeliydi!»

Hapishane kapısı birçok defa açıldı; bir papas çıktı, şehire gitmek için hapishane müdürünün karısı ve hizmetçileri çıktı. Nihayet Brita çıktı. Hapishanenin kapısı açıldığı zaman Ingmar kalbinin burkulduğunu duydu. «Şimdi o

geliyor.» diye düşündü. Gözleri kapandı, sanki eli ayağı tutmaz olmuştu ve yerinden kıınıldıyamıyordu. Kendini toplayıp başını kaldırdığı zaman Brita kapının önündeki basamaktaydı.

İngmar onun bir an durduğunu gördü Brita baş örtüsünü geri attı ve berrak gözleriyle uzaklara baktı. Hapishane şehre hâkim bir yerdeydi, Brita ormanların ve köylerin üzerinden yurdunun dağlarını görebiliyordu.

İngmar, sanki görünmez bir kuvvetin Brita'yı sarstığını ve ikibüklüm ettiğini gördü. Kadın ellerini yüzüne kapadı, basamağa oturdu.

İngmar, bulunduğu yerden onun hıçkırdığını duydu.

O zaman çakıllı meydandan yürüdü, Britanın yanında durdu, bekledi. Kadın öyle hıçkırıyordu ki hiçbir şey duymuyordu, İngmar uzun zaman beklemek zorunda kaldı. Nihayet :

— Böyle ağlama Brita, dedi.

Brita :

— Aman yarabbi, sen burada mısın? diye bağırdı. O anda kendisinin İngmar'a yapmış oldukları, apaçık, gözünün önüne geldi. Buraya gelmenin İngmar'a nelere mal olduğunu da yine öyle açıkça gördü. Bir sevinç çığlığı kopardı, İngmar'ın boynuna sarıldı ve yeniden hıçkıрмаğa başladı.

— Ah, senin burada olmanı ne kadar istemiştim! dedi.

Brita kendisinin gelişine sevindiği için İngmar'ın yüreği hızlı hızlı çarpmaya başladı.

— Ne diyorsun Brita, beni özledin miydi? diye içi acıyarak sordu.

— Evet, senden af dilemeyi çok istiyordum.

O zaman İngmar dimdik doğruldu ve bir heykel gibi buz kesildi.

— Buna da fırsat bulunur! dedi, ama bana kalırsa burada uzun zaman durmamalıyız.

Brita boynunu bükerek:

— Evet, burası durulacak yer değil, diye karşılık verdi. Yürürlerken İngmar:

— Ben Tüccar Löfberg'in yanına indim, dedi.

— Benim sandığım da orada duruyor.

— Evet, orada durduğunu gördüm. Arabanın arkasına konamıyacak kadar büyük, birini gönderip aldırıncaya kadar orada bırakmamız lâzım.

Brita durdu, İngmar'a baktı. Bu İngmar'ın onu evine götürmek kararında olduğuna ilk imaidi.

— Bugün babamdan bir mektup aldım; Amerika'ya göçmemi senin de uygun bulduğunu yazıyordu.

— Ben, yapacağın şeyi kendin seçersen daha iyi olur, fıkırını ileri sürmüştün Benimle gelmeyi istiyeceğin belli değildi ki.

Brita, İngmar'ın bunu istemekte olduğunu söylemediğine dikkat etti, fakat bunun sebebi, kendisini tekrar zorlamamak arzusu olabilirdi.

Brita derin derin düşünceye daldı. Kendisi gibi birini İngmar Çiftliğine almak herhalde gıpta edilecek bir hal değildi.

— «Ona Amerika'ya gitmek istediğini söyle, ona yapabileceğin tek hizmet budur!» diye düşündü, kendisini: «Böyle söyle, böyle söyle,» diye zorladı. Bunu düşünürken birinin şunları söylediğini duydu:

— Korkarım ki Amerika'ya göçebilecek kadar kuvvetim yok, diyorlar ki orada çok sıkı çalışmak lâzımmış!

Brita'ya öyle geldi ki bunları söyliyene kendisi değil başka biriydi. İngmar hafif bir sesle:

— Evet, öyle söylüyorlar! dedi

Brita daha bu sabah papaza, yeni ve daha iyi bir insan olarak çıkıp gideceğini söylediğini düşünerek kendi kendinden utanıyordu. Kendinden hiç memnun kalmadan sessiz sessiz yürümeye devam etti ve söylediklerini nasıl geri alabileceğini düşündü, fakat tam buna dair bir söz söylemek istedikçe, kendisini görünüşe göre hâlâ sevmekte olan İngmar'ı yeniden reddetmenin en büyük nankörlük olacağı düşüncesi onu bundan alıkoyuyordu. «Ne olurdu sadece onun düşüncelerini okuyabilseydim!» diye düşündü.

Derken İngmar onun durduğunu ve bir duvara yaslandığını gördü.

— Bu gürültülerden ve insan kalabalığından başım sersem oldu.

İngmar elini uzattı, Brita bu eli tuttu, sonra el ele caddede yürüdüler. İngmar:

— «Şimdi gelin güveye benziyoruz!» diye düşündü, fakat eve gittiği zaman neler olacağını, annesi ve bütün ötekilerle nasıl başa çıkabileceğini boyuna aklından geçirip duruyordu.

Löfberg'in evine vardıkları zaman İngmar beygirinin artık dinlenmiş olduğunu ve eğer Brita razı olursa bugünden yolun ilk kısmını alabileceklerini söyledi. O zaman Brita, ona kendisini istemediğini söylemek zamanının gelmiş olduğunu düşündü. İngmar'ın sadece merhamet yüzünden gelmiş olup olmadığını bildirmesini de Allahtan diliyordu. Bu sırada İngmar arabalıktan arabayı çıkardı. Araba yeni boyanmıştı, çamurlukları parıl parıl yanıyordu, oturulacak yerlerine de yeni kılıf geçirilmişti, tentesinin ön tarafına yarı solmuş çayır çiçeklerinden küçük bir demet takılı idi. Brita bunu görünce durdu ve düşünmeye başladı; İngmar da ahıra girdi, atı hazırladı ve dışarı çıktı. O zaman Brita yine öyle yarı solmuş bir demet çiçeğin de hamuta takılmış olduğunu gördü, İngmar'ın kendisini sahiden sevdiğine ve susmanın daha doğru olacağına inanmaya başladı. Aksi halde belki de İngmar, nankörlüğüne ve kendisine teklif olunanın ne kadar büyük bir şey olduğunu anlamadığına hükmedecekti.

Araba yolda ilerliyordu. Bu sükût bir son vermek için Brita, İngmar'a evden şunu bunu

sormaya başladı. Brita'nın her suali İngmara kendi hakkında ne hüküm vereceğinden korktuğu birini hatırlatıyordu. «Babam ne kadar şaşacak» diye düşünüyordu, «Benimle ne kadar eğlenecek!» Brita'ya sadece tek heceli cevaplar veriyordu. Brita'nın da ondan hep geri dönmeği yalvarası geliyordu. «Beni istemiyor, beni sevmiyor; bunu sadece merhamet yüzünden yapıyor!»

Az sonra artık sormaktan vazgeçti. Derin bir sessizlik içinde millerce yol aldılar. Fakat bir hana vardıkları zaman kahve ve yeni fırından çıkmış ekmeği hazır buldular. Kahve tepsisinin üzerine çiçek de serpilmişti. Brita İngmar'ın dün buradan geçerken böyle tembih etmiş olduğunu anladı. Bu yalnız iyilik ve merhametten miydi? Acaba İngmard dün sevinçli miydi? Acaba kararına bugün, onu hapisaneden çıkarken görünce mi pişman olmuştu? Ama yarın, o bunları unutunca yine herşey yoluna girerdi!

Brita nedamet ve utançtan eziliyordu. İngmar'a üzüntü vermek istemiyordu. Belki İngmar onu sahiden...

Bir handa gecelediler, fakat erkenden yine yola çıktılar. Saat ona doğru, uzaktan köylerinin kilisesini seçebilecek kadar yol almışlardı. Oraya doğru gittikleri sırada yol, kiliseye gidenlerle dolu idi ve çanlar çalınıyordu. Brita :

— Ah Allabım, bugün pazar! dedi ve gayri ihtiyari ellerini kuvuşturdu. Kiliseye gitmek ve

Allaha şükretmek arzusu ona her şeyi unutturdu .

Bundan sonra süreceği yeni hayatı, eski kilisede bir ibadetle takdis etmeyi ne kadar isterdi. İngmar'a :

— Kiliseye gitmeyi çok istiyordum, dedi.

Bu anda Brita, kendisiyle birlikte kilisede görünmenin İngmar'a ne kadar güç geleceğini düşünmedi, ruhu yalnız şükran ve huşu ile doluydu İngmar nerede ise bunu reddedecekti, keskin gözler ve dedikodu düşkünü dillerle karşılaşmak için kendisinde cesaret bulamıyordu. «Nasıl olsa günün birinde bu olacak,» diye düşündü ve kilise yoluna saptı. «Ne zaman olsa yine bu kadar zor olacak değil mi ?»

Onlar kiliseye doğru tepeyi tırmanırken, âyinin başlamasını bekliyen bir sürü insan, alçak taş duvarın üzerine oturmuş, gelenleri seyrediyordu . Bunlar İngmar'la Brita'yı tanıyınca fısıldaşmaya, birbirlerini dürtmeye ve onları göstermeye başladılar. İngmar, Brita'ya baktı ; Brita ellerini kavuşturmuş oturuyor, sanki nerede olduğunu bilmiyordu. İnsanlara bakmıyordu, fakat İngmar aksine onları pek de iyi görüyordu, adamlardan bazıları arabanın arkasından bile koşuyorlardı. İngmar onların peşinden koşmalarına ve kendilerine heyretle bakmalarına şaşmıyordu. Herhalde doğru görüp görmediklerini bilemiyorlardı Çünkü kendisinin, çocuğunu boğan kadınla birlikte tanrı evine gideceğini elbette

düşünemezlerdi. «Bu kadarı çok» diye düşündü, «buna tahammül edemem.»

Brita'ya arabadan inmesi için yardım ederken :

— En iyisi, sen doğruca kiliseye gir Brita! dedi, Brita :

— Peki, dedi. Çünkü başkalarıyla buluşmak için değil, âyinde bulunmak için gelmişti. İngmar atı çözmek ve yemlemek için fazla vakit geçirmede. Birçoklarının gözleri İngmar'a dikilmişti, fakat kimse ona bir şey söylemedi. Nihayet işini tamamlayıp kiliseye girdiği zaman ahlinin çoğu yerlerini almış ve ilâhi söylemeye başlamıştı bile. Ortadaki geniş yoldan geçerken kadınlar tarafına baktı. Bütün sıralar dolu idi, yalnız bir tanesinde tek bir insan oturuyordu. Bunun Brita olduğunu hemen gördü ve kimsenin onun yanına oturmak istemediğini anladı. Birkaç adım daha attı, sonra kadınlar tarafına döndü ve Brita'nın yanına oturdu. İngmar yanına gelince Brita şaşkın şaşkın baktı. Daha önce her halde farkına varmamış olacaktı, fakat şimdi başkalarının kendi yanına oturmak istemediklerini anladı. O zaman, az önce duymuş olduğu o ruhani pazar neşesi derin bir ye'se döndü. Bunun sonu ne olacaktı? Ah, onunla dönmeye hiç razı olmamalı idi !

Gözleri yaşla doldu. Ağlamamak için, önünde duran eski bir dua kitabını aldı, okumağa başladı İncilleri ve Luther'in mektuplarını

yaparak yaparak çevirdi. Fakat tutamadığı gözyaşları yüzünden bir kelime bile seçemiyordu. Birdenbire gözünün önünde kıpkırmızı bir şey parıldadı ; bu, üzerinde kırmızı bir yürek resmi bulunan bir sayfa işaretiydi, kitabın yaprakları arasına konmuştu. Brita bunu aldı ve İngmar'ın önüne sürdü .

İngmar'ın bunu kocaman elinde tuttuğunu ve gizlice gözden geçirdiğini gördü . Az sonra kâğıt yerde idi. Brita: «Halimiz ne olacak?» diye düşündü ve dua kitabına kapanarak ağladı.

Papaz kürsüden iner inmez onlar da hemen kiliseden çıktılar. İngmar acele acele arabaya koştı, Brita da ona yardım etti. Takdis merasimi yapıp son mısralar okunduktan sonra halkın yavaş yavaş kiliseden dışarı akmaya başladığı sırada onlar yola düşmüşlerdi bile. Her ikisinin de düşüncesi hemen hemen aynı idi : böyle bir cinayet işlemiş olan bir kimse artık insanlar arasında yaşayamaz!» Kilisede, sanki pırangaya vurulmuş gibi oturmuş olan ikisi de bunu hissediyordu. Brita: «Buna ikimiz de dayanamayız!» diye düşündü.

Brita, kederi arasında İngmar Çiftliğini gördü ve onu âdeta tanıyamadı; çiftlik öyle parlak bir kırmızı renge girmişti ki! Hep İngmar evlendiği vakit çiftliğin kırmızıya boyanacağını söyledikleri aklına geldi. Evvelce de düğün, İngmar'ın boya için para sarf etmek istememesi yüzünden geri bırakılmıştı. Ah, Brita çok iyi hissediyor-

du ki, İngmar her şeyi yolunda yapmak istemişti, ama sonradan bu iş ona çok zor gelmişti.

İngmar çiftliğine girdikleri sırada oradakiler tam öğle yemeğine oturmuşlardı. Yanaşmalarından biri :

— Efendi geldi, dedi ve dışarı baktı, Märta ayağa kalktı, fakat uykulu göz kapaklarını pek açamadı bile.

— Hepiniz burada kalın! diye emretti, kimsenin sofradan kalkmasına lüzum yok!

İhtiyar kadın uyuşuk uyuşuk odayı geçti. Onun arkasından bakanlar, Märta Ananın daha âmirane görünmek için pazar elbiselerini giymiş olduğunun farkına vardılar. Omuzlarına ipek bir şal almış, başına da bir örtü örtmüştü. Daha araba durmadan Märta kapıya vardı.

İngmar hemen arabadan atladı, fakat Brita yerinden kıınıldamadı. İngmar onun tarafına gitti ve çamur siperliğinin düğmelerini çözerek açtı.

— İnnek istemez misin?

— Hayır, istemiyorum.

Brita'nın gözlerinden yaşlar boşanmıştı. Ellerini yüzüne kapıyordu.

— Hiç gelmemem lâzımdı, diye hıçkırdı. İngmar:

— Haydi, in artık, dedi.

— Bırak beni şehre döneyim, artık ben sana yaraşmam.

İngmar, belki de, onun doğru düşündüğü

fikrinde idi; fakat bunu söylemedi, çamur si-
perliğini açarak bekledi. Märta Ana kapıdan:

— Ne diyor? diye sordu.

— Diyor ki, artık bize yaraşmazmış! dedi
İngmar.

Brita hıçkırıktan anlaşılabilir tek kelime bile
söyliyemiyordu. İhtiyar:

— Peki neden ağlıyor? diye sordu, Brita
ellerini kalbine bastırarak.

— Çünkü ben zavallı bir günahkârım! diye
hıçkırdı. Ağlıyordu, ıstıraptan ölecekti. İhtiyar
yine:

— Ne diyor? diye sordu. İngmar tekrar-
ladı:

— Çünkü zavallı bir günahkârmış!

Brita onun kendi sözlerini soğuk, lâkayıt
bir sesle tekrarladığını duyunca birdenbire ha-
kikatı anladı. Hayır, eğer ona azıcık olsun ehem-
miyet verse, onun için birazıcık olsun sevgi
duymuş olsa orada durup onun sözlerini anasına
tekrarlıyamazdı. Artık daha fazla bir şey sor-
masına lüzum yoktu, bilmesi gereken şeyi bili-
yordu. İhtiyar kadın:

— Neden inmiyor? diye sordu.

O zaman Brita gözyaşlarını tuttu ve yüksek
sesle kendi cevap verdi:

— İngmar'ı felâkete sürüklemek istemiyo-
rum da ondan!

Märta Ana:

— Sanırım ki hakkı var, dedi, bırak gitsin

Küçük İngmar. Yoksa şunu bil ki ben giderim, ben böyle biriyle tek bir gece bile aynı çatı altında yatmam.

Brita:

— Allah aşkına buradan gidelim! diye yalvardı.

İngmar bir lânet savurdu, arabaya döndü, yerine çıktı. Artık bütün bu olanlardan bıkmıştı ve daha fazla mücadele etmek istemiyordu.

Tekrar şöseye çıktıkları zaman her adım başında kiliseden dönen insanlara rasladılar. Bu dayanılır şey değildi. İngmar ansızın dar bir orman yoluna saptı. Burası eski zamanın ana yollarından biri idi. Taşlık ve ârızalıydı, fakat tek atlı bir araba ile nasıl olsa geçilirdi.

İngmar tam bu yola saparken biri ona seslendi. İngmar dönüp baktı; bu postacıydı, İngmar'a bir mektur verdi. İngmar mektubu aldı, cebine soktu ve arabasını ormana sürdü.

Şoseden kendisini kimsenin görmeyeceği kadar ilerleyince arabayı durdurdu, mektubu cebinden çıkardı. O anda Brita onun kolunu tuttu.

— Okuma onu, dedi.

— Okumıyayım mı?

— Hayır, okumaya değmez.

— Nereden biliyorsun?

— Mektup benden.

— Öyle ise içinde olanı bana kendin söyleyebilirsin!

— Hayır, bunu yapamam.

İngmar ona baktı; Brita kıpkırmızı kesildi, korkudan gözleri şaşkın şaşkın bakıyordu. İngmar:

— Bana öyle geliyor ki bu mektubu okumam lâzım! dedi. Mektubu açmaya kalktı, fakat Brita onu kapmaya çalıştı. İngmar karşı koydu ve zarfı açmaya muvaffak oldu. Brita:

— Ah Allahım, başıma gelmedik bir şey kalmıyacak mı? diye sızlandı, sonra:

— İngmar, diye yalvardı. Ben yola çıktıktan birkaç gün sonra oku bunu!

İngmar mektubu açmıştı bile.. Okumağa başladı.

— Dinle beni İngmar, bu mektubu yazmaya beni hapisane papazı kandırdı; hem de mektubu saklıyacağını, ben vapura bindikten sonra göndereceğini va'detmişti Şimdi de böyle vakitsiz gönderiyor. Senin bunu okumağa hakkın yok. Ben buradan gideyim, ondan sonra oku.

İngmar ona kızgın kızgın baktı, rahatsız edilmemek için arabadan atladı ve mektupta yazılı olanları sökmeğe çalıştı. Kadın eskiden arasıra arzularını yerine getiremediği zamanlarda olduğu gibi büyük bir feveran içindeydi.

— Mektubun içindekiler doğru değil İngmar! Papaz yazdırdı bunları! Ben seni sevmiyorum, İngmar!

İngmar, gözlerini mektuptan kaldırıp ona şaşkın şaşkın baktı. O zaman kadın sustu, hapis-hanede öğrenmiş olduğu uysallık, üzerine tek-

rar çöktü ve onu sakın olmaya zorladı. Eh, bu da onun hak ettiğinden fazla bir şey değildi ki..

İngmar mektubu okumaya uğraşıyordu. Birdenbire sabırsızlanarak mektubu buruşturdu, tortop etti. Buğazından hırıltılı bir ses çıktı.

— Aklım ermiyor buna! dedi, ayağını yere vurdu. Aklım karmakarışık oldu!

Arabanın etrafını dolaştı, Brita'nın yanına geldi, onu hoyratça kolundan tuttu. Sesi hiddetli ve boğuk çıkıyordu, yüzü korkunçtu.

— Mektupta olanlar doğru mu? sahiden beni seviyor musun?

Yüzü heyecandan karmakarışık, sözünü tekrarladı. Kadın bir solukta:

— Evet! dedi.

İngmar onun kolunu sarsaladı ve onu savurup attı.

— Demek yalan söylüyorsun, demek yalan söylüyorsun! dedi. Tiz, kaba bir kahkaha attı, yüzünü korkunç bir şekilde buruşturdu. Brita ağır bir tavırla:

— Allah bilir kendisine her gün, buradan gitmeden önce seni bir kere daha görebilmek için nasıl yalvardığımı! dedi.

— Nereye gidecekmişsin?

— Amerika'ya gideceğim ya.

— Sen zor gidersin!

İngmar'ın aklı başında değildi; orman içinde, sendeliyerek birkaç adım yürüdü; orada kendini yere attı, şimdi ağlamak sırası ondaydı.

Brita onun peşinden gitti, yanına oturdu; o kadar sevinçliydi ki kakhaha ile gülmemek için kendini zor tutuyordu. «İngmar, Küçük İngmar!» dedi, ona bir sevgiliye verilen tatlı adlarla hitabetti:

— Beni o kadar çirkin gören sen ha!

— Evet, Allah bilir öyle görüyorum!

İngmar onun elini itti.

— Artık sana her şeyi anlatmak istiyorum.

— Peki anlat!

— Üç sene önce, mahkemede söylediğini hatırlıyor musun?

— Evet.

— Eğer fikrimi değiştirirsem benimle evleneceğini...

— Evet, hatırlıyorum!

— İşte seni o zamandan beri sevmeye başladım, çünkü herhangi bir insanın böyle bir şey söyleyebileceği aklıma bile gelmezdi Sana ettiğim bunca işlerden sonra senin bana bunu söyleyebilmen insanlık üstü bir şeydi. Sana o zaman bakınca İngmar, bana öyle geldi ki sen herkesten güzeldin, herkesten akıllıydın ve yanında yaşanabilecek biricik insandın Seni candan sevdim, bana öyle geldi ki sen benimdin, ben de senindim. Başlangıçta senin gelip beni alacağına muhakkak göziyle bakıyordum; ama sonraları buna inanmaya cesaret edemez oldum.

İngmar başını kaldırdı.

— Neden bir şey yazmadın?

— Yazdım ya!

— Yazdın ama bunda benden af diliyordun, bu da yazmaya değecek bir şey değildi.

— Ya ne yazmalıydım?

— Ötekini!

— Bunu çekinmeden nasıl yapabilirdim ben?

— Ben de az kalsın gelmiyecektim!

— Ama İngmar, sana ettiğim bunca işten sonra evlenme teklifinde bulunamazdım ki! Hapishanede son günü sana bunları yazdımsa, papaz bana bunu yapmanın lâzım olduğunu söyledi de ondan yazdım Benim yola çıkmamdam sonra eline geçeceğini va'detti de mektubu öyle aldıydı. Şimdi de tutup göndermiş!

İngmar Brita'nın elini yakaladı, yere bastırdı ve üzerine vurdu.

— Asıl seni döğmek içimden geliyor!

— Bana ne istersen onu yap İngmar.

İngmar, onun, ıstırapla yeni bir güzellik kazanmış yüzüne baktı, sonra ayağa kalktı ve onun üstüne eğildi.

— Ama az kalsın senin gitmene müsaade edecektim.

— Ama yine de gelmemezlik edemedin ki.

— Sana şunu da söylemeliyim: ben seni hiç sevmiyorum.

— Bunu pekâlâ anlıyorum.

— Senin Amerika'ya gideceğini duyunca pek sevinmiştim.

— Evet, babam senin buna sevindiğini yazmıştı.

— Anneme baktıkça, senin gibi birini ona gelin getiremeyeceğimi düşünüyordum.

— Havır, zati bu doğru olmaz İngmar.

— Senin yüzünden neleri yutmak zorunda kaldım; sana karşı böyle kötü davrandım diye kimsecikler semtime uğramaz oldu.

— Bana Öyle geliyor ki, demin söylediğin gibi, şimdi beni döğüyorsun İngmar.

— Evet, sana ne kadar kızgın olduğumu kimse tahmin edemez.

Brita sakın sakın oturuyordu. İngmar:

— Günlerdir, aylardır neler çektiğimi düşününce.. diye söze tekrar başladı.

— Ama İngmar!

— Ah, sana bunun için kızgın değilim, ama az kalsın bırakacaktım da gidiverecektin!

— Beni sevmiyor muydun İngmar?

— Hayır, hayır!

— Yolculuğumuz sırasında da mı?

— Bir an bile! Senden sadece tiksiniyordum!

— Sonra ne zaman oldu bu?

— Mektup elime geçince.

— Evet, bana olan sevginin artık geçmiş olduğunu pekâlâ görüyordum; onun için de, sevginin bende başlamış olduğunu öğrenirsen

bunun benim için bir yüz karası olacağını düşünüyordum.

İgmar için için gülmeye başladı.

— Ne oluyorsun İgmar?

— Düşünüyorum ki kiliseden kaçtık, İgmar çiftliğinden de koğulduk.

— Ya sen buna gülüyor musun?

— E, gülünmiyecek şey mi bu? Seraseriler gibi bizim de açıkta gecelememiz gerekecek galiba. Babam bunu görmeliydi!

— Şimdi de gülüyorsun İgmar, ama bu olmaz! Benim suçum bunlar!

İgmar:

— Aldırma sen de! dedi. benim artık senden başka kimseye aldırış ettiğim yok.

Brita korkusundan ağlıyacak hale gelmişti, ama İgmar boyuna onun kendisini nasıl düşünmüş ve kendisine nasıl hasret çekmiş olduğunu dinlemek istiyordu. Yavaş yavaş, ninni dinliyen bir çocuk gibi sükûnet buldu. Herşey Brita'nın düşünmüş olduklarından bambaşkaydı. Düşünmüştü ki, kendisini almaya gelince İgmar'a hemen suçundan söz açacak ve bunun kendisini ne kadar ezdiğini, ne kadar fena bir kadın olduğunu söyleyecekti. Gelen İgmar, yahut anesi, veya kim isterse o olsun, onlara kendinin ne kadar aşağı olduğunu ve kendisini onlarla bir tuttuğunu sanmamalarını söyleyecekti. Halbuki şimdi bunlardan birini bile söyleyememişti.

İgmar ansızın onun sözünü kesti ve yavaş sesle:

— Sen bana bir şey söylemek istiyordun, dedi.

— Evet, istiyorum.

— Hiç aklından çıkmıyan bir şeyi?

— Evet, ne gece, ne gündüz aklımdan çıkmıyan!

— Öyle ise şimdi söyle, ikimiz bu derdi paylaşmış olalım.

Brita'nın gözlerinin içine baktı, bu gözlerde ürkek ve şaşkın bir ifade vardı, fakat kadın söyledikçe bu gözler gittikçe sakinleşti. Brita anlatmasını bitirince İngmar:

— Şimdi hafifledin mi? diye sordu.

— Evet şimdi bana sanki, derdim büsbütün geçmiş gibi geliyor, dedi Brita.

— Paylaştık da ondan. Belki şimdi artık buradan gitmek istemezsin!

Brita:

— Hayır, hayır, bilsen burada kalmayı ne kadar istiyorum! dedi ve ellerini kavuşturdu. İngmar:

— O halde şimdi eve gidelim, dedi, ayağa kalktı. Brita:

— Hayır buna cesaret edemem, dedi.

— Haydi canım, annem anlarsa ki karşısındaki ne istediğini biliyor, o zaman korkulu tarafı kalmaz.

— Hayır, onu evinden barkından etmeyi asla istemem. Benim için Amerika'ya gitmeden başka çare göremiyorum.

İngmar'a esrarlı bir gülümseme ile:

— Sana bir şey diyeyim mi? dedi, korkma-
na hiç lüzum yok, bize yardım edecek biri var.

— Kim bu?

— Babam! O, işleri öyle bir biçimine getirir ki her şey yoluna girer.

O sırada orman patikasından biri geliyordu. Bu Kaisa idi; fakat İngmar'la Brita onu zor tanıdılar, çünkü ne yük sırtığı, ne de sepetleri yanında idi. İhtiyar kadını:

— Gün aydın, gün aydın! diye selâmladılar; Kaisa da onların yanına geldi, ellerini sıktı.

— Ya? İngmar çiftliğinin bütün uşakları sizi ararken burada oturuyorsunuz demek! Kili-seden öyle acele çıkınız ki peşinizden yetişemedim, ama Brita'ya merhaba demek istiyordum, onun için İngmar Çiftliğine gittim, benimle aynı zamanda papaz da oraya geldi. Ben daha onu selâmlamaya vakit bulamadan salona girdi. Daha Märta Anneye elini vermeden de: «Märta Anne, artık İngmar'ın yüzünden güzel günler göreceksiniz!» diye bağırdı, «şimdi onun eski soydan olduğu görüldü, artık ona Büyük İngmar dememiz lâzım!»

Märta Anne zaten çok lâkırdı söylemez, orada duruyor ve baş örtüsünü düğümleyip çözüyordu. Nihayet: «Ne söylüyorsunuz papaz efendi?» diye sordu. Papaz: «Britayı eve getirdi,» dedi, «inanın bana Märta Anne, bunun için ömrü oldukça hürmet ve itibar görecektir!» İhtiyar kadın:

— «Yok canım, yok canım», dedi. — «Ben

onları kilisede görünce az kalsın va'zımın ötesini getiremeyecektim, bu iş benim verebileceğimden çok daha üstün bir vaız oldu. Babası nasıl bizlere her işte iyi örnek olmuşsa Ingmar da öyle olacak!» Märta Anne de — «Papaz efendi bize mühim haberler getiriyorlar» dedi.

— «Yoksa daha eve gelmedi mi?

— «Hayır, evde yok, ama belki önce Bergskog'a gitmişlerdir» dedi Märta Anne.

Ingmar:

— Annem böyle mi söyledi? diye bağırdı.

— Böyle söyledi ya! Hem de biz gelmenizi beklerken sizi aramaya adam üstüne adam çıkardı.

Kaisa sözüne devam ediyor, fakat Ingmar artık onun söylediklerini dinlemiyordu; düşünceleri çok uzaklarda idi. «Sonra salona girerim» diye düşünüyordu, «Babamın bütün Ingmar Oğullarıyla oturduğu salona.» Babam:

— «Hoş geldin Büyük Ingmar Ingmarsson,» der, bana doğru gelir.—«Hoş bulduk baba, yardımın için sana teşekkür ederim » Babam: — «Eh» der, «şimdi artık iyi bir kadın alıyorsun, bundan sonrası kendiliğinden olur biter!»—.

— «Eğer bana yardım etmemiş olsaydınız ben dünyada bu kadar ilerisine varamazdım.» derim. Babam: «Bunda bir marifet yok!» der. «Biz Ingmar Oğulları sadece Tanrı'nın yolundan gideriz, bu da bize yeter.»

B İ R İ N C İ B Ö L Ü M

Öğretmenin Evinde

Eski İngmar Oğulları ailesinin oturduğu kilise bölgesinde, 1880 yılına doğru kimse, yeni bir itikadı kabul edeceğini veya yeni çeşit bir ibadete katılacağını aklına getiremezdi. Vakaa ahali, Dalarne'nin şurasında burasında, başka kilise bölgelerinde tarikatlar çıktığını duymuştu, baptistlerin yeni yolunca vaftiz olmak için nehirlerle ve gölçüklere giren insanlar olduğunu biliyorlardı; bunlara gülüyor ve: «bunlar belki Appelbo'da, Gagnef'de oturanlara uyar ama, bizim taraflara kadar hiçbir zaman gelemeyecektir.» diyorlardı.

Ahali, başka âdetleri nasıl bırakmıyorsa, her pazar kiliseye gitmeyi de öyle bırakmazdı. Kim gelebilirse, kışın en keskin soğuklarda bile gelirdi. Zati asıl kışın bu hemen hemen zaruri idi. Çünkü insanla tıka basa dolu olmazsa kırk derece soğukta, sobasız kilisede oturmaya dayanılmazdı.

Ama, kiliseye gidenin bu kadar çok oluşunu mükemmel bir papazın bulunuşuna yormamalıdır. Büyük İngmar'ın gençliğindeki ihtiyar papazdan sonra gelen vakaa iyi bir adamdı, ama kimse onun Tanrı kelâmını açıklamak için hususi bir kabiliyeti bulunduğunu iddia edemezdi. O zaman-

lar kiliseye Tanrı'yı tebcil için giderlerdi, yoksa güzel bir vaız dinleyip zevk almak için değil. Sonra, fırtınanın kamçılacağı yolda, eve gitmek için uğraşırken şöyle düşünürlerdi: «Allah her halde bu kötü havada kilisede olduğumu fark etmiştir!»

Asıl lâzım olan da bu idi, ama papaz, köye geldiğinden beri her pazar kilisede tekrarlandığını işittikleri şeyleri yine tıpkı tıpkısına söylediyse buna karşı kimsenin elinden bir şey gelmezdi.

Fakat doğrusunu söylemek lâzımsa, işin aslında ahalinin çoğu, dinledikleri şeylerden tamamiyle hoşnuttu. Papazın kendilerine okuduğu şeyin Tanrı kelâmı olduğunu biliyorlar, onun için de bunu güzel buluyorlardı. Sade öğretmenle şu veya bu akıllı ihtiyar köylü, arasına birbirlerine şöyle diyorlardı: «İşin doğrusu bizim papazın tek bir va'zı var. Tanrı'nın kaderinden ve Tanrı'nın hükûmetinden başka söylediği şey yok gibi. Bu ancak tarikatlar buradan uzak kaldığı müddetçe böyle gidebilir; çünkü şimdiki halde bu kale iyi korunmuyor, ilk hücumda düşecektir..»

Sahiden de gezginci vaizler hep bu kilise bucağının açığından geçiyorlardı. Buraya gitmenin faydası yok, diyorlardı. Halk hidayete eriştirilmek filân istemiyordu. Komşu köylerdeki sivil vaizlerle hidayet ermişler, ihtiyar İngmar Oğullarını ve geri kalan bütün köy halkını büyük günahkârlardan sayıyorlar, köyün kilise çanını duydukları zaman onun: «Günah içinde uyuyun,

günah içinde uyuyun!» diye çaldığını söylüyorlardı.

Köydeki küçük büyük herkes, çanları hakkında söylenenleri işittikçe çok kızılıyordu. Biliyorlardı ki bütün kilise bölgesinde hiç kimse, çanların çaldığını duyunca «Göklerdeki babamız» duasını okumayı ihmal etmezdi. Her akşam da dua çanı çalınınca evlerin içinde ve dışında bütün işler dururdu; etkekler şapkalarını çıkarır, kadınlar eğilirlerdi. Herkes bir '«Göklerdeki Babamız» okunacak kadar zaman sessiz dururdu. Kim bu köyde bir müddet oturmuşsa «Devlet ve Kuvvet ve Şanın» Allaha mahsus olduğunu hiçbir zaman, yaz akşamlarında ansızın orakların durduğunu, sabanların çizinin ortasında kaldığını ve mahsul arabalarının ambar yolunda duruverdiğini görüp, bütün bunların birkaç çan vuruşunun hatırı için olduğunu düşündükleri vakitki kadar kuvvetle hissetmediklerini itiraf zorunda kalırdı.. Sanki halk, Tanrı'nın bir akşam bulutu üzerinde, büyük, kaadir ve rahîm, bütün memlekete rahmet saçarak, tam köyün üzerinden süzülüp geçtiğini bilirdi.

Bu köyde henüz öğretmen okulundan çıkma bir öğretmen yoktu, bildiği şeyleri kendi kendine öğrenmiş bir çiftçi olan eski tip bir hocaları vardı. Değerli bir adamdı bu. Yüzden fazla çocuğu yalnız başına idare ederdi; otuz yıldan fazla oluyordu ki burada hocaydı ve büyük bir itibar görmekte idi. Öğretmen nerede ise bütün

köyün iyiliğinden kötülüğünden kendini sorumlu sayacak hale gelmişti. Şimdi, va'zetmesini hiç beceremiyen bir papazları olduğu için o da huzursuzlanıyordu. Bununla beraber, köylerde yalnız yeni vaftizin kabulü bahis konusu olduğu müddetçe ses çıkarmadı. Fakat mukaddes ekmek âyininine sıra geldiğini işitip, şurada burada halkın evlerde toplanıp mukaddes ekmek * yediklerini duyunca artık aldırış etmeden seyre tahammül edemedi. Kendisi fakirdi. Fakat köyün ilerigelenlerinden birkaçını bir misyon evi yapmağa kandırabildi. Onlara:

— Siz beni tanırsının, dedi. Ben sadece halkın eski itikatlarını sağlamlaştırmak için va'zetmek istiyorum. Yoksa, bu sivil vaizler yeni vaftizleri ve yeni mukaddes ekmek âyinleriyle bize musallat olurlarsa, üstelik bu adamlara neyin doğru, neyin yanlış olduğunu söyleyecek kimse de bulunmazsa iş nereye varır?

Öğretmeni, papaz da, herkes de pek iyi bir adam olarak tanındı. Papazla ikisi çok defa papaz evi ile okul arasında, uzun uzun gidip gelirler, sanki birbirlerine söyleyecekleri şeyleri bir türlü bitiremezlerdi.

Papaz çoğu zaman akşamları hocanın evine gelir, mutfakta büyük ocağın başında oturur, öğretmenin karısı Stina Anne ile çene çaldı. Zaman olurdu ki her akşam bile gelirdi. Evi çok sıkıntılı idi, karısı boyuna yatar durur-

* İsa'nın etini temsil eden küçük ekmek parçaları

du. Bu yüzden evinde ne tertipten, ne de rahatlıktan eser vardı.

Bir kış akşamıydı. Öğretmen ile karısı ocak başında pek sessiz ve ciddi oturuyorlardı. Odanın bir köşesinde on iki yaşlarında bir kız oynuyordu. Adı Gertrud'du, Öğretmenin kızıydı. Kız çok sarışın, âdeta beyaz saçlı, yuvarlacık pembe yanaklı idi. Ne başka öğretmen çocuklarında âdet olduğu gibi çok uyanıktı, ne de büyülmüş de küçülmüş halli idi.

Kızın oturduğu köşe onun oyuncak odasıydı. Oraya çeşit çeşit şeyler yığılmıştı: küçük, renkli cam kırıkları, kırk fincan ve tabaklar, ırmak kenarında bulunma yuvarlak çakıllar, kalın tahta takozlar ve buna benzer bir sürü hırdavat.

Hayli vakittir rahat rahat oynuyordu; ne annesi, ne de babası onu rahatsız etmişti. Yere oturmuş, tahta takozları ve cam kırıklarıyla hamarat hamarat bir şeyler kuruyordu Sadece vazifelerini ve dersini hatırlatmalarından korkuyordu. Yok, hayır, iş yolundaydı. Babasının aritmetik dersi bu akşam pek de olacağa benzemiyordu.

Kız, köşesinde büyük bir iş tasarlamıştı, şakası yok, baştan aşağı bir köy kurmak niyetinde idi. Kilisesi ve okulu ile bütün kilise bucağı yapılacaktı. İrmak da, köprü de eksik kalmıyacaktı, sahiden nasılsa tıpkı öyle yapmak istiyordu.

Şimdiden bir hayli yerini bitirmişti. Köyün etrafını saran yüksek dağ sıraları irili ufaklı taşlardan yapılmıştı. Bunların arasındaki yere

kız, küçücük çam dalları dikmişti. Bunlar da ormanı gösteriyordu. Ötede, kuzeye doğru iki sivri taş yükseliyordu; bunlar da ırmağın iki kenarında karşılıklı duran ve bütün vadiyi gölgelendiren Klackberg'le Olofshut'u temsil ediyordu.

Dağların arasındaki yuvarlak vadi, annesinin çiçek saksılarının birinden alınan toprakla döşenmişti. Buraya kadar her şey iyiydi hoştu ama çocuk toprağı, olması gerektiğı gibi yeşil ve bereketli bir hale koyamıyordu. O zaman, baharmış da daha çayırlar ve ekinler yeşermemiş, diye düşünülebileceğıyle teselli buldu.

Kilise bucağının ortasından geniş ve güzel akan Dalelf'e gelince, doğrusu bunu ince uzun bir cam kırığı ile apaçık gösterebilmişti. Köyün iki tarafını birbirine bağlayan yalpalı sal köprü de çoktan tamamlanmıştı ve su üstünde yüzüyordu. Kıyıda bucaktaki çiftlikleri ve köyceğizleri de kırmızı tuğla parçacıkları ile göstermişti. Ta kuzeyde, etrafı çayırlar ve tarlalarla çevrili İngmar çiftliğı vardı. Kolaaos köyceğizi tam doğuda, dağ yamacında, Bergana hızarı da ta güneyde ırmağın akıntılar, çağlıyanlarla vadiye doğru sokulduğu ve dağ sırasını deldiğı yerde idi.

Dış tarafları artık tamamlamıştı. Çakıl ve kum serpilmiş yollar evlerin arasından, nehir boyunca uzanıp gidiyordu. Çiftliklerde, evlerin etrafında, şurada burada küçük ağaçlar dikili idi. Kız, taştan, topraktan ve çam dallarından

eserine şöyle bir bakınca hemen bütün kilise bucağını önünde görüyordu. Bu ona son derece güzelmiş gibi geliyordu.

Küçük Gertrud arasına, annesine seslenmek ve ona bu şaşılacak eserini göstermek için başını kaldırıyor, sonra bundan vazgeçiyordu. Çünkü, kendinin orada bulunduğunu anasiyle babasına hatırlatmamayı en akıllıca hareket olarak görüyordu.

Artık bundan sonra için en zor kısmı kalmıştı: yani, kilise bucağının ortasından akan ırmağın iki tarafında yayılan asıl kilise köyünün * kurulması.

Kız bu karmakarışıklığı bir tertibe sokunca-ya kadar taşları ve cam kırıklarını boyuna yerinden oynatmak zorunda kaldı. Muhtarın evi dükkânı yana itmek istiyordu. Yargıçın evi de doktorun-kinin yanına sığışamıyordu. Sadece olan şeylerin hepsini hatırlamak bile ne kadar güçtü: Kilise, papaz meşrutası çiftlik, eczehane ve postahane, büyük çiftlikler, onların işletme binaları, han, av bekcisinin evi, telgrafhane

Nihayet bütün köy, yeşillikler arasında beyaz ve kırmızı evleriyle ortaya serildi. Şimdi sadece tek bir eksik kalmıştı.

Kız, köyde mutlaka gösterilmesi lâzım olan okul binasına gelmek için bütün bunları acele acele yapmıştı. Okul için çok yere ihtiyacı vardı.

* Kilise köyü: Kilise bucağı içinde, kilisenin bulunduğu köy.

Irmağın kenarında yükselecekti; kocaman, beyaz, iki katlı bir ev, büyük bahçesi, avlusunun ortasında da bir bayrak direği.

Gertrud en iyi takozlarını okula ayırmıştı, ama yine de oturup uzun uzun, binanın bunlarla nasıl kurulacağını düşündü. Aslında okulu nasılsa tıpkı öyle yapmayı isterdi; her katta büyük bir dersane, sonra da anası ve babasıyla oturduğu oda ve mutfak.

«Ama bu çok uzun sürer, beni de dünyada o kadar zaman bırakmazlar» diye düşündü.

O sırada taşlıkta ayak sesleri duyuldu, dışarıda birisi kunduralarının karını silkeliyordu. Kız hemen yeniden işe girişti. «İşte papaz geldi, babamla, annemle ahbaplık edecek» diye düşündü. Artık bu akşam serbestti. Yeni bir hevesle, köyün yarısı kadar kocaman bir okulun temelini atmaya başladı.

Anne taşlıktaki ayak seslerini duymuştu. Kalktı, eski bir koltuğu ocağın yanına çekti. Bu sırada da kocasına:

— Bu akşam kendisine söyleyecek misin? diye sordu.

Öğretmen:

— Evet, dedi, fırsat düşer düşmez!.

Papaz içeri girdi. Rüzgârdan kar içinde kalmış, donmuştu, sıcak bir odada, ocak başına oturabileceğinden memnundu. Her zamanki gibi çok konuşkandı. Hakikaten iş şundan bundan konuşup çene çalmaya kalırsa papazdan daha hoş

bir insan tasavvur edilemezdi. Dünyaya dair şeyler üzerine fevkalâde ustalıklı ve açık bir lisanla konuşurdu, öyle ki insanın va'zetmede o kadar zorluk çekenin aynı adam olduğuna inanmıyacağı gelirdi. Fakat onunla, öteki dünyaya dair bir şey konuşuldu mu kıpkırmızı kesilir, söyleyeceği kelimeleri bulamaz ve hiçbir zaman dinlemeye değer bir şey bulup söyleyemezdi. Olsa olsa Tanrı'nın dünyaya nasıl hükmettiğini söylediği zaman bunlar bir şeye benzerdi.

Papaz böyle oturup konuşurken öğretmen ona döndü, sevinçle:

— Artık papaz efendiye şunu haber vereyim ki ben bir misyon evi kurmak istiyorum! dedi.

Papaz sarardı, Stina ananın kendisi için ocak başına koymuş olduğu koltukta âdeta çöküp yıkılıverdi.

— Ne diyorsunuz Storm? diye sordu, burada misyon evi mi kurulacak? O zaman kilise ne olacak, ben ne olacağım? Buradan gidecek miyiz?

Öğretmen tamamiyle kendinden emin:

— Bu da olsa yine kiliseye de papaza da çok ihtiyacımız var, dedi, fikrimce misyon evi kiliseye destek olacaktır. Memlekette o kadar çok, insanı doğru yoldan sapıtmak isteyenler dolaşıyor ki kilisenin muhakkak bir yardımcıya ihtiyacı var.

Papaz tasalı bir sesle:

— Ben sizi kendime dost sanıyordum Storm! dedi.

Az önce emniyet ve neşe ile içeri girmişti, şimdi birdenbire öyle çökmüştü ki sanki artık ondan hayır kalmamıştı.

Öğretmen papazın neden bu kadar ye'se düştüğünü pekâlâ anlıyordu. O da, herkes de bilirdi ki papazın bir zamanlar her şeyi gayet mükemmel öğrenebilen bir kafası vardı. Fakat gençliğinde kendini çok harcamış, nihayet bu yüzden inmeye uğramıştı; bundan da tamamiyle kurtulamamıştı. Çok defa kendinin artık bir insan harabesinden başka bir şey olmadığını unuturdu, fakat ne zaman bu kendisine bir parçacık hatırlatılacak olsa, derin bir ümitsiliğe düşerdi.

Şimdi âdeta ölü gibi koltuğunda oturuyordu, uzun zaman kimse bir söz söylemeğe cesaret edemedi. Nihayet öğretmen, sesini çok hafif ve tatlı çıkarmağa çalışarak, papazın işi böyle alması gerektiğini söyledi.

Papaz:

— Sus Storm! dedi, ben kendimin mükemmel bir vaiz olmadığımı biliyorum, fakat işimi elimden alacağınızı hiç aklıma getirmemişim.

Storm, böyle bir şeyi asla istemediğini söylemek ister gibi ellerini uzattı, fakat bir söz söylemeğe cesaret edemedi.

Öğretmen altmış yaşlarında kadar bir adamdı, fakat yüklendiği o kadar işe rağmen hâlâ gücü kuvveti tamamiyle yerinde idi. Onunla papaz arasında büyük bir tezat göze çarpıyordu. Storm,

Dalarne'nin en iri adamı kadar iri idi, alnını kapkara saçlar çerçeveliyordu, derisi bakır gibi koyu renkli, yüzü keskin çizgili idi. Ufak tefek, çökük göğüslü ve çıplak kafalı papazın yanında dev gibi görünüyordu. Öğretmenin karısı, kocası için, daha kuvvetli olduğuna göre uysallık ona düşer diye düşündü. Lâfı değiştirmesi için işaret etti, fakat kocası, çok üzölmüş olmasına rağmen, aklına koyduğundan vazgeçeceğı benzermiyordu.

Öğretmen şimdi ağır ağır ve açık bir tarzda konuşuyordu. Çok geçmeden tarikat işlerinin bu cemaate de gireceğinin muhakkak olduğunu söyledi. Halkla, kiliseye yakışmıyacak kadar sade bir tarzda konuşulabilecek bir yere, mukaddes kitaptan okunacak yerin bizzat seçilebileceğı, bütün mukaddes kitabın izah edilebileceğı ve cemaatin bütün müşkül meselelerde aydınlatılabileceğı bir yere ihtiyaç olduğunu söyledi.

Karısı ona susması için işaret etti. Papazın her kelimedede neler düşündüğünü hissediyordu. «Demek ben hiç nasihat vermedim; imansızlığa karşı siper olamadım; köyümün öğretmeni, bildiklerini kendi kendine öğrenmiş bir köylüden başka bir şey olmıyan bir adam benden daha iyi va'zede bileceğıne inandığına göre ben her halde pek kötüyüm!»

Fakat öğretmen susmuyor, kurtlar sardırmanın diye sürüyü korumak için neler yapılması lâzım olduğunu sayıp döküyordu. Papaz:

— İyi ama ben kurt filân görmüyorum! dedi.

Storm karşılık verdi ;

— Onların yolda olduklarını biliyorum ben.

— Ama Storm, onlara kapıyı açan sizsiniz!

Papaz koltuktan doğruldu ; öğretmenin sözleri onu kızdırmıştı ; yüzü kıpkırmızıydı. vakarını kısmen de olsa tekrar kazanmıştı.

— Azizim Storm, bırakın, artık bunları konuşmıyalım! dedi.

Sonra evin hanımına döndü ve kadının o yakınlarda süslemiş olduğu güzel gelinden bahsederek şakaya başladı, köyün bütün gelinlerini düğün için Stina Anne süslerdi. Fakat köylü kadın onda, aczini hissetmekle ne kadar korkunç bir ıztırabın uyandığını anlıyordu; merhametinden ağlıyordu, gözyaşları yüzünden cevap veremediği için papaz konuşmaya hemen hemen yalnız başına devam etti.

Fakat bu sırada hep şöyle düşünüyordu :

— Ah, ah, ne olurdu gençliğimin kuvvet ve kudreti hâlâ bende olsaydı! O zaman bu köylüye ne kadar kötü hareket ettiğini hemen gösterirdim!

Ansızın tekrar öğretmene döndü :

— Peki parayı nereden buldunuz Storm? diye sordu.

Storm :

— Bir cemiyet kurduk! dedi ve kendisine yardım va'dinde bulunmuş olanlardan birkaçının

adını saydı. Bunların ne papaza, ne de kiliseye zarar vermediği düşünecek insanlar olmadıklarını ispat etmek istiyordu. Papaz :

— Ingmar Ingmarsson da mı? dedi ve ona sanki yeniden öldürücü bir darbe yemişim gibi geldi, Storm'a güvendiği kadar Ingmar Ingmarsson'a da güvenirdi!

Fakat yine bir şey söylemedi, tekrar evin hanımına döndü ve onunla konuşmaya devam etti. Onun ağladığını görüyordu ama görmemezlikten geldi.

Bir müddet sonra tekrar öğretmene döndü :

— Bundan vazgeçin Storm, diye yalvardı, benim hatırım için bundan vazgeçin. Sizin okulun yanında başka biri de bir okul açsa hoşunuza gider mi?.

Öğretmen yere bakıyor ve düşünüyordu. Nihayet:

— Yapamam Papaz efendi! dedi ve sakın, cesur bir tavır takınmaya çalıştı.

Papaz artık birşey söylemedi, belki on dakika odada bir ölüm sessizliği oldu..

Sonra papaz kalktı, kürkünü giydi, şapkasını başına geçirdi ve kapıya doğru yürüdü. Bu akşam boyuna haksızlık ettiğini ve bunu da yalnız kendisine, papaza karşı değil, bu teşebbüsleriyle yanlış yollara süreceği bütün cemaata karşı işlediğini Storm'a ispat edecek sözleri arayıp durmuştu. Sözler ve düşünceler beynine

dolduğu halde bunları söyleyemiyor ve bir düzene koyamıyordu, çünkü yıkılmış bir insandı.

Kapıya doğru giderken, köşesinde oturup tahta parçaları ve cam kırıklariyle oynayan Getrud'u gördü. Durdu, ona baktı. Gertrud herhalde, konuşulanlardan bir kelime bile duymamıştı. Gözleri sevinçten parlıyordu, yanakları da her zamankinden daha kırmızı idi.

Bu büyük tasasızlıkla kendi derin üzüntüsü arasındaki tezat papaza dokundu. Kızın yanına yaklaştı:

— Ne yapıyorsun orada?

Kız köyü çoktan bitirmişti. Hatta onu yıkmış ve yeni bir işe başlamıştı.

— Keşki papaz efendi az önce gelmiş olsalardı! dedi. Öyle güzel bir köy yapmıştım ki.. Hem kilisesi, hem de okulu vardı.

— Ya şimdi ne oldu?

— Köyü yıktım, şimdi Kudüs'ü yapıyorum.

Papaz:

— Ne dedin? diye bağırdı, Kudüs'ü yapmak için köyü yıktım mı demek istiyorsun?

Gertrud:

— Evet, dedi, pek güzel bir köydü, ama biz dün okulda Kudüs'ü öğrendik, ben de şimdi Kudüs'ü yapmak için köyü yıktım!

Papaz durdu, çocuğu süzdü.

Düşüncelerini toplamak için elini alnından geçirdi:

— Senin ağzından konuşan muhakkak ki senden çok daha büyük biridir! dedi.

Çocuğun sözleri ona o kadar garip gelmişti ki bunları birkaç defa kendi kendine tekrarladı. Bunları söylerken her zamanki düşünce tarzına döndü ve Tanrının dünyayı nasıl idare ettiğine ve iradesini yerine getirmek için ne vasıtalar kullandığına şaşmaya başladı.

Öğretmenin yanına yaklaştı, gözlerinde yepyeni, berrak bir ifade ile ve her zamanki tatlı sesiyle şunları söyledi:

— Size kızgın değilim Storm! Siz muhakkak ki yapmak zorunda olduğunuz şeyleri yapıyorsunuz. Ben bütün ömrümce Tanrının dünyayı nasıl idare ettiğini düşündüm durdum, fakat hiç bir zaman buna akıl erdiremedim. Şimdi buradaki işlerini de anlamıyorum, fakat anladığım bir şey varsa o da sizin, yapmak zorunda olduğunuzu yaptığınızdır.

Onlar Göğü Açılmış Gördüler

Misyon evinin yapıldığı ilkbaharda ansızın hava ılıklaştı, karlar erimeğe başladı ve Dalelf'in suları adamakıllı yükseldi. Bu baharın getirdiği suların bolluğunu görmek insana şaşkınlık veriyordu. Sular gökten yağmur halinde iniyor, sel olup dağlardan aşağı yuvarlanıyor, topraktan fışkırıyordu. Her tekerlek izi ve her saban çizisi suyla doluydu. Bütün bu sular ırmağa yol alıyor, ırmak da kabarıyor, kabarıyor ve gürleye gürleye,

gittikçe daha artan bir telâşla akıp gidiyordu. Irmak her zamanki gibi karanlık, berrak ve sakin değildi. Kendine dökülen bütün bu çamurlu sulardan sarımtırak kurşuni bir renk almıştı. Şimdi böyle ağaç kütükleri ve buz külçeleriyle dolu gürleyip giderken, onun acayip bir korkunçluğu ve tehdit edici bir hali vardı.

Başlangıçta büyükler bu ilkbahar taşkınına pek ehemmiyet vermediler; yalnız çocuklar boş vakit buldukça kıyıya koşuyor ve deli ırmakla onun sürüklediği şeyleri seyrediyorlardı. Az sonra sürüklenenler yalnız kütükler ve buz külçelerinden ibaret kalmadı; bambaşka şeyler de gelmeye başladı; çamaşır iskeleleri ve hamamların, az sonra da kayık ve sal köprülerin dağılmış parçaları geldi.

Çocuklar:

— «Muhakkak bizim köprüyü de alıp götürür; evet muhakkak götürür» diyorlardı. Biraz korkuyorlardı ama bu kadar tuhaf şeylerin olabilemesinden duydukları zevk daha baskındı.

Ansızın büyük bir çam, bütün kökleri ve dallarıyla süzülüp geldi. Onun arkasından beyaz gövdeli bir akkavak yüzüyordu; kıyıdan, kalın dallarda, uzun zaman suda durmadan şişmiş, iri tomurcukların bulunduğu görülüyordu. Ağaçların hemen arkasından da tepetaklak olmuş küçük bir samanlık geldi. Hâlâ ot ve samanla dolu idi ve çatısının üstünde, tıpkı bir geminin omurgası üstünde yüzüşü gibi yüzmekte idi.

Fakat böyle şeyler sürüklenmeye başlayınca yetişkinler de harekete geçti. Nehrin daha kuzey

tarafllara doğru bir yerde kıyıllarını basmış olduğunu anladılar ve ev eşyasiyle binaları karaya çekmek için kayak kancaları ve sıırıklarla kıyıya koştular.

Bölgenin kuzeyinde, toprağın az işlendiği ve pek az adamın oturduğu tarafta, İngmar İngmarsson tek başına, ırmaak kıyısında duruyordu. Yüzü hantal ve derin çizgili idi, sırtı kamburlaşmıştı, hâlâ eskisi gibi beceriksiz ve zavallı bir hali vardı.

Kıyıda duruyor ve durgun, uykulu bir bakışla ırmağı süzerken uzun, ağır bir kayak kancasına dayanıyordu.

Irmaak çağlıyor, köpürüyor, kıyıllarından yağma ettikleriyle, İngmar'ın önünden gururla geçiyordu. Sanki köylünün battallığıyla alay etmek istiyordu. Şöyle diyor gibiydi:

— Sen benim yüklü olduğum şeylerden birini bile elimden alacak adam değilsin!

İngmar İngmarsson, sal köprülerin ve kayak teknelerinin, ta önünden yüzüp geçmesine, onları kenara çekmek için bir teşebbüste bile bulunmadan müsaade etti.

— Bunu nasıl olsa aşağıda, kilese köyünde kurtarırlar, diye düşünüyordu.

Fakat yine gözünü ırmaktan ayırmadı; gelip geçen her şeyi gözden geçirdi. Ansızın hayli yukarıda, ırmaak üzerinde, birbirine çakılmış bir kaç tahtanın üstünde parlak sarı birşey göründü. İngmar bunu hemen fark etti; yüksek sesle:

— Hah, işte ne kadar zamandır bunu bekledim! dedi.

Sarı şeyin ne olduğunu henüz seçemiyordu, fakat Dalarne'de küçük çocukların nasıl giydiklerini bilenler için bunun anlamak kolaydı.

— «Bunlar bir çamaşır iskelesinde oturup oynayan çocuklardır», diye düşündü. «Irmak kendilerini sürüklemeyen önce karaya kaçacak kadar akılları da yoktur.»

Köylünün doğru tahmin ettiğini anlaması çok sürmedi. Sarı şayak elbiseli ve sarı yuvarlak takkeli üç küçük çocuğun ırmaktan aşağı sürüklenip geldiklerini açıkça görebiliyordu. Bunlar üstelik çok kötü yapılmış bir iskelenin üstünde idiler. Akıntı ve çarpan buz külçeleri bu iskeleyi yavaş yavaş dağıtıyordu.

Çocuklar henüz çok uzakta idiler. Fakat İngmar kendi durduğu yerin oldukça yakınında bir anafor olduğunu biliyordu. Eğer çocukların üstünde oldukları iskelenin bu anafora kapılması Allahın iradesi ise onları karaya çıkarması imkânsız değildi.

İngmar kımıldamadan duruyor ve ırmağa bakıyordu. Derken, sanki biri iskeleye vurmuş gibi oldu, iskele döndü ve İngmar'ın bulunduğu kıyıya doğru gelmeğe başladı. Çocuklar o kadar yakınlaştılar ki İngmar onların küçücük, korku içindeki yüzlerini görebiliyor ve ağlamalarını işidebiliyordu.

Ama yine de, kıyıda kayık kancasıyla yeti-
şemeyeceği kadar açıktaydaydılar. O zaman İngmar koştu, suya girerek ilerlemeğe başladı.

Bunu yaparken içinde tuhaf bir his vardı, ona sanki kendisine biri şöyle bağıırıyormuş gibi geliyordu:

— Artık delikanlı değilsin İngmar! Belki de canını tehlikeye koyuyorsun!

Bir an duruksadı ve hayatını tehlikeye atmakla doğru hareket edip etmediğini düşündü. Bir zamanlar hapishaneden almış olduğu karısı bu kış ölmüştü. O gideliberi İngmar da onun arkasından gitmeyi çok istemişti. Fakat öteyanda, çiftliğe sahip olacak oğlu henüz yetişmemiştir. Oğlunun hatırı için hayata tahalmmül etmesi lâzımdı.

— Ne de olsa iş Allahın dilediği gibi olur! diye düşündü.

Şimdi artık o, Büyük İngmar, beceriksiz ve hantal değildi. Köpüren ırmak içinde yürürken, akıntı ile sürüklenmemek için kancasını boyuna dibe saplıyor, çarpıp kendisini sürüklemesinler diye, önünden geçen kütüklere ve buz külçelerine dikkat ediyordu. Nihayet iskele gelince ayaklarını ırmağın dibine kuvvetle dayadı, kancayı uzattı ve iskeleye taktı.

Çocuklara:

— Sıkı tutunun! diye bağırdı, çünkü o anda iskele büyük bir dönüş yapmış ve bütün ek yerlerinden çatırdamıştı. Fakat bu zavallı viran şey dağılmadı, Büyük İngmar onu akıntının en kötü yerinden kurtardı, sonra bıraktı,

çünkü onun artık kendiliğinden doğruca karaya sürükleneceğini biliyordu.

Kancayı yine dibe sağlamca dayadı ve kıyıya çıkmak için döndü. Fakat bu sırada hızla gelen büyük bir kalasa dikkat etmedi. Kalas ona çarptı ve tam böğrüne vurdu. Bu korkunç bir darbe idi; kalas muazzam bir kuvvetle gelip çatmıştı. Büyük İngmar su içinde sallandı. Fakat hâlâ kancaya dayanıyordu, kenara varabildi. Kıyıya çıktığı zaman vücudunu yoklamaktan âdeta korktu. Bütün göğüs kafesinin çökmüş olduğunu sanıyordu. «Artık işin bitti Büyük İngmar!» diye düşündü Bir adım bile atacak hali yoktu, kıyıda yere çököverdi.

Kurtulan küçük çocuklar korkudan bağırıştılar; ahali koşup geldi, Büyük İngmar evine götürüldü

İngmar çiftliğinden papazı çağırdılar. O da akşama kadar orada kaldı. Akşam üstü evine dönerken Öğretmenin evine uğradı. O gün öyle bir şey duymuştu ki bunu mutlaka birisiyle konuşması lâzımdı.

Öğretmenle Stina Ana çok kederliydimler, çünkü Büyük İngmar'ın öldüğünü duymuşlardı. Halbuki papaz çevik adımlarla yürüyordu, öğretmenle karısının yanına geldiği zaman sevinçli ve aydınlık bir hali vardı.

Öğretmen ona hemen, vaktinde yetişip yetişemediğini sordu. Papaz:

— Evet, dedi, ama orada bana ihtiyaç yoktu.

Stina Ana:

— Yok muydu? diye sordu.

Papaz:

— Hayır, dedi ve esrarlı bir tavırla güldü, bensiz de pekâlâ işini tamamlayabilirdi!

Papaz:

— Bir ölüm döşeginin yanında oturmak çok defa haylı güç olur, diye sözüne devam etti.

Karı koca:

— Evet, evet; diye tasdik ettiler.

— Hele ölen köyün en baştaki adamı olursa!

— Evet öyledir!

— Ama iş, bazan insanın düşündüğünden bambaşka olur.

Sonra bir müddet sustu ve gözlerini karşıya dikti, gözleri, gözlüklerinin altında her zaman-
kinden biraz daha fazla ışıldıyordu.

— Storm, siz, yahut siz Stina Ana, Büyük İngmar'ın gençliğinde başından geçen garip macerayı duymuş muydunuz?

Öğretmen zaten Büyük İngmar hakkında birçok şeyler anlatıldığını söyledi.

— Evet, ama bu en acayibi, bunu ben ilk defa bugün İngmar Çiftliğinde duydum.

Papaz:

— Büyük İngmar'ın candan bir dostu vardı, diye sözüne devam etti, çiftliğinde maraba olan bir adam.

Öğretmen:

— Evet, bilirim onu, dedi. Adı İngmar'dır İkisini birbirinden ayırdetmek için ona Güçlü. İngmar derler.

— Evet, işte o; babası, efendisine olan saygısı yüzünden adını İngmar koymuş. Büyük İngmar'ın gençliğinde bir pazar akşamı — günlerden yaz gündönümü imiş ve İngmar, arkadaşı Güçlü İngmar'la daha yeni paydos etmişlermiş.— pazarlık elbiselerini giymişler ve eğlenceli bir akşam geçirmek için kilise köyüne inmişler.

Papaz bir an durdu, düşündü:

— O akşamın ne kadar güzel olduğunu tasavvur edebilirim; dedi, durgun ve berrak bir akşam; bir akşam ki onda gök ve yer renklerini değiş tokuş ederler; gök açık yeşile dönerken yer, her şeye beyaz veya mavimtırak bir renk veren hafif bir sisle örtünür. Ama, Büyük İngmar'la Güçlü İngmar köye varıp köprüyü geçmek istedikleri zaman onlara sanki birisi kendilerine yukarı bakmalarını söylüyor gibi gelmiş. Öyle yapmışlar, göklerin açıldığını görmüşler. Bütün gök kubbesi sanki bir perde imiş gibi bir yana sıyrılmış, iki arkadaş el ele, durup göklerin bütün ihtişamını görmüşler!

Papaz:

— Hiç böyle bir şey duydunuz mu Stina Ana, yahut siz Storm? diye sordu. Her ikisi,

Büyük İngmar'la Güçlü İngmar el ele, orada, köprü üzerinde durup gökleri açık görmüşler!

«Gördükleri şeyleri aslında kimseye anlatmamışlar, sadece çocuklariyle akrabalarına bir gün orada gökü açılmış gördüklerini söylemişler. Bu güne gelinceye kadar hiç bir yabancıнын bundan haberi olmamış, göklerin haşmetini görmeleri onlar için en büyük hazine, yabancılardan gizli, mukaddes bir sır olarak kalmış!»

Papaz yine bir müddet yere baktı, sonra derin derin içini çekti:

— «Ömrümde hiç böyle bir şey duymadım» dedi, sözüne devam ederken sesi biraz titriyordu: «Ne olurdu ben de Büyük İngmar ve Güçlü İngmar'la birlikte köprüde olsaydım da gökü açılmış görseydim!»

«Ama bugün, Büyük İngmar, çiftliğe getirilir getirilmez Güçlü İngmar'ı çağırımlarını söylemiş. Dediğini hemen yapmışlar, aynı zamanda da doktorla bana haber yollamışlar. Büyük İngmar ölmeden önce onu göremeyeceğinden çok korkuyormuş.»

«Haylı zaman geçmiş; o sırada ben geldim, doktor geldi, fakat Güçlü İngmar bulunamadı gitti. Büyük İngmar'ın bizlere aldırış ettiği yoktu. Ölümü yakındı.»

«Nerede ise öleceğim papaz efendi,» dedi. «Ben sadece ölümden evvel Güçlü İngmar'ı görmek istiyorum.»

«Küçük odadaki geniş yatakta yatıyordu, evde bulunan en kıymetli yorganı üzerine ört-

müşlerdi. Gözleri açık yatıyor, hep, ta uzaklarda olan ve kendisinden başka kimsenin görmediği bir şeye bakıyordu. Kurtardığı çocukcağızları yatağının üstüne koymuşlardı. Onlar da tortop olmuş, onun ayak ucunda oturuyorlardı. Büyük İngmar arasına, uzaklarda gördüğü şeyden gözünü ayırınca, bakışı çocuklara rastlıyor, o zaman bütün yüzünü bir gülümseme kaplıyordu.»

«Nihayet marabayı bulmuşlar. Güçlü İngmar'ın ağır adımları avluda duyulunca Büyük İngmar gülümsiyerek karşıya baktı. Güçlü İngmar yatağının yanına gelince haşta, onun elini yakaladı, hafif hafif okşadı, sonra ona sordu:

— Kilise köprüsünde durup göğün açıldığını gördüğümüzü hâlâ hatırlıyor musun Güçlü İngmar?

«Güçlü İngmar da:

— Birlikte göklerin arkasını seyrettiğimizi hiç hatırlamaz olur muyum! dedi.»

«O zaman Büyük İngmar büsbütün onun tarafına döndü, sanki en büyük müjdeyi veriyormuş gibi yüzü parlıyordu. Güçlü İngmar'a:

— Şimdi ben oraya gidiyorum! Ben! dedi.

«O zaman maraba geldi ve onun gözlerinin ta içine baktı:

— Ben de arkadan geliyorum! Ben! dedi.

«Büyük İngmar başını salladı.

— Ama biliyorsun ki, oğlun hacdan dönmeden ben gelemem.

«Büyük İngmar:

— Evet, biliyorum; dedi ve yine başını salladı »

«Bunu söyledikten sonra bir iki derin nefes daha aldı, öldü.

Öğretmenle karısı, bunun güzel bir ölüm olduğunda papazla aynı fikirde olduklarını söylediler.

Her üçü uzun zaman ses çıkarmadan oturdular. Ansızın Stina Ana:

— Ama, dedi, Güçlü İngmar hac dediği zaman ne kastediyordu?

Papaz biraz şaşkınlıkla baktı:

— Bilmem, Büyük İngmar bunun arkasından hemen öldü, ben de bunu düşünmeye henüz vakit bulamadım! dedi ve düşünceye daldı.

— Sahiden bunlar çok şaşılacak sözlerdi, hakkınız var Stina Ana.

— Papaz efendi her halde Güçlü İngmar'ın istikbali gördüğünü herkesin söylediğini bilir!

Papaz düşünceli düşünceli alnını sıvazladı, sanki düşüncelerini toplamak istiyordu. Sonra:

— İnsan düşününce, Tanrı'nın dünyayı nasıl idare ettiğinden daha şaşılacak şey yoktur; dedi. Hayır dünya yüzünde bundan daha şaşılacak şey yoktur.

İngmar Kızı Karin

Bir sonbahar sabahıydı. Okul açılmıştı. Ama tam öğleden önceki paydos vaktiydi. Öğretmenle Gertrud mutfğa girdi. Masa başına oturdular, Stina Anne onların fincanlarına kahve doldurdu.

Daha kahvelerin bitirmeden misafir geldi. Gelen Halfvor Halfvorsson idi. Kilise köyünde dükkân açmış olan genç bir köylüydü bu. Tims çiftliğindendi, onun için çok defa kendisine Tims Halfvor derlerdi. İri yarı, yakışıklı bir adamdı. Fakat tasalı görünüyordu.

Stina Anne ona da kahve ikram etti. Halfvor sofraya oturdu ve öğretmenle konuşmaya başladı.

Stina Anne pencere önündeki kanapede oturmuş, örgü örüyordu. Bulunduğu yerden caddeyi görebiliyordu. Birdenbire kızardı ve daha iyi görebilmek için eğildi. Fakat hemen tekrar sâkin görünmeğe çalıştı ve:

— Zannedersem kibar misafirlerimiz geliyor! dedi. Dükkâncı onun sesinde, her zaman olmıyan bir hal fark etti; ayağa kalktı ve dışarı baktı. O zaman iyi, az öne eğik yürüyen bir kadınla henüz delikanlılaşmamış bir erkek çocuğun okula doğru geldiklerini gördü.

Stina Anne:

— Yanlış görmüyorsam gelen İngmar kızı Karin olacak, dedi.

Dükkâncı:

— Evet öyle, gelen Karin; dedi, başka bir şey söylemedi. Pencerenin önünden çekildi, dönüp bütün odayı gözden geçirdi, sanki çıkacak

bir kapı arıyordu. Fakat bir an sonra sükûnetle eski yerine gitti.

İşin aslı şu idi : geçen yaz, Büyük İngmar henüz sağken Halfvor, İngmar'ın kızı Karin'i istemişti. Vakaa daha çok önceden onu almaya çalışmıştı, fakat olur mu olmaz mı diye söz zayıp gitmişti. Eski aile, Halfvor kendilerine denk mi diye hayli düşünmüştü. Ama bu düşünce para bakımından değildi, çünkü Halfvor zengindi. Onları düşündüren, onun babasının ayyaş oluşu ve Halfvor'a da bu alışkanlığın geçmesinden korkmaları idi. Fakat nihayet onun Karin'i almasına razı olmuşlardı.

Düğün günü kararlaştırılmış ve kilisede nikâhı ilân etmesi papaza söylenmişti. Fakat gelinle güveyin adlarının daha birinci ilânı yapılmadan Karin'le Halfvor, nikâh yüzüğü ve dua kitabı almak için Falun'a bir yolculuk yaptılar. Yolculukları üç gün sürdü; geri döndükleri zaman Karin, Halfvor'la evlenemeyeceğini babasına söyledi. Halfvor'un yolculuk sırasında bir kere sarhoş olmasından başka şikâyet edeceği bir şey yoktu. Fakat işte bundan, onun da bir gün babası gibi olacağından korkuyordu. Büyük İngmar kızını zorlayamayacağını söyledi. İşte böylece Halfvor'la söz bozuldu.

Fakat Halfvor deli gibi olmuştu. Karin'e :

— Bana, dayanamayacağımı bir ayıp yüklüyorsun! dedi. Beni böyle reddedersen herkes be-

nim için ne düşünür? Şerefli bir adama böyle muamele edilmez!.

Fakat Karin yumuşamadı. Halfvor o zamandan beri kırgın ve bedbahttı; İngmar oğullarının kendisine karşı yaptıkları haksızlığı bir türlü unutamıyordu.

Şimdi Karin geliyordu, Halfvor da buradaydı; şimdi bu işin sonu ne olacaktı? Muhakkak olan şey bir barışma imkânının olmadığıydı. Çünkü geçen sonbahardan beri Karin, Elias Elof Ersson'la evliydi. Kocasiyle İngmar çiftliğinde oturuyor ve Büyük İngmar'ın ilkbaharda ölüşünden beri orayı idare ediyordu. Büyük İngmar'ın beş kızıyla bir oğlu kalmıştı. Fakat oğlu, çiftliği ele alamıyacak kadar küçüktü.

Karin mutfğa girdi. Henüz yirmi beşinde yoktu. Fakat oldum olası genç görünmezdi. Birçokları onu muhakkak çirkin bulurlardı; çünkü soyuna çekmişti; göz kapakları ağır, saçları kırmızımtırak ve ağzının etrafındaki çizgiler haşındı. Fakat eski İngmar soyuna benzeyişi öğretmenle karısının hoşuna gidiyordu.

Karin, Halfvor'u görünce hiç bozulmadı. Ağır ağır ve sükûnenle birinden ötekine giderek herkesi selâmladı. Fakat Halfvor'a elini verdiği zaman o, elini ancak parmak uçları birbirine değecek kadar uzattı.

Karin, daima biraz öne eğik dururdu. Fakat şimdi, Halfvor'un yanına geldiği sırada başını her zamankinden daha fazla eğiyor gibiydi, ama

Halfvor her zaman âdeti olduğundan daha dik ve daha azametli duruyordu.

Stina Anne :

— Ya, demek bugün yollara düştünüz ‘Karin? dedi; papazın koltuğunu Krin’e ikram erti.

Karin :

— Evet, don başladığından beri artık yollar zahmetli değil, diye karşılık verdi.

Öğretmen de :

— Öyle, bu gece adamakıllı don yaptı, dedi. Fakat bu sözlerden sonra odada sessizlik hüküm sürdü. Kimse başka söyleyecek söz bulamıyordu. Sessizlik birkaç dakika devam etti. Nihayet Halfvor ayağa kalktı, ötekiler de sanki derin bir uykudan uyanmışlar gibi irkildiler.

Halfvor :

— Artık dükkâna dönmem lâzım, dedi.

Stina Anne :

— Yok canım, ne acelesi var; diye karşılık verdi.

Karin :

— Acaba Halfvor ben geldim diye mi gidiyor? dedi, bunu söylediği zaman sesine yalvaran bir eda vardı.

Halfvor gidince büyü bozuldu. Öğretmen artık ne söyleyeceğini biliyordu. Karin’le birlikte gelen ve az önce kimsenin ehemmiyet bile vermemiş olduğu çocuğa baktı. Bu, yaşı herhalde Gertrud’dan pek de fazla olmıyan küçük bir oğlancağızdı. Yüzü açık, yumuşak, fakat aynı za-

maada azıcık büyümüş de küçülmüş gibi bir çocuk yüzüydü, hangi soydan olduğunu anlamak güç değildi.

Öğretmen :

— Sanırım bir öğrenciyle geliyorsunuz Karin! dedi.

Karin:

— Kardeşim! Şimdi İngmar İngmarsson O! diye karşılık verdi.

Öğretmen :

— Ama adına göre biraz küçük, dedi.

— Ever babamın ölümü pek erken oldu.

Öğretmenle karısı bir ağızdan:

— Doğru söz! dediler.

Karin:

— Falun'daki Lâtince okuluna gidiyordu, dedi. Onun için daha önce buraya, size gelemédi.

— Bu sonbahara tekrar oraya gitmesini sağlayamaz mısınız?

Karin ağır göz kapaklarını indirdi ve içini çekti, fakat cevap vermedi. Nihayet:

— Çok iyi öğreniyor diyorlardı! dedi.

— Evet ama, korkarım ki burada, benim yanımda daha fazla bir şey öğrenemez. Muhakkak benim kadar çok şey biliyordur.

— Hayır hayır, ben bilmez miyim, siz her halde böyle küçük bir çocuktan çok fazla şey bilirsiniz.

Karin tekrar söze başlayıncaya kadar yine bir sessizlik oldu:

— Onun sadece bu okula girmesini istemiyeceğim. Bay öğretmenle Stina Anneden onun burada kalabilip kalamıyacağını da soracaktım.

Öğretmenle karısı şaşkın şaşkın birbirlerine baktılar, ne söyleyeceklerini bilmiyorlardı. Nihayet Storm:

— Ama bizim kendimiz için bile yerimiz daracak!. dedi.

— Düşündüm ki para yerine belki süt ve yumurta verebilirim!

— Yok canım bunun lâfı mı olur!

Zengin çiftçi kadın:

— Büyük bir lûtf olurdu bu! dedi.

Stina Anne, Karin'in yardımlarına son derece muhtaç olmasa böyle şaşılacak bir şey rica etmiyeceğini düşündü. Onun için işe çabuk karar verdi.

— Uzun boylu rica etmenize lüzum yok, dedi, İngmar Oğulları için elimizden gelen her şeyi yaparız biz.

Karin:

— Teşekkür ederim, dedi.

Bundan sonra Stina Anne ile Karin, daha uzun zaman İngmar'ın kalma şartlarını konuştular, Storm çocuğu okula götürdü. İngmar orada Gertrud'un yanında oturdu. Fakat bu ilk gün akşama kadar tek bir kelime bile konuşmadı.

Tims Halfvor bütün bir hafta okula yaklaşmadı, sanki orada tekrar Karin'e rastlamaktan korkuyordu. Fakat bardaktan boşanırcasına yağ-

mur yağdığı ve hiç bir müşterinin uğramıyacağı muhakkak olan bir sabah, üzerine büyük bir yeis çöktü.

— Hiç bir işe yarar adam değilim, kimse-
nin beni saydığı yok! diye düşündü ve Karin'in
nişanı bozduğundan beri âdet edindiği gibi
bu düşünce ile kendini üzdü durdu.

Nihayet, neşeli ve samimi bir insanla azıcık
konuşmak için Stina Anneye gitmeye karar
verdi.

Boş dükkânını kapadı. Paltosunu sıkıca
ilikleli. Yağmur ve rüzgârla boğuşarak, su biri-
kintilerine bata çıka okula gitti.

Halvor öğretmen evinde kendini o kadar
rahat hissediyordu ki sabah paydosu çalıp Storm
kahve içmek için iki çocukla eve geldiği sırada
hâlâ orada idi.

Gelenler onu selâmladılar, Halfvor öğret-
mene ayağa kalktı, fakat İngmar ona elini uzat-
mak isteyince hemen oturdu ve sanki çocuğu
görmemiş gibi Stina Anne ile hararetli hararetli
konuşmağa daldı. İngmar bir an sükûnetle dur-
du, sonra sofraya gitti, oturdu. Tıpkı kız karde-
şinin o gün burada otururken içini çektiği gibi
birkaç defa içini çekti.

Stina Anne :

— Halfor bize yeni saatini gösterecek ;
dedi .

Halfor cebinde yeni bir gümüş saat çıkardı,
gösterdi. Saat çok güzeldi, küçüktü ve kapağının

üstünde altın kaplama bir çiçek vardı. Öğretmen saatin kapağını açtı, sonra okula giderek bir pertavsız getirdi, gözüne sıkıştırdı ve saatin makinasını dikkatle gözden geçirdi. Saate bayılmıştı, uzun zaman onu bırakmadı, dişli çarkların birbirlerine nasıl geçtiğini seyrettikçe hayran kalıyordu, «Bu kadar güzel işçilik hiç görmemiştim,» dedi. Nihayet saati Halifvor'a geri verdi, o da tekrar cebine koydu. Herkes, satın aldıkları bir şeyin medhedilmesinden neşelenir ve gururlanırken onda böyle bir hal yoktu.

Ingmar yemeğini yiyor ve susuyordu. Nihayet kahvesini de bitirince Storm'a saatten anlayıp anlamadığını sordu, öğretmen:

— Evet, dedi, bilirsin ki ben her şeyden anlarım.

O zaman Ingmar cebinden bir saat çıkardı. Bu iri, toparlak, eski bir gümüş saatti, çirkin ve kabaydı. Hele şimdi, Halfvor yeni saatini daha biraz önce gösterdiği için büsbütün öyle görünüyordu. Saatin kösteği de çirkin ve kabaydı. Kapağının üstünde süs filân değil, sadece kocaman bir yumru vardı. Bu saatin işe yarar tarafı kalmamıştı. Camı yoktu, kadranının minası da harap olmuştu.

Öğretmen :

— Durmuş, dedi ve saati kulağına tuttu.

Çocuk :

— Evet, dedi, ben sizden, acaba bu saat

tekrar işliyecek hale getirilebilir mi diye sormak istiyordum .

Öğretmen saati açtı. Saatin içinden, sanki bütün çarklar yerinden fırlamış gibi bir şangırtı duyuldu.

Storm :

— Sen mutlaka bu saatle çivi çakmışsındır! dedi, artık benim bu saate yapacak şeyim kalmamış .

— Acaba saatçi Erich bir şey yapabilir mi?

— Benim gibi o da yapamaz. En iyisi bunu Falun'a gönderip yeni bir makina taktırmak.

İngmar :

— Evet, ben de öyle düşünmüştüm, dedi ve saati cebine koydu.

Öğretmen :

— Bu saati nereden buldun ? diye sordu .

Çocuk yerinde oturuyor ve sanki boğazında bir şey kalmış gibi görünüyordu: hemen hemen ağlamak üzere idi.

— Babamın saati bu, dedi, kütük babama çarptığı zaman saat bu hale gelmiş.

O zaman birdenbire herkes sustu ve dikkat kesildi. İngmar kendini zaptederek sözünü tamamladı :

— Bu iş olduğu zaman tam bahar bayramı idi, ben de evdeydim, kıyıda babamın yanına ilk gelen de ben oldum. Babam yerde yatıyor, elinde bu saati tutuyordu. «Artık benim işim bitti İngmar !» dedi.

«Saatin kırıldığına çok üzüldüm. Çünkü senin onu, vaktiyle haksızlık etmiş olduğum birine vermeni ve ona benden selâm söylemeni istiyordum.» Sonra bana, saati kime vereceğimi söyledi.

Bana bu saati, vereceğim adama vermezden önce Falun'da tamir ettirmemi tembih etti. Ama şimdi artık Falun'a gidemiyeceğim, ne yapacağım bilmem!

Öğretmen, bu yakınlarde şehre gidecek biri var mı, diye düşünmeye başladı. Fakat Stina Anne onun sözünü hemen kesti :

— Saati vereceğin adam kim İngmar ? diye sordu.

Çocuk :

— Bilmem bunu söyleyebilir miyim? dedi.

— Şurada oturan Tims Halfvor değil mi ?

İngmar hafif bir sesle cevap verdi :

— Evet, o.

Stina Anne :

— Öyle ise saati Halvor'a, ne halde ise öyle ver, dedi, bu onu daha çok sevindirir.

İngmar ayağa kalktı, saati çıkardı, mümkün olduğu kadar güzelleştirmek için ceketin koluyla birkaç defa sildi, sonra iri adımlarla Halvor'un yanına gitti:

— Babam selâm etti, sana bunu vermemi söyledi! dedi ve saati uzattı.

Bu sırada Halvor sessiz ve suratı asık oturuyordu. Çocuk elinde saatle yanına gelince

sanki hiçbir şey görmek istemiyormuş gibi eliyle gözlerini örttü. İngmar oldukça uzun zaman, elinde saatle onun önünde durdu. Nihayet yardım diliyormuş gibi Stina Anneye baktı. Stina Anne:

— Ne bahtiyardır uysal olanlar! dedi.

O zaman Halfvor eliyle, sanki saati geri itmek istiyormuş gibi bir hareket yaptı. Fakat bu sefer öğretmen araya girmeyi denedi:

— Bana kalırsa bundan daha iyi bir tarziye istiyemezsiniz Halfvor! dedi. Ben her zaman derdim ki, eğer İngmar İngmarsson sağ kalmış olsaydı lâıyk olduğunuz gibi çoktan şerefınızı temizlerdi.

O vakit oradakiler Halfvor'un gözlerinin üzerinde olmıyan eliyle, âdeta istemeye istemeye saati kavradığını ve kendine çektiğini gördüler. Saat eline geçince ceketinin ve yeleğinin altına soktu.

Öğretmen. Halfvor'un mintanını ve ceketini saatin üzerine iliklediğini görünce gülerek:

— Artık bu saati kimse onun elinden alamız! dedi.

Halfvor de gülmeğe başladı, ayağa kalktı ve boylu boyuna dikilerek derin bir nefes aldı. Yanaklarına hafif bir kırmızılık yayıldı. İri iri açılmış, parlıyan gözleriyle etrafına baktı. Öğretmen:

— Sanırım ki, Halfvor'a sanki yeni bir hayat bağışlanmış gibi geliyor! dedi.

İngmar kızı Karin'i almış olan Elof Ersson bir cimrinin oğluydu. Babasının evinde çok sıkıntı çekmişti. Çocukken yarı aç, yarı tok yaşamış, yetişkin bir delikanlı olduğu zamanda da hâlâ babasının baskısı altında kalmıştı. İhtiyar onu boyuna işe sürerdi. Hiç bir zaman dansa gidememiş, hattâ pazarları bile rahat yüzü görmemişti. Elias Elof evlenince de yine başına buyruk olamamıştı. Çünkü o zaman da İngmar çiftliğine taşınmak zorunda kalmıştı; bu sefer başında kayın babası vardı.

İngmar çiftliğinde de işten ve tutumluluktan başka şey bilinmezdi. Fakat İngmar İngmarsson'un yaşadığı müddetçe. Elias Elof hayatından tamamiyle memnun göründü. Sabahtan akşama kadar çalışıyor ve bundan daha iyisini de istemiyordu. Herkes İngmersson'ların tam gönülleri-e göre bir damada kavuştuklarını, çünkü Elof Erosson'un dünyada işten başka bir şeyin bulunabileceğinden habersiz olduğunu söylüyordu. Fakat Büyük İngmar ölür ölmez damat içmeye ve her bakımdan uygunsuz bir hayat sürmeye başladı. Kilise bölgesinin en havaî delikanlılariyle ahabap oldu. Onları İngmar çiftliğine davet ediyor, onlarla kumarhanelerde dolaşıyordu. İş tamamiyle ihmal etti, her gün sarhoştı. Birkaç ay içinde tam bir ayyaş olup çıkmıştı. Karısı Karin onu ilk defa sarhoş gördüğü zaman âdeta taş kesildi. Hemen :

— Halfvor'a haksızlık ettiğim için Allahın cezasıdır bu ! diye düşünmüştü.

Kocasına fazla serzenişte bulunmadı, uzun uzun nasihatler de etmedi. Onun artık kökü baltalanmış bir ağaç olduğunu ve kendisinin ondan hiç bir himaye ve siyanet bekliyemeyeceğini hemen anlamıştı.

Fakat Karin'in kız kardeşleri kendisi kadar akıllı değillerdi. Enişterinin sefihçe hayatından utanıyorlar ve İngmar çiftliğinden ta şoseye kadar gürültü ve içki şarkılarının duyulmasını bir türlü hazmedemiyorlardı. Onunla bazan eğleniyorlar, bazan ona nasihat veriyorlardı. Enişterileri de, aslında iyi huylu bir adam olduğu halde, gün oluyor fena halde hiddetleniyordu Bu yüzden evde çok dirliksizlik vardı. Karin artık sadece kız kardeşlerini evden uzaklaştırmayı düşünmeye başladı. Böylelikle kendisinin içinde yaşadığı sefaletten onlar olsun kurtulabilecekti. Yazın iki büyüğün düğünlerini yaptı, iki küçüğünü ise, zengin akrabalarının bulunduğu Amerika'ya gönderdi .

Bütün kız kardeşlerine yirmişer bin Kron tutan miras hisseleri ödendi. Karin çiftliği almıştı. Fakat genç İngmar'ın rüştünü ispat edince 20 000 Kron vererek çiftliği geri alabilmesi kararlaştırılmıştı. O zaman Karin'le Elias Elof kendilerine başka bir tarafta yurt kuracaklardı .

Görünüşte o kadar mütereddit ve mahçup olan Karin'in sade bu kadar kuşu yuvadan uçur-

mak değil, onlara koca, çeyiz ve Amerika'ya bilet tedarik edebilmek kuvvetini bulabilmesi şaşılabilecek şeydi. Çünkü bütün bunları onun tek başına yapması lâzımgelmmişti, kocasından en küçük bir yardım bile görmüyordu.

Fakat Karin'i asıl kaygılandıran, atıktık İngmar İngmarsson olan erkek kardeşi idi.

Bu çocuk Karin'in kocasına, bir zamanlar kız kardeşlerinin davranışından daha şiddetle karşı geliyordu; üstelik bunu sözle değil, işle yapıyordu. Bir defasında, Elias Elof'un evde biriktirmiş olduğu bütün içkileri dökmüş, bir defasında da eniştesi onu içkilerine su katarken yakalamıştı.

Sonbahar gelince Karin, İngmar'ın senelerden beri olduğu gibi tekrar Falun'daki Lâtince okuluna gitmesini istedi, fakat İngmar'ın vasisi olan kocası bunu kesin olarak reddetti.

Elias Elof:

— İngmar benim gibi, babası ve benim babam gibi çiftçi olmalıdır, diyordu. Lâtince okulunda ne yapacak? Kışın onunla ikimiz ormana gider kömür torlukları kurarız. Bu onun elde edebileceği en iyi bilgidir. Ben onun yaşında iken bütün kış kömürcü külübesinde yatardım.

Karin, onu fikrinden vazgeçiremedi. İngmar'ın çiftlikte kalmasına razı olmak zorunda kaldı.

Elias Elof bundan sonra İngmar'ı kazanmak için elinden geleni yaptı. Hele şimdi bir yere

giderken onu sık sık yanına alıyordu. Çocuk buna istemiyerek razı oluyordu, çünkü eniştesinin içki âlemlerine katılmak istemiyordu. Fakat öteki, olsa olsa kiliseye kadar, veya dükkâna kadar gideceğine yemin ediyordu; ama çocuğu bir defa arabasına aldı mı, atları ta uzaklara, Bergson kilisesinin yanındaki demirciye veya Karmsund'daki meyhaneye kadar sürüyordu.

Karin kocasının çocuğu yanına almasından memnun oluyordu. Bunu Elias'ın bir hendekte sızıp kalmaması veya atı sakat edecek gibi sürmemesi için bir nevi teminat gibi görüyordu.

Fakat bir defasında Elias sabahın sekizinde eve döndüğü zaman çocuk arabada onun yanında oturmuş, derin derin uyuyordu. Elias, Karin'e:

— Gel bına yardım et de işeri taşıyalım, dedi, zavallı çocuk sarhoş, adım atacak hali yok.

Karin o kadar dehşete düştü ki âdeta yığıl-verdi, çocuğu içeri taşımaya yardım edebilecek hale gelinceye kadar bir müddet merdivende oturmak zorunda kaldı.

İngmar'ı kaldırdığı zaman onun uyumadığını, âdeta ölü gibi olduğunu gördü. Çocuğun vücudu buz gibiydi. Tamamiyle kendinden geçmişti. Karin onu kucağına aldı, küçük odaya taşıdı. Odanın kapısını çocukla kendi üzerine kilitledi ve İngmar'ı diriltmeye çalıştı.

Biraz sonra Karin, Elias'ın kahvaltı ettiği salona geldi, ona yaklaştı ve elini omuzuna koydu:

— İyisi mi, şimdi adamakıllı karnını doyur, dedi, eğer kardeşim ölürse çok geçmeden, İngmar çiftliğindekinden daha az yiyecekla yetineceksin.

Adam:

— Saçma, dedi, birazıcık içkiden ona ne zarar gelir ki?..

Karin, sert, kuru ellerini onun omuzuna bastırarak:

— Ama işte sana söylüyorum, diye karşılık verdi, eğer o ölürse yirmi yıl hapse girersin Elias.

Karin, tekrar yanına girdiği zaman çocuk ayılmıştı. Fakat kafası çok sersemde, vücudunu oynatamıyor ve çok acı çekiyordu.

— Acaba ölecek miyim Karin? diye sordu.

Karin:

— Yok, yok, birşey olmayacaksınız! dedi ve onun yanına oturdu.

— Bana içirdikleri şeyin ne olduğunu bilmiyordum.

Karin ciddiyle:

— Öyle ise Allaha şükür! dedi.

— Eğer ölürsem ablama yaz, içki olduğunu bilmediğimi yaz!

Karin:

— Olur! dedi.

— Yemin ederim ki ne olduğunu bilmiyordum!

İngmar bütün gün ateşler içinde yandı ve sayıkladı durdu.

— Sakın babama söyleme! diyordu.

— Hayır, bunu babamıza kimse söylemez.

— Ama ya ölürsem.. babam bunu duyacak, ben de fena halde utanacağım.

— Bu senin suçun değildi ki..

— Ama babam belki de, Elias'ın bana vereceği her şeyden çekinmem gerektiğini düşünür.

Sonra:

— Acaba bütün köy benim sarhoş olduğumu biliyor mu? diye sordu, Yanaşmalar ne diyor, ihtiyar Lisa ne diyor? Ya Güçlü İngmar ne diyor?

— Bir şey demiyorlar!

— Ama sen Karin, sen işin nasıl olduğunu onlara anlatmalısın. Bak, bütün gece içmişlerdi, ben de köşede bir peyke üzerinde uyukluyordum. Karmsund'daki meyhanedeydik. Derken Elias beni uyandırdı, tatlılıkla: «Uyan İngmar!» dedi, «bak sana içini ısıtacak bir şey getirdim. Al iç şunu, içinde sadece su ile şeker var!», Uyandığım zaman fena halde üşüyordum. Bana verdiği şeyden tadınca onun tatlı olduğundan ve içimi ısıttığından başka bir şeyin farkına varmadım. Ama o Elias'ın benim için hazırladığı başka bir şeymiş işte. Ah, şimdi babam ne diyecek!

Karin kapıyı açtı Elias hâlâ dışarıda oturuyordu. Karin içeride konuşulanları duymanın onun için iyi olacağını düşündü.

— Ah ne olurdu babam sağ olaydı Karin!

— Ne olacaktı İngmar!

— Elias'ı öldürmez miydi dersin?

O zaman Elias kaba bir kahkaha attı. Bunu duyan çocuk sapsarı kesildi, Karin de kapıyı hemen kapamak zorunda kaldı.

Fakat bu vakadan sonra Elias o kadar uysallaştı ki Karin İngmar'ı öğretmeninin yanına yerleştirdiği zaman hiç karşı koymadı.

Tims Halfvor'un saati aldığıının ilk günlerinde dükkânına bir çok adam geliyordu. Kilise köyüne gelen her köylü İngmar İngmarson'un saati hikâyesini duymak için, Halfvor'un dükkânından alışveriş etmeden geçemiyordu. Uzun, beyaz kürkleri sırtlarında, ciddi, derin çizgili yüzleri Halfvor'a çevrilmiş, tezgâhın üzerine dayanıyor ve hikâyeyi can kulağıyla dinliyorlardı. Sonunda Halfvor saati cebinden çıkarıyor ve eğrilmiş zarfı ile minası dökülmüş kadranını gösteriyordu. Köylüler:

— Ya, demek kalas ona buradan çarpmış? diyorlardı.

Sanki İngmar'ın ölümünü başından sonuna kadar görüyorlar gibiydi.

— Bu saate sahip olman senin için sahiden büyük bir şey Halfvor!

Halfvor saati gösterdiği zaman ele vermiyor, hep kösteğinden tutuyordu. Bir an için bile bıraktığı yoktu.

Bir gün yine Halfvor'un etrafını her zamanki gibi köylüler sarmıştı. O da anlatıyor, anlatı-

yordu. Nihayet saat ortaya çıktı. Hemen ortalığa âdeta dinî bir huşu yayıldı. Köylüler birbiri ardı sıra saati gözden geçirirken çıt bile duyulmuyordu. Tam bu sırada Elias dükkâna girdi. Fakat saat herkesin dikkatini o kadar üzerine toplamıştı ki kimse ona aldırış etmedi. Elias kayınbabasının saat hikâyesini duymuş olduğu için işi hemen anladı Halfvor'u kıskanmıyordu. Aksine, onunla öteki köylülerin bu eski, kötü gümüş saatin etrafına böyle hürmetle toplanmaları Elias'a pek gülünç geliyordu.

Elias masanın üzerine eğilmiş olan birinin arkasından usulca sokuldu, el çabukluğuyla saati yakaladı ve kendine çekti, Elias sadece şaka etmek istiyordu; Halfvor'un saatini kapmak aklına gelmiyordu, niyeti sadece onu biraz kızdırmaktı.

Halfvor saati geri almak istedi, fakat Elias saati, tıpkı bir köpeğe şeker gösterir gibi yukarı kaldırarak birkaç adım geri çekildi. Halfvor elini tezgâha koyarak öbür tarafa atladı. Çok kızgın görünüyordu. Elias korktu ve durup saati geri verecek yerde kapıya koştu. Kapının önünde basamakları aşınmış tahta bir merdiven vardı. Elias'ın ayağı bir deliğe takıldı. Kaydı ve sırt üstü merdivenden aşağı yuvarlandı.

Halfvor onun üstüne atıldı, önce elinden saati çekip aldı. Sonra da göğsüne adamakıllı birkaç yumruk indirdi.

Elias :

— O kadar hızlı vurmana lüzum yok, dedi, sen gel bir bak bakalım, sırtıma ne oldu?

O zaman Halfvor vurmadan vazgeçti. Fakat Elias doğrulmak için ne kollarını, ne de bacaklarını oynatabiliyordu.

— Bana yardım et! diye yalvardı.

Halfvor:

— Sızıp sarhoşluğunu geçirdikten sonra kendi kendine yardım edebilirsin! dedi.

— Ben sarhoş değilim, ama tam merdivenlerden inerken bana sanki Büyük Ingmar karşıma çıkıp saati elimden alacakmış gibi geldi. Onun için böyle biçimsiz düştüm.

Halfvor yerde yatan zavallıyı kaldırmak için eğildi. Sonra Eliası evine araba ile göndermek zorunda kaldılar. Belkemiğini zedelemişti Bir gün bacaklarını tekrar kullanabileceği de şüpheli idi. Bugünden sonra Elias hep yatakta kaldı; kötürüm olmuştu, kımıldanamıyor, fakat konuşabiliyordu, bütün gün rakı dilenip duruyordu. .

Doktor Karin'e, kocasına ispiertolu içki vermemesini sıkı sıkı tembih etmişti. Çünkü içerse kısa zamanda ölüp gidecekti. O zaman Elias canının istediği şeyi zorla almağa kalktı. Hele geceleri hiç durmadan boyuna bağıırıp çağırıyordu. Bir deli gibi yapmadığını bırakmıyordu. Evde kimsenin uyku uyumasına imkân yoktu.

Bu yıl Karin'in hayatının en güç yılı idi. Kocasını o kadar eziyet ediyordu ki Karin artık buna tahammül edemeyeceğini sanıyordu. Elias

bütün çiftliği küfürler ve kötü, zehirli sözlerle cınlatıyor, burasını âdeta cehenneme çeviriyordu.

O zaman Karin öğretmenle karısından İngmar'ı bütün bütün yanlarına almalarını rica etti. Artık kardeşinin tek bir gün, hattâ Noelde bile çiftlikte bulunmasını istemiyordu.

İngmar çiftliğindeki bütün hizmetçiler İngmar Oğullariyle uzak yakın akraba idiler ve bütün ömürlerini burada geçirmişlerdi. Eğer İngmar Oğullariyle böyle can ciğer olmasalardı, artık burada kalmaya tahammül edemezlerdi. Elias'ın onlara rahat uyku uyuttuğu gece azdı, boyuna yeni bir şey tutturuyor ve Karin'e o kadar eziyet ediyordu ki kadın nihayet onun dileklerini yerine getirmek zorunda kalıyordu.

Bu sefalet içinde Karin bir kış, bir yaz ve tekrar bir kış geçirdi.

İngmar kızı Karin'in yalnız kalıp bahtsızlığını düşünebileceği bir yer vardı. Bu, küçük şerbetçi otu bahçesinin arkasında dar ve küçük bir tahta kanepede idi. Çoğu zaman Karin, iki büküm, dirsekleri dizlerine ve çenesi ellerine dayalı burada oturur ve gözleri hiçbir şey görmeden uzaklara bakar dururdu. Aslında burdan çok uzaklar görülebilirdi. Çavdar tarlaları onun oturduğu yerden ta içinden kayalıklar yükselen ormana ve Klack dağlarına kadar uzanırdı.

Karin nisan'da bir akşam yine burada oturuyordu. Yarı erimiş karların ıslak, çamurlu bir görünüşte olduğu, toprağın da baharın yağmurlarıyla henüz yıkanıp temizlenmediği havalarda insanların çok defa oldukları gibi, kendini zayıf ve cesaretsiz hissediyordu. Güneşin ışıkları sıcaktı, fakat aynı zamanda kuzey rüzgârı hiç bir engele rastlamadan Karin'i yalıyordu, çünkü koruyucu şerbetçi otu askıları henüz yükselmemişti, daha çam dallarından bir örtü altında kış uykularını uyuyorlardı. Çok keskin bir rüzgâr esiyor, çeşitli kırpınatılar, kâğıt parçaları ve kuru otlar tarlanın üzerinden savrulup duruyordu. Ta ötede, dağın üzerinde bahar sisi yayılıyordu, kayın ağaçlarının tepeleri esmer bir renk almağa başlamıştı, fakat orman kenarında hâiâ kalın bir kar tabakası vardı. Karin:

«Eh, artık her yerde bahar başlayacak», diye düşündü; kendini her zamandan daha yorgun hissetti. Ona sanki bir yaz daha geçirmeğe tahammülü yokmuş gibi geldi.

Şimdi her işin kendi üzerine yükleneceğini düşündü. Ekim, ot biçme, ilkbahar ekmeği pişirme, ilkbahar çamaşırının yıkanması, dokuma ve elbise dikme; hayır, bütün bunlarla başa çıkmak ona imkânsız gibi geliyordu.

— Ölse ne çıkar? diye hafif bir sesle söylendi. Bana öyle geliyor ki ben sadece onu ölesiye içmekten alıkoymak için yaşıyorum.

Birdenbire başını kaldırdı. Sanki birisi adını çağırıyormuş gibi gelmişti. Karşısında Half-

vor Halfvorsson duruyordu. Çite dayanmış, Karin'e bakıyordu.

Karin onun ne zaman geldiğini bilmiyordu. Görünüşe göre hayli zamandan beri orada idi.

Halfvor:

— Senin burada olacağını zaten düşünmüş-tüm, dedi

— Ya, demek böyle düşündün?

— Eski günleri hatırladım Ne zaman boş zamanın olsa, tasalı düşüncelere dalmak için bu-
raya sığınırydın.

— Ah, o zamanlar tasalanacağım pek çok şey yoktu ki!

— O vakitler olmıyan tasaları kendin icat ederdin!

Karin, Halfvor'u böyle karşısında görünce onun herhalde, kendisi gibi ağır başlı, tam bir erkeğe varmamakla budalalık ettiğini düşüneceği aklına geldi.

— İşte onun temenni ettiği hale düştüm, diye düşündü. Buraya da benimle eğlenmek için geldi.

Halfvor:

— İçeride idim, Elias'la konuştum, dedi, zaten yalnız onunla konuşmak için gelmişim.

Karin, cevap vermedi; dimdik, hareketsiz, gözleri kapalı, elleri üst üste konmuş öyle otu-
ruyor. Halfvor'un kendisine savuracağı istihza-
ları bekliyordu.

Halfvor sözüne devam etti:

— Ona, başıma gelen felâketten, bu kaza

evimde olduğu için, kendimi de kısmen suçlu hissettiğimi söyledim.

Halfvor durdu, sanki bir tastik veya ret işareti bekliyordu, fakat Karin kıınıldamadı bile. Halfvor yine söze başladı :

— Bunun için ondan bir müddet evime gelmek isteyip istemediğini sordum. Bu onun için bir değışiklik olurdu, hem de orada buradakinden çok insan yüzü görürdü.

Bu sefer Karin gözlerini açtı, fakat yine eskisi gibi hareketsizdi.

Halfvor :

— Onunla kararlaştırdık, yarın onu bize getireceksin. Biliyorum, buna razı olması bizde içki bulabileceğı düşüncesinden. Ama sen de biliyorsun ki bu olmaz. Hayır, burada olduğı gibi orada da bir damla bile içki içecek değil. Eh, demek yarın geliyor. Ona dükkânın arkasındaki odayı vereceğim, dükkâna olan kapının hep açık kalacağını va'dettim. Böylece geleni gideni görebilecek.

Halfvor'un ilk sözlerinde Karin, onun bunları kendisiyle eğlenmek için söyleyip söylemediğini kendi kendine sormuştu. Fakat yavaş yavaş ciddi konuştuğunu anladı.

Karin hep, Halfvor'un kendisini zengin ve iyi bir ailenin kızı diye istemiş olduğı fikrini güderdi. Hiç bir zaman onun kendisini sevebileceğini düşünmemişti. Erkeklerin hoşlanacağı kızlardan

olmadığını pekâlâ biliyordu. Kendisi de ne Halfvor'a ne de Elias'a âşık olmuştu.

Şimdi, Hülffvor gelip, bu yükü taşımada kendisine yardım etmek isteyince Karin böyle büyük, böyle duyulmadık bir iyilik karşısında ezildi kaldı. Demek Halfvor onu seviyordu. Muhakkak seviyordu ki ona böyle bir yardım teklifinde bulunuyordu.

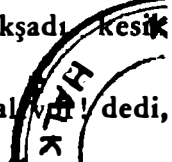
Karin'in yüreği ansızın çok şiddetle ve intizamsız atmağa başladı. İçinde o zamana kadar hiç duymamış olduğu bir şey uyandı. Bunun ne olduğunu bilmiyordu. Fakat birdenbire anladı ki Halfvor'un iyiliği donuk kalbini ısıtmış ve artık onun aşkı ruhunda yanmaya başlamıştı. Halfvor, şimdi ona plânını daha etraflı anlatıyordu. Karin'in itiraz edeceğinden korkuyordu.

— Elias için de çok zor, diyordu, ona da bir değişiklik lâzım. Bir de, sana karşı yaptığı serkeşlikleri bana yapamaz. Korktuğu bir erkeğin evde bulunması başka olur.

Karin ne yapacağını bilmiyordu. Ona sanki bir söz söylese, bir hareket yapsa, Halfvor'a kendisini sevdiğini sezdirecekmiş gibi geliyordu. Ama bir şey söylemesi de lâzımdı.

Nihayet Halfvor sustu, ona baktı. Karin istemiye istemiye ayağa kalktı, Halfvor'un yanına gitti ve hafifçe onun elini okşadı. Kesik bir sesle:

— Allah senden razı olsun, Halfvor! dedi, Allah senden razı olsun!

Bu kadar ihtiyatlı olmasına rağmen Halfor herhalde bir şey sezmişti. çünkü ansızın onun ellerini yakaladı ve kendisine çekti. Karin büyük bir korku ile :

— Hayır, hayır! diye bağırdı, ellerini kurtardı, kaçtı.

* * *

Elias, Halfvor'un evine taşındı, bütün yaz dükkânın arkasındaki odada yattı. Fakat Halfvor'a uzun zaman yük olmadı. Çünkü daha o sonbaharda öldü. Bundan sonra Stina Anne, Halfvor'a :

— Şimdi bana bir şey va'detmelisin! dedi. Halfvor irkilerek ona baktı.

— Karin'e karşı sabırlı olacağını bana vadet! Halfvor şaşkın şaşkın :

— Elbette sabırlı olacağım, dedi.

— Eyet, onu kazanmak zahmete değer, hattâ yedi uzun yıl onu beklemek bahasına bile olsa!

Ama Halfvor için sabır pek kolay olmadı, çünkü hemen şunun bunun Karin'i istediği duyuldu; hattâ daha Elias'ın gömülüşünden iki hafta geçmiş geçmemişti ki bu rivayetler başladı.

Bir pazar günü öğleden sonra Halfvor eşikte oturmuş, geçenleri seyrediyordu. Ona bugün, hiç de görülme kadar çok, güzel arabalar Ingmar çiftliğine doğru gidiyormuş gibi geldi. Bunlardan birinde Bergsana kereste fabrikasının müfettişi vardı, bundan sonra Karmsund hancısının

oğlu geçti. Nihayet komşu köyde büyük bir çiftliği olan Berger Sven Persson geldi. Bu adam doğu Dalarne'nin en zengin çiftçisi idi; akıllı ve çok hatırı sayılır bir insandı. Bununla beraber artık genç değildi; iki defa evlenmiş, ikinci karısı da yeni ölmüştü.

Berger Sven Persson da geçince artık Halfvor oturamaz oldu Şose boyunca yürümeye başladı, az sonra köprüyü geçti. Şimdi Ingmar çiftliğinin bulunduğu yakada idi.

«Bütün bu arabalar nereye gitti acaba?» dedi.

Araba izlerini takip etti. İlerledikçe heyecanı artıyordu.

«Bunun budalalık olduğunu biliyorum!» dedi. Stina Annenin tembihi aklına geldi. «Ama ben sadece dış kapıya kadar gideceğim, bunların ne için geldiklerine bakacağım.»

Berger Sven Persson'la birkaç delikanlı Ingmar çiftliğinin salonunda oturmuş kahve içiyorlardı. Hâlâ okulda kalan Ingmar Ingmarsson, pazar olduğu için evdeydi. Ötekilerle beraber sofraya oturmuştu. Ev sahipliği etmek zorundaydı. Karin orada değildi; mutfakta işi olduğunu ileri sürerek özür dilemişti, çünkü bütün hizmetçi kızlar, öğretmenin va'zını dinlemek için Misyon evine gitmişlerdi.

Odada bir ölüm sessizliği vardı. Herkes tek bir kelime bile söylemeden kahvesini içiyordu.

Karin'i istemeğe gelenlerin hepsi birbirine

hemen hemen yabancı idi. Hepsi de mutfağa gidip yalnız başına Karin'le konuşmak için bir vesile arıyordu.

Derken kapı açıldı, içeri bir misafir daha girdi. Ingmar Ingmarsson onu kapıdan karşıladı ve masa başına getirdi. Berger Sven Persson'a:

— Tims Halfvor Halfvorsson! diye tanıttı.

Sven Persson ayağa kalkmadı. Sadece şöyle bir el işaretiyle selâmladı ve şakacı bir eda ile:

— Böyle meşhur bir zatla buluşmak ne şeref! dedi.

Ingmar Ingmarsson, Halfvor'a bir iskemle sürdü, bunu öyle gürültü ile yaptı ki Halfvor'un cevap vermesine meydan kalmadı.

Halfvor içeri girer girmez bütün tâlipler birden konuşkan ve şakacı kesildiler. Karşılıklı birbirlerini övmeye, birbirlerine iltifatlar savurmaya başladılar. Sanki Halfvor'u ürkütüp kaçırıcaya kadar el birliği etmek için sözleşmişlerdi.

Müfettiş:

— Bugün arabanıza ne de yaman bir at koşulu, Cemaat Meclisi Reisi bey! diye başladı. Berger Sven Persson da bu oyuna katıldı ve müfettişin geçen kış vurduğu ayıdan söz açtı.

Bundan sonra her ikisi de Karmsund hancısının oğluna, babasının yeni yaptırdığı evi methe giriştiler. Nihayet üçü bir olup Berger Sven Persson'un zenginliğini övdüler. Çok konuştular ve her sözle Halfvor'a kendileriyle boy ölçüşemeyecek kadar aşağı bir adam olduğunu

ima ediyorlardı. Halfvor kendini pek değersiz buluyordu. Geldiğine bin defa pişmandı.

Derken Karin içeri girdi ve yeniden kahve ikram etti. Halfvor'u görünce ilk anda onun geldiğine sevindi, fakat bunun hemen arkasından Elias ölür ölmez onun buraya gelişinin ne kadar yersiz olduğu hatırına geldi.

Halfvor bu kadar sabırsız davranınca herkes Elias'tan çabucak kurtulup Karin'i alabilmek için ona iyi bakmadığını düşünecekti.

Halfvor iki üç yıl bekleseydi Karin daha memnun kalacaktı. Bu müddet, onun sabırsızlık yüzünden Elias'a kötülük etmediğini ahaliye anlatmağa kâfi gelirdi.

«Neden bu kadar acele ediyor?» diye düşündü, ondan başkasına varamıyacağımı elbette bilmesi lâzım.

Karin içeri girince, odada ses seda kesildi. Artık hiçbiri, onunla Halfvor'un birbirlerini nasıl selâmlıyacaklarına dikkat etmekten başka bir şey düşünmüyordu. Fakat onlar, parmaklarının uçlarını birbirine değdirmeden başka bir şey yapmadılar. Cemaat Meclisi Reisi bunu görünce hafif ve keskin bir ıslıkla sevincini gösterdi. Müfettiş de bir kahkaha salıverdi. Halfvor sükûnetle ona döndü, alçak sesle:

— Müfettiş bey neden gülüyorlar? diye sordu.

Müfettiş buna vereceği cevabı hemen bulamadı. İncitecek bir şey söylemek istemiyordu,

çünkü Karin orada idi. Hancının oğlu manalı manalı:

— Bir av köpeği varmış, birisi için bir tavşan kaldırmış ama tavşanı başka biri vurmuş. Müfettiş bey bunu düşündü de onun için gülüyor! dedi.

Karin kahve dağıtırken kıpkırmızı kesilmişti. Af diler bir eda ile:

— Berger Sven Persson'la öteki misafirlerimiz sadece kahve ile yetinsinler, dedi. Artık bizim çiftlikte ispirotolu içki vermiyoruz.

Cemaat Meclisi Reisi:

— Bızım evde ben de bunu yapmıyorum! dedi.

Müfettişle hancı susuyorlardı. Fakat Cemaat Reisinin büyük bir adım kazanmış olduğunun farkındaydılar. Persson hemen içki düşmanlığı meselesi ve bunun faydası hakkında konuşmağa başladı. Karin ayakta duruyor, onun söylediği her şeye de aynı fikirde olduğu karşılığını veriyordu. Persson hemen, onu kazanmanın yolu bu olduğunu anladı. Onun için içki ve sarhoşluk hakkında enine boyuna söyledi durdu. Karin son senelerde içinden gelen, fakat söylememiş olduğu fikirleri tanıdı ve bu kadar kudretli ve akıllı bir adamın bu düşünceleri kendisiyle paylaştığına sevindi.

Konuşmanın ortasında Cemaat Meclisi Reisi, Halfvor'a döndü. Halfvor meysus ve üzgün oturuyordu. Kahvesine dokunmamıştı bile.

Berger Sven Persson:

— Muhakkak ki bu onun için çok acı! diye düşündü. Hele ahalinin dediği gibi Elias'ın ölümüne bir parça yardım etmişse... Ama aslında Karin'i o kötü heriften kurtarmakla iyi bir iş görmüş...

Oyunu hemen hemen kazandığına artık emin olduğu için Halfvor'a dostluk duyuyordu. Fincanını kaldırdı Halfvor'a doğru tuttu:

— Şeretine Halfvor! dedi. Kocasını olacak o musibet herifi evine almakla muhakkak ki Karin'e büyük bir yardımda bulundun!

Halfvor sesini çıkarmadı, Sven Persson'a gözlerini dikmiş bakıyor onun bu sözlerini nasıl anlamak gerektiğini düşünüyordu. Fakat müfettiş bir kahkaha attı; güle güle:

— Büyük bir yardım, dedi, şahiden büyük bir yardım!

Kahkaha daha kesilmeden Karin ortadan kaybolmuştu. bir gölge gibi, mutfığa giden kapıdan dışarı süzölmüştü. Kapıdan çıkınca, odada konuşulanları anlayabileceği kadar bir yerde durdu. Bu kadar erken geldiği için Halfvor'a kızgındı. Bu yüzden onunla hiç evlenemeyecek hale gelecekti İftiralar daha şimdiden başlamıştı. Elini yüreğine bastırdı:

— Onu bir kere daha kaybetmeye nasıl dayanacağım bilmem! diye düşündü.

Önceleri salondan hiç ses gelmiyordu, derken

bir sandalyanın çekildiğini, birinin ayağa kalktığını duydu. Genç Ingmar:

— Gidiyor musun Halfvor? diye sordu.

Halfvor:

— Evet, dedi, daha fazla kalamam; Karin'e veda ettiğimi söyle.

— Kendin mutfığa gidip onunla vedalaşabilirsin, Halfvor!

Karin, Halfvor'un:

— Hayır, ikimizin artık birbirimize söyleyecek sözümüz yok! dediğini duydu.

Karin'in yüreği hızlı hızlı çarpmağa başladı. Düşünceleri, o zamana kadar hiç duymadığı bir süratle birbirini kovalıyordu. Şimdi Halfvor ona kızmıştı; bu da hiç şaşılacak bir şey değildi. Karin ona elini bile vermeye cesaret edememişti. Ötekiler onunla alay ederlerken onu müdafaa etmemiş, susmuş ve oradan savuşmuştu. Şimdi Halfvor onun kendisini sevmediğini sanıyordu. Artık gidiyordu, bir daha da dönmiyecekti!

Karin, Halfvor'un kendisi için yaptığı bunca şeylerden sonra nasıl olup da böyle davrandığını kendi de bilmiyordu.

Ansızın, babasının her zaman kendisine söylediği sözleri duyarmış gibi oldu: «Ingmar Oğulları başka insanlardan hiç bir şey sormağa muhtaç değildir, onlar sadece Tanrının yolunda yürümelidir.»

O zaman Karin hemen kapıyı açtı ve Halfvor daha odadan çıkmadan onun önüne dikildi:

— Gidiyor musun Halfvor? Ben senin akşam yemeğine kalacağını umuyordum!

Halfvor ona şaşkın şaşkın baktı. Karin tamamiyle değişmişti, şimdi onun karşısında kıpkırmızı kesilmiş ve sıcak duruyordu, yüzünde o zamana kadar Halfvor'un hiç görmediği insana dokunan, müşfik bir ifade vardı Halfvor:

— Buradan gitmek, bir daha hiç dönmemek niyetinde idim! dedi.

Karin'in maksadının ne olduğunu anlamıyordu. Karin:

— Haydi dön, kahveni iç! dedi.

Halfvor'un elinden tuttu, masaya götürdü.

Vakaa bu yürüyüş sırasında bir kızarıyor, bir sararıyordu, birçok defa cesaretini kaybetti, ama istihza ve hareket, başına gelebilecek en acı şeyler olduğu halde yine vazgeçmedi.

— Şimdi bu yükü kendisiyle paylaşmak istediğimi görmelidir! diye düşünüyordu.

— Berger Sven Presson ve siz Ötekiler! dedi, vakaa Halfvor'la ben henüz bunu konuşmadık, çünkü daha yeni dul kaldım, ama herkesten fazla Halfvor'la evlenmeyi tercih ettiğimin öğrenilmesi iyi olacak sanırım!

Bir an durdu, çünkü sesi çıkmaz olmuştu, sonra yine devam etti:

— Herkes ne isterse onu söylesin, ama ben de, Halfvor da kötü bir şey yapmadık!

Bunu söyledikten sonra Karin, şimdi işiteceği fena sözlere karşı sığınmak istiyormuş gibi Halfvor'a sokuldu.

Bir müddet herkes sustu. Bunun asıl sebebi bu anda, hayatının hiçbir gününde olmadığı kadar genç bir kız gibi görünen İngmar kızı Karin'e karşı duydukları hayranlıktı. Halfvor titrek bir sesle :

— Babanın saatini aldığım zaman, Karin, onun kadar büyük bir an yaşamıyacağımı sanmıştım, dedi, senin şimdi yaptığın, bir insana nasip olacak en büyük şeydir !

O zaman Berger Sven Persson ayağa kalktı. Bu, birçok bakımlardan mükemmel bir insandı. Tatlılıkla :

— Şu halde hepimiz Karin'le Halfvor'a saadetler dilemeliyiz, dedi ; herkes bilir ki İngmar kızı Karin birini seçerse o adam lekesiz ve ayıpsızdır .

SİON'DA

İhtiyar bir köy öğretmeni arasına biraz kendini beğenmişlik ederse buna kimse şaşmaz. Çünkü bütün ömründe insanlara bilgi ve becerik dağıtmıştır. Bütün köylülerin kendisinin verdikleriyle kaldığını ve kimsenin kendisinden, öğretmenenden, öğrendiklerinden fazlasını bilmediğini bilir. Eğer bütün cemaat üyelerini, ne kadar yaşlı olurlarsa olsunlar, okul çocukları olarak görürse ve kendisini hepsinden daha akıllı sayarsa elinden ne gelir? Evet, böyle tam bir ihtiyar köy öğretmenine arasına birini yetiştiren olarak görmek bayağı zor gelir; çünkü onun gözünde herkes,

yuvarlacık çocuk yanakları, bunların ortasındaki çukurluklar ve uslu, sakın çocuk gözleriyle hâlâ çocukluk çağlarında gibidir.

Kışın bir pazar günüydü âyin henüz bitmişti. Papazla öğretmen Tonoğlu küçük, mukaddes eşya odasında konuşuyorlardı, konuşma sırasında söz, Selâmet Ordusuna * gelmişti. Papaz :

— Bu en acayip icatlardan biri, dedi, ömrümde böyle bir şey göreceğim aklıma gelmezdi!

Öğretmen papaza sert sert baktı ; ona papaz münasebetsiz bir şey söylüyor gibi gelmişti. Papaz herhalde böyle deliliklerin kendi köylerine yol bulacağını düşünemezdi. Katî bir ifade ile :

— Ben de papaz efendinin bunu göreceğini hiç sanmam! dedi.

Papaz, kendisinin zayıf ve çökmüş bir insan olduğunu biliyordu. Vakaa çok defa öğretmenin kendisini idare etmesine müsaade ederdi, fakat yine de ona itirazdan kendini alamadı :

— Bizim Selâmet Ordusundan masun kalacağımızı nereden biliyorsunuz Storm? dedi.

Storm :

— Elbette! dedi, bir yerde papazla öğretmen el ele verirse oraya böyle haşarat giremez!..

Papaz biraz dokunaklı :

— Ben asıl sizlerin tamamiyle benimle birlik olup olmadığınızı bilmiyorum Storm ! dedi, kendi başınıza şurada, Sion'unuzda va'zediyorsunuz ya !..

* Selâm t Ordusu: İngilizce-i Salvation Army. 1878 de Londrada Kurulmuş bir birlik.

Bu sözler üzerine öğretmen önce sustu, sonra hafif bir sesle :

— Papaz efendi henüz benim va'zımı dinlemediler ki ! dedi .

Bahsettikleri Misyon Evi dertli bir mesele idi. Papaz henüz oranın eşiğine bile ayak basmamıştı. Fakat böyle lâfı açılınca iki eski ahbap birbirlerini kıracak bir şey söylemiş olmaktan korktular. Papaz :

— Ben her halde Storm'a haksızlık ediyorum, diye düşündü, Pazar günleri öğleden sonra mukaddes kitaptan ders verdiği şu dört yıl içinde pazar günü öğleden önceleri kiliseye eskisinden çok insan geliyor. Cemaatte bir ayrılmanın izini bile görmedim. Tahmin ettiğim hâdiselerin hiçbirine sebep olmadı ; kendisi de tam bir dost ve Tanrı hizmetkârı ; onu ne kadar takdir ettiğimi kendisine göstermeğe çalışacağım .

İşte bu küçük anlaşmazlık, Papazın öğleden sonra Storm'un Mukaddes Kitap dersine gitmesine sebep olmuştu .

— Storm'u sevindireceğim, diye düşünüyordu . Gidip Sion'unda nasıl va'zettığını dinliyeceğim .

Papaz, yolda, Misyon Evinin kurulduğu zamanı düşünüyordu. O zamanlar hava nasıl kehanetlerle çınlamış, kendisi de Tanrının bunda büyük bir maksadı olduğuna nasıl emin olmuştu !

Fakat o zamandan beri buna dair hiçbir şey duyulmamıştı .

«Tanrımız her halde niyetini değiştirmiş tir!» diye düşündü. Aynı zamanda da Tanrı hakkında böyle garip fikirleri olduğu için kendi kendine sessiz sessiz güldü.

Öğretmenin Sion'u açık renk badanalı hüyük bir salondtu. Uzun duvarlarında Luther'le Melancthon'un, başlarında kenarları kürk şapka, ağaç baskısı resimleri asılı idi. Tavanın kenarlarına boya ile Mukaddes Kitaptan sözler yazılmış. bunların etrafı çiçekler, semavi borularla süslenmişti. Salonun bir ucundaki ufak bir sekinin üzerine İyi Çobanı tasvir eden bir yağlıboya baskısı asılmıştı .

Büyük, çıplak salon insanla dolu idi. Bunlar bu bölgenin halk giyimi olan sarı elbiseler giymişlerdi. Kadınların kolalı, yanlara doğru fırlak duran başörtüleri insana, sanki salon beyaz kanatlı kuşlarla dolu imiş tesirini veriyordu. Storm konferansa henüz başlamıştı ki, papazın içeri girdiğini ve ilk sıraya oturduğunu gördü. Kendi kendine :

— Storm, sen acayip bir adamsın, dedi, her şeyde muvaffak olursun, bak şimdi papaz bile geliyor da dinlemekle seni şereflendiriyor .

Öğretmen Mukaddes Kitap dersine başlıyalı beri Mukaddes Kitabı başından sonuna kadar ele almıştı. Şimdi sıra Yuhanna'nın Vahyine gelmişti. Bu akşam, tam semavi Kudüs'ten ve ebedi

saadetten bahsediyordu. Papazın gelişine o kadar sevinmişti ki şöyle düşünüyordu :

— Bana gelince, ben ebedî hayatımda bir kürsüde durup akıllı ve uysal çocuklara ders vermeden daha büyük bir saadet temenai edemem. Eğer arasına Rabb - üç - Cünud , şimdi papazın geldiği gibi, gelip beni dinlerse gökte benden daha mesut kimse bulunamaz !

Papaz'a gelince, o da Kudüs'ten bahsedildiğini işitince şaşaladı ve yine o garip önsezisine kapıldı .

Derken, tam dersin ortasında kapı açıldı. İçeriye bir sürü insan girdi. Aşağı yukarı 20 kişi kadardılar, rahatsız etmemek için kapıda durdular. Papaz :

— Bak hele, dedi, bu akşam bir şeyler olacağı zaten aklıma gelmişti .

Storm, amin der demez kapıdaki gurup arasından bir ses yükseldi. Bu ses :

— Birkaç söz söylemek için müsaade rica ediyorum ! diyordu .

Ses son derece tatlı ve sevimli idi. Papaz :

— Her halde Hök Matts Erikson olacak ! diye düşündü.

Başka birçoklarının da aklından aynı şey geçti. Bütün köyde başka kimse böyle sevimli bir çocuk sesiyle konuşmazdı .

Bir an sonra iyi yüzlü, ufak tefek bir adam kapının iç tarafındaki yüksekliğe çıktı , arkası sıra da bir sürü erkek ve kadın ilerledi, bunlar

ona cesaret vermek, yardımda bulunmak için birlikte gelmiş benziyorlardı. Papaz, öğretmen ve toplantıdakilerin hepsi hareketsiz, yerlerinde oturuyorlardı.

— Hök Matts büyük bir felâketi haber vermek, için gelmiştir! diye düşünüyorlardı. Ya kıral öldü, ya muharebe çıktı, yahut da bir zavallı, nehirde boğuldu.

Fakat Hök Matts kötü bir heber getirmişe benzemiyordu. Heyecanlı ve vakurdu, fakat o kadar sevinçliydi ki gülümsemeden âdeta kendini alamıyordu.

— Öğretmenle burada bulunanlara şunu söylemek isterim ki, dedi, geçen hafta uşaklarımla beraber otururken Ruh üzerime geldi, bunun üzerine ben va'zetmeğe başladım. Yolların buz tutmuş olması buraya gelip Storm'u dinlememize mâni olmuştu! Hepimiz Tanrının Hsözüne hasret çkiyorduk. İşte o zaman bana ilham geldi, ben de söylemeğe başladım. Bunun üzerine iki hafta va'zettim. Sonra bizim evdekilerle komşular bana, buraya gelmemi ve herkese sözlerimi duyurmamı söylediler.

Hök Matts bundan sonra, kendisi gibi hakır bir insanın böyle bir vaız kabiliyeti olmasına kendinin de çok şaştığını söyledi. Samimiyetle:

— Ama Öğretmen de bir köylüden başka bir şey değil ki! dedi.

Bu mukaddimeden sonra Hök Matts ellerini kavuşturdu, hemen va'za başlamaya kalktı.

Fakat bu ara öğretmen ilk şaşkınlığından kurtulmuştu .

— Bugün burada va'zetmek niyetinde misin Hök Matts ? diye onun sözünü kesti .

Adam :

— Evet, niyetim bu ! cevabını verdi .

Storm'un asık suratını görünce bir çocuk gibi korktu. Tevazu'la :

— Önce öğretmenden ve burada bulunanlardan izin almak niyetinde idim, dedi .

Storm :

— Hayır, bu akşam işimiz bitti ! diye kestirip attı .

Küçük, sevimli adamın gözleri yaşla doldu, yalvararak :

— Ne olur, ben de bir iki söz söylesem, dedi, sabanın arkasından yürürken veya kömür torluklarını beklerken bana bir şev geldi, şimdi çıkmak istiyor !

Fakat bu kadar şerefli bir güne kavuşmuş olan öğretmen hiç merhamet hissi duymuyordu.

— Matts Eriksson, sen kendi düşüncelerinle buraya geliyorsun, sonra da bunun Tanrı sözü olduğunu söylüyorsun ! diye ihtar etti .

Hök Matts buna itiraza cesaret edemedi . Öğretmen dua kitabını açtı :

— 187 numaryı söyleyelim ! dedi. Yüksek sesle ilâhiyi okudu, sonra teganniye başladı :

«Gözlerimi Kudüse kaldırıyorum »

İlâhi okunurken de şöyle düşünüyordu :

— Papazın tam bu akşam gelmesi iyi oldu. Sion'umda inzıbatı nasıl sağladığımı gördü.

Fakat ilâhi biter bitmez dinleyicilerden biri ayağa kalktı. Bu Ljung Björn Olafsson'du. Vakur, kelli felli bir adamdı. İngmar kızlarından biriyle evliydi ve köyün ortasında büyük bir çiftliği vardı.

Ljung Björn sükûnetle :

— Biz buradakiler, sanıyoruz ki Bay Öğretmen, Hök Matts'a ret cevabı vermeden bizim fikrimizi de sormalıydı! dedi.

Öğretmen tıpkı ukalâ bir çocukla konuşurken kullanacağı bir eda ile :

— Öyle mi sanıyosun oğlum, dedi, öyle ise sana şunu söyleyeyim ki burada, bu salonda benden gayri kimsenin sözü geçmez.

Ljung Björn mosmor oldu, muhakkak ki öğretmenle mücadeleye girişmek niyetinde değildi, sadece iyi bir insan olan Hök Matts'ın yediği darbenin acısını biraz hafifletmek istemişti, ama tabii, almış olduğu cevaba biraz kızmıştı. Daha cevap verecek kadar kendini toplamadan Hök Matts'la beraber gelmiş olanlardan biri söze başladı :

— Ben Hök Matts'ın va'zını iki defa dinledim, size şunu söyleyeyim ki onu dinlerken insan bir tuhaf oluyor. Bana kalırsa burada bulunanların onu dinlemesi faydalı olacak.

Öğretmen hemen, tıpkı okuldaki bir öğren-

ciye nasihat eder gibi dostça. aynı zamanda da azarlarcasına bir eda ile :

— İyi ama Krister Larsson, bunun mümkün olmadığını sen de pekâlâ anlıyorsun! dedi. Bugün Hök Matts'ın va'zetmesine müsaade edersem ertesi pazar sen gelirsin Krister, vaz'etmek istersin, sonra sen Ljung Björn, daha ertesi pazara... Böyle sürer gider !.

Öğretmen bunu söyleyince dinliyenlerden birçoğu güldü. Fakat Ljung Björn'ün cevabı, keskin ve katı, cınladı:

— Krister'le benim, neden öğretmen kadar iyi va'zedemiyeceğimizi anlamıyorum !

O zaman Tims Halfvor halkı yatıştırmak ve bir kavgayı önlemek için ayağa kalktı :

— Ama yeni bir vaizin söz söylemesine izin verilmeden önce, bu ' dua evini yaptırmak için para verenlerden müsaade almak lâzımdır! dedi.

Fakat Krister Larsson da kızmıştı. Artık Hök Matts'ı müdafaa için :

— Bu binayı yaptığımız zaman, dedi, burasının ancak tek bir insanın Tanrı kelâmını ilân edeceği bir kilise değil, serbest bir vaiz salonu olmasını kararlaştırmıştık !

Krister bunu söyleyince, sanki bütün oradakiler derin bir nefes aldılar. Daha bir saat önce öğretmenden başka birinin burada va'zetmesi arzusu kimsenin içinden bile geçmemişti. Ama şimdi :

— Yeni bir şey duymak her halde pek hoş

olacak, diye düşünüyorlardı. Şurada kürsüden yeni sözler duymak ve yeni bir yüz görmek istiyoruz !

Bununla beraber eğer Kolaas Gunnar orada olmasaydı yine de iş kavgaya varmıyacaktı. Bu adam Halfvor'un enişterelerinden biriydi. Uzun boylu, zayıf, esmer yüzlü ve patlak gözlüydü. Ötekiler gibi o da öğretmeni severdi. Fakat en sevdiği şey şöyle adamakıllı bir kavgaydı *

— Evet, bu bina yapıldığı zaman serbestliğin lâfi çok geçti, dedi, ama bittiğinden beri burada tek bir serbest söz duyamadım.

Bunun üzerine öğretmen kıpkırmızı kesildi. Bu, kötülük ve âsiliğe delâlet eden ilk sözdü.

— Sana bir şey söyleyeyim mi Kolaas Gunnar! dedi, sen burada Luther'in va'zettiği gibi, hakiki serbest va'zı dinledin. Fakat burada, bir gün çıkan, ertesi gün batan yeniliklerden bahsetmek hürriyeti hiçbir zaman hüküm sürmemiştir:

Adam, sanki sertliğine nadim olmuş gibi sükûnetle :

— Öğretmen itikat işine gelince her yeniliğin hata olduğuna bizi inandırmak istiyor. Vakaa hayvan yetiştirmede yeni metotlara uymamızı ve çiftçilikte yeni makinaları kullanmamızı istiyor ama Tanrının toprağını sürmede kullanılabilecek yeni vasıtalarla hiç haberimiz olmuyor, dedi.

Öğretmen, Kolaas Gunnar'ın her halde sö-

zünden çıkan mâna kadar kötü düşünmediğini aklından geçirdi. İşi şakaya bozmak istedi:

— Bununla, burada Luther mezhebinden başka bir mezhebe göre va'zedilsin mi demek istiyorsun ?

Gunnar keskin bir sesle çıkıştı :

— Burada yeni bir mezhep bahis konusu değil! Mesele kimin va'zedebileceğinde. Benim bildiğime göre Matts Erikson da öğretmen efendi ve papaz efendi kadar iyi bir Luther'cidir.

Öğretmen bir an papazı unutmuştu, bunun üzerine ona baktı .

Papaz, çenesini bastonunun sapına dayamış, gözlerinde garip bir parıltı ile hareketsiz oturuyordu . Storm onun gözlerinin hep kendisine baktığını ve bir saniye bile ayrılmadığını gördü.

— Keşki tam da bu akşam buraya gelmemiş olsaydı, belki daha iyi olurdu ! diye düşündü.

Öğretmenin aklına bu akşam burada olan işlerin evvelce arasına başından geçen bir şeye benzediği geldi. Çok güzel, güneşli bir ilkbahar gününde bazan bir kuşçağızın sınıf penceresine konacağı ve öteceği tutardı. O zaman bütün çocuklar birden öğleden sonra tatil yapılması için yalvarırlar, ders dinlemezler, yerlerinde durmazlar, gürültü ederler, ele avuca sığmazlardı. Bugün Hök Matts'ın gelişinden sonra toplantıya çöken hal de böyleydi. Fakat öğretmen, şimdi papaza da, orada bulunanların

hepsine de isyanı bastırabilecek adam olduğunu göstermenin sırası geldiğini düşündü.

— Önce onları kendi hallerine bırakayım, elebaşılar da yoruluncaya kadar bağırınsınlar! diye düşündü. Üzerinde bir bardak su bulunan masanın arkasındaki sandalyaya oturdu.

Fakat o anda etrafında korkunç bir fırtınadır koptu. Çünkü herkes şu fikre kapılmıştı: «Biz de öğretmen kadar değerliyiz. O halde neden neye inanmamız, neye inanmamamız lâzım olduğunu söylemek yalnız onun hakkı olsun.»

Vakaa bu, birçokları için yepyeni bir düşünce idi; fakat onların sözlerinden bunun, daha öğretmenin Misyon Evini yeni yaptırdığı, basit, âdi bir insanın da Tanrının kelâmı tefsir edebileceğini kendilerine gösterdiği günden beri içlerinde tohum saldı ve filizlendiği anlaşılyordu.

Öğretmen bir müddet sonra :

— Artık çocuklar hızlarını aldılar, şimdi onlara buranın sahibi kim olduğunu göstermenin zamanı geldi, diye düşündü.

Ayağa kalktı. Eliyle masaya şiddetle vurdu. Gür bir sesle bağırdı :

— Artık yeter! Bu patırdı da ne! Ben artık gidiyorum, siz de çıkın ki kapıyı kitliyebileyim.

Sahiden birkaç kişi kalktı, çünkü hepsi Storm'un okulundan geçmişlerdi ve onun masaya vurmasının, herkesi itaate mecbur eden bir işa-

ret olduğunu biliyorlardı. Fakat yine de halkın çoğu yerinden kımıldamadı.

— Öğretmen bizim artık yetişkin insanlar olduğumuzu unutuyor, dediler, kürsüye vurunca bizim itaate mecbur olduğumuzu sanıyor.

Yeni bir vaizi dinlemek istediklerini söylemeye devam ettiler, kimi memur edeceklerini münakaşaya başladılar :

Hattâ daha şimdiden bunun Waldenström tarikatından biri mi, yoksa Millî Protestan Birliğinden bir vaiz mi olacağı üzerine çekişmelere koyuldular.

Öğretmen cemaata, sanki ürkünç bir şey görüyormuş gibi bakakaldı, şimdiye kadar her insan yüzünde sadece çocuğu görmüştü. Fakat şimdi bütün o yuvarlacık, yumuşak çocuk yanakları, açık renk çocuk saçları ve mâsum çocuk gözleri kaybolmuştu. Öğretmen sadece bir sürü ciddi, haşin yüzlü yetişkin insan görüyor ve bunlar üzerinde hiçbir nüfuzu olmadığını anlıyordu. Artık onlarla nasıl konuşacağını bile kestiremiyordu. Gürültü devam etti, gittikçe de arttı. Öğretmen susuyor ve coşup bağırışmalarına müsaade ediyordu. Kolaas Gunnar'la Ljung Björn ve Krister Larsson elebaşı idiler. İsyanı sebeboan Hök Matts ayağa kalkıp susmaları için rica ediyordu, fakat onu dinliyen olmuyordu.

Öğretmen gözlerini tekrar papaza çevirdi. Papaz yine öyle sakin, yine gözlerinde o parıltı ile oturuyor, hep kendisine bakıyordu.

Öğretmen kendi kendine :

— Muhakkâk, bundan dört yıl önce, bir Misyon Evi yaptırmak istediğimi kendisine haber verdiğim akşamı düşünüyordur! dedi.

Storm düşüncesine devam etti :

— Evet, hakkı varmış, işte bâtil tarikatlar, isyan ve dağılma buraya geldi, eğer ben Misyon Evi yaptıрма fikrine kendimi bu kadar kaptırmamış olsaydım belki de bunlar hiç olmayacaktı.

Öğretmen bu hükme varınca başını kaldırdı ve ayağa kalktı. Cebinden parlak çelikten küçük bir anahtar çıkardı. Bununla Misyon Evini açıp kapatırdı. Anahtarı, parlıyarak bütün salondan görünecek gibi ışığa tuttu.

— İşte bu anahtarı şuraya, masanın üstüne koyuyorum, dedi, bir daha da almıyacağım. Çünkü bununla dışarıda bırakmak istediğim şeylere, aksine içeri girmek için yol verdiğimi anlıyorum.

Bundan sonra öğretmen anahtarı bıraktı, şapkasını aldı, doğruca papazın yanına gitti.

— Bu akşam beni dinlemeye gelmiş olduğunuz için size çok teşekkür ederim papaz efendi, dedi, çünkü, eğer bugün gelmemiş olsaydınız benim va'zımı hiçbir zaman duyamıyacaktınız.

ODİN'İN * AKINI

Birçokları der ki, Elias Elof Ersson her halde mezarında rahat bulamamıştır, çünkü Karin'le genç İngmar'a etmediği kötülüğü bırakmamıştı.

Kendisinin ölümünden sonra Karin sıkıntı içinde kalsın diye onun paralarını har vurup harman savurmuşa benziyordu. Çiftliği ipoteklerle öyle yük altına koymuştu ki eğer Halfvor Halfvorsson onu satın alabilecek ve borçları ödebilecek kadar zengin olmasaydı, Karin çiftliği borçlulara devretmek zorunda kalacaktı. Fakat İngmar İngmarsson'un, Elias'ın idaresine verilmiş olan 20.000 kronu tamamıyla yok olmuştu.

İşin içyüzünden kimsenin haberi yoktu. Ancak tereke günü hal meydana çıktı. İcra memurları parayı günlerce aramışlardı. Fakat bulunmadı, bulunmadı.

İngmar artık fıkara düştüğünü anlayınca Karin'le baş başa verip bundan sonra ne yapacağını tasarladı. İngmar en çok öğretmen olmak istediğini söylüyordu. Öğretmen okuluna gidebilecek yaşa gelinceye kadar öğretmenin yanında kalmayı Karinden rica etti. Kilise köyünde öğretmenlerden ve papazdan lüzumlu kitapları ödünç alabileceğini söylüyordu. Storma da okuldaki derslerinde yardım edebilirdi, bu da kendisi için iyi bir temrindi.

[*] Eski Kuzey Cermenlerinin hayp, zafer, fırtına ve ölümler Tanrısı. Tek gözlü olarak tasavvur edilirdi.

Karin razı olmadan uzun uzadıya düşündü, fakat nihayet :

— Herhalde artık çiftliğin efendisi olamayacağın için burada kalmayı canın istemiyor! dedi.

Öğretmenin kızı Gertud, İngmar'ın evlerine geleceğini duyunca suratını astı. Eğer mutlaka bir delikanlının evlerinde oturması lâzımsa bari bu, noterin oğlu güzel Bertil yahut Hök Matts Eriksson'un oğlu şakacı Gabriel olsaydı, diye düşünüyordu .

Gertrud, Gabriel'le Bertil'den hoşlanırdı, fakat İngmar'a gelince. kız onun hakkında ne düşüneceğini pek kestiremiyordu. Ondan hoşlanıyordu, çünkü İngmar derslerini onunla beraber öğreniyor ve ona bir köle gibi boyun eğiyordu. Fakat Gertrud bazan ondan tamamiyle beziyordu, çünkü pek ağır kanlı ve battaldı, oyun oynamasını da bilmiyordu. Gertrud bazan onu pek beğeniyordu, çünkü çalışkandı, her şeyi kolay öğreniyordu, bazan da onu hor görüyordu, çünkü hücumu uğradığı zaman kendini asla müdafaa etmiyordu. Gertrud'un kafasında neşeli buluşlar ve çeşitli hülyalar hiç eksik olmazdı, bunları İngmar'a anlatırdı. İngmar bir gün ayrıl-sa kız huysuzlanır ve konuşacak kimsesi olmadığından şikâyet ederdi. İngmar geri dönünce de bu sefer onun nesini göreceği geldiğini kendi de bilemezdi.

Kız hiç bir zaman İngmar'ın zengin ve köyün en ilerigelen ailesinden olduğuna aldırış

etmemişti. Ona her zaman, sanki kendisinden aşağı imiş gibi muamele ederdi. Fakat onun fakir düştüğünü öğrenince ağladı. İngmar ona çiftliği yeniden ele geçirmeyi düşünmediğini ve öğretmen olmak istediğini söyleyince öyle kızdı ki kendini zor zaptetti.

İngmar'ın onun hülyalarında ne kadar yükselmiş olduğunu yalnız Allah bilirdi !

Öğretmenin evinde çocuklar çok itinalı bir terbiye alırlardı. İşle çok sıkı meşgul edilirler ve yılda bir eğlence yüzü görürlerdi. Fakat Storm'un Misyon Evinde va'zı kestiği ilkbaharda hal değişti. Artık Stina Anne bazan kocasına:

— Storm, artık bırakalım gençler gençliklerini bilsin! Kendinle beni hatırına getir; on yedi yaşında iken biz kaç defa güneş battıktan şafak sökünceye kadar dans etmiştik, diyordu.

Hattâ bir cumartesi, genç Hök Gabriel Mattsson'la muhtarın Gunbild misafir gelince, okulda dans bile edilmişti.

Gertrud dans etmesine izin verildiği için sevincinden coşmuştu, ama İngmar onlara uymuyordu. Eline bir kitap aldı, pencerenin önündeki kanapeye oturdu, okumağa başladı. Gertrud araya gelip ona kitabı bıraktırmak istiyordu ama öteki hep somurtkan ve mahcup oturuyor, ona aldırmiyordu.

Stina Anne, İngmar'a her bakışında içini çekiyor:

— Çok eski bir soydan olduğu belli, diye

düşünüyordu. Derler ki böyle insanlar gençlik nedir bilmezlermiş.

Öteki üçü ise o kadar neşelenmişlerdi ki ertesi cumartesi bir dans yerine gitmeyi tasarlıyorlardı. Nihayet öğretmenle karısına buna ne diyeceklerini sordular. Stina Anne:

— Eğer Güçlü İngmar'ın dans odasına giderseniz buna benim iznim var, dedi, çünkü orada derli toplu ve tanınmış insanlarla bir arada olacağınızı biliyorum.

Storm da başka bir şart koştu:

— Eğer İngmar da birlikte gidip Gertrud'a göz kulak olmazsa kızıma izin vermem! dedi.

O zaman üç genç, İngmar'ın başına üşüştü. Ama o, olmaz dedi, kestirip attı; gözünü yine kitaba dikti, okumağa devam etti.

Bunun üzerine Gertrud sesinde öyle garip bir eda ile:

— Aman, bırakın! Ona rica etmişsiniz ne kıymeti var! dedi ki İngmar gözlerini kitabından kaldırıp ona baktı. Bak Gertrud danstan sonra ne de güzel olmuştu! Fakat İngmar'dan yüzünü çevirdiği sırada istihza ile gülüyor, gözleri kıvılcımlar saçıyordu. Böyle çirkin ve mızıkçı, orada oturup genç olmasını bile bilmiyen İngmar'a, ne kadar hor baktığı açıkça görülüyordu. İngmar hemen olur demek zorunda kaldı, işin başka yolu yoktu.

Birkaç gün sonra Gertrud'la annesi mutfakta oturmuş çalışıyorlardı. Ansızın Gertrud, anne-

sinin telâşlandığını gördü. Kadın iplik çıkırığını durdurdu, söylediği her kelime arasında kulak vererek sordu:

— Bu da ne, anlamıyorum! Duymuyor musun Gertrud?

Gertrud:

— Evet, dedi, dershanede biri var:

— Bu saatte orada kim olabilir ki? Bak dinle, sanki nasıl biri ayaklarını sürtüyor, hışırdıyor, bir köşeden ötekine gidip geliyor!

Evet bir ayak sürtme, hışırdama, büyük, boş odada bir dolaşmadır gidiyordu. Gertrud da annesi de fena halde ürktiler. Gertrud:

— İçeride herhalde biri var! dedi.

Stina Anne:

— Ama bunun imkânı yok! dedi, hem sana bir şey söyleyeyim mi, sizin orada dans ettiğinizden beri her akşam böyle!

Gertrud annesinin halinden, kadının dans akşamından beri dershaneye iyi saatte olsunlar dadandı diye düşündüğünü ahladı.

Biliyordu ki Stina Anne bir defa aklına bunu koydu mu artık dansa filân Allaha ısmarladık demek lâzımdı.

Gertrud:

— Yukarı çıkıpbakacağım! dedi. Fakat annesi onu eteğinden yakaladı:

— Seni nasıl gönderirim!

— Bırak anne, en iyisi bunun ne olduğunu öğrenelim!

— Öyle ise hiç olmazsa beraber gidelim!

Usul usul merdivenden çıktılar; fakat kapıyı açmaya cesaret edemediler, Stina Anne eğildi, anahtar deliğinden baktı.

Uzun zaman böyle durdu, âdeta gülüyor gibiydi. Gertrud:

— Ne imiş anne? diye sordu.

— Bak kendin gör, ama sakın ses çıkarma!

Gertrud eğildi, içeriye baktı. Bütün dershaneyi kaplıyan masalar ve sıralar bir araya toplanmıştı. Dershanede müthiş bir toz vardı. Bunun ortasında da Ingmar, kollarına bir sandalya almış, dönüp duruyordu.

Gertrud:

— Ingmar çıldırdı mı acaba? diye fısıldadı.

Annesi:

— Sus! dedi, Gertrud'u çekerek merdivenlerden indi. Gülümsiyerek:

— Sanırım ki dans öğreniyor. Bunu sizinle dans odasına gidebilmek için öğrenmek istiyor! diyordu.

Sonra Stina Anne katıla katıla güldü:

— Az kalsın beni korkudan öldürecekti, dedi. Allaha şükür, o da bir defacık olsun genç olabiliyormuş.

Sonra, kendini biraz toplayınca sözüne devam etti:

— Ama kimseciklere bundan bir kelime bile açmıyacaksın, anladın mı Gertrud?

Cumartesi geldi. Dört genç, yola çıkmağa hazır, okulun merdiveninde duruyordu.

Stina Anne onları gözden geçirdi; öyle güzeldiler ki âdeta parıl parıl yanıyorlardı. Delikanlılar sarı meşin pantolon ve yeşil kıvrıcık çuhadan, kırmızı kollu ceket giymişlerdi. Gertrud'la Gunhild'in geniş karpuz kollu gömleleri vardı, büyük pembe atkıları âdeta belден yukarı bütün vücutlarını örtüyordu. Eteklikleri çubuklu kumaştandı ve kırmızı çuhadan bir kenarla çevrilmişti. Atkılarıyla aynı pembe renkte geniş önlükleri vardı. Dördü böyle, güzel yaz akşamı içinde ilerlerken önce hiç konuşmuyorlardı. Gertrud arasıra göz ucuyla Ingmar'a bakıyor ve onun dans öğrenmek için ne kadar zahmete katlandığını düşünüyordu. Acaba Ingmar'ı düşünmesi mi, yoksa dans eğlencesinin hayali mi sebep oldu bilinmez ama, Gertrud hülya kurmaya başladı. Hülyalarına kendini tamamiyle verebilmek için ötekilerden biraz geri kaldı. Ağaçların yeni yapraklarla donandığı zaman neler olduğu üzerine küçük bir hikâye uydurdu:

«Herhalde şöyle olur!» diye düşünüyordu: «Bütün kış rahat rahat uyuyan ağaçlar ansızın rüya görmeğe başlarlar. Rüyalarında da artık tam yaz olduğunu görürler. Kırkların yeşil çayırılar ve dalgalanan ekinlerle örtüldüğünü, gül fidanlarında yeni açmış güllerin parıldadığını görürler. Nilüfer yaprakları hendekleri, bentleri örtmüş, sarmaşıkların zarif, tırmanıcı kolları kayaları kaplamıştır Orman toprağı dağ lâleri-

nin altında ka bolmuştur. Bütün bu giyimli kuşamlı şeylerin arasında ağaçlar kendilerini çırılçıplak bulur ve, insanın rüyada çok defa başına geldiği gibi, çıplaklıklarından utanırlar.

Yapraklarını döken ağaçlar bu şaşkınlıkları arasında herkesin kendileriyle eğlendiğini sanmışlardır. Yaban arıları vızıldıyarak gelip onlarla alay etmektedir. Kargalar onlara gülmekte, öteki kuşlar da alaylı şarkılar söylemektedir. Ağaçlar yas içinde:

— Nerede örtünecek bir şey bulacağız? diye düşünürler. Ama ne kollarında, ne de dallarında küçücük bir yaprak bile bulamazlar. Korkuları o kadar artar ki nihayet uyanırlar.

Uyku sersemi, etraflarına baktıkları zaman ilk düşünceleri şu olur:

— Allaha şükür rüya imiş! Hiçbir tarafta yazın izi bile görülüyor. Uyuyup kalmağığımız ne iyi!

Ama etraflarına biraz daha bakınca göllerde buz kalmadığını fark ederler. Çayır otları ve dağ lâleleri yerden fışkırmıştır. Kendi kabukları altında da bir şeyler kaynaşır, kıpırdaşır.

— Daha yaz gelmemiş ama, yine de uyuyup kalmışız, diye düşünürler. Uyandığımız iyi oldu. Artık bu yıllık uykumuzu aldık, şimdi giyinmeliyiz! derler.

Bunun üzerine kayınlar acele acele, küçük, sarımtırak yeşil, yapışkan yapraklarını çıkarırlar, İsfendanlar ise sadece yeşil çiçekleriyle örtünürler.

Kızılağaçların yaprakları o kadar eksik gedik ve kıvrımlı çıkar ki tıpkı çarpık doğan çocuklara benzerler. Halbuki söğüt yaprakları tomurcuklardan dışarı, dümdüz ve biçimli, kayıp çıkar.»

Gertrud bunları kurarken gülümsüyor, hepsini hemen anlatabilmek için İngmar'la yalnız kalmayı özlüyordu.

İngmar çiftliğine kadar yol uzundu. Bir saatten fazla yürümek zorundaydılar. Irmak boyundan gidiyorlardı. Gertrud hayli zaman ötekilerden geri kaldı. Şimdi hayali, batan güneşin ırmak ve kıyının üzerinde ışıldıyan kızıl ışıklarındaydı. Kurşuni kıızılağaç kümeleri ve açık yeşil kayınlar sanki pembe bir ateşe batmışlardı. Bir an alevleniyor, sonra yine bir anda tabii renklerini alıyorlardı.

Birdenbire İngmar durdu. Tam bu sırada bir şey anlatmaktaydı, fakat sözünü yarısında kesti ve bir kelime bile söyleyemez oldu. Guahild:

— Ne var? diye sordu. Fakat İngmar, sarı kesilmiş, sadece ileriye bakıyordu. Ötekiler tepelerle çevrili, geniş, çavdar tarlalarıyla kesilen bir düzlükten başka bir şey görmüyorlardı. Ovanın ortasında büyük bir çiftlik vardı. Bu anda akşamın kızıl ışığı buraya vurmuştu. Bütün pencereler parlıyor, eski damlar ve duvarlar kırmızı bir ışıkla yanıyordu. Gertrud çabucak ilerledi ve İngmar'a şöyle bir göz attı, sonra ötekileri acele sürükledi:

— Nesi olduğunu sakın sormayın! diye

fısıldadı, şurada gördüğünüz İngmar çiftliği; burasını görmek ona her halde pek zor gelir. Fıkara düştüğü iki yıldır bir tek defa bile oraya gitmedi.

Güçlü İngmar'ın orman kenarındaki kulübesine varmak için şimdi, İngmar çiftliğinin önünden, düzlüğü enine geçmeleri lâzımdı.

İngmar az sonra onlara yetişti:

— Şu yolu tutsak daha iyi ederiz! diye seslendi. Onları ormanın kenarı boyunca giden ve çiftliğe hiç uğramadan kulübeye kadar varan patikaya sürükledi.

Hök Gabriel Mattsson:

— Sen Güçlü İngmar'ı tanırsın değil mi? dedi.

— Evet, eskiden çok iyi dosttuk.

Bu sefer Gunhild:

— Elinden büyücülük geldiği doğru mu? diye sordu.

İngmar sanki kendisi de buna inanıyormuş gibi tereddütle:

— Yok canım! dedi.

Gunhild ısrar etti:

— Bize söyleyebilirsiniz!

— Öğretmen, böyle şeylere inanmamamızı söyledi.

— Öğretmen, kimseyi gördüğü şeye de, bildiği şeye de inanmadan menedemez.

O zaman İngmar, kendi yurdu hakkında konuşmak için büyük bir istek duydu. Eski çift-

liği görünce çocukluğunun bütün hâtıraları gözünün önünde canlanmıştı.

— Size kendi başımdan geçen bir şeyi anlatabilirim! dedi.

— Babamla Güçlü İngmar'ın, ormanın ta içlerindeki kömür torluklarında oldukları bir kıştı. Noel gelince Güçlü İngmar, babamın bayramı evde geçirebilmesi için, torlukların başında yalnız kalmayı teklif etti. Böyle de karar verildi, mübarek günün arifesinde annem beni ormana, Güçlü İngmar'ın Noel yemeğini götürmeğe yolladı.

Erkenden yola çıktım, öğle vakti torluklara vardım. Oraya geldiğim zaman babamla Güçlü İngmar, tam da bir kömür torluğunu yakma işini bitirmiş, yığını açmışlardı; bütün sıcak kömürler soğumak için yere yayılmıştı. Kömür yığını tütüyor, kömürlerin sık olduğu yerlerde alevleniyordu. Fakat bunun olmaması lâzımdı. Kömür yakma işinin en tehlikeli zamanıydı bu. Babam beni görünce:

«Korkarım ki eve yalnız döneceksin İngmar! dedi. Ben Güçlü İngmar'ı bu işte yalnız bırakamam.»

Güçlü İngmar kömür yığınının öte tarafında, koyu dumanlar arasında duruyordu.

«Yok yok, gidebilirsin Büyük İngmar. Ben bundan çok daha güç işlerin üstesinde gelmişimdir!» dedi.

Biraz sonra kömür yığınının çıkan duman azaldı.

Güçlü İngmar:

«Bakayım Brita Anne bana noel yemeği ne göndermiş», diye elinmden yemek kabını aldı. Sonra:

«Gel de bak, babanla ben burada ne güzel bir yerde yatıyoruz!» dedi, bana babamla kaldıkları kulübeyi gösterdi. Büyük bir kaya arka duvarı teşkil ediyordu. Öteki duvarlarsa çam dallarından ve yaban eriği çalısındandı. **Güçlü İngmar:**

«Ya, oğlum, dedi, babanın orman içinde böyle şahane bir sarayı olduğu aklına gelir miydi? Burada soğuğa ve fırtınaya karşı koyan duvarlar görebilirsin!..»

İhtiyar bunu söyliyerek kolunu çam dalları arasından dışarı çıkardı.

Bu sırada babam da içeri girdi ve güldü. İkisi de isten kapkara olmuş, ekşi ekşi kömür dumanı kokuyorlardı. Fakat ben babamı hiç bu kadar keyifli ve neşeli görmemiştim. Kulübede ikisi de dik duramıyorlardı, çam çöplerinden yataklariyle üzerinde ateş yanan birkaç taştan başka, kulübede bir şey yoktu. Fakat ikisi de neşe içindeydiler. Yan yana, çam iğnelerinden yatağa oturdular ve yemek sepetini açtılar.

Güçlü İngmar babama:

«Bilmem bundan sana da biraz vereyim mi? dedi. Benim noel yemeğim bu!»

Babam:

«İnsaf et; bugün noel!» diye karşılık verdi.

Güçlü İngmar:

«Evet, evet, böyle fakir bir kömürcü aç bırakılamaz!» dedi.

Böyle konuşmaya devam ettiler. Sepette biraz içki vardı. Ben yeme ve içmenin bu kadar büyük bir neşe verebildiğine şaşıyordum. Güçlü İngmar bana:

«Annene söyle, Büyük İngmar hepsini yedi, bana bir şey bırakmadı!» dedi. «Yarın daha fazla göndersin!»

Ben de:

«Söylediğinin doğru olduğunu görüyorum!» dedim.

O anda irkildim. Ateş sanki, üzerinde yandığı yassı taşlara biri bir avuç çakıl atmış gibi, çatırdadı. Babam bunun farkına varmadı, ama Güçlü İngmar hemen:

«Ha! demek böyle?» dedi. Fakat istifini bozmadan yemeğine devam etti. Derken ateş yine, sanki biri ortasına küçük taş parçaları atıyormuş gibi çatırdadı. Güçlü İngmar:

«Evet, evet, bu kadar da acelesi mi var?» dedi. Dışarı çıktı. Hemen:

«Sabiden kömürler ateş almış!» diye bağırdı, «Ama sen otur Büyük İngmar. Ben yalnız başıma işin hakkından gelirim!»

Babamla ben bir şey söylemeden oturuyorduk, ikimizin de bir şey söylemeyi içi istemiyordu.

Derken Güçlü İngmar içeri girdi, şakalar yeniden başladı. Güçlü İngmar:

«Galiba yıllardan beri bunun kadar keyifli bir Noel geçirmedi!» dedi. O daha bunları söylerken çatırtı yeniden başladı.

«Ya, demek yine iş azıştı?» dedi. Tekrar dışarı çıktı. Kömürler yeniden alev almıştı. Geri geldiği zaman babam:

«Sahiden çok iyi bir yardımcın var! Görüyorum ki tekbaşına da sen kömür torluklarının pekâlâ hakkından gelebileceksin!» dedi.

«Evet, sen rahat rahat evine git Büyük İngmar, burada bana yardım edecek biri var.»

Bunun üzerine babamla ben eve döndük. İşler de yolunda gitti.

Ne bundan önce, ne de bundan sonra Güçlü İngmar'ın kömür torluklarından bir tanesi bile tutuşmadı.

Gunhild, İngmar'a hikâyesi için teşekkür etti. Fakat Gertrud, sanki ürkmüş gibi, hiçbir şey söylemeden yoluna devam etti. Bu arada alacakaranlık basmış, bundan önce kırmızı olan her şey şimdi uçuk kurşuni bir renk almıştı. Yalnız ormanın içinde, şurada burada tektük kırmızı yapraklar, tıpkı bir cinin kızıl gözü gibi ışıldıyordu.

Gertrud, İngmar'ın böyle uzun uzun ve etraflı anlatışına şaşıyordu. Onun başını biraz daha dik tuttuğunu ve daha sık adımlarla yürüdüğünü, elinde olmadan düşündü. İngmar yurdunun toprağına ayak bastığından beri âdeta başka bir insan olmuştu. Gertrud, kendisinin

bundan niçin huzursuzlandığını, bunun neden hoşuna gitmediğini bilmiyordu. Fakat çabucak kendini topladı, İngmar'a takılmaya başladı. Ona, dans etmek niyetinde olup olmadığını sordu.

Nihayet küçük, kara bir kulübeye vardılar. İçeride ışık yanıyordu; küçük pencereler her halde içeriye yetecek kadar gün ışığı veremiyordu. Gelenlerin kulağına içeriden keman sesleri ve dans adımları geldi ama yine de genç kızlar durdular:

— Burası mı? Burada dans edilebilir mi? diye sordular.

Onlara bu evceğizde olsa olsa bir çifte yer varmış gibi görünüyordu. Gabriel:

— Haydi! dedi, ev görüldüğü kadar küçük değil.

Kapı açıldı, önünde de danstan sıcak basmış birkaç genç çift vardı. Kızlar başörtülerini çıkarmış, onlarla yelpazeleniyorlardı. Delikanlılar da, kırmızı kollu açık yeşil yelekleriyle dans etmek için, kısa siyah ceketlerini çıkarmışlardı.

Yeni gelenler kapıdaki gurupların arasından kendilerine yol açarak odaya girdiler. İlk gördükleri Güçlü İngmar oldu. Bu, kısa boylu şişman bir adamdı. Kafası kocaman, sakalı upuzundu.

Gertrud :

— Sahiden de cinlerle akrabalığı varmış gibi görünüyor! diye düşündü .

Güçlü İngmar, anlaşılan dans edenlere mâni

olmamak için, elinde kemaniyle ocağın üstünde duyurordu.

Kulübede, dışarıdan görüldüğünden fazla yer vardı. Ama içerisi harap ve fakirceydi, çıplak tahta duvarları kurt yenikliydi, tavan isten kapkara olmuştu. Ne pencerelerde perde, ne de masanın üstünde örtü vardı. Güçlü İngmar'ın tek başına yaşıyan bir adam olduğu hemen görölüyordu. Evlâtları Amerika'ya göçmüşlerdi. İhtiyar adamın yalnızlığı içinde tek eğlencesi cumartesi günleri gençleri etrafına toplamak ve keman çalıp onlara dans ettirmekti.

Odanın içi karanlık ve boğucuydu. Çiftler dönüp duruyorlardı. Gertrud önce bayılacak gibi oldu, hemen dışarı çıkmak istedi ama kapıdaki, insanlardan canlı duvar arasından sıyrılıp çıkmak imkânsızdı.

Güçlü İngmar emin ve doğru tempolu çalışıyordu, fakat İngmar İngmarsson'u görünce yayı teller üzerinden öyle bir çekti ki gıcırıltılı bir ses çıktı ve dans edenler durdu.

— Hayır, hayır, diye bağırdı. Bir şey yok, dans etmeye bakın!

İngmar, dansa başlamak için kolunu Gert-rud'a sardı. Gertrud da tabii onun dans etmek istemesine çok şaşmış gibi davrandı. Fakat sonra yerlerinde durakladılar, çünkü çiftler birbirini o kadar yakından takibediyordu ki, baştan onlara katılmıyanların aralarına girmelerine imkân yoktu.

O zaman ihtiyar Güçlü İngmar çalgıyı kesti, yayla ocağın kenarına vurdu, âmirane bir sesle:

— Çiftliğinde dans edildiği zaman Büyük İngmar'ın oğluna yer vermek lâzımdır! diye bağırdı.

Herkes İngmar'a baktı, delikanlı bundan o kadar sıkıldı ki yerinden kımıldıyamadı.

Gertrud onu sıkı sıkı yakalamak ve sıraya sokmak zorunda kaldı.

Dans biter bitmez maraba, İngmar'ın yanına geldi, onu selâmladı. İngmar ona el verince ihtiyar ürkmüş gibi yaptı ve onun elini hemen bıraktı:

— Aman, aman, dedi, böyle zarif bir hoca elceğizine dikkatli olmak lâzımdır. Böyle benim gibi ihtiyar bir yabani bu eli kolayca ezebilir.

Sonra İngmar'ı ve onunla birlikte gelenleri masaya götürdü, orada oturup ötekileri seyreden birkaç köylü kadını koğuverdi. Sonra bir dolaba gitti, ekmek, peynir ve mayalanmamış bira getirdi.

— Ben başka zamanlarda ikramda bulunmam. Gelenler çalgı ve dansla yetinmelidir, ama İngmar İngmarsson'un çatımın altında bir lokma ekmek yemesi lâzımdır, dedi.

Gençler yerlerken Güçlü İngmar alçak, üç ayaklı bir iskemle çekti, İngmar'ın tam karşısına oturdu, gözlerini ona dikti.

— Demek mektep hocası olmak istiyorsun ? diye sordu.

İngmar bir müddet, gözleri inik, oturdu ;

sanki gülecekmiş gibi ağzının kenarları biraz çekildi. Fakat çok kederli bir sesle cevap verdi :

— Evde bana ihtiyaçları yok !

İhtiyar :

— Ya, evde sana ihtiyaçları yok, öyle mi? dedi. Ya çiftliğin sana ihtiyacı olmadığını nereden biliyorsun? Elias iki sene daha yaşadı, Halfvor'un ne kadar ömrü kaldığını kim bilir?

İngmar :

— Halfvor kuvvetli, sağlam bir adamdır! dedi.

— Ama, satın alabilirsen Halfvor'un çiftliği sana bırakacağını biliyorsun.

— Aklını kaçırmadı ya, bir defa eline geçirdikten sonra İngmar çiftliğini bırakır mı hiç?

Bu konuşma sırasında İngmar masanın kenarını yakalamıştı. Bu, çamdan, kaba bir masaydı, kalın bir üst tahtası vardı. Ansızın bir çatırdı duyuldu; İngmar masanın köşesinden bir parça koparmıştı.

Güçlü İngmar oturmuş, eli havada, konuşmasına devam ediyordu.

— Hayır, hoca olursan hiçbir zaman sana çiftliği bırakmayacaktır!

— Öyle mi zannedersin?

İhtiyar :

— Zannetmek, zannetmek! dedi, Nerede-

yetiştirildiğın bu sözden de belli. Hiç sabanın arkasından gittiğın var mı?

İngmar:

— Hayır! diye cevap verdi.

— Hiç kömür torluğı yığdığın oldu mu? Bir kerecik olsun yüz yaşında bir çam devirdin mi?

İngmar hâlâ sükûnetle oturuyordu, fakat masanın kenarı parmaklarının arasında çatırdıyordu. Nihayet ihtiyar buna dikkat etti ve birdenbire sustu, masanın parçalanmış kenarını görünce:

— Ay, ay, herhalde seni bir kere daha ele almam gerek! dedi.

Kırık parçalardan birkaçını topladı ve yerlerine tuttu.

— Bak şuna hele! Panayırlarda kendini para ile seyrettirebilirsin sen! Çapkın seni!

İngmar'ın omuzuna vurdu.

— Sahiden de tam hoca olacak adamsın!

Bir anda tetrar, ocağın üzerine fırladı ve çalmaya başladı. Şimdi çalışında bambaşka bir kuvvê vardı. Ayağın yere vuruyor ve dansa çılgın bir tempo veriyordu.

— Bu, genç İngmar'ın polkasıdır! diye bağırdı. Hayda! Şimdi odadakilerin hepsi İngmar için dans etsin!

Gertrud'la Gunhild güzel kızlardı ve bir defa bile eşsiz kalmamışlardı. İngmar pek dans etmiyordu; çoğı zaman odanın ta gerisinde, daha

yaşlı birkaç delikanlı ile konuşuyordu. Dinlenme sırasında, sanki sadece onu seyretmek bir zevkmiş gibi birçokları İngmar'ın etrafına toplandı.

Gertrud'a, İngmar kendisini bütün bütün unutmuş gibi geliyordu, korkuya düştü:

— Şimdi Büyük İngmar'ın oğlu olduğunun farkına varıyor, ama ben sadece hocanın Gertrud'um! diye düşündü ve bu düşüncenin kendisine bu kadar acı vermesine kendi de şaşıtı.

Dinlenme zamanlarında gençler, ilkbahar gecesine çıkıyorlardı; fakat dışarıyı öyle zehir gibi soğuktu ki insan kolayca soğuk alabilirdi. Ortalık zifiri karanlıktı, ama daha kimse evin yolunu tutmak istemiyordu, hepsi de:

— Biraz daha kalalım. Nerede ise ay doğacak, şimdi ortalık çok karanlık! diyordu.

Bir defasında, tam İngmar, Gertrud'un yanında, kapıda dururken Güçlü İngmar yanına geldi ve onu sürükledi.

— Gel, sana bir şey göstereceğim! dedi.

İngmar'ın elinden tuttu, bir çalılık arasından onu kulübenin arka tarafına götürdü.

— Burada dur, aşağıya bak! dedi.

İngmar, dibinde belli belirsiz bir beyazlık ışıldıyan bir uçuruma bakıyordu.

— Bu her halde Langfors'tur! dedi.

İhtiyar maraba:

— Hiç şüphe etme, bu Langfors'tur, dedi,

ama ne dersin, böyle bir çağlayan ne işe yarabilir ?

— Eh, burada değirmen, yahut bir hızar kurulabilir.

İhtiyar gülerek İngmar'ın omuzuna vurdu ve böğründen öyle dürttü ki, delikanlı az kalsın uçuruma yuvarlanacaktı.

— Ama kim burada bir hızar kursun ? Kim burada zengin olsun, kim İngmar çiftliğini satın alsın ?

İngmar :

— Evet, ben de şimdi tam bunu düşünüyordum ! dedi. O zaman maraba düşünmüş olduğu bir plânı açıklamaya başladı. İngmar çağlıyanda bir hızar kurmak için Tims Halfvor'u kandırmalıydı, sonra burasını İngmar kiralar-
dı. Yıllardan beri ihtiyar hep büyük İngmar'ın oğlunu tekrar zengin edebilmenin bir çaresini düşünüp durmuştu.

İngmar uzun zaman uçuruma baktı durdu.
Güçlü İngmar :

— Haydi artık gel, içeriye gidip dens edelim! dedi.

Fakat delikanlı yerinden kımıldamadı, ihtiyar da sabırla bekledi :

— Eğer tam soyuna çekmişse ne bugün, ne de yarın bir cevap verir, İhtiyarlar sabırlı olmalıdır! diye düşünüyordu.

Onlar böyle dururlarken ansızın bir köpeğin hiddetli hiddetli havlaması duyuldu. Maraba :

— Bir şey duymuyor musun İngmar? diye sordu.

İngmar :

— Evet, ormanda bir köpek dolaşıyor! dedi.

Havlamaların daha yakınlaştığını duydular. Doğruca kendilerine doğru geliyordu, sanki köpekle kovaladığı av, kulübenin tam üzerinden geçip gidecekti. İhtiyar, İngmar'ın bileğinden yakaladı:

— Gel, gel ! dedi, haydi , içeri gir diyorum sana !

İngmar:

— Ne var? diye sordu ,

— Eve gir, hiç sesini çıkarmadan gir !

Eve kadar olan birkaç adımlık yolu geçerken şiddetli havlamalar ta yakınlarında duyuldu. İngmar birkaç kere:

— Bu nasıl köpek? diye soracak oldu.

— İçeri gir, çabuk içeri gir!

İhtiyar, İngmar'ı, kakıştıarak küçük sofaya soktu, kendi eşikte durarak kapıyı kapamaya davrandı. Yüksek sesle :

— Hâlâ dışarıda olan varsa girsin! diye bağırdı. Kapıyı yarı açık tutuyordu. Misafirler her taraftan koşup geldiler, ihtiyar yine :

— Çabuk içeri girin Çabuk! diye bağırdı. Sabırsızlığından tepiniyordu.

Bu sırada .odadakiler korkuya kapıldılar. Hepsi başlarına ne geleceğini öğrenmek istiyordu. İhtiyar kapıyı kapadı, sürgüsünü sürdü.

— Deli misiniz siz, hiç Dağ Köpeği bağıırır' ken dışarıda kalınır mı? dedi .

Tam o anda havlamalar kulübenin tam önünde duyuldu; birkaç defa evin etrafını dolaştı. Keskin, korkunç bir havlama! Delikanlının biri :

— Sahici köpek değil mi? diye sordu .

— Eğer canın istiyorsa sen dışarı çık da onu çağır Nils Jansson !

Herkes susmuş, hiç durmadan evin etrafını dolaşan havlamaları dinliyordu. Onlara sanki şimdi bu havlayış vahşi ve korkunç bir hal almış gibi geliyordu; ürperdiler, birçokları ölü gibi sarardı. Hayır bu alelâde bir köpek değildi, bunu sesinden pekâlâ anlamak mümkündü. Bu muhakkak cehenemden boşanmış bir cehennem köpeği idi .

İhtiyar maraba kımıldamaya cesaret eden biricik insandı; önce pencere kepenklerini kapadı, sonra mumları üfledi. Kadınlar :

— Yapma, yapma, mumları söndürme! diye bağıştılar .

İhtiyar:

— Müsaade edin de hipimiz için en hayırlı şey ne ise onu yapayım! dedi.

Birisi onu eteğinden yakaladı:

— Bu Dağ Köpeği bize bir şey yapar mı?

İhtiyar:

— O yapmaz, diye cevap verdi , ama ondan sonra gelen !

— Ya sonradan gelen ne ?

İhtiyar durdu ve dinledi:

— Şimdi hiç sesimizi çıkarmamalıyız! dedi.

Odada hemen bir ölü sükûtu oldu, soluk bile duyulmuyordu. Köpeğin havlaması bir kere daha evin etrafını dolaştı. Sonra kuvveti azaldı, köpeğin Langfors batağını geçerek vadinin öte tarafın akı dağdan yukarı koştuğu takip edilebiliyordu. Sonra tam bir sessizlik oldu.

Delikanlılardan biri artık kendini tutamadı;

— Eh! artık köpek gitti! diyiverdi.

Güçlü İngmar bir kelime bile söylemeden elini uzattı ve ona bir tokat attı. Bunun üzerine yine ses seda kesildi.

Şimdi ta uzaktan, tam Klackberg'in tepesinden doğru şiddetli bir ses çınladı. Bu bir rüzgâr sesi gibi idi, fakat boru ile verilen bir işaret de olabilirdi. Arasına uzun bir ses, sonra gürültüler, nal sesleri ve solumalar duyuluyordu. Dağdan aşağı büyük bir gürültü ile geldi. Onu dağın yamacında duydular, orman kenarında duydular, tam üzerlerinde olduğu zaman duydular. Bu sanki yer üstünde yuvarlanıp giden bir gök gürültüsü idi. Sanki bütün dağ devrilip vadiye yuvarlanıyo du. Gürültü tam yanibaşlarına gelince hepsi başlarını eğdiler ve büzüldüler.

«Bizi ezecekler, bizi ezecekler!» diye düşünüyorlardı. Duydukları ölüm korkusu olmaktan ziyade, bunun, bütün ordusuyla gece içinden

uçup giden Cehennem Hükümdarı olabileceğinin verdiği sonsuz dehşet idi. Onları asıl ürperten, bu gürültünün arasında korku ve şikâyet feryatlarının duyulmasıydı. Sesler uluyor, inliyor, kükrüyor, gülüyor, ıslık çalıyor, çığlıklar koparıyordu. Az önce şiddetli bir fırtına gibi duyulan şey tayakınlarına gelince bunun şikâyet ve ilenç sesleri, ulumalar, kuduz feryatlar, kulak tırmalayıcı boru sesleri, çatıdıyan ateş, cadıların ulumaları, şeytanın kahkahaları ve büyük kanatların çarpmasından birleşmiş olduğu sezildi. Odadakiler; yer dibinin bütün dehşetlerinin bu gece salıverilmiş olduğunu ve üzerlerine çöktüğünü hissediyorlardı.

Altlarında yer sarsıldı, ev sanki onları altına gömecekmiş gibi bir an sallandı. Sanki yabancı atlar kulübenin üzerinden geçiyormuş gibi idi. Nalları damın mahyesine vurarak gümledi ... Sanki cadılar uluyarak köşeden köşeye fır dönüyor, yarasa-lar ve baykuşlar ağır kanat darbeleriyle bacaya vuruyordu.

Bunlar olup biterken ansızın biri kolunu Gertrud'a sardı ve onu diz çökmeğe zorladı. Kız İngmar'ın fısıldadığını duydu:

— Dize gelelim Gertrud, Tanrıya dua için!

Bir an önce Gertrud öleceğini sanmıştı. Duyduğu dehşet o kadar büyüktü.

— Ölümünden kormuyorum; diye düşünmüştü. Ama asıl korkunç olan şey, kötü kuvvetlerin üzerimizde ve yakınımızda oluşu!

Fakat İngmar'ın kolunu omuzunda duyar duymaz kalbi tekrar çarpmağa başladı, vücudu artık donmuş ve hareketsiz değildi. İngmar'a sokuldu, İngmar'ın onu tutması kâfiydi, o zaman artık korkmuyordu. Bu ne garip bir şeydi; herhalde İngmar da korkuyordu, fakat yine de ondan böyle bir emniyet yayılıyordu. Nihayet korkunç gürültü azaldı. Eyvvelce köpeğin gittiği yoldan, Langfors bataklığı üzerinden, Olofs-hut'un altındaki ormancığa doğru tırmandı. Fakat yine de Güçlü İngmar'ın kulübesinde ses seda yoktu, kimse kımıldamıyor, kimse bir şey söylemiyordu, sanki kimsenin yerinden kımıldamaya takatı yoktu. Nerede ise insanın, korkunun burada bütün hayatı söndürdüğüne inanacağı geliyordu; fakat arasıra duyulan zorluklu bir nefes, hâlâ birinin yaşamakta olduğunu anlatıyordu. Ama, uzun, uzun zaman kimse kımıldamadı. Bazıları duvara yaslanmış, bazıları peykelerle yığılmıştı, fakat çoğu, yere diz çökmüş, korku içinde dua ediyordu. Hepsi de korkudan donmuş, hareketsizdi.

Saatler geçiyordu. Bu sırada birçokları bundan sonra bambaşka bir hayat sürmeye karar vermişti; öyle bir hayat ki, bu, Tanrıya daha yakın ve onun düşmanlarından uzak olacaktı. Çünkü odadakilerin herbiri: «Bu başımıza gelen muhakkak benim yaptığım bir şey yüzündendir. Benim günahlarım buna sebeb oldu. Bu geçenlerin bana nasıl seslendiklerini, benimle eğlen-

diklerini, benim adımı çağırdıklarını iyice duydum!» diye düşünüyordu.

Gertrud'a gelince onun tek bir düşüncesi vardı : «Artık, İngmarsız yaşıyamıyacağımı, hep onunla beraber olmam gerektiğini biliyorum. Hem de bu, onun yanında duyulan emniyet his-sinden...»

Yavaş yavaş gün ağarmağa başladı. Sabahın hafif ışığı odaya vurdu ve solgun yüzleri aydınlattı. Derken bir kuş cıvıldaмаğa başladı, sonra bir kuş daha... Güçlü İngmar'ın inekleri böğürerek yem istediler. Dans geceleri oda-da hiç yatmıyan kedisi kapıya gelerek miyavladı.

Fakat güneş doğudaki dağların arkasından yükselinceye kadar kimse kıınıldamadı. Sonra birbiri ardı sıra, bir söz bile söylemeden, veda etmeden, savuşup gittiler. Evin önünde âfetin bıraktığı çirkinliklere rastladılar. Tam evin kapısı yanında yetişmiş olan büyük bir çam, kökünden sökülmüş, yerde yatıyordu; dallar ve çit kazıkları etrafa serpilmişti, birkaç yarasa ile baykuş, duvarlara çarpıp p rçalanmıştı.

Klackberg'in ta yukarılarına kadar ağaçlar devrilmişti. Sanki geniş bir cadde yukarılara kadar uzanıp gidiyordu.

Kimse uzun zaman etrafa bakmağa cesaret edemedi; herkes köye can atmağa bakıyordu. Onlar böyle giderlerken etrafta sabah uyandı. Günlerden pazardı, halk geç kalkıyordu. Ama şurada burada bazıları uyanmış, hayvanlarına yem veriyordu. İhtiyar bir adam, pazarlık el-

bisesi kolunda, bunları havalandırmak ve süpürmek için kapısının önüne çıktı. Başka bir evden de baba, anne ve çocukları, pazarlıklarını giymiş, çıktılar; herhalde komşu köye misafirliğe gidiyorlardı. Bunları öyle sakın ve geceleyin ormanda olan biten korkunç şeylerden babersiz görmek büyük bir teselli idi.

Nihayet evlerin daha sık olduğu ırmak kenarına geldiler, sonunda da köye vardılar. Kiliseyi ve öteki şeyleri gördükleri zaman ne kadar içleri açıldı! Burada, aşağıda hiçbir şeyi değişmemiş görmek onlar için ne büyük bir ferahlıktı. Dükkânın levhası her zamanki gibi parıldıyordu, posta binasının üstündeki borazan eski yerindeydi, hancının köpeği de her zamanki gibi kulübesinin önünde yatmış uyuyordu.

Kendileri son defa önünden geçtiklerinden beri çiçek açmış olan bir yaban kirazını, papazın bahçesinde dün gece geç vakit dışarı konmuş olduğu anlaşılan yeşil bankları görmek de büyük bir teselli idi.

Bütün bunlar anlatılamıyacak kadar iç ferahlatıcı şeylerdi, ama yine de kimse evine varmadan bir kelime söylemeğe cesaret edemedi.

Gertrud, okulun merdiveninde İngmar'a:

— Bu akşam son defa olarak dans ettim! dedi.

İngmar:

— Öyle, diye cevap verdi, ben de!

Gertrud:

— İngmar, sen papaz olacaksın değil mi? dedi, eğer papaz olamazsan hiç değilse öğretmen ol. Şeytanın kudretine karşı var kuvvetle mücadele etmek lâzım!

İngmar gözlerini dikerek Gertrud'a baktı. Ağır bir sesle :

— Bu sesler, dedi, bu sesler sana ne söyledi?

Gertrud:

— Bana onlar, günah ağına düşmüş olduğumu, dansı bu kadar sevdiğim için Şeytanın gelip beni alacağını söylediler!

İngmar:

— Şimdi ben de sana ne duyduğumu söyleyeyim, dedi, bana sanki bütün geçmiş İngmar oğulları, bir çiftçiden başka bir şey olmak ve ormanla tarladan başka bir iş yeri aramak istediğim için, beni tehdit ediyorlar ve bana lânet okuyorlarmış gibi geldi.

HELGUM

Gençlerin Güçlü İngmar'ın evinde dans ettikleri gece Halfvor, çiftliğinde yoktu, İngmar kızı Karin de odacığında yalnız yatıyordu. Gece yarısı korkulu bir rüya gördü: Elias sağlamış da büyük bir içki âlemi tertiplemiş. Karin içeride, salonda kadehlerin şakırdadığını, kahkahaların cınladığını, içki şarkıları tutturulduğunu duyuyordu.

Ona, Elias'la arkadaşlarının yaptıkları gürültü gittikçe artıyormuş gibi geliyordu, nihayet sanki masaları ve peykeleri kırıyorlarmış gibi sesler duyuldu. Bunun üzerine Karin öyle ürktü ki uyandı.

Ama uyanmış olduğu halde etrafındaki gürültü kesilmedi. Yer sarsılıyor, pencereler şangırdıyor, damlardan kiremitler uçuyor, evin ön tarafındaki ihtiyar armut ağacı kuru dallarıyla duvara çarpıyordu.

Sanki kıyamet gününün sabahı başlıyordu.

Derken, tam gürültünün en şiddetli olduğu sırada bir pencere camı parçalandı, cam kırıkları şangırtı ile yere döküldü. Odaya şiddetli bir rüzgâr esti ve Karin, tam kulağının dibinde bir kahkaha duydu; az önce rüyasında duyduğu aynı kahkaha.

Karin öleceğini sandı; ömründe böyle büyük bir korku duymamıştı. Kalbi durdu, bütün vücudu buz gibi ve kaskatı kesildi.

Fakat gürültü çabuk dindi, Karin de kendine geldi. Gecenin soğuk havası odaya doluyordu. Biraz sonra Karin, camdaki deliği tıkmak için ayağa kalkmak isteyince bacakları işlemedi. Karin yürüyemediğini anladı.

Kimseyi yardıma çağırmadı, sükûnetle tekrar yattı.

Heyecanım geçince yine yürüyebilirim, diye düşündü.

Bir müddet sonra bir kere daha denedi,

ama bacakları tamamiyle kuvvetsizdi ve işle-miyordu.

Karin ayak üzerinde duramadı, düştü, yata-ğın yanında uzanıp kaldı

Ertesi sabah, hizmetçiler uyanınca hemen doktor çağrıldı. Doktor çabucak geldi, ama Karin'e ne olduğunu anlayamadı; ne hastaydı, ne de kötürümdü. Doktor bunun herhalde ge-çirdiği korkudan olduğunu söyledi.

— Çok geçmeden iyileşirsiniz! dedi.

Karin, hiçbir şey söylemeden doktoru din-ledi. Elias'ın geceleyin odada olduğunu, başına bunları getirenin o olduğunu biliyordu ve hiçbir zaman yürüyemeyeceğine emindi.

Öğleye kadar Karin sessiz ve düşünceliydi. Tanrının kendisine bu belâyı ne için verdiğini anlamaya çalışıyordu. Kendi kendisini sert sert muhakeme ediyordu. fakat böyle acı bir cezayı hak ettirecek bir günahını bulamıyordu:

— Tanrı bana karşı haksızlık etti! diye dü-şündü.

Karin öğleden sonra kendini araba ile Storm'un Misyon Evine taşıttı. Vaiz Dagson orada va'zediyordu. Karin, neden böyle ağır bir cezaya uğradığını Dagson'un kendisine izah edebileceğini umuyordu.

Dagson pek şöhretli bir vaizdi. Fakat hiç-bir zaman bugünkü kadar çok dinleyicisi olma-mıştı. Aman, Misyon Evinin etrafına ne de bü-yük bir kalabalık toplanmıştı ya! Kimsenin de o

gece, Güçlü İngmar'ın evinde olup bitenlerden başka bir şey konuştuğu yoktu.

Bütün köy halkı ürkmüştü ve şimdi korkularını dağıtabilecek bir Tanrı kelâmı duymak için toplanmışlardı.

Oradakilerden dörtte biri bile içeri sığamamıştı. Fakat pencerelerle kapılar açıktı. Dagson'un gür bir sesi vardı, dışarıda duranlar da onu işidebiliyorlardı.

Vaiz ne olup bittiğini ve ahalinin ne beklediğini biliyordu Va'zına Cehennem ve Karanlıklar Hükümdarı hakkında korkunç sözlerle başladı. Karanlıklarda dolaşan ve ruhları avlıyanı, fisk ve fücür tuzaklarını kuranı ve günah ağlarını gereni hatırlattı

Dinleyicileri ürperiyor; dünyayı, insanları kandıran ve günaha düşüren şeytanlarla dolu görüyorlardı. Her tarafta günah ve tehlike vardı. İnsanlar tuzak hendekleri üzerinde yürüyordu, kovalanan ve avlanan yabanî orman hayvanları gibiydiler.

Dagson bunları söylerken sesi salonda, uluyan yırtıcı bir fırtına gibi çınlıyordu, sözleri yalın alevler gibiydi.

Dagson'un va'zı bir orman yangınına hatırlatıyordu; bütün bu şeytanların, bütün bu alevlerin, dumanların arasında insana, sanki çepeçevre etraftaki orman alevler içindeymiş, sanki nereye ayak basılırsa orada yosunların altı sine sine yanıyormuş, sanki her nefeste duman bulut-

larını yutmak zorunda kalıyormuş gibi geliyordu. Âdetâ sıcak insanın saçlarını kavuruyor, ateşin çatırdıları kulaklarda çınılıyordu, sanki her an kıvılcımlar elbiseleri tutuşturacaktı.

Dagson işte böylece dinleyicilerini ateş, duman ve yeis içinden sürükledi. Önde ateş, arkada ateş, her yanda ateş vardı; hiçbir yerde belâdan başka bir şey yoktu.

Fakat bütün bu korkular arasından Dagson, cemaati nihayet ormanın ortasında yeşil bir alana götürdü, burada yalnız sükûn, serinlik ve emniyet vardı. Bu çiçekli orman çayırının ortasında da İsa oturuyordu. İsa kollarını bu ürkütülmüş insanlara doğru uzattı, onlar da onun ayaklarının dibinde oturduklar. Bütün tehlikeler geçmiş, korku ve kovalanış artık bitmişti.

Dagson, kendi nasıl hissederse öyle konuşuyordu. Sadece İsa'nın ayakları dibine oturabilse sükûn ve huzura kavuşabilecekti; hayatın hiçbir tehlikesinden de artık korkusu kalmıyacaktı.

Dagson sözlerini bitirince cemaat arasında şiddetli bir kaynaşma oldu. Birçokları ileri çıkarak ona teşekkür etti, diğerlerinin de gözlerinden yaşlar dökülüyordu. Bu varız sayesinde gözleri açılıp hakikî imana kavuştuklarını söylüyorlardı.

Fakat Ingmar kızı Karin hiç kımıldamadan oturuyordu. Dagson va'zını bitirince ağır göz kapaklarını kaldırdı ve ona, eli boş kaldığı için serzeniş edermiş gibi bir bakışla baktı.

O sırada dışarıdan, Misyon Evinin önünden

kuvvetli bir ses yükseldi ve öyle bağırdı ki bütün cemaat söyleneni anladı:

— Yazık, yazık, ekmek yerine taş verene yazıklar olsun!

Karin bunları kimin söylediğini görmüyordu, ötekiler dışarı koşuşurlarken o kımıldamadan oturmak zorundaydı.

Biraz sonra kendi adamları geldiler ve ona bunları söyleyenin, kimsenin tanımadığı iri yarı, koyu renk saçlı biri olduğunu söylediler. Onunla güzel, sarışın bir kadın varız sırasında tek atlı bir araba ile oradan geçmişlerdi. Arabayı durdurmuş, va'zı dinlemişler, tekrar arabalarını sürerlerken adam ayağa kalkarak o sözleri bağırmıştı.

Bazıları kadını tanır gibi olduklarını söylüyorlardı. Onlara göre bu, Amerika'da evlenmiş olan İngmar kızlarından biriydi. Yanındaki adam da kocası olacaktı. Ama her zaman köy kıyafetiyle gezen körpecik birini, büyümüş ve şehir elbiseleri giymiş olarak geri geldiği zaman tekrar tanımak kolay bir şey değildi.

Karin, Dagson hakkında tıpkı o yabancı gibi düşünüyordu; bunu bir daha kendini asla Misyon Evine taşıtırmayışından anlamak mümkündü.

Kilise bölgesinde büyük bir dinî faaliyet vardır. Her toplantıda hidayete eriş ve hak yoluna girişler oluyordu. Sanki herkes tam aradığını bulmuş gibiydi.

Fakat Karin'in dinlediklerinden hiçbiri, Tanrının kendisine verdiği cezayı affettirebilmenin yolunu ona öğretemedi.

Birger Larsson demirciydi, dükkânı şosenin kenarındaydı. Dükkân küçük ve karanlıktı, penceresi ufacık bir delikti, kapısı da alçacıktı. Birger Larsson kaba bıçaklar yapar, kilit tamir eder, tekerleklerle şına demiri geçirir, kızakların kayaklarına demir takardı. Başka işi olmazsa çivi de yapardı.

Bir yaz akşamı demirci dükkânında iş hâlâ alabildiğine devam ediyordu. Birger Larsson, örs başında çivilere baş yapıyor, on yedi yaşındaki büyük oğlu başka bir örsün başında, birbiri ardı sıra ince demir çubuklar dövüyor ve kesiyordu. Değer bir oğlu körük çekiyor, bir üçüncüsü kömür taşıyor veya demirleri ocakta çeviriyordu. Dördüncü oğlu daha yedisinde ya var, ya yoktu; o da çivileri toplayıp su dolu bir kovaya atıyor, sonra deste vaperak bağlıyordu.

Tam iş arasında yabancı bir adam yoldan geçti ve açık kapının önünde durdu. Bu, uzun boylu, koyu renk saçlı bir adamdı. Dükkândan içeri bakmak için, âdeta çömelmek zorunda kaldı Birger Larsson, yabancıya ne istediğini sormak için, çalışmasını kesti. Adam:

— Bir şey sipariş etmiyecek olduğum halde içeri bakışıma gücenmeyin, dedi, gençliğimde ben de demirciydim, onun için bir demirhanenin önünden geçip de içeri bakmamak bana zor gelir.

Birger Lasson gayriihtiyarı yabancının elle-rine baktı, bunlar iri ve adalıydı, tam demirci elleriydi.

O zaman demirci, yabancıya kim olduğunu, nereden geldiğini sormaya girişti. Adam tatlılık-la cevap veriyor, fakat kendini tanıtmıyordu. Birger bunun akıllı biri olduğunu düşündü ve ondan hoşlandı. Onunla dışarıya, dükkânın önündeki kara düzlüğe çıktı ve oğullariyle övündü. Önceleri, ta oğulları büyüüp işte kendine yar-dım edecek hale gelinceye kadar çok zor gün-ler geçirmiş olduğunu anlattı. Ama şimdi hepsi için işin bir tarafından tutunca vaziyeti düzel-mişti. Birger Lasson hikâyesini: «göreceksin, birkaç seneye kadar zengin olacağım!» diye bitirdi.

Yabancı gülümsedi ve Birger'in oğullarından böyle yordım görmesinden memnun olduğunu söyledi sonra elini onun omuzuna koydu, gözle-rinin içine bakarak:

— Ama senden bir şey soracağım, diye sö-züne devam etti. Mademki sen dünya işlerinde oğullarından böyle büyük yardım görüyorsun, acaba mânevi işlerde de onlar sana yardım edi-yor mu?

Birger ona anlamadan baktı. O zaman yabancı :

— Görüyorum ki bu senin için yeni bir soru, dedi, o ha'de tekrar birbirimizi görünceye kadar bunu düşün!

Gülümsiyerek yoluna devam etti. Birger

Larsson da dükkânına döndü; pirinç teller gibi kaskatı, düz ve sarı saçlarını kaşıdı, sonra tekrar işine koyuldu.

Yabancıнын sorusu onu güplerce, hiç durmamacasına meşgul etti. Böyle bir soru ona pek tubaf geliyordu.

— Bunun altında bir şey var ama ben anlamıyorum! diye düşünüyordu.

Yabancıнын Birger Larsson'la konuştuğunun ertesi gün, köyde, Tims Halfvor'un Karin'le evlendikten sonra eniştesi Kolaas Gunnar'a bıraktığı eski dükkândaydı.

Gunnar yolculuğa çıkmıştı, bu arada karısı, İngmar kızı Brita dükkâna bakıyordu.

Brita, güzel ve alımlı, tezgâh başında duruyordu. Hem adı, hem de güzelliği ona annesinden, Büyük İngmar'ın güzel karısından miras kulmuştu. İngmar Çiftliğinde şimdiye kadar Brita gibi güzel bir kız yetişmiş değildi. Ama Brita görünüş bakımından o eski soya çekmemiş olmakla beraber, ailenin herhangi bir ferdi kadar dürüst ve vicdanlı idi.

Gunnar'ın bulunduğu zamanlarda Brita dükkânı kendi yolunda idare ederdi. Meselâ ihtiyar Fält Onbaşı sarhoşken sallana sallana dükkâna girer de bir şişe bira isterse Brita dünyada vermezdi. Fakir Lena Kolbjörn güzel bir boroşu satmak istediği zaman Brita ona beş fund çavdar unu vermiş, boroşu da almadan kadını geri göndermişti.

Brita'nın dükkâna hakim olduğu sırada hiç-bir çocuk elindeki birkaç meteliği kuru üzüm veya şekere vererek çarçur etmeye cesaret edemezdi. Hafif, ince, şehir işi kumaş almak için gelen bir köylü kadını, Brita, kendi tezgâhında dayanıklı, kalın, sağlam bez dokuması için nasihat vererek savardı.

O gün Brita'nın çok müşterisi yoktu; saatlerce yalnız başına oturdu. Gözlerinde yeis yanarken olduğu yerde çöküp kaldı, daldı gitti. Nihayet kalktı, bir ip aradı, merdiveni dükkândan iç odaya çekti, ipi tavandaki bir kirişe bağladı ve ucuna bir ilmik yaptı.

Brita hummalı bir acele ile çalışıyordu. Az sonra ilmiği tamamlamıştı, tam kafasını buna geçireceği sırada arkasına bir göz attı.

İşte bu anda kapı açıldı, uzun boylu, koyu renk saçlı bir adam içeri girdi. Brita duymadan dükkâna girmişti, orada kimseyi bulamayınca tezgâhın arkasına geçmiş, arka odanın kapısını açmıştı.

Brita ses çıkarmadan merdivenden indi. Adam ona bir şey söylemedi, sadece yavaş yavaş dükkâna döndü, Brita da onun arkasından gitti. Bu adamı hiç görmemişti; siyah, dalgalı saçları, sık bir sakalı, keskin gözleri ve pek iri elleri vardı. Onun bir bey mi, yoksa bir çiftçi mi olduğunu kestirmek kolay değildi; çünkü iyi giyinmişti ama hareketleri bir çiftçininkiler gi-

biydi. Kapının yanındaki yırtık pırtık iskemleye oturdu ve gözlerini ayırmadan Brita'ya baktı.

Köylü kadın tezgâhın arkasında sükûnetle duruyor ve ona bir şey sormuyordu. Sadece onun tekrar gitmesini özlüyordu. Adam ise boynuna ona bakıyordu.

Brita'ya sanki onun gözleri kendisini tutuyormuş da hiç hareket edemiyecckmiş gibi geliyordu.

Nihayet Brita sabırsızlandı, kendi kendine :

— Orada oturup beni beklemenin bir şeye yarayacağını sanırsan şaşarım, dedi, yalnız kalır kalmaz niyet ettiğim şeyi yapacağımı her halde anlarsın.

Brita ses çıkarmadan duruyor ve içinden, adamlarla sessiz bir konuşmaya girişiyordu.

— Eğer sonu gelebilecek, yahut geçici bir şey olsaydı, beni bundan alıkoyabilirdin, ama artık hiç ümit yok.

Adam oturuyor va hâlâ gözünü ayırmadan ona bakıyordu.

— Sana bir şey söyleyeyim mi: Biz İngmar çiftliğinden onlara dükkân idare etmek yaraşmaz, diye Brita içinden devam etti; dükkânı almadan önce Gunnar'la ben ne kadar mesuttuk bilmezsın. Vakaa herkes onunla evlenmekten beni caydırmak istedi. Çünkü ondan, kara saçları, dik bakışları ve keskin dili yüzünden hoşlanmazlardı. Ama biz birbirimizi seviyorduk. Ta

Gunnar dükkânı üzerine alıncaya kadar birbirimize kötü bir söz söylemedik.

Brita sessiz konuşmasına devam ediyordu:

— İşte o zamandan sonra artık halimiz eskisi gibi iyi olmadı.

Ben istiyordum ki dükkânı benim yolumca idare etsin. Çünkü onun ayyaşlara şarap ve bira satmasına tahammül edemiyordum. İstiyordum ki halka sadece faydalı ve lüzumlu olan şeyleri satsın, ama Gunnar bunu akılsızlık sayıyordu. Hiçbirimiz ötekine hak vermek istemediğimiz için boyuna kavga edip duruyorduk, şimdi artık Gunnar beni sevmiyor.

Brita adama, sanki ricalarına karşıdurmasına hayret ediyormuş gibi şaşkın şaşkın baktı.

— Ama her halde, Gunnar'ın fakirlerin varlarına yoklarına muhtar eliyle haciz koydurması, onların biricik ineklerini, yahut birkaç koyununu alması rezaletinden sonra yaşamıyacağımı tasavvur edebilirsin.

— Artık bu hal hiçbir zaman düzelemez, bunu anlamıyor musun? Neden kalkıp gitmiyorsun ki ben buna bir son verebileyim?

Fakat adam böyle oturup Brita'ya baktıkça kadın gitgide sakinleşti, nihayet için için ağlamaya başladı. Adamın kendisini beklemesi ona dokunmuştu. Bunu hiç tanımadığı bir adamın yapması büyük bir şeydi.

Adam Brita'ının ağladığını görünce kalktı, kapıya gitti, eşikte durdu, döndü, Brita'ya bir

kere daha içe işliyen bir bakışla baktı, hafifçe öksürdü, tok bir sesle :

— Kendine kıyma, adalet içinde yaşıyacağın zaman yakındır! dedi.

Sonra gitti, uzaklaşırken ayak sesleri merdivende ve sokakta gürledi.

Brita arka odaya koştu, ipi çekip aldı, merdiveni tekrar dükkâna götürdü. Sonra bir sandığın üstüne oturdu, saatlerce, sessiz, yerinden hiç kımıldamadan kaldı.

Sanki karanlık bir gecede, göz gözü görmeyecek kadar karanlık bir gecede uzun uzun yol almış gibi geliyordu ona. Yolunu şaşırmıştı, nereye geldiğini bilmiyordu, atığı her adımda bir bataklığa batmak, yahut bir uçuruma yuvarlanmaktan korkuyordu. Ama şimdi ona biri artık ileri gitmemesini, yerinde oturup, ta gün doğuncaya kadar beklemesini seslenmişti. Bu tehlikeli yolculuğa devam zorunda olmadığına sevinliyordu. Şimdi artık oturuyor ve gün doğmasını bekliyordu.

Güçlü İngmar'ın bir kızı vardı, adı Anna Lisa idi. Yıllardan beri Chicago'da bulunuyordu ve orada Hellgum adında bir İsveçli ile evlenmişti. Bu adam, apayrı bir itikada ve mezhebe bağlı küçük bir cemaatin reisi idi. Gençlerin Güçlü İngmar'ın evinde dans ettikleri o, lâfı çok edilen gece Anna Lisa ihtiyar babasını ziyaret için yurda dönmüştü.

Hellgum boş vakitlerinden faydalanarak

civarı uzun uzun, yaya dolaşıyordu, bu arada da rasgeldiği insanlarla konuşuyordu. Önce onlarla gündelik şeyler üzerinde konuşuyor, fakat ayrılrken iri elini karşısındakinin omuzuna koyuyor, cesaret verici ve uyarıcı birkaç söz söylüyordu.

Güçlü İngmar'ın damadını gördüğü pek yoktu. O sene ihtiyar, tekrar çiftliğe taşınmış olan genç İngmar İngmarsson'la birlikte, harıl harıl Langfors'ta bir hızar kurmağa çalışıyordu. Hızarın bittiği, ilk tomrukların gıcırdayan destelerelerle biçilerek beyaz tahtalar haline geldiği gün Güçlü İngmar için pek şerefli bir gündü.

Bir akşam ihtiyar, hızardan eve dönerken Anna Lisa'ya rasladı. Kadının ürkek bir hali vardı, sanki Güçlü İngmar'dan saklanmak istiyor gibi görünüyordu.

Güçlü İngmar adımlarını sıklaştırdı, evine vardı. Ansızın kaşlarını çatarak durdu. Tam kapının yanında, oldum olası, büyük bir gül fidanı bulunuyordu. Güçlü İngmar bunu gözü gibi severdi. Onun tek bir yaprağının veya çiçeğinin koparılmasına, yahut ona başka herhangi bir şey yapılmasına hiçbir zaman müsaade etmemişti.

Güçlü İngmar, yer altı cinlerinin bu fidanın altında oturduklarını bildiği için ona bu kadar iyi bakmıştı.

Fakat şimdi fidan kesilmişti, muhakkak bu-

nu damadı, bu fidanı hiç sevmiyen o vaiz kesmişti.

Güçlü İngmar'ın baltası elinde idi. Eve girerken parmakları baltanın sapına daha kuvvetle sarıldı.

Hellgum, önünde Mukaddes Kitap, oturuyordu. Gözlerini kaldırdı, Güçlü İngmar'a, ta içine işliyen bir bakışla baktı. Sonra yüksek sesle Mukaddes Kitabı okumağa devam etti:

— Biz putperestler gibi davranacağız ve başka memleketlerdeki insanlar gibi ağaca ve taş a tapacağız, diyorsanız, bunda aldanıyorsunuz.»

«Varlığım hakkı için ben size kuvvetli bir elle, uzun bir kolla ve taşkın bir gazapla hükmedeceğim, diye Rab Yehova buyurdu..»

Güçlü İngmar bir söz söylemeden evden çıktı ve o gece samanlıkta yattı. İki gün sonra da İngmar'la beraber, kömür yapmak ve ağaç kesmek için ormana çıktı. İkisinin niyeti bütün kış eve dönmemektir.

Hellgum birkaç defa köylülerin toplantılarına gitmiş, orada, söylediğine göre biricik hakiki hristiyanlık olan, kendi tarikatını anlatmıştı. Fakat Hellgum, Dagson kadar konuşamıyordu, tek bir mürit bile kazanamamıştı. Vakaa ona kıyıda bucakta raslayan ve onun ancak birkaç sözünü işiten herkes ondan büyük şeyler umuyordu, fakat Hellgum uzun bir vaiz vermeğe kal-

kışınca, fikirlerini güç idare edebiliyor, nefesi kesiliyor, dinleyicilerine bezginlik veriyordu.

Sonbahara doğru İngmar kızı Karin son derece meysus olmuştu, bir sözünü bile duymak pek nadir oluyordu. Hâlâ yürüyemiyor ve bütün gün hareketsiz, sandalyasında otuyuyordu. Başka bir vaiz de aramıyordu, yapayalnız evinde kalıyor, başına gelen felâketi düşünüp duruyordu. Bu arada bir kere Halfvor'a, babasından hep, sadece Allah yolunda giderlerse İngmar oğullarının hiçbir şeyden korkmamaları gerektiğini işitmiş olduğunu, ama şimdi bunun da doğru olmadığını anladığını söylemişti.

Çaresizliği arasında Halfvor ona, yeni vaizle konuşmasını söylemişti, ama Karin hemen, böylelerinden artık yardım beklemediği cevabını vermişti.

Ağustos sonunda bir pazar günü Karin büyük odanın penceresi önünde, yalnız başına oturuyordu. Bütün çiftlikte derin bir seesizlik vardı. Karin uyumamak için kendini zorluyordu, ama başı boyuna düşüyordu, nihayet uyuyakaldı.

Penceresinin tam altında birinin konuşmasıyla uyandı. Bunun kim olduğunu göremiyordu, fakat bu ses kuvvetli ve toktu, Karin ömründe bu kadar güzel ses işitmemiş olduğunu düşündü.

Ses:

— Görüyorum ki sen, o kadar bilgin efendilerin erişemedikleri hakikati zavallı, bilgisiz bir

adamın bulunmasını imkânsız sanıyorsun! diyor-
du.

Halfvor:

— Evet, dedi, senin bu kadar emin olmanı
anlayamıyorum;

Karin:

«Halfvor'la konuşan Hellgum!» diye düşündü.
Pencereyi kapamak istedi ama bulunduğu yerden
pencereye yetişemiyordu.

Hellgum sözüne devam etti:

— Ama kitapta: Biri senin sağ yanağına vu-
rursa sen ona sol yanağını çevir, diye yazılıdır.
Keza bizim kötüye karşı koymamamız da, daha
böyle birçok şeyler de yazılıdır. Ama bunlar
kimsenin uyamadığı bir sürü emirlerdir. Eğer
bunları deniyecek olursan herkes gelir, senin
tarlanı, ormanını elinden alır. Patateslerini ça-
larlar, çavdarını sırtlayıp götürürler. Ya, sanırım
ki bütün İngmar çiftliğini bile senden alırlar.

Halfvor:

— Olabilir, dedi.

— O halde, demek İsa bu sözleriyle bir
şey demek istememiş, öyle uluorta konuşuver-
miş!

— Sözü nereye getirmek istediğini anlamı-
yorum.

Hellgum:

— İşte görüyorsun ki burada düşünülmesi
gereken başka bir şey var, dedi, bu da bizim
hıristiyanlıkta böyle sonsuz derecede ilerlemiş

olmamız! Artık kimse dulların ve yetimlerin hakkını yemiyor, kimse başkasına kin gütmüyor ve başkalarına kötülük etmiyor. İçimizden kim senin haksızlık ettiği yok. Elbette! değil mi ki bu kadar iyi bir dinimiz var.

Halfvor hafif bir sesle:

— Eh, vakaa olması gerektiği gibi olmıyan birçok şeyler var, diye tasdik etti; sözleri uyusuk ve alâkasız çıkıyordu.

— Ama senin bir harman makinan olsa, bu da adamakıllı işlemese, sen bozukluğun nerede olduğunu ararsın ya? Neresinin bozuk olduğunu anlamadan da için rahat etmez. Şimdi, insanları tam hıristiyanca yaşamaya sevk etmenin imkânsız olduğunu gördüğüne göre, bu hıristiyanlığın herhangi bir tarafında bir kusur olup olmadığını da araştırman gerekir.

Halfvor:

— İsa dininin doğru olmadığına inanmam! dedi.

— Hayır, başlangıçta çok iyi idi, ama olabilir ki yolundan çıkmıştır. Belki bir çarkı kırılmış olabilir. Olur ya, küçücük, tek bir çark! Bunun üzerine bütün makina hemen duruverir.

Sanki sözler ve deliller arıyormuş gibi bir müddet sustu:

— Şimdi sana birkaç sene önce kendi başımdan geçeni anlatayım. O sırada ilk defa olarak, İsa'nın emirlerine uyarak yaşamayı deniyordum. Bilir misin bunun sonu ne oldu? O sırada bir

fabrikada çalışıyordum, arkadaşlarım benim ne kafada olduğumu anlayınca işlerin çoğunu üstüme yıktılar, sonra benim yerimi kaptılar, nihayet içlerinden birinin yaptığı bir sahtekâılığa bana yüklediler, bu yüzen hapse girdim.

Halfvor daima lâkayt:

— İnsan her zaman böyle kötülere raslamaz, dedi.

— O vakit kendi kendime dedim ki: Eğer insan dünyada yalnız olsaydı, başka hiç kimse bulunmasaydı, bir hıristiyan gibi yaşamak öyle güç bir şey değildi. Hapiste oluşuma bayağı memnundum, çünkü orada başkaları mani olmadan veya mukâbilinde haksızlık görmeden dürüst bir hayat sürmek mümkündü. Ama sonra düşündüm ki yalnızlıkta dürüst bir hayat, taşları arasında tane bulunmadan dönen bir değirmene benzer. Düşündüm, madem ki Allah dünyaya bu kadar insan koymuştur, şu halde maksadı da bunların birbirlerine yardım etmeleri, birbirlerini korumaları olacaktır, yoksa birbirlerini mahvetmeleri değil! Nihayet anladım ki şeytan, hıristiyanlığın yolunu sapıtması için, İncilden bir kısmını yok etmiş olacak.

Halfvor:

— Şeytanın buna gücü yetmez! dedi.

— Yetmiştir, çünkü hakikaten bir kısmı yok etmiştir, bu da şu sözlerdir: Siz, hıristiyanca bir hayat sürmek isteyenler, başka insanlardan yardım aramalısınız!

Halfvor cevap vermedi, fakat Karin başını,

evet der gibi salladı. Büyük bir dikkatle dinlemiş, bir kelime bile kaçırmamıştı.

— Hapisten salıverilince, diye Hellgum devam etti, bir arkadaşıma gittim, dürüst bir hayat sürmek için bana yardımını rica ettim. Böyle iki kişi olunca iş hemen düzeldi. Derken bir üçüncü, sonra bir dördüncü geldi, bize katıldı. Gittikçe halimiz iyileşti. Şimdi Chicago'da otuz kişi bir arada oturuyoruz. Her şeyi paylaşıyoruz, herkes ötekini koruyor, hakkaniyet yolu da önümüzde dosdoğru ve dümdüz uzanıp gidiyor. Biz birbirimize karşı tam hıristiyanca davranabiliyoruz, çünkü hiçbir kardeş ötekinin iyiliğini kötüye kullanmıyor ve onu, yumuşaklığından faydalanarak, yere vurmuyor.

Halfvor hâlâ susuyordu. Hellgum onu ikna için sözüne devam etti:

— Biliyorsun ki Halfvor, kim büyük bir iş başarmak isterse bunu başkalariyle birlikte yapar ve onlardan yardım arar. Sen bu çiftliği yalnız başına çeviremezsin. Bir fabrika kurmak istesen birçok hissedarlar bulmak zorundasın. Düşün, bir demiryolu yapmak istesen ne kadar insana ihtiyacın olur!

Ama hepsinden daha gücü, hıristiyanca yaşayıştır; nasıl olur da sen bunu kendi başına, başkalarının yardımı olmadan başarabilirsin? Yoksa bunu başaramıyacağını önceden bildiğin için tecrübeye bile kalkmıyor musun?

Doğru yolu tutmuş olanlar, Chicago'da

benimle birlik olanlardır. Bu birlik, gökten inmiş olan hakikî Yeni Kudüs'tür. Bunu, Rub-ülkudsün ilk hıristiyanlara yağmış olan bağışlarının bizlere de yağmış olduğundan anlayabilirsin. Çünkü içimizden bazıları Tanrının sesini duyar, bazıları gelecekte haber verir, yine bazıları da hastaları iyi eder.

Halfvor onun sözünü hemen keserek:

— Sen hastaları iyi edebilir misin? diye sordu.

Hellgum:

— Evet, dedi, ben, bana inananları iyi edebilirim.

Halfvor düşünceli düşünceli:

— İnsanın, çocukluğunda öğrendiği şeylerden başkasına inanması çok güç! dedi.

-- Ben sana şunu söylüyeyim mi Halfvor, çok geçmeden sen Yeni Kudüs'ü kurmak için bize yardım edeceksin!

Bundan sonra ses seda kesildi, az sonra da Karin Hellgum'un veda ettiğini duydu.

Biraz sonra Halfvor, Karin'in yanına geldi. Onun açık pencerenin önünde oturduğunu görünce;

— Her halde Hellgum'un dediklerinin hepsini duydun? dedi:

— Evet!

— Onun, kendisine inananları iyi edebileceğini söylediğini de duydum mu?

Karin biraz kızardı; Hellgum'un tarikatı

bu yaz esnasında duyduklarının hepsinden ziyade hoşuna gitmişti Bunda, kendisinin de aklının erdiği pratik bir düşünce vardı. Bunda, anlamadığı mıbalâğalı hisler değil, çalışma ve iş bahis konusu idi. Fakat Karin bunu itiraf etmek istemiyordu; artık bir kere vaizlerle alışverişi kesmişti.

— Babamınkinden başka bir itikat istemiyorum! dedi.

Birkaç hafta sonra bir gün Karin yine salonda oturuyordu. Artık sonbahar gelmişti, rüzgâr evin etrafında uğulduyor, ocakta ateş çatırdıyordu Odada, Karin'den başka, bir yaşında kadar, yürümeye henüz başlamış olan kızcağızı vardı. Çocuk annesinin ayakları dibinde oturmuş, oynuyordu.

Karin böyle otururken kapı açıldı, siyah saçlı, iri yapılı bir adam içeri girdi. Lüle' lüle saçları, keskin gözleri, iri, kuvvetli demirci elleri vardı. Daha bir kelime bile söylemeden Karin onun Hellgum olduğunu anlamıştı. Adam selâm verdikten sonra Halfvor'u sordu. Kadın da onun toplantıya gittiğini, ama biraz sonra geleceğini söyledi.

Hellgum oturdu; hiç sesini çıkarmıyor, yalnız arasıra Karin'e kısa bir göz atıyordu.

Bir müddet sonra:

— Senin hasta olduğunu duydum, diye söze başladı.

Karin:

— Evet. dedi, altı aydır bir adım bile atmıyorum.

Vaiz:

— Seninle dua etmeye niyet ettim dedi.

Karin gözlerini indirdi, âdeta kendi içine kapandı.

— Benim hastaları iyi etme vergisine sahip olduğumu belki duymuşsundur!.

O zaman Karin gözlerini açtı ve ona şüphe dolu bir bakışla baktı.

— Beni düşündüğün için teşekkür ederim, ama bundan bir şey çıkmaz, çünkü ben itikadımı kolavca değiştirmem, dedi.

Hellgum:

— Her zaman dürüst bir hayat sürmeye gayret ettiğin için mümkündür ki Tanrı sana yine de yardım etsin! dedi.

— Ah, ben muhakkak Tanrı katında, onun yardımına değecek kadar beğenilmiş değilim!

Sonra ikisi de bir zaman sustular, nihayet Hellgum sordu:

— Bu belânın neden başına geldiğini kendi kendine hiç sormadın mı?

Karin buna cevap vermedi, tekrar kendi içine kapanmış gibiydi.

Hellgum:

— İçimden bir ses bana diyor ki Tanrı bunu, adının bu yüzden daha fazla tebci edilmesi için yapmıştır! dedi.

Karin bunu duyunca hiddetlendi. Yanakla-

rında bir çift keskin kırmızı leke gözüktü. Kendisine bir mucice gösterme fırsatı vermek için bu hastalığın ona gelmiş olduğunu sanmakla Hellgum'un büyük bir küstahlık ettiğini düşündü.

Vaiz ayağa kalktı, Karin'e yaklaştı, elini onun başına koydu.

— Seni için dua etmemi ister misin? diye sordu.

Karin o anda vücuduna bir hayat ve sıhhat akımının işlediğini duydu.

Fakat Hellgum'un bu sırnaşıklığına o kadar kızmıştı ki onun elini bızla itti ve sanki vurmak istiyormuş gibi elini kaldırdı; çarçabuk bir söz bulup söyleyemedi.

Hellgum kapıya doğru çekildi:

— Allahın gönderdiği şeyi reddetmemelidir! dedi.

Karin:

— Hayır, Allahın gönderdiği şeylere katlanmalıdır! diye cevap verdi.

Adam sözüne devam etti:

— Sana şunu söyleyeyim; bugün Allahın lûtfu bu eve gelecektir!

Karin buna cevap vermedi. Hellgum giderken:

— Sana yardım edildiği zaman beni düşün! dedi.

Karin iskemlesinde dimdik oturuyordu; yanaklarındaki kırmızı lekeler uzun zaman yandı durdu. Çok kızgındı.

— Beni kendi evimde olsun rahat bırakamazlar mı? diye düşünüyordu. Allah tarafından memur edildiklerini sanan bu kadar çok insan bulunması ne korkunç şey!

O sırada Karin, birdenbire, kızının ayağa kalktığını ve ocağa doğru emeklediğini gördü. Kızcağız orada yanan ateşi yeni keşfetmişti. Sevincinden haykırıyor, becerebildiği kadar hızla oraya doğru yürüyor, emekliyordu.

Karin onu alıkoymak için seslendi, ama çocuk dinlemedi; ocağa tırmanmak için uğraşıyordu; birkaç defa yuvarlandı, fakat sonunda üzerinde ateş yanan taşa erişti.

Karin:

— Ah Allahım, Ah Allahım! diye bağııyordu. Yakında kimse olmadığını bildiği halde olanca sesiyle imdat çağırmaya başladı.

Çocuk gülererek ateşin üzerine eğildi. Tam o sırada yanar bir kütük ocaktan tam da çocuğun sarı entariciğinin üzerine yuvarlandı.

Fakat ansızın Karin ayağa kalkmıştı, hemen ocağı doğru koştu, çocuğu yakalayıp çekti.

Ancak çocuğun elbisesindeki bütün kıvılcımları silkeledikten sonra Karin olanın farkına vardı. Ayak üzerinde durduğunu, yürümüş olduğunu, hâlâ da yürüyebildiğini anladı!

Karin ömründe duymadığı kadar büyük bir ruh heyecanı içinde idi, fakat aynı zamanda bunu en büyük saadet olarak duyuyordu.

Tanrı'nın kendini esirgediğini, koruduğunu ve

kendisine yardım için, mubarek bir insanı evine göndermiş olduğunu hissediyordu.

O günlerde Hellgum sık sık, Güçlü İngmar'ın evinin önündeki çardakta duruyor ve etrafı seyrediyordu. Çepeçevre ortalık her gün biraz daha güzelleşiyordu. Toprak sarıydı, bütün ağaçlar ya parıl parıl kırmızı, yahut sapsarıydı. Şurada burada, dalgalanan bir deniz, erimiş altından dalgalı bir deniz gibi ışıldayan yapraklı ağaçlardan bir orman göze çarpıyordu. Her yandaki çamlarla örtülü tepelerde, iğne yapraklı ağaçlar arasında yolunu kaybetmiş yapraklı ağaçlardan sarı lekeler görülüyordu.

Nasıl kararmış, fakir bir kulübe bile içinde ateş yandığı zaman ışıldayabilir ve parlayabilirse, İsveç'in bu fakir köşesi de nadir bir ihtişamla parılıyordu. Her şey sarıydı ve öyle harikulâde şaşıalı idi ki ancak güneş sathında bir sahanın böyle olacağı düşünülebilirdi.

Fakat Hellgum bunu görünce, Tanrının bu diyarı kudsiyetle aydınlatacağını, kendisinin geçen yazın serpmiş olduğu bütün sözlerin boyvereceğini ve doğruluğun ilk ve mükemmel meyvelerini taşıyacağını düşündü.

Sahiden de bir akşam Halfvor geldi ve onunla Anna Lisa'yı İngmar Çiftliğine davet etti.

Çiftliğin büyük meydanına geldikleri zaman her taraf tertiplenmiş ve süslenmişti. Kayınların altındaki bütün kuru yapraklar süpürülmüş, her

zaman meydanı dolduran avadanlıklar ve yük arabaları kenarlara çekilmişti.

Anna Lisa :

«Muhakkak birçok misafirler geliyor!» diye düşündü. Tam o sırada Halfvor kapıyı açtı.

İçeride birçok kişi vardı, hepsi resmî bir tavırla peykelere oturmuş, birini bekliyor gibiydi. Hellgum hemen bunların köyün ilerigelenleri olduğunu gördü,

İlk göze çarpanlar, Ljung Björn'le karısı, İngmar kızı Märta, Kolaas Gunnar ile karısı oldu. Sonra Larsson ve İsrail Tomasson'la karılarını gördü; bunlar da İngmar çiftliğindendiler. Daha sonra Hök Matts Eriksson'la oğlu Gabriel'i, Belediye Başkanının kızı Gunhild'i ve daha birçoklarını fark etti. Her halde yirmi kişi kadar vardılar.

Hellgum'la Anna Lisa bütün bu insanları dolaşıp hepsiyle selâmlaştıktan sonra Tims Halfvor:

— Hellgum'un yazın bize söylediği şeyler üzerinde düşünmüş olanlardan birkaçı buraya toplandı, dedi. İçimizden çoğu, daima Tanrının yolunda gitmeyi istemiş olan eski ailelerdendir. Eğer Hellgum bize bu işte yardım edebilirse biz de onun peşinden gitmek isteriz.

Ertesi gün köyde, İngmar çiftliğinde yeni bir tarikatin kurulduğunu ve bunun mensuplarının biricik hakikî hristiyanlığa sahip olduklarını iddia ettikleri haberi yayıldı.

Yeni Yol

Ertesi ilkbaharda, karların yeni erimiş olduğu sırada idi. İngmar'la Güçlü İngmar, bızarı işletmek için köye henüz inmişlerdi. Bütün kış yukarıda, ormanda kalmışlar, kömür yakmak ve ağaç kesmekle alabildiğine uğraşmışlardı. İngmar tekrar ovaya inince kendisini tıpkı ininden çıkmış bir ayıya benzer buldu. Güneşi geniş gökte parlar görmeye âdeta alışamıyor, sanki ışığa dayanamıyormuş gibi gözlerini kırıp duruyordu. Çağhyanın gürleyişi ve insanların seslerini duymak onun için bayağı bir mesele idi. Çiftliğin kulaklarında uğuldayan bütün gürültüleri ona düpedüz eziyet veriyordu. Fakat aynı zamanda bütün bunlar onu son derece bahtiyar ediyordu. Vakaa, Allah saklasın, bunu ne halinden, ne de tavrından belli ediyordu ama bu baharda kendisini kayınların yeni sürgünleri kadar genç buluyordu Tekrar temiz bir yatakta yatmanın ve iyi pişirilmiş bir yemek yemenin ona ne kadar tatlı geldiği anlatılamaz.

Üstelik evde, kendisine bir anne gibi şefkatle bakan Karin'in yanında olmak.. Karin ona yeni bir elbise yaptırmıştı. Sık sık mutfaktan geliyor ve sanki hâlâ küçük bir çocukmuş gibi ona tatlı bir şey veriyordu.

Onun ormanda bulunduğu sırada ne acayip şeyler de olmuştu! İngmar büyük toplantının ertesi günü gitmiş, o vakitten beri eve dönmemişti. Hellgum'un tarikatinden ancak belirsiz

bazı rivayetler ona kadar gelebilmiştir. Fakat şimdi Halfvor'la Karin'in, ne kadar mesut olduklarını anlatışlarını dinledikçe ve onlarla dostlarının birbirlerine, Tanrının yolunda gitmek için nasıl yardıma çalıştıklarını gördükçe âdeta içi açılıyordu.

Karin:

— Biz senin de aramıza muhakkak katılacağını umuyoruz, diyordu.

İngmar'da bunu sahiden arzu ettiğini, fakat daha önce iyice düşünmek istediğini söylüyordu.

Karin:

— Bütün kış senin dönmeni ve bizim saadetimizi paylaşmanı özledim durdum, dedi, çünkü biz artık yeryüzünde değil, gökten inmiş olan Yeni Kudüs'te yaşıyoruz.

İngmar, Hellgum'un hâlâ buralarda olduğunu duyunca çok sevindi. Çünkü geçen yaz Hellgum sık sık hızara gelmiş ve İngmar'la konuşmuştu. O zaman ikisi çok iyi dost olmuşlardı. İngmar Hellgum'a hayran oluyor ve onu tanıdığı insanların en mükemmeli olarak görüyordu. Hiç böyle erkek, böyle üstten konuşan ve kendinden bu kadar emin bir kimseye raslamamıştı.

Bazan, İngmar'ın çok işi olduğu zamanlarda Hellgum ceketini çıkarır, hızarda ona yardım ederdi; o zaman İngmar hayranlığından ağzını açıp söz bile söyleyemezdi; çünkü ömründe işe böyle sarılabilen kimse görmemişti. Şimdi Hellgum birkaç gün için yolculuğa çıkmıştı, fakat hemen dönmesi bekleniyordu.

Karin:

— Eh, sen bir kere Hellgum'la konuştun mu, ondan sonra nasıl olsa bizlere katılırsın! diyordu. İngmar da böyle düşünüyordu ama, babasını hoşnut etmiyecek bir işe gireceği için, işi pek rahat değildi.

Karin:

— Ama, hep Tanrının yolunda gitmemiz gerektiğini öğreten babam değil mi? diyordu.

Evet bütün bunlar iyi şeylerdi, İngmar da tekrar insanlar arasında olmanın bu kadar güzel olduğunu hiç bir zaman düşünmemişti. Yalnız ona bir şey eksik geliyordu; o da kimsenin öğretmen Gertrud'dan bahsetmeyişi idi. Bu onu üzüyordu. Çünkü tam bir yıldan beri Gertrud'u görmemişti. Eskiden bunu beklemesine hiç lüzum olmazdı. Geçen yıl gün geçmemişti ki birisiyle Storm'lar hakkında konuşmamış olsun.

Bu işte herkesin böyle susması her halde sadece tesadüftü. Ama insan bir şey sormaya çekinir, kimse de kendiliğinden, konuşmayı onun işitmesini en çok istediği sahaya dökmezse, bu pek rahatsızlık veren bir hal olur.

Fakat İngmar her ne kadar memnun ve mesut ise de Güçlü İngmar için iş hiç öyle değildi. İhtiyar somurtkan ve hırçındı, ona bir şey beğendirmek zordu. Bir akşam tomrukların üstünde oturmuş, karınlarını doyururlarken İngmar:

— Bana öyle geliyor ki sen ormanın hasretini çekiyorsun! dedi.

İhtiyar:

— Öyle, Allah biliyor ya çekiyorum! diye karşılık verdi-, keşki aşağıya inmemiş olsaydım.

İngmar :

— Evde hoşuna gitmiyen bir hal mi var ? dedi .

— Bunu sen mi soruyorsun? Hellgum'un gidişatının iyi olmadığını sen de benim kadar biliyorsun sanırım!

Fakat İngmar karşılık olarak, bunun aksini duyduğunu, Hellgum'un büyük bir adam haline geldiğini söyledi .

— Evet, öyle büyük bir adam oldu ki bütün köyü birbirine kattı !

İngmar, Güçlü İngmar'ın, kendi soyuna en ufak bir sevgi göstermeyip hep İngmar çiftliği ve İngmar oğullarını kendine iş edinmesinin garip olduğunu düşündü ; onun için de damadı korumayı vazife saydı .

— Sanırım ki bu iyi bir tarikat, dedi .

İhtiyar ona öfkeli öfkeli bakarak :

— Ya, öyle mi sanıyorsun? dedi. Sanırmısın ki büyük İngmar da böyle düşünürdü?

Buna karşılık İngmar, babasının da sağ olsa her halde doğruluktan ayrılmadan yaşamayı uygun göreceğini söyledi .

— Ya, demek, sen, büyük İngmar sağ olsaydı, bu tarikattan olmıyan herkese İblis ve Decal diyenlere katılırdı, eski itikatlarını muhafaza

ettiler diye eski dostlariyle selâmı sabahı keserdi sanıyorsun ha ?

— Hellgum, Holfvor ve Karin gibi insanların böyle davranacaklarını sanmam !

— Onlara karşışılmeyi bir dene bakalım, o zaman, yanlarında değerin ne olduğunu görürsün .

İngmar yağlı ekmeğinden büyük parçalar kesiyor ve ağzına tıkıyordu. Güçlü İngmar'ın bu kadar hırşınlaşması onu bezdiriyordu. İhtiyar bir müddet sonra :

— Eeh, dünya böyledir, dedi, sen, Büyük İngmar'ın oğlu, oturup duruyorsun, sana lâf düşmüyor. Ama benim Anna Lisa ile kocası kibar insanlar arasında yaşıyorlar. Köyün ileri gelenleri onların karşısında yerlere kadar eğiliyor, onlar da bir davetten ötekine gidiyorlar .

İngmar sükûnetle yemeğine devam etti, bunlara cevap vermesine lüzum olmadığını düşünüyordu .

Fakat Güçlü İngmar yeniden söze girişti :

— Evet, güzel bir tarikat bu, hiç şüphe yok bunda! Onun için de köyün yarısı Hellgum'un tarafına geçti. Bu köyde şimdiye kadar kimse, Büyük İngmar bile, bu kadar nüfuz kazanmış değildi. Hellgum çocuğu babasından ayırıyor. Bunun için de: «Kim benim tarafımdansa günahkârlar arasında yaşayamaz» diye va'zetmesi yetiyor. Hellgum bir işaret etti mi kardeş kardeş, dost dostu, nişanlı nişanlıyı bırakıyor. İş o

kadara vardırdı ki geçen kış kavga gürültü olmıyan ev kalmadı. Öyle, Büyük İngmar böyle şeylere çok sevinirdi! Elbette ya! Hallgum'la cançığer olurdu. Öyle, öyle, bunda şüphe yok!

İngmar vadiyi bir aşağı bir yukarı gözden geçiriyordu. Elinden gelse kaçacaktı. Güçlü İngmar'ın mübalâğa ettiğini hissediyordu, ama ne de olsa bu, keyfini kaçırıyordu.

İhtiyar:

— Evet, dedi, Hallgum'un büyük işler yaptığını inkâr edemem; bu adamların böyle birbirini tutmasını, eskiden birbirlerinin yüzüne bakmıyanların şimdi dost olmalarını sağlıyor. Zenginlerden alıp fakirlere vermesi, onlara birbirlerini korutması da böyle! Benim dediğim, yalnız onların şeytan piçi dediklerine, bu oyuna girmiyenlere yazık olduğudur, ama sen bunu düşünmezsin tabii!

İngmar ihtiyara, Hallgum hakkında böyle kötü şeyler söylediği için kızıyordu. Güçlü İngmar:

— Eskiden bu köyde biz ne kadar iyi geçinirdik, diye sözüne devam etti, şimdi bu geçti gitti! Büyük İngmar vaktinde buradakiler birbirlerini öyle tutarlardı ki herkes, bütün Dalarne'nin en iyi geçinen insanları burada oturur derdi. Şimdi herkes şeytanla melek, koyunlarla tekeler diye ikiye bölündü.

İngmar:

— Şu hızarı işletebilseydik de bu gevezeliği

artık işitmek zorunda kalmasaydım! diye düşündü.

Güçlü İngmar devam ediyordu:

— Çok geçmez, seninle benim de aram açılır. Eğer onların tarafına geçersen artık benimle düşüp kalkamazsın!

İngmar bir küfür savurdu ve ayağa kalktı:

— Evet, böyle saçma sapan konuşmakta devam edersen işin sonunun böyle olması imkânsız değil, dedi. Kendin de düşünmelisin ki beni soyuma sopuma karşı da, Hellgum'a karşı da körüklemen faydasızdır, çünkü Hellgum benim tanıdığım en mükemmel insandır.

Bu sözlerle İngmar ihtiyarı susturdu; biraz sonra Güçlü İngmar işi bıraktı, gitti. Köye inmek ve arkadaşı Fält onbaşı ile konuşmak istediğini söylemişti. Çoktandır aklı başında biri ile konuşmadığını da ilâve etmişti. İngmar onun gittiğine memnun oldu. Herhalde insan uzun zaman uzakta kalınca hep böyle olur, kötü bir şey duymak istemez, sadece etrafında her şeyin aydınlık, neşeli ve keyifli olmasını ister diye düşündü.

Ertesi gün İngmar daha sabahın beşinde hıvara geldi, ama Güçlü İngmar ondan önce oraya gelmişti; ihtiyar:

— Bugün Hellgum'la konuşabilirsin, dedi, onunla Anna Lisa dün akşam geri döndüler. Bana öyle geliyor ki ziyafetten böyle çabucak geri dönmeleri sırf seni imana getirmek için!

İngmar:

— Yine mi başlıyorsun? diye sordu. İhtiyarın sözleri bütün gece kulaklarında çınlamış durmuştu. Kimin haklı olduğunu düşünmezlik edemiyordu; fakat en yakın hısımları için artık kötü bir şey duymak istemiyordu.

Güçlü İngmor bir müddet sustu, sonra için için gülmeğe başladı.

İngmar:

— Neye gülüyorsun? diye sordu.

Tam bu sırada hızarı işletmek için su kapağını açmak üzereydi.

— Hiç, sadece öğretmenin Gertrud aklıma geldi de..

— Gertrud'a ne olmuş?

— Köyde dün diyorlardı ki Hellgum'a söz geçirebilen biricik insan oymuş.

— Gertrud'un Hellgum'la ne alışverişi var?

İngmar kapağı kaldırmadı; hızar bir defa işlemeye başladı mı artık söylenenleri anlayamayacaktı.

İhtiyar ona tartar gibi baktı.

— Bu işlerden bahsetmiyecektim ya?

İngmar biraz gülümeedi:

— Sen isteğini yerine getirmek için hep bir çare bulursun! dedi.

— Kabahat, Belediye Reisi Lars Clementson'un deli kızı Gunhild'de.

İngmar :

— Gunhild deli filân değildir! diye onun sözünü kesti.

— Sen onun için dilediğini söyle. Her ne ise, tam bu tarikat kurulduğu sırada o da İngmar çiftliğinde imiş. Evine dönünce annesiyle babasına kendisinin biricik doğru itikadı kabul ettiğini, şimdi de artık evlerini bırakıp İngmar çiftliğine taşınacağını söylemiş. Annesiyle babası tabii neden gitmek istediğini sormuşlar, o da dürüst bir hayat yaşamak için bunu yapacağını söylemiş. Onlar bunu kendi evinde de yapabileceğini söylemişler. Kız: «Hayır» demiş. «Kim aynı itikatta olanların yanında yaşayamazsa bunu yapamaz!» Belediye Reisi: «Peki, herkes İngmar çiftliğine mi taşınacak?» diye sormuş. Kız: «Hayır, yalnız ben, çünkü ötekilerin evlerinde de hakiki hıristiyanlar var» demiş.

Belediye reisi iyi bir adamdır. O da, karısı da Gunhild'i tatlılıkla yola getirmek istemişler, fakat kız inadından dönmemiş, nihayet Belediye Reisi öyle kızmış ki Gunhild'i küçük odaya kapamış ve deliliği geçinceye kadar orada kalacağını ona söylemiş.

İngmar:

— Gerturd'dan bahsedeceğini sanıyordum! diye onun sözünü kesti.

— Eğer sabredersen Gerturd'a da geleceğim. Bununla beraber daha sonra söylesem de olur, şimdi söylesem de olur; ertesi gün, Gerturd'la Storm Anne mutfakta iplik bükerekken Belediye Reisinin

hanımı onlara gelmiş. Berikiler onu görünce ürkmüşler. Stina Anne :

«— Ne var, ne oldu, neden bu kadar kederli duruyorsunuz?» diye sormuş O zaman kadıncağız: «İnsan en sevdiğini kaybederse başka türlü olur mu?» diye karşılık vermiş.

İhtiyar sözünü keserek :

— Ah onlara bir sopa atmayı öyle isterdim ki!.. dedi.

İngmar :

— Kime ? diye sordu.

— Kime olacak, Hellgum'la Anna Lisa'ya! Geceleyin Belediye Reisinin evine gidip Gunhild'i kaçırmışlar.

İngmar bir çığlık Kopardı. İhtiyar devam ederek :

— Bana âdeta Anna Lisa bir haydutla evlenmiş gibi geliyor, dedi.

— Gece yarısı gelmişler. Odanın penceresini vurmuş, Gunhild'e neden İngmar çiftliğine gelmediğini sormuşlar. O da babasıyla anasının kendisini kapadıklarını söylemiş. O zaman Hellgum : «Senin ananla babana bunu yaptıran şeytandır.» demiş. Ama anne ile baba bunları dinliyorlarmış.

— Bunu duymuşlar mı?

— Evet, yandaki odada yatıyorlarmış, kapı da iyice kapalı değilmiş, Hellgum'un kızlarını kandırmak için bütün söylediklerini duymuşlar.

— Ama Hellgum'u kovabilirlerdi.

— Hayır, Gunhild'in kendiliğinden karar vermesini daha uygun bulmuşlar. Onun kendilerini sabiden bırakacağını akıllarına bile getirmemişler, çünkü ona karşı hep iyilikle davranmışlar. Onun ana babasını bırakmıyacağını söylemesini bekliyorlarmış.

— Sonra Gunhild gitmiş mi?

— Evet, Hellgum, ta kız onlarla gelinceye kadar ısrar atmış. Anne ile baba, Hellgum'un ısrarına karşı duramadığını görünce kızlarının gitmesine mani olmamışlar. Dünyada böyle insanlar da var! Fakat ertesi sabah anne pişman olmuş ve kocasından, Ingmar çiftliğine gidip kızını geri getirmesini rica etmiş.

Adam:

— Hayır, demiş, ben gidip onu getirmem isterse kendi arzusuyla dönsün; ama yine de onun yüyunü görmek istemem.

O zaman anne, öğretmenin evine gitmiş, Gerturd'dan Ingmar çiftliğine gitmesini ve Gunhild'le konuşmasını rica etmiş.

— Gertrud bunu yapmış mı?

— Evet, gitmiş, Gunhild'le konuşmuş, ama Gunhild onun söylediklerine aldırış bile etmemiş.

Ingmar:

— Ama ben Gunhild'i bizim evde görmedim! Dedi.

— Hayır, çünkü tekrar annesiyle babasının evine dönmüş. Bu iş şöyle olmuş: Gerturd, Gunhild'in yanından ayrılınca Hellgum'a rastlar: «Bak, bütün felâketlere sebeb olan adam işte

bu!» diye düşünür. Sonra doğruca onun yanına gider ve adamakıllı içini boşaltır O kadar hiddetli imiş ki nerede ise onu tokatlıyacakmış bile.

İngmar hayran hayran :

— Öyledir Gertrud. lâfını esirgemez! dedi.

— Hellgum'a, bir vakitler, putperest bir savaşçının bir kızı kaçırtışını gösteren bir resim gördüğünü, Hellgum'un da tam böyle davrandığı fikrinde olduğunu söylemiş.

— Hellgum buna ne karşılık vermiş?

— Onu bir müddet dinlemiş, sonra onun haklı olduğunu, kendisinin sahiden zorbaca davrandığını söylemiş. O gün öğleden sonra da Gunhild'i annesiyle babasına götürmüş ve işi düzeltmiş.

Güçlü İngmar hikâyesini bitirince İngmar ona gülümsiyerek baktı:

— Ya, Gerturd yaman kızdır! dedi. Hellgum biraz azılıdır ema o da yaman heriftir.

Güçlü İngmar:

— Vay, demek sen işi böyle alıyorsun? dedi. Bana öyle geliyordu ki sen, Hellgum'un Gert-rud'a karşı bu kadar uysalca davranışına şaşacaksın!

Bunun üzerine İngmar sustu.

Güçlü İngmar da bir müddet sustu, ama sonra yeniden söze başladı:

— Köyde birçokları seni sordu. Hangi tarafa geçeceğini öğrenmek istiyorlardı.

— Hangi taraftan olursam olayım, ehemmiyeti var mı?

İhtiyar :

— Evet öyle görünüyor! dedi.

Fakat hemen devam etti :

— Bu köyde ahali kendilerini idare edecek birinin bulunmasına alışıktır. Ama şimdi artık Büyük İngmar yok, Öğretmen, nüfuzunu kaybetti, papaz da hiçbir zaman köye hâkim olacak kuvvette olmamıştır. Onun için sen böyle kendini çektikçe onlar da Hellgum'un peşinden gidiyorlar.

İngmar kollarını yanlarına sarkıttı, çok bedbaht görünüyordu.

— Ama ben kimin haklı olduğunu bilmiyorum ki!

— Ahali senin kendilerini Hellgum'dan kurtaracağını umuyor. İnan bana, bu kış biz burada, aşağıda olmadığımız için çok kötü işlerden kurtulduk. Ahalinin, bu imana davet sistemine, hattâ İblis, cehennem köpeği diye çağırılmağa alışmasına kadarki başlangıç her halde en güç zaman olmuş. Fakat en kötüsü, herhalde, tarikata giren çocukların va'zetmeğe başladıkları sırada olacaktır.

İngmar şüphe ile:

— Nasıl, çocuklar da mı va'zettiler? diye sordu.

— Evet, Hellgum onları, oynıyacıkları yerde Tanrıya hizmet etmeleri gerektiğine kandır-

mış. Onlar da yetişkinleri imana davete kalkmışlar. Pusuda bekliyor, yoldan geçenlerin üstüne çullanıyorlarmış. O zaman adamların kulaklarında: «Şeytana karşı koymaya başlamıyacak mısın? Günahlarının içinde yaşayıp gidecek misin?» sözleri çınliyormuş.

İngmar bu duyduklarına karşı direniyordu. İhtiyarın bütün bu anlattıklarının doğru olduğuna inanamıyordu.

— Eh! Onbaşının sana yutturduğu şeyleri gelmiş de bana anlatıyorsun! dedi.

— Ya, ben de sana tam bunu anlatacaktım, Fält'te artık iş yok. Ah, bütün bunların İngmar çiflliginden çıktığını düşündükçe ahalinin yüzüne bakmaya cesaret edemiyorum.

İngmar:

— Fält'in başına kötü bir şey mi geldi? diye sordu.

— Ah buna sebep gene o çocuklar! Bir akşam, başka yapacak iş bulamayınca akıllarına Fält'i imana davet etmek gelmiş Tabîî başkalarından Fält'in büyük bir günahkâr olduğunu duymuşlar.

İngmar:

— Ama eskiden bütün çocuklar Fält'ten cadılardan korkar gibi korkarlardı! dedi.

— Evet, yine de korkuyorlarmış ama, işte bir kahramanlık etmek akıllarına esmiş. Bir akşam, tam Fält kulübesinde oturmuş lâpasını pişirirken içeri girmişler. Kapıyı

açıp onu, fırça gibi bıyığı, yarık burnu ile oturmuş; tek gözüyle ateşe bakarken görünce hepsi de korkmuş, en küçüklerden birkaçı savuşmuş bile. Fakat on on ikisi içeri girmeyi göze almış, adamın etrafında diz çöküp ilâhi söylemeğe ve dua etmeğe başlamışlar.

İngmar:

— Fält onları dışarı atmamış mı? diye sordu.

Güçlü İngmar:

— Keşki öyle yapsaydı! dedi Ona ne olduğunu bir türlü anlamıyorum. Zavallı belki bu ihtiyar yaşında yalnız ve kimsesiz olduğunu düşünmüştür, sonra da bunların hepsi çocuk olduğu için esirgemştir. Belki de çocukların kendisinden her zaman o kadar korkmaları içine dokunurdu da onları böyle, yaş dolu gözleri göğedikili görünce yelkenleri suya indirmiştir.

Tabîî çocuklar, onun yerinden fırlayıp kendilerini döğmesinden başka bir şey beklemiyorlarmış. Vakaa ilâhi söylüyor, dua ediyorlarmış ama Fält yerinden kımıldar kımıldamaz savuşmaya hazırmışlar.

Derken içlerinden birkaçı Fält'in yüzünün tuhaf tuhaf buruştuğunu görür. Şimdi geliyor! Şimdi geliyor! diye düşünür ve kaçmak için ayağa kalkarlar. Fakat ihtiyar, gözlerini kırptırır, derken gözlerinden bir damla yaş dökülür. O zaman çocuklar Halleluya! diye bağırırlar. Böylece, dediğim gibi Fält de hapyu-

tar. Şimdi boyuna ibadete koşuyor, perhiz tutuyor, dua ediyor, Tanrının sesini duyuyor.

İngmar:

— Bunun bir felâket olduğuna aklım ermez, dedi Fält nerdeyse içkiden çatlıyacaktı.

— Eh, senin o kadar dostun var ki birini kaybedersen bir şey çıkmaz. Çocuklar öğretmeni de imana getirirlerse belki bunu da hoş görürsün.

— Zavallı çocukların Storm'a kadar işi göze alacaklarına düny da inanmam!

İngmar'ın şaşkınlıktan soluğu kesilmişti. Güçlü İngmar'ın, köyde her şeyin altı üstüne geldiğini söylemesinde muhakkak doğru bir taraf vardı.

— Ama göze aldılar işte! Bir akşam Storm dershanede oturmuş, kayıt işleriyle uğraşırken, şöyle yirmi kadarı gelip ona va'zetmeğe başlamışlar.

İngmar kahkaha ile gülmeden kendini alamadı :

— Eee, Storm ne yapmış? diye sordu.

— Önce çok şaşırmış, ne bir şey yapabilmiş, ne de bir şey söyleyebilmiş. Ama tam o sırada, tesadüf olacak, Hellgum da Gertrud'la konuşmak için mutfağa girmiş.

— Hellgum, Gertrud'un yanında mı imiş?

— Evet, Gunhild meselesinde Hellgum'un işi aşağıdan almasından beri Gertrud'la araları

çok iyi. Gertrud derhanedeki gürültüyü duyunca Hellgum'a:

«Tam sırasında geldiniz, yeni biş şey göreceksiniz. Bana öyle geliyor ki ileride çocuklar öğretmene ders verecekler!» demiş. O zaman Hellgum gülmüş; herhalde işin çok ileri olduğunu anlamış, hemen çocukları okuldan dışarı kovalamış, böylece bu münasebetsizlik sona ermiş.

İngmar Güçlü İngmar'ın bunları söylerken kendisine bambaşka bir bakışla baktığının farkına vardı. Bu tıpkı bir avcının vurulmuş bir ayının karşısında durup, acaba bir kurşun daha lâzım mı diye tasarlayışına benziyordu. İngmar:

— Benden beklediğin nedir? diye sordu.

— Senden ne bekliyeceğim. Sen elinde avucunda bir şey olmayan bir çocuksun, iki boş elden başka neyin var ki?

— Bana âdeta, Hellgum'u tepelememi istiyorsun gibi geliyor!

— Aşağıda, köyde diyorlar ki, Hellgum'u buraları bırakıp gitmeye razı edersen herkese iyilik etmiş olacaktıydın!

— Ama eskiden beri kim yeni bir yol gösterirse bunu nifak sokmak, ikilik yaratmak diye göstermek âdettir!

Güçlü İngmar inatla:

— Evet ama bu herhalde ahaliye elinden ne gelebildiğini göstermek için iyi bir fırsattır! dedi.

İngmar ihtiyara arkasını döndü ve hızarı işletti. Herşeyden fazla Gertrud'un ne âlemde olduğunu, onun da Hellgum'culara katılıp katılmadığını öğrenmek istiyordu. Fakat içinin üzüntüsünü göstermiyecek kadar mağrurdu da..

Saat sekizde İngmar, İngmar çiftliğinde kahvaltı etmeye gitti. Her zamanki gibi kendisi için iyi bir yemek hazırlanmıştı. Halfvor'la Karin de ona karşı pek mültefittiler. Onları görür görmez İngmar'a artık, Güçlü İngmar'ın kendisine anlattıklarının bir kelimesine bile inanamayacakmış gibi geldi, yüreği ferahladı. İhtiyarın mübalâğa ettiğine emindi. Fakat birdenbire, Gertrud için olan üzüntüsü yüreğine öyle çöktü ki bir lokma bile yiyemedi.

— Son zamanlarda hiç öğretmenlere gittiğin var mı Karin? diye sordu.

Karin hemen:

— Hayır, dedi, ben böyle imansız insanlarla ahbaplık etmem!

İngmar uzun zaman sustu, çünkü bu onu düşündürecek bir cevaptı. Şimdi susması mı, yoksa konuşması mı lâzımdı? Konuşacak olursa ailesiyle bozuşacaktı; fakat yine de onların, haksız gördüğü bir şeyi kabul ettiğini sanmalarını istemiyordu. Zor anlaşılabilir kadar hafif bir sesle:

— Ben onlarda imansızlık görmedim, dedi. Hem de tam dört yıl orada oturdumdu.

Şimdi Karin de, az önce İngmar'ın düşündüğünü düşünüyordu. O da susması mı, yoksa söylemesi mi gerektiğini bilmiyordu. Ama, İngmar'a ıstırap verse de yine hakikati söylemesi lâzımdı. Onun için, Tanrı'nın sesine uymıyan insanların herhalde imansız olduklarını söyledi.

Bunun üzerine İngmar onun sözünü kesti:

— Çocukların hangi terbiyeyi almış oldukları çok ehemmiyetli bir şeydir. Storm bütün köyü de, seni de yetiştirmiştir Halfor! dedi.

Karin:

— Evet ama bize dürüst bir hayat sürmeyi öğretmedi ki! dedi.

— Bana öyle geliyor ki sen daima buna gayret ettin, Karin!

— Ben sana, eski mezhebe göre hayatın nasıl olduğunu söylüyeyim mi? Bu, sanki insanın, üzerinde bir an durabileceği, arkasından hemen düşüvereceği yuvarlak bir kütük üzerinden yürümesi gibiydi. Ama eğer ben öteki insanların ellerinden tutarsam, kendim de onlara dayanırsam, dürüstlüğün dar yolundan, düşmeden yürüyebilirim!

İngmar:

— Evet, dedi, ama o zaman bu bir marifet değildir ki!

— Zor olmasına gene zordur, ama artık imkânsız değildir!

— Peki, ya şimdi öğretmengillerle aranız nasıl?

— Kim bizdense çocuklarını okuldan alıyor. Çocuklarımızın eskı inanışa göre yetiştirilmelerini istemiyoruz.

— Peki öğretmen buna ne diyor?

— Çocukların okula gitmesini kanunun emrettiğini söylüyor.

— Evet, bana kalırsa da öyle!

— Sonra muhtarı İsrail Tomasson'larla Krister Larsson'lara yolladı, çocuklarını aldırdı.

— Şimdi artık Storm'larla dargınsınız öyle mi?

— Evet, biz birbirimizi kilit gibi tutarız.

— Herhalde bütün köyle de dargınsınızdır?

— Bizi günah yoluna çekmek isteyenlerden uzak kalırız.

Konuştukça üçünün de sesleri gittikçe daha hafifliyordu. Söyledikleri her kelimeyi dikkatle tartıyorlardı. Çünkü her üçü de, konuşmanın üzücü bir yola dökülmek üzere olduğunu hissediyordu.

Karin, neşeli bir eda takınmak istiyerek:

— Ama sana Gertrud'dan selâm söyleyeceğim, dedi. Hellgum kışın onunla sık sık konuştu. Hellgum diyor ki bu akşam Gertrud da bizlere katılacaktı.

İngmar'ın dudakları titremeye başladı. Ona sanki bütün gün vurulacağını beklemiş gibi geldi, işte şimdi kurşun gelmişti. Duyulur duyulmaz bir sesle:

— Ya! demek Gertrud sizlere katılmak

istiyor? dedi. Yukarda, ormanın karanlıklarında kaldığımız sırada burada bir şeyler olup bitmiş!

İngmar'a öyle geliyordu ki Hellgum o zaman zarfında boyuna Gertrud'a sokulmağa çalışmış, onu ele geçirmek için tuzak kurmuştu.

İngmar birdenbire, garip, ümitsiz bir sesle:
— Ya şimdi ben ne olacağım? diye sordu.

Halfvor hemen atıldı:

— Sen de bizim mezhebimize girmelisin! Hellgum döndü, eğer onunla bir konuşursan çok geçmeden sen de ihtida edersin!

İngmar:

— Olabilir ki ben ihtida etmek istemem!. dedi.

O zaman Karin'le Halfvor sustular, odaya bir ölü sükütu çöktü. Sonra İngmar sözüne devam ederek:

— Olabilir ya, belki ben, babamınkinden gayri bir itikada sahip olmak istemem! dedi.

Karin:

— Hellgum'la konuşmadan bir şey söylememelisin, dedi.

İngmar:

— Ama eğer ben sizlere katılmazsam, o zaman her halde beni artık çatınızın altına kabul etmek istemiyeceksiniz değil mi? diye sordu ve iskemleden kalktı.

Karin'le Halfvor buna cevap vermeyince İngmar'a sanki etrafındaki her şey birden yıkılmış gibi geldi.

«İyisi buracıkta hesabı kesmektir!» diye düşündü.

Sonra sözüne devam etti:

— Hızarın ne olacağını öğrenmek isterdim!

O zaman Karin'le Halfvor birbirlerine baktılar, ikisi de bir şey söylemekten korkuyordu. Halfvor:

— Şunu unutmamalısın ki İngmar, bizim senden başka dünyada kimsemiz yoktur, dedi.

İngmar inatla:

— Evet ama hızar ne olacak? diye sordu.

Halfvor:

— Hele sen bütün tahtaları kesip bitir, dedi.

İngmar bu kaçamaklı cevabı alınca birdenbire işin aslını anladı.

— Yoksa Hellgum'a hızarı kiralamak mı istiyorsun?

Halfvor'la Karin, İngmar'ın hiddetinden şaşırmışlardı. Gertrud için söylediklerini duyduğundan beri artık İngmarda uysallık diye bir şey kalmamıştı. Karin onu yatıştırmak için:

— Hele önce Hellgum seninle konuşsun! dedi.

— Benimle konuşmak için elbette bir fırsat bulacaktır, ama ben ne yol tutacağımı bilmek isterim.

— Bilirsin ki biz senin iyiliğini isteriz.

— Ama Hellgum'a da hızarı kiralamak istiyorsunuz.

— Hellgum İsveç'te kalabilsin diye ona uygun bir iş bulmak istiyorduk. Sonra düşündük ki eğer sen hakikî imanı kabul edersen onunla birlikte çalışabilirsiniz. Hellgum çok çalışkan bir insandır.

İngmar:

— Bilmem ki sen ne zamandan beri açık konuşmadan korkar oldun Halfvor! dedi. Ben şimdi yalnız şunu öğrenmek istiyorum: Hızır Hellgum'un olacak mı, yoksa olmayacak mı?

Halfvor:

— Evet, sen Tanrıya karşı gelirsen onun olacak! diye cevap verdi.

— Sana teşekkür ederim Halfvor. Eğer sizin mezhebinize girersem bunun benim için ne kadar iyi olacağını şimdi anladım,

Karin :

— Böyle demek istemediğimizi sen de biliyorsun! dedi.

— Yok, ben ne demek istediğinizi pekâlâ anlıyorum, bu demek ki, eğer sizin tarafınıza geçmezsem Gertrud'u da, hızarı da, bu eski yurdumu da kaybetmiş olacağım!

Bunları söyledikten sonra İngmar hemen adadan ayrıldı. Daha fazla durmayı göze alamıyordu.

Çiftlikten kıra çıktığı zaman yine düşündü:

— İyisi işi hemen halletmek, Ne yol tutacağımı bilmeliyim!

Geniş adımlarla okula doğru gitti.

İngmar okulun küçük bahçe kapısını açarken hafif bir yağmur çiseledi; sabici, tatlı, sık bir ilkbahar yağmuru. Güzel bahçede çiçekler ve ağaçlar tomurcuklanmağa, sürmeğe başlamıştı. Çimenler o kadar çabuk yeşeriyordu ki insana âdeta otların büyüdüğünü gözüyle görebilecekmiş gibi gelirdi. Gerturd merdivende durmuş, ilkbahar yağmurunu seyrediyordu. Her yanından körpe yapraklar fışkırmış, iki kuşkirazı ağacı, dallarını onun başının üstüne yayıyordu.

İngmar hayran hayran durdu; burada her şey ne kadar güzel ve sâkindi. İçindeki huzursuzluk bir kere daha yatıştı. Gertrud daha onu görmemeşti; İngmar usulca bahçe kapısını kapadı, Gertrud'a doğru yürüdü.

Fakat ansızın durdu, şaşkın şaşkın Gertrud'a baktı. Ondan ayrıldığı sırada Gertrud bir çocuktan fazla bir şey değildi, fakat İngmar'ın onu görmediği bir yıl içinde uzun boylu, alımlı bir genç kız olmuştu. Şimdi boylu boslu, narin ve olgun yapılı idi. Yanaklarında taze bir al vardı. Gözleri derin bakışlı ve hasretli bir hal almıştı. Eskiden o kadar çapkın ve neşeli olan bütün yüz ifadesi şimdi ciddiliğe ve tatlı bir hülyalılığa dönmüştü.

İngmar, Gertrud'u böyle görünce kalbi büyük bir saadetle doldu; her şey ona sakin ve vakur geliyordu. İngmar'a sanki büyük çanlar bir pazar gününü ilân ediyormuş gibi geldi. Bu o

kadar ulvî bir haldi ki İngmar'ın içinde dize gelmek ve Tanrıya şükretmek arzusu doğdu.

Fakat İngmar'ı görünce Gertrud'un yüzü birden dondu, kaşları çatıldı ve aralarında ince bir çizgi belirdi.

Bugün İngmar'ın düşünceleri her zamankinden daha süratlı idi. Gertrud'un kendisini gördüğüne sevinmediğini hemen anladı ve ansızın içinden keskin bir acının geçtiğini duydu.

— Onu elinden almak istiyorlar, diye düşündü, onu senin elinden almışlar bile!

O pazar sükûnu gitmiş, içine yine heyecan ve huzursuzluk çökmüştü.

İngmar hiçbir başlangıç yapmadan, Gertrud'dan Hellgum'un müritlerine katılmak niyetinde olup olmadığını sordu Gertrud da işin sahiden böyle olduğunu söyledi. İngmar ondan, Hellgum'cuların tarikat arkadaşlarından başkasiyle görüşmesine izin vermeyeceklerini düşünüp düşünmediğini sordu. Gertrud hafif bir sesle, bunu da düşünmüş olduğunu sövledi. İngmar :

— Bunun için annendeñ, babandan izin aldın mı? diye sordu.

Gertrud:

— Hayır, dedi, onların daha bundan haberi yok.

— Ama Gertrud..

— Sus İngmar, ben sükûna kavuşmak için bunu yapmak zorundayım. Beni buna sevk eden Allah'tır.

İngmar:

— Ah, diye bağırdı, bunu yapan Allah değil, aksine..

O zaman Gertrud hiddetle İngmar'a döndü.

İngmar:

— Sana şunu söyleyeyim ki ben asla Hellgum'culara katılmıyacağım, dedi. Eğer sen onların tarikatına girersen artık ebediyen ayrıyız.

Gertrud sanki buna aldırış bile etmiyormuş gibiydi.

İngmar:

— Yapma bunu Gertrud! diye yalvardı.

— Bunu düşüncesizlikle yaptığımı sanma, enine boyuna düşündüm.

— Bir kere daha düşünmelisin.

Gertrud sabırsızlanarak arkasını döndü. İngmar gittikçe artan bir hiddetle:

— Bu işi Hellgum'un iyiliği için de bir kere düşünmelisin! dedi ve Gertrud'u durdurmak için kolundan yakaladı, fakat Gertrud onun elini itti:

— Çıldırdın mı, İngmar?

— Evet, Hellgum bu yaptıklarıyla beni çıldırtıyor. Bunun sonu gelmesi lâzım!

— Nenin sonu gelmesi lâzım?

— Bunu sana başka zaman söylerim.

Gertrud omuzlarını silkti. İngmar:

— Tanrıya emanet ol Gertrud, dedi. Sana şunu da söyleyeyim ki asla Hellgum'cular arasına giremezsin, bunu aklında tut!

Endişelenmeğe başlayan kız:

— Niyetin ne? diye sordu.

— Tanrıya emanet ol Gertrud, sana söylediğimi de aklından çıkarma!

İngmar çakıllı yolu boylamıştı bile.

Şimdi adımlarını evine doğru yöneltmişti.

— «Ne olurdu, babam kadar akıllı olsaydım» diye düşünüyordu, «Ne olurdu babam kadar kudretim olsaydı! Ne yapmalıyım? Sevdiğim her şeyi kaybediyorum, hiçbir tarafta da çıkar yol göremiyorum.»

Ama iyice bildiği bir şey vardı: eğer başına bütün bu felâketler gelecek olursa Hellgum'un da bu işten sağ salım çıkmaması gerekti.

İngmar, Hellgum'u aramak için Güçlü İngmar'ın kulübesine gitti. Kapıya yaklaştığı zaman içeriden heyecanlı ve yüksek seslerin geldiğini duydu. Görünüşe göre içeride birçok yabancılar vardı. İngmar hemen döndü. Fakat tam oradan ayrılmak üzere iken bir adamın yüksek sesle şunları söylediğini duydu:

— Biz üç kardeşiz; ta uzaklardan, üç yıl önce Amerika'ya giden küçük kardeşimizin hesabını senden sormağa geldik Johann Hellgum! Orada senin tarikatine girmiş. Son günlerde bir mektup aldık; bunda kardeşimizin, senin akidelerini düşünene düşünene deli olduğu yazılı idi.

İngmar hemen oradan uzaklaştı. Demek Hellgum'u itham eden başkaları da vardı. Bunlar da onun karşısında kendisi gibi çaresiz kalıyorlardı.

Bu sefer İngmar hızara doğru indi. Güçlü İngmar orada işe koyulmuştu bile, Testere gıcır-tısı ve çağlıyanın gürlemesi arasında İngmar, kulübeden bir bağırma geldiğini duyar gibi oldu. Fakat fazla aldırış etmedi. Bu sırada aklında Hellgum'a karşı duyduğu kuvvetli kinden başka bir şey yoktu. Boyuna Hellgum'un kendi elinden neleri aldığını hesaplıyordu:

Gertrud'la Karin, hızar ve yurt.

Bir kere daha ona sanki bir bağırma işiti-yormuşum gibi geldi. Hemen yabancılarla Hell-gum'un sonunda kavgaya tutuşmuş olabileceklerini düşündü. «Birbirlerini tepelerlerse büyük bir kayıp sayılmaz», dedi.

Tam o sırada bir imdat bağırışı duyuldu, İngmar da hemen yokuştan yukarı koştu.

Yaklaştıkça Hellgum'un feryadını daha açık duyuyordu, kulübeye vardığı zaman ona sanki toprak, kavganın şiddetinden titriyormuş gibi geldi.

İngmar kapıları hep sessizce açardı, bu sefer bunu daha büyük bir ihtiyatla yaptı. Usul-cacık odaya süzüldü. Orada Hellgum bir duvara kadar sürülmüş, kısa bir balta ile kendini koru-yordu. Hepsi de güçlü kuvvetli üç yabancı, gürz gibi savurdukları odunlarla ona saldırıyorlardı. Yanlarında tüfek yoktu; bundan da İngmar, onla-rın sadece Hellgum'a adamakıllı bir sopa atmak için gelmiş oldukları fikrine vardı. Fakat o kendini müdafaaya girişince öldürme arzusuna

kapılmışlardı. Şimdi istedikleri Hellgum'un ölmüydü.

İngmar'a hemen hemen bakmadılar bile; odaya giren uzun, şapşal bir oğlandan başka bir şey değildi ki.

İngmar bir an durdu ve seyretti. Bu âdeta, insanın en çok istediği şeyin, nereden geldiğini anlamadan, gözünün önünde beliriverdiği bir rüya gibi idi. Arasına Hellgum imdat çağırıyordu.

İngmar;

— Sanma ki budalalık edip seni kurtarırım! diye düşündü.

Derken adamlardan biri Hellgum'un kafasına öyle bir vuruş vurdu ki Hellgum'un elinden balta düştü, kendi de yere yuvarlandı. Üçü de hemen odunları attı ve Hellgum'un üzerine çullandı. O anda İngmar'ın kafasında bir düşünce çaktı: Ailesinde eskiden kalma bir rivayet dolaşırdı. Buna göre bu soydan olan herkes ömründe bir dafa, alçakça ve kötü bir iş yakmak zorunda idi. Şimdi belki de sıra kendindeydi! Kardeşlerden biri, ansızın iki kuvvetli kolun kendisini arkadan kavradığını, yerden kaldırdığını ve odadan dışarı fırlattığını duydu. İkincisi de, daha yerden doğrulmayı düşünmeğe vakit bulamadan aynı âkıbete uğradı. Ayağa kalkabilen üçüncüsü öyle bir yumruk yedi ki geri geri, ötekilerin yanına fırladı.

Üçü de dışarı atılınca İngmar kapıda durdu. Gülerek:

— Bir kere daha gelmek istemez misiniz? diye bağırdı.

Eğer onlar kendisine hücum etseler bundan memnun kalmıyacak değildi. Bütün kuvvetini kullanmak hoşuna gidecekti.

Üç kardeş de kavgaya yeniden başlamaya pek istekli görünüyordu, ama ansızın içlerinden biri bağırarak, kaçmaları gerektiğini, kızılağaç koruluğunun arkasındaki patikadan birinin gelmekte olduğunu söyledi.

Fakat Hellgum'un hakkından gelemediklerine kızgındılar. Tam kaçmak üzerelerken birisi geri döndü, atmaca gibi İngmar'a saldırdı ve bıçağını onun ensesine sapladı:

— İşte, işimize karışmanın cezası bu! diye bağırdı.

İngmar yere çöktü, köylü de alaycı bir kahkaha atarak fırladı gitti.

Birkaç dakika sonra Karin kulübeye geldi. İngmar'ı ensesinden yaralı olarak eşikte oturur buldu, odada da Hellgum'u gördü. Hellgum tekrar ayağa kalkmıştı, fakat duvara dayanıyordu. Balta hâlâ elinde idi, yüzü güzü kan içindeydi.

Karin kaçan adamları görmemişti, onun için Hellgum'a saldıran ve onu yaralayanın İngmar olduğunu sandı.

O kadar ürktü ki dizleri titremeğe başladı.

— Hayır, bu mümkün değil! diye düşündü. Soyumuzdan kimse kaatil olamaz.

Fakat birdenbire aklına annelerinin başından geçenler geldi. Kendi kendine:

— Evet, evet, ondan geliyor! diye mırıldandı.

İngmar'ın yanından geçerek Hellgum'a koştu.

Hellgum:

— Hayır, hayır, önce İngmar! diye bağırdı.

Karin:

— Kurbanına yardım etmeden kaatile bakılmaz! dedi.

Hellgum olanca sesiyle :

— Önce İngmar! Önce İngmar! diye bağırdı. O kadar heyecanlı idi ki baltasını Karin'e doğru savuruyordu. — Kaatilleri kaçıran, benim canımı kurtaran o!

Karin işin aslını anlayayıp da İngmar'a dönünceye kadar o ayağa kalkmış, dışarı çıkmıştı bile. Karin onun sallana sallana avludan geçtiğini gördü.

Arkasından koştu. «İngmar! İngmar!» diye bağırdı.

Fakat İngmar başını bile çevirmeden yoluna devam etti.

Karin pek zorluk çekmeden ona yetişti, kolumundan tuttu.

— Dur İngmar, dedi, dur da yarana sarayım!

Fakat İngmar kolunu çekti ve yoluna devam

etti. Yola filân dikkat etmeden, bir kör gibi sendeliyerek ilerliyordu. Yarısından akan kan elbiselerinin altından yol bulmuş; kunduralarından birinin içine süzülüyordu, çok geçmeden bu kundura kanla doldu. İngmar'ın her attığı adımda kan, kunduradan dışarı fışkırıyor ve yerde kırmızı bir iz bırakıyordu.

Karin ellerini uğuşturarak İngmar'ın arkasından koşuyordu :

— Dur İngmar! Dur! Nereye gidiyorsun? Dur İngmar!

İngmar dosdoğru, içinde kendine yardım edebilecek kimsenin bulunmadığı ormana gidiyordu.

Karin, gözlerini onun kan dolu kundurasından ayıramıyordu. Her an ayak izleri daha kırmızılaşıyordu.

— Şimdi, yere uzanıp kanaya kanaya ölmek için ormana dalacak! diye düşündü. Tatlı bir sesle:

— Hellgum'a yardım ettiğin için Tanrı seni kutlulasın İngmar! dedi, bunun için sahibinden bir erkek kuvveti, erkek cesareti gerek!

İngmar onu dinlemeden yoluna devam etti.

O zaman Karin koşarak onun önüne geçti, yolunu kesti. İngmar gözlerini ona kaldırmadan yanından dolaştı. Şöyle mırıldandı bile:

— Sen git de Hellgum'a yardım et!

— Dinle, bak sana ne söyleyeceğim İngmar! Bu sabah sana söylediklerimizden Halfvor'la

ikimiz çok üzüldük, ben de tam Hellgum'a, hızarın sende kalacağını söylemeğe gelmiştim!

İngmar'ın sesi yine duyuldu:

— Eh, artık onu Hellgum'a verebilirsin!

Hep yürüyordu, gittikçe daha sık sendeliyor, fakat yürüyor, yürüyordu.

Karin onun arkasından koşuyor ve yetişmeye çalışıyordu.

— Bir an için yanıldığım, Hellgum'la kavga ettiğini sandığım için affet beni. Başka türlüünü düşünmek kolay değildi!

İngmar ona yüzünü çevirmeden :

— Evet, kardeşinin kaatil olduğuna inanmak sana daha kolay geldi! dedi.

Durmadan yürüyordu. Ayaklarının altında ezilen otlar doğrulduğu zaman başaklarından kan damlıyordu. İngmar boyuna Hellgum'un adını tekrarladıkça Karin onun Hellgum'a ne kadar kin beslediğini anladı. Aynı zamanda İngmar'ın yaptığıнын ne kadar büyük bir şey olduğunu gördü.

— Senin bugün yaptığın her yerde duyulacak, herkes seni bunun için ögecek İngmar, dedi, şimdi böyle bir şerefi bir tarafa bırakıp ölmek mi istiyorsun?

İngmar'ın acı bir istihza ile güldüğünü duydu. İngmar gerilmiş, sapsarı yüzünü ona çevirdi.

— Artık gitmiyecek misin? Önce kime yardım etmek istediğini biliyorum ben!

Yürüyüşü gittikçe daha sarsaklaşıyordu. Yerde de artık aralıksız bir kan izi vardı.

Bu kan deresi Karin'i kendinden geçirdi. Oldum olası İngmar'a beslediği büyük sevgi, sanki bu kan çizgisinden besleniyormuş gibi yepyeni bir kuvvetle alevlendi. Şimdi İngmar'la gururlanıyor ve onu eski soyun kuvvetli bir fizili olarak görüyordu.

— İngmar! dedi, böyle canınla oynamakla yaptığını Tanrıya ve insanlara karşı haklı çıkarabileceğini sanmıyorum. Şunu da sana söyleyeyim, eğer seni hayata tekrar bağliayacak, ne olursa olsun, bir şey varsa, eğer bu da benim gücümün yettiği bir şeysel, bana söylemen yetişir!

O zaman İngmar durdu. Ayakta durabilmek için bir ağaca sarıldı. Karin onun şüphe ile gülererek şunları söylediğini duydu:

— Hellgum'u tekrar Amerikaya gönderir misin acaba?

Karin, İngmar'ın sol ayağının etrafında toplanan kan birikintisine baktı. Kardeşinin istediği şeyi iyice anlamak için düşüncelerini toplamağa çalıştı. Bu, onun bütün kış içinde yaşadığı güzel cennet bahçesinden ayrılması ve arkasında bırakmış olduğu o zavallı, sefil günahlar dünyasındaki hayata yeniden başlaması demekti.

İngmar ona döndü; yüzü balmumu sarısıydı, derisi, şakaklarında ve burnunda, tıpkı bir ölününki gibi kaskatı kesilmişti. Fakat kalın alt dudağında her zamankinden daha âmirce bir sarkış vardı ve ağzının kenarlarındaki keskin

çizgiler daha çok belirmişti. İsteğinden döneceğe benzemiyordu:

— Hellgum'la benim burada, köyde bir arada yaşayabileceğimizi sanmıyorum, dedi; ama görüyorum ki çekilip gitmesi gereken biri varsa o da benim!

Karin hemen:

— Hayır! dedi, eğer seni yaşatabilmek için sana bakmama izin verirsen, söz veriyorum ki Hellgum'un buradan gitmesini sağlayacağım!

Karin bunları söylerken:

— Tanrı elbette bize başka bir yardımcı bulur, diye düşünüyordu, ama benim için İngmar'ın istediğini yapmadan başka çıkar yol göremiyorum!

Yarası sarılmış, yatağına yatırılmıştı İngmar. Yarası tehlikeli değildi; yalnız birkaç gün kırmıldamaması lâzımdı. Üst kattaki odada yatıyor, Karin de yatağının yanında oturuyordu.

İngmar bütün gün ateş içinde sayıklıyordu. O gün geçen şeyleri tekrar yaşıyordu. Karin de, ona bu kadar ıstırap verenin yalnız Hellgum'la hızar olmadığını anladı.

Akşam üstü İngmar açıldı, sükûnet buldu. O zaman Karin ona:

— Seninle konuşmayı çok isteyen biri bekliyor! dedi.

İngmar kimse ile konuşamayacak kadar yorgun olduğunu söyledi.

— Ama sanırım ki bu sana çok iyi gelecek!

Hemen de Gertrud odaya girdi. Çok heyecanlı ve resmî bir hali vardı. İngmar Gertrud'u oldum olası severdi, daha muzip ve hırçın bir kızken sevmişti, fakat o zamanlar kendisinde aşka karşı direnen bir şey vardı. Ama şimdi, Gertrud için duyduğu hasret ve üzüntü ile dolu, güç bir yıl geçmişti. Bu İngmar'ı öylesine değiştirmişti ki Gertrud'a bakar bakmaz hemen, onu kazanmak için büyük bir istek duydu.

Gertrud yanına gelince İngmar eliyle gözlerini kapadı. Gertrud :

— Beni görmek istemiyor musun? diye sordu.

İngmar başını salladı, şimdi tıpkı hırçın bir çocuk gibiydi. Gertrud :

— Sana sadece birkaç söz söylemek istiyorum! dedi.

— Muhakkak bana, Hellgum'culara katıldığını söylemek için geliyorsun değil mi?

Gertrud yatağın yanına diz çöktü, İngmar'ın elini gözlerinden çekti.

— Senin bilmediğin bir şey var İngmar!

İngmar ona sorar gibi baktı, ama bir şey söylemedi.

Gertrud kızardı, biraz tereddüt etti, fakat sonra :

— Geçen yıl, dedi, tam senin bizden ayrıldığın sırada seni sahiden sevmeye başladım.

İngmar kıpkırmızı kesildi, sevincinden gülümsedi, fakat yeniden ciddileşti ve şüphelendi.

— Sana çok hasret çektim İngmar!

İngmar inanmazlıkla gülümsedi, fakat gönlünü etmek isteyişine teşekkür için Gertrud'un elini okşadı. Gertrud:

— Sen bir kerecik olsun bile bana gelmedin! diye şikâyet etti, sanki senin için hiç ehemmiyetim yoktu!

İngmar, sanki bu kendiliğinden anlaşılacak kadar tabii bir şeymiş gibi:

— Babandan seni isteyebilecek kadar zengin bir adam olmadan seni tekrar görmek istemiyordum! dedi.

Gertrud'un gözlerinden yaşlar akıyordu:

— Ama beni unuttuğunu sanmıştım, bu yıl benim ne çektiğimi bilmiyorsun. Hellgum bana çok iyilikle davrandı. Eğer Tanrı'ya bağlıyacak olursam kalbimin sükûna kavuşacağını söyledi.

O zaman İngmar ona, yeni bir şey bekler gibi baktı.

— Bu sabah geldiğin zaman ürktüm. Sana karşı duramayacağımdan korkuyordum. O zaman mücadele yeniden başlayacaktı.

Artık İngmar'ın yüzüne parlak bir gülümseme yayılmıştı. Fakat hâlâ susuyordu.

— Ama bu akşam senin kin beslediğin adama yardım ettiğini duydum İngmar. Ondan sonra artık dayanamazdım. — Gertrud kıpkırmızı ke-

silmişti. — Beni senden ayıracak bir şeyi yapmağa gücüm yetmiyeceğini hissediyordum.

Bunu söyledikten sonra İngmar'ın eline eğildi, öptü.

İngmar'ın kulakları, sanki büyük çanlar büyük bir bayram gününü ilân ediyormuş gibi çınliyordu. Tanrı'nın gününün sükûnu ve Tanrı'nın gününün rahatı kalbini doldurdu. Dudaklarına aşk, bal kadar tatlı, doluyor ve tazeliyerek, sağitarak bütün varlığına yayılıyordu.

İKİNCİ BÖLÜM

L'Univers'in batışı.

1880 yılının sisli bir yaz gecesinde, yani öğretmenin Misyon Evini yaptırmaya başlamsından ve Hallgum'un Amerika'dan İsveç'e dönmesinden birkaç yıl önce, büyük Fransız yolcu gemisi L'Univers, New - York'tan Havre'a gitmek için Atlantik denizini geçiyordu .

Sabahın saat dördüne doğru idi. Yolcuların ve gemicilerin çoğu kamaralarında uyuyorlardı. Büyük güverte hemen hemen boştu . Artık şafak sökeceği sıralarda bir Fransız tayfa, hamağında dönüp duruyor, bir türlü uykuya dalemiyordu .

O da , arkadaşları da ara güverteden tahta bız bölme ile ayrılmış, büyük, fakat alçak tavanlı bir koğuştaydılar. Birkaç fener yanıyordu. Onun için tayfa, sık sıralar halinde yan yana asılı ve içerisinde uyuyan tayfalarla beraber sallanıp duran boz renkli hamakları seçebiliyordu. Arasına lombozlardan öyle nemli ve serin bir rüzgâr esiyordu ki, dışarıda, sis altında küçük dalgacıklarla kırılgan deniz, olduğu gibi, tayfanın gözünde canlanıyordu.

İhtiyar gemici :

— Denizden başka şeye kulak asma ! diye düşündü .

O böyle düşünürken birdenbire ortalıkta garip bir sessizlik oldu. Gemici hiçbir şey duymuyordu . Ne makinanın gürültüsünü, ne

dümen zincirlerinin gıcırtısını, ne dalgaların şakırtısını, ne rüzgârın uğultusunu, ne de başka bir sesi duyuyordu. Geminin ansızın batmış olacağını, ne kendisinin, ne de arkadaşlarının hiçbir zaman kefene sarılıp bir tabuta yatırılmıyacaklarını, ebediyen burada kalacaklarını düşündü.

Eskiden hep mezarının dalgalar olmasından korkardı. Fakat şimdi ona bu düşünce hoş geliyordu. Üzerinde kara, ağır mezarlık toprağı değil de hareketli, şeffaf suyun oluşuna seviniliyordu. Bir kere daha:

— Denizden başka şeye kulak asma! diye düşündü.

Fakat sonra onu endişeye düşüren bir şey aklına geldi:

Son takdisi yapılmamıştı. Şimdi, ölüm merasimi yapılmadan böyle deniz dibinde yattığı için acaba ruhuna zarar gelir mi diye tasalanıyor, sonunda göğün yolunu bulamıyacağından korkuyordu.

Derken gözlerine ta ileride, koğuşun darlaştığı yerde hafif bir ışık ilişti. Gemici doğruldu. Bunun ne olduğunu görmek için hamaktan eğildi. O zaman, ellerinde yanar mumlarla birkaç kişinin geldiğini gördü. Gelenleri iyice görmek için daha eğildi. Hamaklar o kadar sık ve o kadar yere yakın asılmıştı ki uyuyanları uyandırmadan koğuştan geçmek isteyen biri, âdeta yerde sürüne sürüne gitmek zorunda idi.

İhtiyar tayfa buradan kendine yol bulmak isteyenin kim olacağını bir türlü kestiremiyordu .

Fakat az sonra bunların , ellerinde balmumları tutan âyin yardımcısı iki çocuk olduğunu gördü . Uzun siyah mantolarını ve kısa kesilmiş saçlarını iyice seçebiliyordu .

Tayfa gördüğü şeye hiç de şaşmıyordu. Hattâ böyle küçük âyin yardımcısı çocukların, yanar mumlarla, yatakların altından geçebilmelerinin gayet tabii olduğunu düşünüyordu .

Kendi kendine :

— Acaba yanlarında bir de papaz var mı ? diye düşündü .

O anda da bir çanın keskin çingirtisini duydu ve çocukların arkasından birinin daha geldiğini gördü. Ama bu bir papaz değildi, boyu çocuklardan pek de uzun olmayan ihtiyar bir kadındı .

Kadın, gemiciye yabancı gelmiyordu.

— Bu her halde annem olacak ! diye düşündü. Annemden daha kısa boylu kimse görmedim. Ondan başka kimse de tayfaları uyandırmadan böyle sessizce yatakların altından süzülemez.

Annesinin, siyah elbisesinin üstüne tıpkı papazların âyin gömleklerine benzeyen, geniş dantelli bir batist gömlek giymiş olduğunu gördü . Kadın elinde, gemicinin memleketindeki kilisenin mihrabında bin defa görmüş olduğu , üzeri altın haçlı büyük âyin kitabını taşıyordu .

Küçük yardımcı çocuklar mumlarını gemicinin hamağının yanına diktiler, sonra diz çökerek buhurdanlarını sallamaya başladılar.

Gemici buhurun hafif kokusunu duydu, mavi duman bulutçuklarının yükseldiğini gördü ve buhurdanların zincirlerinin şingirtisini işitti.

Derken annesi büyük âyin kitabını açtı. Gemici, annesinin ölü duası okuduğunu duyar gibi oldu.

Şimdi ona böyle denizin dibinde gömülü yatmak çok rahat ve tatlı geliyordu. Bu, mezarlıkta yatmadan çok daha iyidi.

Gemici hamağında uzandı, daha uzun zaman annesinin sesinin lâtince sözler mırıldandığını duydu.

Buhur kokusu üzerine yayılıyordu. Buhurdanların zincirlerinin şingirtisini dinliyordu.

Derken, ansızın bunlar bitti. Çocuklar mumları aldılar, öne düştüler; annesi de çat diye kitabı kapadı ve onların arkasından gitti. Gemici üçününün de karanlık yatakların arasında kaybolduklarını gördü.

Fakat onlar gözünden kaybolur kaybolmaz etraftaki sessizlik de sona erdi. Gemici yeniden arkadaşlarının soluklarını, tahtaların gıcirtısını, rüzgârın ulumasını ve dalgaların şakırtısını duydu. Anladı ki kendisi hâlâ denizin yüzündeki canlılardan biriydi.

— Mesih, Meryem! bu gördüklerimin mânası nedir acaba? diye kendi kendine sordu.

On dakika sonra L'Univers şiddetli bir sadme ile sarsıldı. Sanki bütün gemi ortadan yarılmış gibiydi.

Gemici :

— Ben de bunu bekliyordum! dedi.

Bundan sonraki korkunç kargaşalık içinde bütün öteki tayfalar, yarı çıplak, yataklarından fırlarken o ağır ağır en güzel elbiselerini giydi. Dudaklarında ölümün ilk lezzeti vardı, fakat bu hoş ve tatlıydı. Aşağıda, denizin dibinde kendi evindeymiş gibi olacağını hissediyordu.

Korkunç sadmenin gemiyi sarstığı sırada küçük bir kamarot çocuk baş tarafta, yemek salonunun yanındaki küçük bir kamarada uyuyordu.

Yarı uykuda, yatağında doğruldu. Tam başının üstünde küçük, yuvarlak bir cam vardı, oradan dışarı baktı. Fakat ancak sisi ve sanki sisten peyda olmuşa benzeyen kurşuni, şekilsiz bir şeyi görebildi. Küçük miço, kanatlar gördüğünü sandı; bu her halde karanlıkta ön güverteye konmuş olan müthiş, kocaman bir kuş olacaktı. Şimdi bu kocaman canı var pençeleri ve gagasıyla, ıslık çalan kanatlariyle gemiye vurdukça, bütün gemi bu şiddetli hücumlar altında inliyor ve sarsılıyordu.

Küçük miço korkudan öleceğini sandı.

Fakat bir an sonra tamamiyle uyandı. Vapurun yanında büyük bir yelkenli geminin durduğunu ve boyuna ona çarpıştığını gördü. Büyük

yelkeni, üzerinde uzun deri ceketler giymiş adamların delice bir korku içinde şuraya buraya koştukları yabancı bir güverteyi gördü. Rüzgar çıkmıştı, bütün sayısız yelkenler öyle kabarmıştı ki üzerlerine vursan davul gibi gümbürdiyeceklerdi. Direkler sallanıyor, serenler ve halatlar silâh sesleri gibi bir çatırtı ile parçalanıyordu.

Siste dosdoğru l'Univers'in üstüne gelmiş olan büyük üç direklinin cundası vapurun yanına öyle saplanmıştı ki bir türlü kurtulamıyordu.

Vapur çok yana yatmıştı ama uskuru hâlâ işliyordu; bu yüzden de yelkecli ile birlikte sürükleniyordu.

Miço ön güverteye fırlarken:

— Aman Allahım! diye bağırdı. Zavallı gemi bize çarptı, şimdi batacak.

Bir an bile vapurun tehlikede olduğunu düşünmedi. Çünkü vapur öyle kocamandı, öyle kuvvetli idi ki!

Şimdi gemi zâbitleri koşup geliyorlardı. Fakat l'Universle çarpışanın bir yelkenliden başka bir şey olmadığını görünce korkuları tamamiyle geçti ve büyük bir emniyetle iki gemiyi birbirinden kurtarmak için lâzım olan hazırlıklara giriştiler.

Küçük Miço baş güvertede idi. Yalınayaktı, gömleği rüzgârdan savruluyordu, ama yelkenli-deki zavallı adamlara kurtulmak için vapura gelmelerini işaret ediyordu.

Başlangıçta kimse ona aldırış etmiyor gibiydi,

fakat az sonra karşıdan iri yari, kızıl sakallı bir adamın kendisine işaret ettiğini gördü. Adam:

— Buraya gel çocuk! diye bağırdı ve küpeştenin kenarına kadar kuştı.—Vapur batıyor!

Fakat, küçük Miço bir an bile yelkenliye geçmeyi düşünmedi. Avazı çıktığı kadar bağıırıyor, kazaya uğrayanların L'Univers'e geçmelerini söylüyordu.

Yelkenlide öteki tayfalar sıriklar ve gemi kancalarıyle, harıl harıl vopurdan kurtulmağa çalışıyorlardı. Fakat kızıl sakallı adam küçük Miço'ya karşı garip bir merhamet duyuyor gibiydi. Ellerini boru gibi ağzına götürerek bağırdı :

— Buraya gel! buraya gel!

Çocuk korku içinde ve incecik gömleğinin altında üşüyerek güvertede duruyordu. Çıplak ayaklarını yere vuruyor, sözlerini dinleyip vapura geçmedikleri için yelkenlinin tayfalarına yumruklarını sıkıyordu. Böyle L'Univers gibi bir vapur, altı yüz yolcusu ve iki yüz kişilik mürettebatıyla mümkün değil batamazdı! Zaten Miço, kaptanın da, tayfaların da kendisi gibi endişesiz olduklarını görüyordu.

Kızıl sakallı adam ansızın bir kanca yakaladı, Miçoya doğru uzattı, kancayı onun gömleğine taktı ve yelkenliye çekmek istedi. Çocuk, ta küpeşteye kadar sürüklendi. Fakat orada tekrar kurtuldu. Batmak üzere olan yabancı bir gemiye geçmeyi elbette istemezdi.

Tam o sırada tekrar korkunç bir çatırdı

duyuldu. Yelkenlinin cundası kırılmıştı. Böylelikle iki gemi birbirinden kurtuldu. Vapur yoluna devam ederken çocuk koca cundanın yelkenli geminin önünden sarktığını gördü. Aynı zamanda bütün yelkenler tayfaların üzerine, bulutlar gibi indi. Fakat vapur olanca hızıyla ilerliyordu; yabancı gemi sis içinde geriye doğru uzaklaşıp gitti. Çocuğun son gördüğü şey tayfaların yelken yığınları altından çıkmaya çalışmaları oldu.

Sonra Yelkenli, sanki bir duvarın arkasına çekilmiş gibi çabucak kayboldu. Çocuk:

— Batmıştır bile! diye düşündü ve bir imdat çağırışı duyar mıyım diye dinledi.

Tam o sırada boğuk, kalın bir ses vapura kadar geldi:

—Yolcuları kurtarın! Sandalları indirin!

Yeniden, hiç ses duyulmaz oldu; çocuk yine imdat çağırımlarına kulak kabarttı O zaman ses tekrar, ta uzaklardan geliyormuş gibi çınladı:

— Dua edin! Mahvoldunuz!

O anda ihtiyar bir tayfa kapatanın yanına geldi, hafif bir sesle ve ağır ağır!

— Geminin ortasında bir delik açıldı, batıyoruz! dedi.

Hemen hemen tam tehlikenin büyüklüğünün anlaşıldığı bu anda, baş güvertede ufak tefek bir hanım belirdi. Baştan aşağı giyinmişti. Palatosunun düğmelerini iliklemiş, şapkasının bağlarını çenesinin altında zarif bir fiyongo halinde

bağlamıştı. Sağlam, emin adımlarla birinci mevki kamaralar merdiveninden yukarı çıkmıştı.

Bu, ufak tefek, ihtiyar bir kadındı, kır saçları bukleli idi. Baykuş gibi yuvarlak gözleri vardı, yüzünün rengi kırmızıydı. Gemide geçirdiği kısa zamanda herkesle ahbap olmanın yolunu bulmuştu. Herkes bu hanımın adının Miss Hoggs olduğunu biliyordu. Herkese, gemicilere de, yolculara da kendisinin hiçbir zaman korkmadığını anlatmıştı. Neden korkacağını bilmediğini söylerdi. Nasıl olsa insan bir kere ölecekti, bunun erken olmasıyla geç olması arasında fark yoktu.

Şimdi de korkmuyordu. Sadece, acaba meraklı ve heyecanlı bir şeyler mi oluyor diye, görmek için güverteye çıkmıştı.

İlk gördüğü şey önünden koşarak geçen iki tayfa oldu; yüzlerinden vahşet ve korku akıyordu. Yarı geyinmiş kamarotlar, yolcuları güverteye çağırmak için koşa koşa kamaralara iniyordu. İhtiyar bir tayfa bir yığın cankurtaran yeleğiyle geldi, bunları güverteye yığdı. Küçük bir miço, sırtında yalnız bir gömlekle bir köşede oturmuş, öleceği için ağlayıp sızlıyordu.

Kaptan yukarda, kaptan köprüsünde duruyordu.

Kadın onun kumandasını duydu :

— Makineleri stop ettirin! sandalları indirin!

Makine dairesine inen paslı merdivenlerden ateşçiler ve makinistler yukarı fırladılar ve ba-

ğırarak suyun şimdiden makine dairesine gimiş olduğunu haber verdiler.

Miss Hoggs'un güverteye çıkmasından ancak birkaç saniye geçmişti ki, burası insanlarla doluverdi. Üçüncü ve dördüncü mevkilerden vahşi sürüler halinde buraya saldırıyorlardı. Her kafadan bir ses çıkıyor, sandallara erişmek lâzım olduğunu, yoksa birinci ve ikinci mevki yolcularının önce kurtarılacağını bağılıyorlardı.

Fakat, kargaşalık artıp Miss Hoggs sahiden tehlike mevcut olduğunu anlayınca, usulca yemek salonunun üstündeki en üst güverteye çıktı. Burada küpeştenin dışında birkaç sandal asılı idi.

Fakat, burada kimseler yoktu, Miss Hoggs, hiç kimse görmeden, baş döndürücü derinliğin üstünde halatlar ve palangalarla asılı olan sandallardan birine atladı. Bunu sağ salim başarınca kendini, büyük zekâsı ve korkusuzluğundan dolayı tebrik etti. Berrak ve sakin bir kafaya sahip olmak işte buna derlerdi.

— Eğer şimdi sandal denize indidirilecek olursa binmek için her taraftan ahali üşüşür, o zaman lombarlarda ve asma merdivenlerde korkunç bir mücadele başlar! diye, düşündü ve sandala önceden binmeyi akıl ettiği için tekrar kendisini tebrik etti.

Miss Hoggs'un binmiş olduğu sandal geminin ta gerisinde asılı idi, fakat kadın eğildiği zaman merdiveni görebiliyordu.

Şimdi bir sandala tayfaların bindiğini ve halkı bindirmek için merdivene yanaştıklarını görüyordu. Fakat ansızın korkunç bir bağırma duyuldu ; birisi korku yüzünden ayağını yanlış basmış , denize düşmüştü. Bu ötekileri de korkutmuş olacaktı, çünkü geminin içinde bir bağırışmadır koptu. Ahali vahşi bir kargaşalık içinde lombarlardan dışarı çıkmaya çalışıyor, birbirini itip kakıyor ve merdivene doğru yol açmaya uğraşıyordu. Bu mücadele sırasında birçokları denize yuvarlandı. Merdivene varmanın imkânsız olduğunu gören bir takımları da, yüzerek sandala varmak için beyhude yere kendilerini suya attılar . Fakat o sırada sandal siya etti. Adamakıllı dolmuştu bile ; içindekiler de bıçaklarını çekip, sandalın kenarlarına asılanların parmaklarını doğradılar .

Miss Hoggs sandalların birbiri ardı sıra yanaştığını gördü. İçlerine dolanların ağırlığı altında bunların birbiri ardı sıra devrildiklerini de gördü.

İçinde bulunduğu yanındaki sandallar da indirildi, fakat bir tesadüf eseri olarak onun sandalının yanına kimse gelmedi .

— Allahıma şükür olsun ki benim sandalımı da kötü devre geçinceye kadar burada asılı bırakıyorlar! diye düşündü .

Mis Hggs korkunç şeyler duydu ve gördü . Ona sanki sahici bir cehennemin üzerinde asılı duruyormuş gibi geliyordu .

Vakaa baş güverteyi göremiyordu, ama şiddetli bir mücadelenin gürültüsünü işitiyorun gibi geliyordu ona.

Tabancaların boğuk patlayışlarını duydu ve hafif, mavi dumanların baş güverteden yukarı doğru çıktığını gördü.

Nihayet bir an geldi ki ses seda kesildi. Miss Hoggs:

— Artık benim sandalı indirmenin zamanı geldi! diye düşündü.

Hiç de korktuğu yoktu. Aksine, ta gemi yan yatıncaya kadar sakin ve sessiz oturdu, ancak o zaman Miss Hoggs anladı ki L'Univers batıyordu, kendi sandalını da unutmuşlardı.

Vapurda, yıllardan beri Paris'te oturan ihtiyar anasile babasını ziyaret etmek için yola çıkmış genç bir Amerika'lı kadın, bir Mrs. Gordon vardı.

Mrs. Gordon'un iki çocuğu, iki oğlan çocuk da beraberindeydi, kaza olduğu sırada bunlar anneleriyle bir kamarada yatmış, rahat rahat uyuyorlardı.

Anne hemen uyandı; çocuklarını şöyle böyle giydirebeldi, kendisi de üzerine bir şeyler geçirerek kamaranın önündeki dar koridora çıktı.

Koridor, ön güverteye koşmak için kamaralarından fırlamış olan insanlarla doluydu. Burada ilerlemek henüz zor değildi; fakat merdivende iş kötüleşti. Korkunç bir kalabalık vardı

burada. Yüzden fazla insan birden yukarı saldırıyordu ,

Amerikalı genç kadın, çocuklarını ellerinden tutarak durdu. İçi titreyerek merdivene bakıyor, çocuklarla bu merdivenden yukarı nasıl çıkabileceğini düşünüyordu. İnsanların itişip kakıştıklarını ve yalnız kendilerini düşündüklerini görüyordu. Hiç kimse onu görmüyor gibiydi.

Ama kadın yardım aramak zorunda idi, çünkü üstelik çocuklarının tasası da onun başındaydı. Çocuklarından birini kendisi taşıırken ötekini kucağına alıp merdivenden çıkarak birini bulacağını umuyordu. Fakat kimseye seslenmeye cesaret edemiyordu. Erkekler tuhaf tuhaf kılıklarda koşup geliyorlardı. Bazısı battaniyelere sarılmış, bazıları gecelik gömleğinin üstüne pardesüsünü giymişti. Mrs. Gordon bunlardan birçoğunun elinde baston bulunduğunu gördü, bu adamların donuk ve sabit bakışlarına dikkat edince hepsinden çekinmek lâzım olduğu kanaatine vardı.

Kadınlardan korkmuyordu, fakat çocuğunu emniyet edebileceği bir tanesini bile göremedi. Hepsi de akıllarını kaybetmişti; o kadar kendilerinden geçmişlerdi ki onun ne istediğini anlamıyacaklardı bile.

Mis Gordon, bir parça olsun akli başında olan birini bulabilir miyim diye, etrafına bakındı. Fakat, birtakımı New York'ta veda sırasında kendilerine verilen çiçekleri kurtarma düşünce-

sine saplanmış, birtakımı da bağırıp döğünem kadınları görünce bunlardau birine baş vurmaya cesaret edemedi. Nihayet, yemeklerde yanında oturmuş ve kendisine çok nezaketle muamele etmiş olan genç bir adama arzusunu söylemeyi denedi.

— Ah, Mr. Martens...

Fakat genç adam ona, öteki erkeklerde de gördüğü o kötü, sabit bakışla baktı, hattâ bu tonunu biraz kaldırdı, eğer kadın onu alıkoymağa kalkışsaydı muhakkak dögecekti.

Tam bu sırada Mrs. Gordon bir bağırma işitti, aslında buna bir bağırma da denemezdi, bu sanki muazzam bir nehrin birdenbire önü kesilmiş gibi hiddetli bir uğultu idi. Bu ses, yolları kesilen, merdivendeki adamlardan geliyordu. Yürüyemiyen bir kötürüm merdivenden yukarı taşınmıştı. Bu adam o kadar sakattı ki onu yemek salonuna uşağı getirir götürürdü. İriyarı, ağır bir adamdı. Şimdi uşak onu bin güçlülle sırtında merdivenin yarısına kadar çıkar-mış, orada, nefes almak için bir an durmuştu. Fakat arkadan gelenler onu itmişler, diz üstü düşürmüşlerdi. Şimdi efendisiyle o, merdiveni bütün genişliğince tıkıyor, ötekilerin geçmesine engel oluyorlardı. O zaman Mrs. Gordon, iriyarı bir adamın eğildiğini, kötürümü kaldırıp merdiven korkuluğundan aşağı attığını gördü. Aynı zamanda bu kadar iğrenç bir hareket karşısında kimsenin nefret veya hiddet göstermediğini de

gördü. Hiç kimse merdivenden mümkün olduğu kadar çabuk çıkmaktan başka bir şey düşünmüyordu. Sanki yolu kapayan bir taş hendeğe fırlatılmıştı, işte bu kadar!

Amerikalı genç kadın bu insanlardan imdat umulamıyacağını gördü, kendisi de, çocukları da ölüme mahkûmdular.

Gemide, balayı seyahatine çıkmış olan genç bir çift de vardı. Kamaraları ta geride idi. Öyle derin bir uykudaydılar ki çarpışmayı duymadılar bile. Arka tarafta sonradan da büyük bir gürültü olmadı, onlara seslenmeyi kimse akıl etmediği için, öteki yolcuların baş güverteye toplanmış ve can kurtaran sandalları için mücadele başlamış olduğu sırada bile hâlâ uyuyorlardı.

Fakat bütün gece yattıkları yerin altında gümbürdemiş olan uskur birdenbire durunca uyandılar. Adam üstüne şöyle böyle bir şeyler giyiverdikten sonra, ne olduğunu anlamak için dışarı fırladı.

Birkaç saniye sonra geri geldi, bir kelime bile söylemeden kamara kapısını sıkıca kapadı. Sonra :

— Gemi batıyor! dedi.

Oturdu, karısı dışarı fırlamak isteyince kalmasını rica etti.

— Bütün can kurtaran sandalları gitmiş bile, dedi, yolcuların çoğu boğulmuş, gemide

kalanlarsa son sandallara binebilmek için güvertede can cana, baş başa boğuşuyorlar.

Bir basamakta ayak altında ezilerek ölmüş bir kadını görmüştü; her yandan da ölüm bağrışmaları kulağına gelmişti.

— Bizim için kurtuluş yok, dedi, dışarı çıkma! bırak burada birlikte ölelim.

Kadın onu haklı buldu, sözünü tutarak onun yanına oturdu. Kocas:

— Herhalde boğuşan bütün bu adamları görmek istemezsin! dedi. Mademki öleceğiz, bırak da sakın bir ölümle ölelim.

Kadın, kocasının, ömürlerinden kalan bu kısa anı kendisiyle birlikte geçirmek arzusunu çok görmedi. Ah, ona ilk gençliğinden ta ihtilâğına kadar bütün ömrünü vermek isterdi. Adam:

— Ben düşünürdüm ki, dedi, uzun yıllar birlikte yaşadıktan sonra sen benim ölüm döşeğimin başucunda oturacaksın ve ben sana o zaman, sürdüğümüz uzun, mesut hayat için teşekkür edebileceğim.

O bunları söylerken kadın kapının altından içeriye ince bir su şeridinin aktığını gördü. Bu onun için artık fazla idi.

Yeisle kollarını uzattı.

— Yapamıyacağım, diye bağırdı, bırak dışarı çıkalım! Burada kapanıp ölümü bekliyemem. Seni seviyorum, fakat bunu yapamam!

Tam geminin batmadan önce çatırdadığı ve sarsıldığı sırada kendini dışarı attı.

Genç Mrs. Gondon suda idi, gemi batmış, çocukları boğulmuştu, kendisi de derinlere, ta derinlere kadar batmıştı.

Şimdi tekrar yüze çıkmıştı, fakat bir an sonra tekrar batacağını, sonra da ölümün geleceğini biliyordu.

Artık ne kocasını, ne çocuklarını, ne de bu dünyadaki başka bir şeyi düşünüyordu, düşüncesi yalnız ruhunu Tanrıya yükseltmekti.

Ruhu da azat edilmiş bir esir gibi yücelere çıktı. Zavallı kadın, bu ruhun, insan hayatının zincirlerini atmakla ne kadar bahtiyar olduğunu, hakikî vatanına göçebilmek için nasıl saadet içinde genişlediğini duyuyordu.

— Ölmek bu kadar kolay mı? diye düşündü.

Böyle düşünürken etrafında dalgaların şakırtısının, rüzgârın uğultusunun, boğulanların acı acı bağırışmalarının, suyun üstünde yüzen ve birbirlerine çarpan gemi enkazının çıkardığı seslerin birleşmesinden meydana gelen gürültüyü duyuyordu. Ona sanki bütün bunlar, tıpkı şekilsiz bulutların bazen bir araya gelerek hayaller meydana getirmesi gibi birleşerek, anlıyabildiği sesler teşkil ediyormuş gibi geliliyordu.

Bütün bu birleşen sesler ona şunu söylüyor gibiydi:

— Haklısın, ölmek kolaydır, ama yaşamak, işte bu güçtür!

Kadın:

— Evet, öyle! dedi. Sonra kendikendine, hayatı da ölüm kadar kolaylaştırmak için ne lâzım olduğunu sordu.

Etrafında kazazedeler tahta parçaları ve devrilmiş sandallar için boğuşuyorlardı. Fakat bütün bu vahşi bağırışlar, bütün bu lânetler arasında Mrs. Gordon tekrar, gürültülerin kelimeler halinde birleştiğini ve kendisine cevap verdiğini duydu.

— Hayatın da ölüm kadar kolay olması için lâzım olan şey, birliktir, birliktir, birliktir!

Kadına sanki, Kâinatın Sahibi bütün bu gürültüleri, kendisine cevap vermek için bir ses borusu olarak kullanmış gibi geldi.

Henüz bu sözler kulaklarında çınlarken Mrs. Gordon kurtarıldı. İçinde yalnız üç kişinin bulunduğu bir filikaya alındı. Filikadakiler, pazarlık elbisesini giymiş güçlü kuvvetli bir tayfa, baykuş gibi yuvarlak gözlü ihtiyar bir kadın ve sırtında yırtık bir gömlekten başka bir şey bulunmayan, ağlamış yüzlü küçük bir oğlandı.

Ertesi gün akşama doğru bir Norveç yelken gemisi Terre Neuve'deki büyük balıkçılık sahalarının ve kumsalların açığından geçiyordu.

Hava sakin ve güzeldi, deniz âdeta ayına gibi dümdüzdü, gemi de ancak ağır ağır ilerli-yebiliyordu. Kesilen rüzgârın son soluklarını kapabilmek için bütün yelkenler açılmıştı.

Denizin yüzü ne kadar da güzeldi; etrafta

su, parlak ve gök gibi mavi, yayılıyordu, hafif meltemin süründüğü yerlerde deniz gümüş gibi parlıyordu.

Bu akşam sükûnu bir müddet devam ettikten sonra gemiciler ansızın koyu renkli bir şeyin suyun üstünde sürüklendiğini gördüler. Yavaş yavaş o koyu renkli şey yaklaştı. Az sonra bunun bir ölü olduğu görüldü. Gemi onun tam yanından geçti, elbiselerinden anlaşıldığına göre bu, ölü bir tayfa idi.

Ölünün yüzü sakın, gözleri açıktı. Sırtüstü yüzüp gidiyordu. Anlaşılan suda vücudu şişecek kadar uzun zaman kalmamıştı. Sanki küçük, hafif kıvrımlı dalgalara kendisini rahat rahat sallanıyordu.

Fakat gemiciler ondan gözlerini çevirince az kalsın avazları çıktığı kadar bağıracaklardı, çünkü onlar farkına varmadan, tam geminin başında yeni bir ölü meydana çıkmıştı. Az kalsın ona çarpıp geçeceklerdi. Son dakikada geminin dalgası ölüyü kenara sürükledi. Herkes küpeşteye koşarak gözlerini suya dikti. Bu seferki bir çocuk, güzel giyimli bir kız çocuktı; başında şapkası, sırtında mavi bir paltocuğu vardı. Gemiciler:

— Ah Allahım, ah Allahım, ne minnacık şey! diye bağırdılar ve gözlerini sildiler. Çocuk salına salına geçti ve büyümüş de küçülmüş gibi ciddi bir tavırla, satıki mühim bir işe gidiyormuş gibi onlara baktı.

Bunun arkasından adamlardan biri bağırarak, bir ölü daha gördüğünü söyledi; aynı zamanda öbür yana bakan başka biri de dördüncü bir ölüyü haber verdi. Bir arada beş ölü, sonra on ölü, nihayet sayamayacakları kadar kalabalık bir yığın ölü gördüler.

Gemi, sanki kendisinden bir şey istiyorlarmış gibi etrafına biriken bütün bu ölülerin arasından ağır ağır süzülüyordu.

Bunlardan bazıları büyük gruplar halinde geliyordu, bunlar sanki enkaz parçaları veya kıyıdan kopmuş buna benzer bir şeymiş gibi görünüyordu; fakat bir sürü ölüden ibarettiler.

Bütün gemiciler, gözlerini ayırmadan bu manzaraya bakıyordu. İçlerinden kimse kımıldamaya cesaret edemiyordu. Gördüklerinin hakikat olduğuna âdeta inanamıyorlardı.

Ansızın, yekpare bir adanın denize açılmış olduğunu sandılar, fakat sadece görünüş böyle idi, yakına gelince bunun da yanyana yüzen ölülerden başka bir şey olmadığı anlaşıldı.

Ölüler geminin her tarafını sardı, onun peşini takip ediyor gibiydiler, sanki okyanustaki yolculuğunda ona arkadaşlık etmek istiyorlardı.

Kaptan yelkenlere rüzgâr bulabilmek için dümeni çevirtti; fakat bu da pek az yardım etti. Yelkenler sarkıyor, ölüler de hâlâ gemiyi takip ediyordu.

Gemiciler gittikçe daha sarardılar ve daha sessizleştiler. Kotra o kadar yavaş ilerliyordu ki

ölülerden kurtulamıyordu. Tayfalar da bütün gece böyle kalacaklarından korkuyorlardı. O zaman bir İsveçli tayfa geminin burnuna çıktı. Yüksek sesle dua etti, sonra bir kilise ilâhisine başladı. Tam ilâhinin ortalarında idi ki güneş battı ve akşam meltemi gemiyi ölüler sahasından dışarı çıkardı.

Hellgum'un Mektubu

İhtiyar bir kadın, ormanın içindeki bir kulübeden çıktı. Bayağı günlerden biri olduğu halde, kadın, kiliseye gidiyormuş gibi, pazarlık elbiselerini giymişti. Anahtarı kilitten çıkardı ve her zamanki yerine, kapı eşiğinin altına koydu.

İhtiyar kadın birkaç adım gittikten sonra geri döndü ve karla örtülü muazzam çamların altında pek küçük ve fıkara duran kulübesine bir göz attı.

İhtiyar, kulübesini büyük bir sevgi ile süzdü. Ağır bir eda ile:

— Burada birçok mesut günler yaşadım, dedi, eh, Tanrı verir, Tanrı alır.

Sonra orman yolundan aşağı yürüdü. Kadın çok ihtiyar ve zayıftı, fakat ihtiyarlık ne kadar bellerini bükmeğe istese de yine dosdoğru ve dik kalandı.

Yüzü güzel, saçları yumuşak ve beyazdı, öyle candan ve müşfik bir görünüşü vardı ki eski bir kâhinin sesi gibi keskin, vekarlı ve ağır çıkan bir sesle konuşmasını duymak insana pek garip gelirdi.

İhtiyarın önünde uzun bir yol vardı, çünkü Ingmar çiftliğinde Hellgum'cuların toplantısına gidiyordu. Ingmar kızı ihtiyar Eva, Hellgum'un tarikatine en candan bağlananlardandı. Patikadan aşağı yürürken:

«Ah, iş daha başlangıçta iken, köyün yarısından fazlası Hellgum'un tarafına geçtiği zamanlar ne güzeldi.» diye düşünüyordu. «O kadar kişinin hiyanet edeceğini kim sanırdı? Öyle ki daha beş yıl geçmiş geçmemişken, eğer çoluk çocuğu saymazsak, bu toplantıya gelecek olanlar yirmiyi bile bulamayacak.»

Düşünceleri geriye, o kaçır yıl yalnız ve unutulmuş bir halde ormanın karanlığında oturduktan sonra ansızın bir alay birader ve hemşire kazandığı, bunların kendisini yalnız yaşadığı köşede ziyaret ettikleri, çok kar yağdığı zaman kulübesine kadar yol açıkları, kendilerinden rica etmeğe lüzum kalmadan, küçük odunluğuna kuru, yarılmış odun doldurdukları zamana gidiyordu.

Ingmar kızı Karin'le kızkardeşlerinin ve başka birçok kibar insanların evine geldikleri, küçük, kararmış bülübesinde dostluk ziyafetleri tertiplendikleri zamanları düşünüyordu.

— Ah, başlarına gelecek Tanrı belâlarının zamanını bilmiyen insanlar ne kadar çok! diye düşünüyordu. Şimdi cezamız geliyor. Gelecek yaza hepimiz mahvolacağız, çünkü çağırışa pek az insan icabet etti, edenler de imanlarında sebat etmediler.

İhtiyar kadın şimdi Hellgum'un mektuplarını düşünüyordu; Hellgum'cuların hakiki Havarı Mektupları olarak kabul ettikleri ve toplantılarında, Mukaddes Kitaptan parçalar okunduğu gibi, okudukları o mektupları..

İhtiyar kadın:

«Bir zamanlar Hellgum, süt ve bal gibiydi», dedi, «bize, tarikata girmiyenlere karşı sabır göstermemizi, bizden ayrılanlara tatlılıkla davranmamızı ihtar ederdi; zenginlere, merhametlerini hak yolunda olanlarla olmıyanlara aynı şekilde göstermeleri için irşatlarda bulunurdu. Ama bir zamandan beri ödle pelin gibi acı oldu. Bize belâlardan ve Mizan Gününden başka yazdığı şey yok!»

Şimdi ihtiyar kadın ormanın kenarına varmıştı, buradan aşağıdaki köyü görebiliyordu.

Çok güzel bir şubat günüydü. Kar bütün manzarayı temiz bir beyazlıkla örtüyordu, bünün bitki hayatı kış uykusuna dalmıştı, havada en ufak bir esiş bile yoktu.

Fakat ihtiyar kadın, şimdi bu sakin kış uykusunu uyuyan yerlerin çok geçmeden, kaynar kükürt selleriyle yanmak için uyanacağını düşünüyordu; hayalinde şimdiden etraftaki her şeyi, bu anda karlara bürünmüş oldukları gibi, alevlere bürünmüş görüyordu.

«Vakaa açıktan açığa söylemedi ama, hep büyük belâdan bahsdiyor. Eh, eh, bu bucak So-

dom gibi cezalandırılır ve Babil gibi harabedilirse buna şaşılır mı?»

İngmar kızı Eva bundan sonra köyden geçerken, gözüne ilişen her evin gelecek zelzelede nasıl sarsılıp, sanki kumdan yapılmış gibi, yıkılacağı tasavvur ediyordu.

Yoldan kendisine doğru güzel bir kızın geldiğini görünce:

«Bak, öğretmenin Gertrud geliyor», diye düşündü, «gözleri kara vurmuş güneş ışığı gibi parlıyor ve ışıldıyor. Herhalde güzün genç İngmar İngmarsson'la düğünü olacağı için böyle mesut. Kolunun altında bir paket iplik taşıdığını görüyorum, muhakkak kendi evi için yatak perdeleri ve bezler dokumak istiyor. Ama daha bezler bitmeden belâ üzerimize çökecek!»

İhtiyar kadın, kilise köyünün içinden geçerken etrafına karanlık bakışlar fırlatıyordu. Köy tasavvur edilemeyecek kadar büyümüştü ama tahta kaplamaları ve yüksek pencereleriyle bütün bu sarı ve beyaz çiftlik evleri, tıpkı kendisinin, pencereleri mazgal deliklerine benzeyen ve kalaslarının arasından yosunlar fışkıran fakir kulübesi gibi, yıkılmaya mahkûmdu.

Köyün ortasında durdu ve değneğini hızla yere vurdu. Azgın bir öfkeye kapıldı. Öyle yüksek sesle bağırdı ki yakında olanlar durup baktılar:

— Evet, evet! bütün bu evlerde Mesihî ve İsanın İncilini hor görenler, İncilin düşmanlarıyla

birlik olanlar oturuyor! Neden çağırışı duymuyorlar, neden günahlarından vazgeçmiyorlar? Bunun için şimdi hepimiz batacağız! Tanrı'nın eli ceza gününde doğruyu da, eğriyi de vurur!

İhtiyar kadın ırmağı aşınca arkasından birkaç Hellgum'cu yetişti. Bunlar ihtiyar Fält Onbaşı ile Kolaas Gunnar ve karısı İngmar kızı Brita idi. Az sonra bunlara Matts Hök Eriksson'la oğlu Gabriel ve Belediye Reisinin Gunhild katıldı.

Bu erkek ve kadınların renk renk köy elbiseleriyle beyaz karın üzerinde ilerlediklerini görmek güzel olduğu kadar neşeli bir manzara idi. Fakat İngmar kızı Eva'ya bunlar, darağacına götürülen esirler, boğazlanmaya götürülen hayvanlar gibi göründüler.

Bütün Hellgum'cular pek meysus görünüyorlardı. Yürürken, sanki ağır bir yük altında eziliyormuş gibi yere bakıyorlardı. Va'dedilen saltanatın çabucak bütün dünyayı kaplıyacağına ve Yeni Kudüsün göğün bulutlarından aşağı indiğini kendilerinin de göreceğine hepsi de inanmıştı. Fakat şimdi sayıları ne kadar azalmıştı! Ümitlerinin boşa çıktığını görmemezlik edemedikleri için kalplerinde bir şey yırtılmış gibiydi. Ağır ağır ve ayaklarını sürüyerek ilerliyorlar, sık sık içlerini çekiyorlardı. Birbirlerine söyleyecek bir şeyleri yoktu, çünkü sahiden de işi ciddiye almamışlardı. Hayatlarını ortaya koymuşlar, şimdi de kaybetmişlerdi. Kadın:

«Neden bunlar bu kadar tasalı?» diye dü-

şündü. «İşin en kötü tarafını düşündükleri de yok ki! Çünkü onlar Hellgum'un mektubunu tam anlamak istemiyorlar. Onlara Hellgum'un sözlerini izah ettim, ama dinlemek istemediler. Evet, açık göğün altındaki ovada oturanlar tasalanmayı ve kederlenmeyi hiçbir zaman öğrenemeler. Yalnız başına ormanın karanlıkları içinde oturanın anlayışı onlarda yoktur.»

Halfvor kendilerini hafta arasında toplantıya çağırdığı için, Hellgum'cuların ürküntü içinde olduklarının farkına vardı. Onun kendilerine içlerinden birinin daha ayrıldığını haber vereceğinden korkuyorlardı. Endişe ile birbirlerine bakıyor, birbirlerini ürkek, itimatsız, «Sen daha ne kadar zaman sadık kalacaksın? Sen ne kadar? Ya sen ne kadar?» diye soruyormuşa benzeyen bakışlarla süzüyorlardı. Tıpkı çabuk bir ölümle ölmek uzun zaman çekmeden daha iyi olduğu gibi, buna son vermek ve birliği dağıtmak daha iyi olmaz mı diye düşünüyorlardı.

Ah, o kadar yüksek tuttukları bu cemaat, bu barış müjdesi, bu birlik ve kardeşlik içinde geçen mesut hayat, şimdi ortadan kalkmaya mı mahkûmdu?

Bütün bu tasalı insanlar yollarına devam ederken güneş, görülmedik bir kudret ve ihtişamla yüksek, mavi gökteki yolunda gidiyordu. Kardan iç tazeliyen bir serinlik yükseliyor, cesaret ve neşe uyandırıyor. Karanlık çamlarla

örtülü yeşil tepelerden ortalığa teskin edici bir sessizlik ve tatlı bir sükûn çöküyordu .

Nihayet yolcular İngmar çiftliğine vardılar ve salona girdiler. İngmar çiftliğinin salonunda duvarın yukarısına asılmış eski bir yağlıboya resim vardı. Her halde yüz yıldan daha eski bir zamanda bir köy sanatkârı tarafından yapılmış olacaktı. Bu resim, etrafı yüksek surlarla çevrili büyük bir şehri gösteriyordu . Surların üstünden birçok evlerin kalkan duvarlarının ve çatılarının yükseldiği gölüyordu. Bu yapılardan birtakım damları yeşil çim örtülü, kırmızı boyalı köy evleri idi, birtakımları da malikânelerdeki gibi beyaz duvarlı ve arduvaz damlı idi, yine birtakımlarının da, Falun'daki Kristina Kilisesininki gibi, tepeleri bakır kaplı, ağır kuleleri vardı .

Şehrin dışında, kısa dizlikli ve tokalı kunduralı efendiler, ellerinde altın başlı bastonlarla geziniyordu. Şehrin kapısından da saçları pudralı, başlarında çoban şapkaları bulunan hanımlarla dolu bir araba çıkıyordu. Surların etrafında sık yapraklı ağaçlar yetişiyor, yüksek, dalgalı çayırlar arasından küçük, parlak derecikler süzülüyordu .

Resmin altına büyük, kıvrımlı harflerle şu kelimeler basılmıştı: «Bu, Tanrının mukaddes şehri Kudüstür .»

Bu eski resim duvarın o kadar yükseğine asılmıştı ki pek nadir olarak birinin gözüne

çarpardı; hattâ Ingmar Çiftliğine sık sık gelenlerden çoğu bile resmin farkında değildi.

Fakat, bugün resmin etrafına yeşil mercin dallarından bir çelenk sarılmıştı, onun için, içeri girenlerin hemen gözüne çarpıyordu. Ingmar kızı Eva bunu gördü :

«Bak hele, bak hele !» diye düşündü, demek artık Ingmar çiftliğindekiler de hepimizin öleceğini biliyor; onun için mübarek Kudüsü seyretmemiz lâzım !

Karin'le Halfvor, dostlarını selâmladılar, fakat ikisi de Eva'ya bugün, ötekilerden daha fazla, hayaletlere benzer ve gamlı göründüler. İhtiyar :

«Ya, ya, dünyanın sonu geldiğini biliyorlar!» diye düşündü.

En ihtiyarları Eva olduğu için ta masanın baş tarafında bir yere geçti, önünde, masanın üstünde de, Amerika pulları yapışık, açılmış bir zarf vardı. Halfvor :

— Evet, sevgili kardeşimiz Hellgum'dan yine bir mektup geldi, dedi, kardeşlerimiz ve hemşirelerimizi toplantıya çağırmamızın da sebebi bu!

Gunnar Kolaas düşünceli düşünceli :

— Demek mektupta mühim bir haber var Halfvor? dedi. Halfvor :

— Evet, diye karşılık verdi, Hellgum'un son mektubunda büyük bir belânın bizi beklediğini neden yazmış olduğu hakkında izahat almış oluyoruz !

Gunnar :

— Sanırım ki içimizden kimse, Tanrının iradesiyle ıstırap çekmeden korkmaz ! dedi.

Hellgum'cuların çoğu gecikmişti, oldukça uzun zaman onları beklemek lâzımgeldi. Bu arada Ingmar kızı Eva, Hellgum'un mektubuna istiyak dolu gözlerle bakıyordu. Yuhanna'nın Vahyindeki, birçok yerinden mühürlü mektubu düşünüyor ve bir insan eli bu mektuba değer değmez Kıyamet Meleğinin gökten inivereceğine inanıyordu.

Gözlerini Kudüs'ün resmine kaldırdı :

— Evet, diye mırıldandı, evet, her halde ben. kapıları inciden ve duvarları has altından olan bu şehre gideceğim !

Sonra kendi kendine söylenmeye başladı:

«Şehrin surunun temelleri çeşit çeşit kıymetli taşlarla bezenmişti. Birinci temel yeşim, ikincisi gökyakut, üçüncüsü balgami, dördüncüsü zümrüt, beşincisi akik, altıncısı kırmızı akik, yedincisi zebercet, sekizinci bezadi, dokuzuncusu sarı yakut, onuncusu sarıca zümrüt, on birincisi mor yakut, on ikincisi cebellokum idi»

İhtiyar kadın çok sevdiği Yuhanna'nın Vahiyleri kitabına öyle dalıp gitmişti ki Halfvor Halfvorsson, üzerinde mektubun durduğu masaya gelince sanki uyuklamış gibi birden sıçradı.

Halfvor :

— Şimdi bir ilâhi ile başlayalım, dedi, bana kalırsa 244 üncüyü okuyalım.

Hellgumcı'lar, okumaya başladılar :

*Ey Kudüs, Ey güzel Kudüs,
Sende Tanrıya daima tâzim edilir,
Semavi Sester,
Mukaddes, mukaddes, mukaddes! diye çınlar,
Ab, ne zaman gireceğim,
Senin bemşebrilerinin arasına,*

İngmar kızı Eva, müşkül anın biraz olsun geriye bırakılması üzerine biraz ferahlıyarak derin bir nefes aldı. Sonra utanarak :

«Ah, ah, ben, ihtiyar budala, ölmekten bu kadar korkayım ha !» diye düşündü.

İlâhi sona erince, Halfvor mektubu aldı, açtı. Fakat o anda Tanrının ruhu İngmar kızı Eva'nın üstüne geldi, kadın ayağa kalktı, uzun uzun dua etti. Bunda mektuptaki bütün haberlerin doğru anlaşılabilmesi için tanrının lütfunu dileyordu. O, sözlerini bitirinceye kadar Halfvor, elinde mektup sabırla bekledi.

Sonra sanki va'zediyormuş gibi bir sesle okumaya başladı.

«Sevgili biraderler, sevgili hemşireler! Önce beşareti ilâhiye sizlere olsun !

Şimdiye kadar ben, benimle tarikatımı kabul etmiş olan sizlerin bu itikatta dünyada yalnız olduğumuzu sanıyordum. Fakat Tanrıya şükür olsun, şimdi burada, Chicago'da aynı esaslara göre düşünen ve yaşayan mezhepdaşlar ve arkadaşlar bulduk .

Zira, şunu bilin ki, burada Chicago şehrinde 1880 yılına doğru Edward Gordon a...ında birisi oturuyordu. Kendisi de, karısı da içlerinde Allah korkusu olan insanlardı. Dünyadaki bütün ıstıraplar onların kalbine öyle işlerdi ki Tanrıdan, bunları biraz hafifletebilmek için kendilerine imkân vermesini dilerlerdi. Derken Edward'ın karısı büyük bir deniz yolculuğu yapmak zorunda kaldı, fakat bindiği gemi battı ve kendisi dalgalara gömüldü. Böyle darda kalmış iken Tanrının sesi ona, insanlara el ele vererek birlik içinde yaşamalarını öğretmesini emretti.

Kadın denizden ve ölüm tehlikesinden kurtuldu, tekrar kocasının yanına geldi ve ona Tanrının emrini bildirdi. O zaman kocası dedi ki: Tanrının bize gönderdiği haber, yani birlik içinde yaşamamız lâzım olduğu, büyük bir haberdır. Bu öyle büyük bir emirdir ki bütün dünyada bu emri telâkki etmeye lâayık tek bir yer vardır. Onun için dostlarımızı etrafımıza toplomalayız, Kudüs'e göçmeliyiz ve Tanrının mukaddes emrini Siyon dağından ilân etmeliyiz.

Bunun üzerine Edward Gardon'la karısı Tanrının son mukaddes emrine uymak isteyen otuz kişi ile birlikte Kudüs'e göçtüler.

Orada hepsi bir evde, el ele vermiş yaşıyorlar, varlarını yoklarını paylaşıyorlar. Herşeyleri müşterek, birbirlerine hizmet ediyor, birbirlerini koruyorlar.

Fakirlerin çocuklarını yanlarına alıyor,

hastaları tedavi ediyorlar; bitkin ihtiyarlara destek oluyor, her sıkıntıya düşene yardım ediyorlar; kimseden de ücret veya yaptıklarının karşılığı bir şey istemiyorlar.

Fakat kiliselerde, yahut pazar yerlerinde va'zetmiyorlar. Çünkü: Bizim yerimize konuşması gereken şey, bizim yaşayışımızdır ! diyorlar.

Ama, bunların yaşayış tarzlarını duyan insanlar: (Bu adamlar mutlaka delidir!) diyorlar.

Ama bunların aleyhinde en çok bağırانlar, Yahudilerle Müclümanları vaız ve irşatla dinç getirmek istiyen Hıristiyanlardır. Bunlar diyorlar ki: (Va'zetmiyen bu adamlar kimlerdir? Mutlaka bunlar kötü bir hayat sürmek ve cismani zevklerini mecusiler arasında tatmin etmek istiyorlar .)

Bunlar ötekilerin aleyhinde öyle büyük bir gürültü kopardılar ki, hattâ deniz - aşırıya, ta yurtlarına kadar duyuldu bu ! Ama Kudüs'e göçenlerin arasında dul bir kadın vardı. Bu kadın, iki küçük çocuğıyla orada yaşıyordu ve çok zengindi. Memleketinde bir erkek kardeşi kalmıştı. Şimdi herkes bu adama geliyor: «Kız-kardeşinle çocuklarının kötülükler içinde yaşayan bu adamlarla bir arada olmasına nasıl razı oluyorsun? Onun parasiyle geçinen bir sürü serseri bunlar !» diyorlardı. Adam da, hiç olmazsa çocuklarını Amerika'da terbiye ettirmeye zorlamak için kardeşini mahkemeye verdi.

Bu dava yüzünden anne, çocukları ve Edward Goadon'la karısı yanında olarak Chica-

go'ya döndü, ama on dört yıl Kudüs'te yaşamıştı..

Bunlar uzak diyardan dönünce bütün gazeteler onlardan bahsetti; birtakımları bunların deli olduğunu söylüyor, birtakımları da bunlara dalavereci diyor.»

Halfvor bütün bunları okuduktan sonra durdu ve herkes bunları iyice anlasın diye birkaç cümle ile bütün hikâyeyi hulâsa etti.

Sonra tekrar okumaya başladı : «Ama bakın, Chicagoda sizin de bildiğiniz bir ev var. Burada Tanrıya doğrulukla kulluk etmek isteyen, herşeyi aralarında paylaşan, birbirlerini koruyan insanlar oturuyor.

Bu evde oturanlar bir gazetede Kudüsten dönmüş olan bu «delileri» okudular ve birbirlerine şöyle demeye başladılar : (Bu adamlar da bizim mezhebimizde, dürüst bir hayat yaşamak için birleşmişler, itikatta bizimle bir olan bu insanları görmek isteriz)

Bunun üzerine onlara, bizi ziyaret etmelerini yazdık, Kudüsten gelmiş olanlar da davetimize icabet ettiler. Akidelerimizi onlarınkiyle karşılaştırdık ve dedik ki: aynı şeyi düşünüyor, aynı şeye inanıyoruz. Birbirimizi buluşumuz Tanrının bir lûtfudur.

«Onlar da bize Tanrının şehrinin ihtişamından, beyaz dağlarının üzerinde nasıl parıl parıl durduğundan bahsettiler ve İsanın geçmiş olduğu yollarda dolaşanların ne bahtiyar olduklarını söylediler.

O zaman içimizden birisi: (Siz Kudüse döndüğünüz zaman neden biz de sizinle gitmiyelim?) dedi. Fakat kadın: (Bizimle gelmemeniz lâzım, çünkü Tanrının mukaddes şehri kavga ve geçimsizlik, ıstırap ve hastalık, kötülük ve fakirlikle doludur) dedi.

O zaman bizlerden biri hemen: (Belki de Tanrı sizi buraya peşinizden gidelim ve bütün bunlara karşı birlikte savaşalım diye göndermiştir!) dedi.

O zaman hepimiz Tanrının sesinin kalplerimizde gürlediğini duyduk:

(Evet, evet, benim iradem budur!)

Fakir ve bilgisiz olmamıza rağmen bizi aralarına alıp almıyacaklarını sorduk, onlar da almak istediklerini söylediler.

Bunun üzerine, kardeş olmaya, her şeyimizi paylaşmaya karar verdik. Onlar bizim inançlarımızı aldılar, biz de onlarınkini. Bütün bu arada Tanrının ruhu üzerimizde idi ve büyük bir neşe ile dolu idik ve biz dedik ki (Şimdi görüyoruz ki Tanrı bizi sevmektedir, çünkü bizi, bir zamanlar oğlunu göndermiş olduğu diyara gönderiyor. Şimdi, mukaddes Sion dağından ilân edilmesi Tanrının emri icabı olduktan sonra, mezhebimizin hak olduğunu da biliyoruz.

Ama o zaman bizlerden olan bazıları dediler ki:

(Ya yurdumuz İsveçte olan kardeşler?)

Bunun üzerine Kudüs yolcularına dedik ki: (Biz, burada gördüğünüzden daha kalabalığız.

Bizim İsveçte oturan biraderlerimiz ve hemşirelerimiz vardır. Onlar, irtidat yüzünden çok ağır bir felâket içindedir ve günahkârlar arasında yaşamak zorunda oldukları için hak yolunda çetin bir savaş yapmaktadırlar.

O zaman Kudüs yolcuları dediler ki: (İsveç'teki hemşirelerimiz ve biraderlerimiz de varsın Kudüs'e gelsinler ve mukaddes işe ortak olsunlar).

O gece sizin de yanımıza geleceğinize, Kudüs'te bizimle birlikte mesut bir hayat süreceğinize sevindik, ama hemen arkasından mahzun olduk ve dedik ki: (Onlar hiçbir zaman büyük çiftliklerini, verimli tarlalarını ve alışkın oldukları işleri bırakamıyacaklardır.)

Fakat Kudüs yolcuları vevap verdiler: (Bizim verebileceğimiz ne tarla var, ne de büyük çiftlikler, ama biz onlara İsa'nın ayaklarının bastığı ve şimdi kendilerine de üzerinde yürümünün nasip olacağı yolları gösterebiliriz!) Ama hâlâ şüphede idik ve dedik ki: (Muhakkak İsveçteki biraderlerimiz ve hemşirelerimiz, kimsenin kendi dillerini anlamadığı yabancı bir diyara gitmiyeceklerdir.)

Fakat Kudüs yolcuları cevap verdiler: (Onlar, mukaddes diyardaki taşların, Kurtarıcıları hakkında söyleyecekleri şeyleri anlamayı öğreneceklerdir.) Biz dedik ki: (Onlar ~~eski~~ mülklerini yabancılara bırakıp dilenciler ~~olmak~~ fakir olmayı istemiyeceklerdir. Asla Kudüs'lerini ve şanlarını terk etmiyeceklerdir, çünkü onlar köylerinin en kibar erkek ve kadınlarıdır.)

«Kudüs yolcuları karşılık verdiler: (Onlara ne kudret, ne de mal teklif edebiliriz, yalnız Kurtarıcımız Mesihin istiraplarını paylaşmaktan başka onlara verebileceğimiz bir şey yok!)

Onlar bunu söyleyince yeniden büyük bir sevinç içinde kaldık ve sizin geleceğinize inandık.

Şimdi size derim ki sevgili biraderlerim ve hemşirelerim, bunları okuduktan ve dinledikten sonra birbirinizle konuşmayın, sessiz kalın ve dinleyin. Tanrı'nın sedası size ne emrederse onu yapın!»

Halfvor mektubu katlayıp masanın üstüne koydu.

—Şimdi Hellgum'un bize emrettiğini yapalım, dedi. Sessiz kalalım, dinliyelim!

O zaman Ingmar çiftliğinin salonunda uzun bir sessizlik oldu.

Ingmar kızı ihtiyar Eva, ötekiler gibi sessiz oturuyor ve dinliyordu. O bütün bu sözleri kendi yolunca anlamıştı.

— Evet, evet, diye düşündü, Hellgum büyük belâdan bizi korumak için Kudüse gitmemizi bildiriyor. Tanrı bizi kükürt tufanından kurtarmak ve ateş yağmurundan esirgemek istiyor. İçimizden salih olan kimseler Tanrının kendilerine kaçmak için izin veren sesini işiteceklerdir.

İhtiyar kadın, işin içyüzü bu olduğuna göre, evini yurdunu bırakmanın kimse için fedakârlık olabileceğini bir an bile düşünmedi. Herhangi bir kimsenin, vatanının yeşil ormanlarını, nepli

ırmağını ve güzel tarlalarını bırakıp bırakmamak için kendi kendisiyle mücadele halinde olabileceği aklına bile gelmiyordu. Ötekilerden çoğu, bütün yaşayış tarzlarını değiştireceklerini, baba ocaklarını, analarını babalarını, soysoplarını bırakacaklarını korku ile düşünüyordu. Ama Eva'nın bunları düşündüğü yoktu. Bu Tanrı'nın kendilerini, tıpkı bir zamanlar Nuh'u ve Lut'u kurtardığı gibi kurtarmak istemesi demek değil miydi? Tanrı'nın mukaddes şehrinde, yeryüzünde bulunmıyan bir ihtişam içinde yaşamaya çağrılmıyorlar mıydı? Eva'ya, sanki Hellgum kendilerine, cıvalı olarak cennete kabul edileceklerini yazmış gibi geliyordu.

Herkes, gözleri kapalı, tamamiyle kendi içine dalmış oturuyordu. Birçokları kalplerinde öyle ıstırap duyuyordu ki alınları ter içinde kalmıştı.

— Evet, her halde Hellgum'a evvelce malûm olan imtihan işte budur! diye içlerini çekiyorlardı.

Güneş batmak üzereydi. Şimdi tam ufku üzerinde duruyor ve keskin ışıklarını odaya salıyordu; akşam ışığı birçok solgun yüzlere morumsa kırmızı bir renk veriyordu.

Nihayet Ljung Björn'ün karısı İngmar kızı Mårta oturduğu peykeden kalktı, dize geldi. Herkes onun peşi sıra diz çöktü.

Ansızın içlerinden birçoğu derin derin içini çekti. Yüzlerini bir gülümseyiş aydınlattı.

O zaman İngmar kızı Karin sesinde titriyen bir heyecanla:

— Tanrının sesini duyuyorum, beni çağırıyor! dedi.

Belediye Reisinin Gunbild, gözlerinden yalaklarına yaşlar yuvarlanırken, vecit içinde ellerini uzattı:

— Ben de gidebileceğim, dedi, Tanrının sesi beni çağırıyor!

Bundan sonra Krister Larsson'la karısı, hemen hemen bir ağızdan:

— Gitmem gerektiği kulaklarımda çınladı. Tanrının sesinin beni çağırdığını duydum! diye bağırdılar.

Davet birbiri ardı sıra hepsine geldi ve hemen de bütün korku ve tasaları geçip gitti. Büyük, büyük bir sevinç içlerini doldurdu. Artık çiftliklerini, soysoplarını düşünmüyorlar, sadece cemaatlerinin tekrar gelişeceğini, Tanrının Öz şehrinde oturmak için seçilişlerinin ne eşsiz bir saadet olduğunu düşünüyorlardı.

Şimdi içlerinden çoğu daveti duymuştu, fakat bu davet henüz Halfvor Halfvorsson'a gelmemişti. Dua yoluyla zorlu bir savaşa girişmişti.

— Tanrı, başkalarını çağırdığı gibi beni çağırmak istemiyor. Benim tarlalarımı ve çayır-larımı onun kelmından daha çok sevdiğimi görüyor, ben bu davete lâayık değilim! diye candan tasalanıyordu.

O zaman İngmar kızı Karin onun yanına gitti ve elini alnına koydu:

— Sakin olmalısın Halfvor, bir şey söylemeden Tanrının sesini beklemelisin!

Halfvor ellerini öyle şiddetle birbirine ke netledi ki parmak boğumları çatırdadı.

— Belki de Tanrı beni sizinle gitmeye lâayık görmüyor! dedi.

Karin;

— Yok Halfvor, sen de beraber geleceksin, ama hiç ses çıkarmaman lâzım, dedi. Onun yanına diz çöktü ve kolunu ona sardı — Sadece korkmadan, bir şey de söylemeden dinle!.

Az sonra Halfvor'un yüzündeki gerginlik silindi.

— Duyuyorum... Çok uzaktan bir şey duyuyorum!.

Karısı:

— Bunlar Tanrının sesinden önce duyulan, meleklerin çaldığı harpların sesidir! dedi. Sen sus!

O zamana kadar yabancıların yanında hiç bir zaman bunu yapmamış olduğu halde, kocasına gittikçe daha candan sokuldu. Halfvor:

— Ah, diye bağırdı ve ellerini çırttı, şimdi ben de duydum! o kadar yüksek sesle söyledi ki kulaklarını uğuldadı: «Sen benim mukaddes şehrim Kudüs'e gitmelisin!» dedi. Siz de böyle mi duydunuz?.

Hepsi:

— Evet, evet! diye bağıışıtlar, hepimiz de bunu duyduk!

Fakat bu sefer ihtiyar Eva sızıldanmaya başladı.

— Ben bir şey duymadım! Ben sizinle gelemeyeceğim! Ben Lut'un kaçarken arkada bırakılan karısı gibiyim. Burada kalacağım, tuzdan bir direk olacağım.

Büyük korku ve tasası yüzünden ağlıyordu. Helgum'cular onunla birlikte dua etmek için etrafına toplandılar. Fakat Eva yine de bir şey duymuyordu. Tasası ümitsizlik haline geldi.

— Duymuyorum. Beni burada yalnız bırakamazsınız. Beni kükürt yağmuru altında ölmeye bırakamazsınız!

Helgum'cular:

— Beklemelisin Eva, diyorlardı, davet yine de gelebilir. Herhalde bu gece, olmazsa yarın gelecektir!

İhtiyar:

— Bana cevap vermiyorsunuz, diyordu, hayır, sorduğuma cevap vermiyorsunuz. Eğer bana davet gelmezse beni yanınıza almayacak mısınız yoksa?

Helgum'cular:

— Gelir, gelir! diye bağııyorlardı.

İhtiyar ümitsizlikle;

— Bana cevap vermiyorsunuz! diyordu.

Helgum'cular:

— Eva'cığımız, diyorlardı, eğer Tanrı seni

çağırmasa biz seni yanımıza alamayız. Ama korkma, davet muhakkak gelecektir.

O zaman ihtiyar kadın diz çöktüğü yerden hızla kalktı. Kurada vücudunu dimdik doğrulttu. Değnegini olanca kuvvetiyle yere vurdu.

— Görüyorum, bensiz gitmek, beni burada mahvolmak için bırakmak istiyorsunuz! dedi. Öyle, öyle, öyle! gitmek, beni de burada mahvolmaya bırakmak istiyorsunuz.

Korkunç bir hiddete kapılmıştı. Şimdi İngmar kızı Eva, bir kere daha, tıpkı gençliğinde olduğu gibi kuvvelli, hırçın ve ateşli görünüyordu.

— Bundan sonra sizinle hiçbir alışverişim yok, diye bağırdı. Sizin beni kurtarmanızı da istemiyorum! Tuh size! karınızı, çocuğunzu, babanızı, ananızı, tek kendinizi kurtarmak için bırakmak istiyorsunuz. Tuh! Güzelim çiftliklerinizi bıraktığınız için delisiniz! Aldatılmışsınız, şaşırtılmışsınız, yalancı peygamberlerin peşinden koşuyorsunuz! Üzerine kükürt ve ateş yağacak olan asıl sizlersiniz! Mahvolacaklar sizlersiniz! Ama biz, yurtlarında kalan bizler yaşayacağız!

Büyük Kütük

Tam şubatın bu güzel gününde, akşamın alaca karanlığında, iki genç insan yolda durmuş konuşuyordu.

Genç adam ormandan araba ile bir kütük getirmişti; kütük o kadar büyüktü ki at zor çekiyordu. Ama yine de hayvan, bunu köyün

içinden ve beyaz badanalı okul binasının önünden geçirmek için çok yol dolaşmıştı. At okulun önünde durmak zorunda kalmıştı. Hemen o anda da genç bir kız kütüğü görmek için evden çıktı.

Kız kütüğü seyirden bıkip usanmıyordu. Ne kadar kalın, ne kadar uzundu, ne güzel, açık kahve rengi bir kabuğu vardı, ne güzel, kusursuz tahtalar çıkacaktı bundan.

Delikanlı büyük bir ciddilikle ağacın, bölgenin kuzeyinde, Olofshut'un arkasındaki bir kumlukta yetişmiş olduğunu anlattı, onu nasıl devirdiğini, kurusun diye ne kadar zaman ormanda bıraktığını anlattı. Kıza tomruğun çevresinin kaç, çapının kaç parmak olduğunu birer birer saydı döktü.

Genç kız o zamana kadar binler ve binlerce kütüğün nehirden aşağı akıp gittiğini, yahut şose boyunca çekildiğini görmüştü, ama ona bu ağaç bütün öteki ağaçlardan bambaşka gibi geliyordu.

— Ah İngmar, dedi, daha bu birincisi !

Sevincinin arasında, kendi evlerinin yapılmasında kullanılacak kerestenin ilk tomruğunu getirinceye kadar İngmar'ın beş yıl emek çekip alın teri döktüğünü düşünmüş, ürkmüştü.

Ya öteki kütüklerin gelmesi, sonra da evin yapılması ne kadar sürecekti !

Ama İngmar, artık bütün güçlüklerin yenilmiş olduğuna inanıyordu.

— Biraz bekle Gertrud, diyordu ; toprak

henüz donukken keresteyi aşağı indirebilirsem çok geçmeden ev hazır olur.

Yavaş yavaş adamakıllı soğuk bastırdı, çünkü gece olmuştu. At da üşüyordu ; başını sallıyor, ayağıyle yeri eşiyordu, yelesi ve alnının perçemleri bembeyaz kırağı tutmuştu.

Ama gençlerin üşüdüğü falan yoktu. Yolda durmuş, bodrumdan tavan arasına kadar bütün evi koruyorlardı.

Ev bitince içini döşemeye giriştiler. İngmar:

— Uzun duvar tarafına kanepeyi koymalıyız! dedi.

Genç kız :

— Ama bizim kanepemiz yok ki! diye karşılık verdi.

O zaman delikanlı dudaklarını ısırды. Niyeti kanepenin çoktan marangoza ismarlanmış olduğunu şimdilik söylememekti, ama işte sırrını açığa vurmuştu.

Bunun üzerine Gertrud da, bu beş yıl içinde saklamış olduğu sırrını açtı, İngmar'a kıl işleri yaptığını, şeritler dokuduğunu ve bunları sattığını söyledi. Kazandığı para ile de çeşit çeşit ev eşyası almıştı: tavalar, ocak çinileri, tabaklar, çanaklar, yatak yüzleri, çarşafklar, yorganlar ve yol keçeleri.

İngmar bu güzel şeylere bayılmıştı. Fakat tam bunlar sayılıp dökülürken birdenbire sözünü kesti. Gözleri Gertrud'a ilişmişti, her zaman olduğu gibi şimdi de, böyle harikulâde güzel

bir kızın kendisinin olacağına şaşarak sustu.

Gertrud:

— Ne düşünüyorsun İngmar? diye sordu.

— Düşünüyorum ki bütün bunların hepsinden daha üstünü sensin.

Gertrud bir şey söylemedi ama, İngmar'la birlikte oturacakları evin yapısında kullanılacak büyük kütüğü eliyle okşadı. Biliyordu ki emniyet ve saadet kendisini o evde bekliyordu. Çünkü varacağı insan iyi ve akıllı, asil ruhlu ve sadıktı.

O anda, bastıran karanlık içinde acele acele önlerinden geçen ihtiyar bir kadını gördüler. Kadının çabuk çabuk yürüyor ve büyük bir heyecan içindeymiş gibi kendi kendine konuşuyordu.

— Ya, ya, ya, diyordu ihtiyar kadın, saadetiniz şafak sökmesinden gün batmasına kadar anack sürecek. İmtihan günü gelince imanınız, yosundan bükülmüş. bir ip gibi kopacak. Hayatınız sonu gelmez bir gece olacak!

Genç kız:

— Herhalde bizi kasdetmiyor! dedi.

Delikanlı:

— Hayır, bu sözler nasıl olur da bizim için olabilir, karşılığını verdi.

İngmar Çiftliğinde

Ertesi gün bir cumartesi idi. Papaz, akşam geç vakit, şiddetli bir kar tipisinde evine dönüşüyordu.

Bucağın ta kuzeyinde, orman içinde oturan

bir hastanın yanından geliyordu. Çok yavaş ve zorlukla ilerliyebiliyordu. At kara gömülüyor, kızak boyuna devrilmek tehlikesine düşüyordu. Arabacı ile papaz, yolu aramak için sık sık kızaktan inmek zorunda kalıyorlardı. Çok karanlık değildi. Ay kar bulutlarının arkasından, iri ve yusuvarlak görünüyor, ışıkları bulutları aydınlatıyor ve onlara açık gümüşü bir renk veriyordu. Papaz başını kaldırınca, havayı küçük beyaz noktalarla dolduran kar tanelerinin savrulup döndüğünü görüyordu.

İlerlemek her yerde aynı zorlukla olmuyordu. Yolun hiç karsız yerlerine de geliyorlardı. O zaman ayna gibi dümdüz donmuş yol üstünden kolayca ilerliyorlardı. Bazı yerde de kar derindi ama gevşek ve arızasızdı; onun için zorluk vermiyordu. Asıl güçlük, rüzgârın karları yığınlar haline getirdiği ve insanın bunların arkasını zor görebildiği yerlerde oluyordu. O zaman sapmak, tarlalar ve çitler üzerinden yol aramak lâzımgeliyordu. Bu sırada da bir hendeğe yuvarlanmayı veya atın bir çit kazığına saplanmasını göze almak gerekiyordu. Papazla yanaşma, her kar tipisinde mutlaka İngmar çiftliğinin yakınındaki yüksek, eski bir tahta perdeye yığılan büyük kar yığınlarından tasalı tasalı bahsediyor,

— Eğer bunu sağlık selâmetle aşarsak, artık hemen hemen eve geldik, demektir! diyorlardı.

Karın böyle yığılmasına sebeb olan yük-

sek tahta perdeyi yıktırması için Büyük İngmar'a kaç defa yalvarmış olduğu papazın aklına geldi. Ama bu bir türlü olamamıştı, tahta perde de hâlâ duruyordu. İngmar çiftliğinde ne değişirse değişsin muhakkak olan şey tahta perdenin her zamanki yerinde durması idi.

Az sonra çiftlik kızaktan seçilmeğe başladı, kar yığını da her zamanki yerinde, bir duvar kadar yüksek, taş gibi katı, duruyordu. Burada sapmak da mümkün değildi, dosdoğru bu devin üzerinden aşmak gerekti. Ama bu o kadar imkânsız görünüyordu ki uşak çiftliğe gidip yardım istemeyi daha doğru bulduğunu söyledi.

Fakat papaz buna izin vermek istemiyordu. Beş seneden beri Karin ve Halfvor'la bir kelime bile konuşmamıştı. İnsanlar dargın oldukları dostlariyle yüzyüze gelmekten ne kadar az hoşlanırsa o da şimdi çiftliktekileri göreceğinden o kadar az memnun oluyordu.

Onun için at kar yığına tırmanmak zorunda kaldı. Ta tepeye çıkıncaya kadar kar onun ağırlığına dayandı da. Ama at birdenbire çöktü, sanki bir hendeğe düşmüş gibi gözden kayboldu. Kızaktakiler de onun arkasından bakakaldılar.

Tam at kara gömülürken koşum kayışlarından biri koptu. Artık yola devam edemezlerdi.

Birkaç dakika sonra papaz, İngmar çiftliğindeki salonun kapısını açıyordu.

Ocakta büyük bir ateş yanıyordu; bir yanda evin hanımı oturmuş, ince eğirilmiş yün bükü-

yordu, arkasında da uzun bir sıra halinde kadınlar ve kızlar kendir ve keten büküyorlardı. Ocağın öbür yanı erkeklerindi. Bunlar tomruk taşımadan yeni dönmüşlerdi. Bazısı dinleniyor, bazısı da kendileri için oyun yerine geçen hafif işler yapıyordu. Dalların kabuklarını soyuyor, tilki tuzaklarını bileyor, balta sapı yontuyorlardı.

Papaz içeri girip başına gelenleri anlatınca herkes ayaklandı. Yanaşmalar atı kardan çıkarmak için hemen dışarı çıktılar. Halfvor papazı masanın yanına götürdü ve uzun peykeye oturmasını rica etti. Karin, misafire yemek hazırlamak ve kahve pişirmek için kızları mutfığa yolladı. Kendisi de papazın kürkünü, kurusun diye ocağın yanına astı ve erkeklerin konuşmalarına katılabilmek için çıkışıyı masanın yanına çekti. Papaz:

«Büyük İngmar'ın sağlığında bile bundan daha iyi karşılanamazdım!» diye düşündü.

Halfvor papazla, yolların vaziyeti hakkında ağır ağır konuşmaya başladı. Sonra papazdan mahsulü iyi bir fiyatla satıp satmadığını, çoktan beri istediği terfiinin olup olmadığını sordu. Karin de papazın hanımının nasıl olduğunu, hastalığının son zamanlarda iyiliğe yüz tutup tutmadığını öğrenmek istedi.

Papazın uşağı içeri girdi ve atın çıkarıldığını, kayışların tamir edildiğini, yola çıkmak için her şeyin hazır olduğunu bildirdi. Fakat Karin'le Halfvor papazdan akşam yemeğine kal-

masını ısrarla rica ettiler. O kadar yalvardılar yakardılar ki papaz nihayet razı oldu. Kahve getirildi; düğünler ve cenazelerde bile pek kullanılmıyan büyük gümüş güğüm, tepsinin üstünde parıldıyordu. Üç tabakta da nefis beyaz ekmekler tepeleme yığılıydı.

Papazın küçücük gözleri şaşkınlıktan açılmıştı. Boyuna elini alnından geçiriyor, bir rüya içindeymiş gibi oturuyor, her an uyanmaktan korkuyordu.

Halfvor geçen güzün kendi ormanında vurulmuş olan bir sığınının postunu gösterdi. Postu yere serdiler. Papaz ömründe bu kadar büyük ve güzelini görmemişti.

Karın Halfvor'a sokuldu ve kulağına bir şey fısıldadı; Halfvor hemen papazdan bu postu bir hediye olarak kabul etmesini rica etti.

Karın gidip geliyor, mavi boyalı dolaplardan muhteşem eski gümüş takımlarını çıkarıyordu. Masaya kenarları geniş ajurlu bir örtü örttü. Sanki bir ziyafet sofrası kuruyormuş gibi bir sürü gümüş kaşık koydu. Sütü ve içkileri gümüş güğümlere doldurdu.

Yemek bitince papaz yola çıkmak istedi. Halfvor iki uşağıyla ona refakat etti. Zor geçilebilen yerlerde karları kürüyor, devrilecek gibi olursa kızığa dayanıyorlardı. Papazın evine varmadan ayrılamadılar.

Şimdi papaz sağ salim evinin dış merdivenindeydi. Eski dostları yeniden bulmanın ne güzel

bir şey olduğunu düşünüyordu. Büyük bir samimiyetle Halfvor'a Allaha ısmarladık dedi, Halfor durdu ve cebinde bir şey aradı.

Nihayet katlanmış bir kâğıt çıkardı.

Bunu hemen papaz efendiye verebilip veremeyeceğini sordu. Vaızdan sonra okunacak bir ilândı bu. Eğer papaz efendi lûtfeder de şimdiden alırsa ertesi gün kiliseye ayrıca birini göndermeye lüzum kalmıyacaktı.

Papaz odasına girip mumu yakınca kâğıdı açtı ve okudu:

«Sahibinin Kudüs'e hicreti dolayısıyla İng-mar Çiftliği satışa çıkarılmıştır...»

Papaz ötesini okuyamadı; derin bir düşünceye daldı. Sanki bir fırtınadan bahsediyormuş gibi:

— Ya, ya, dedi, işte şimdi tepemize çöktü. Benim yıllardan beri beklediğim de bu idi.

Hök Matts Eriksson

Güzel bir bahar günü idi. Bir çiftçi ile oğlu bucağın en güneyindeki büyük kereste fabrikasına doğru gidiyorlardı.

İkisi de kuzey tarafında, ta uzakta oturuyorlardı. Onun için hemen hemen bütün kilise bucağını bir baştan bir başa geçmek zorunda idiler. Bütün yeni sürülmüş, ekilmiş ve ekinleri gövmeye başlamış tarlaların yanından geçtiler, bütün o canlı yeşil çavdar tarlalarını, yakında yoncaların kıpkırmızı çiçek açıp tatlı tatlı koka-

cağı güzel çayırları gördüler. Yeni pencereler açılan veya bir veranda eklenen, yeniden boyanan evlerin önünden geçtiler, kazılan ve dikilen bahçelerin önünden geçtiler. Rasladıkları bütün insanların kunduralarında toprak vardı, ellerinde toprak vardı; çünkü tarlalarında ve sebze bahçelerinde çalışmışlar, yahut patates dikmişler, pancar veya havuç ekmişlerdi.

Çiftçi arasına durup onlardan, ne çeşit patates diktiklerini, yahut yulaf ekeli ne kadar olduğunu sormaktan kendini alamıyordu. Bir dana veya bir tay görür görmez bunun kaç aylık olabileceğini düşünüyordu. Şu veya bu çiftlikte kaç inek beslenebileceğini hesaplıyor ve şuradaki tayın koşuma alıştırıldığı zaman kaç para edebileceğini kendi kendine soruyordu.

Oğlu boyuna babasının düşüncelerini bütün bunlardan çelmek istiyordu.

— Ben, ikimizin yakında Şaron Vadisinde ve Yahuda Çölünde dolaşacağımızı düşünüyorum! dedi.

Baba gülümsedi ve yüzü bir an için aydınlandı.

— Evet, İsânın izinde yürümek ne güzel olacak! diye karşılık verdi.

Ama, hemen bunun arkasından düşüncesi yine önlerinden geçen bir araba dolusu sönmemiş kirece takıldı.

— Kireç götüren kim acaba Gabriel? Tar-

laya kireç atılırsa çok iyi ekin yetiştirmiş derler. Hasat zamanı buna dikkat etmeliyiz.

Gabriel serzenişle:

— Hasat vaktinde mi baba? dedi.

— Ah, biliyorum, hasat vakti Yakup'un kulübelerinde oturacağım ve kıralın bağlarında çalışacağım! dedi çiftçi.

— Evet, böyle olacak, amin, amin!

Bir zaman konuşmadan yürüdüler ve her tarafta göveren baharı seyrettiler. Derelerde sular akıyordu, yol bile bahar yağmurundan iyice yumuşamıştı; nereye bakılsa insanların, şimdi yapılması gereken işlerle uğraştıkları görülüyordu. Herkes, üzerinde yürüdüğü yer kendi tarlası olmasa bile, işe sarılmak ve onlara yardım etmek için, elinde olmadan içinde büyük bir arzu duyuyordu.

Köylü düşünceli düşünceli:

— Eh, dedi, ne yalan söylüyeyim, çiftliği işler bittikten sonra, ta yazın sonunda satmayı daha çok isterdim. Tam insanın olanca kuvvetiyle çalışması lâzım olan ilkbaharda ondan ayrılmak pek zor.

Oğlu sadece omuz silkti. Babasının istediği gibi söylenmesine aldırış etmemesi lâzım olduğunu görüyordu.

— Şimdi tam otuz bir sene oluyor, dedi çiftçi, genç bir delikanlıydım, kilise bucağının ta kuzeyinde yoz bir yer satın almıştım. O zamana kadar buraya bir kazma bile vurulmamıştı. Toprağın yarısı bataklık, öteki yarısı da bir taş

ocağı idi, yüzüne bakılacak gibi bir yer değildi orası. O taş ocağından taş çektim durdum. Öyle ki bana belim kırılacakmış gibi gelirdi. Ama sanırım ki, ta hendekler açıp kurutuncaya kadar, bataklıkla uğraşmak bundan da zordu.

Oğlu:

— öyle, herhalde çok çalışmışsın baba, dedi, onun için Tanrı şimdi seni düşünüyor ve Mukaddes Diyara çağırıyor!

— İlk zamanlarda, diye köylü sözüne devam etti, kömürcülerin kulübelerinden daha halli olmıyan bir yerde otururdum; kabukları soyulmamış kütüklerden yapılmıştı, damı da topraktandı. Bir türlü damın akıntısını kesemezdim, yağmur buyuna içeri akardı. Bu, hele gece vakti çok zor gelirdi bana! İnekle atın hali de benden iyi değildi. İlk kış boyunca, mahzen gibi karanlık bir kovukta durdular.

— Baba, dedi oğlu, öyle ise neden böyle didinip eziyet çektiğin bir yere bu kadar bağlanıyorsun?

— Ama düşün ki, hayvanlar için büyük bir ahır yaptığım, seneden seneye hayvanlarım çoğaldığı için ahırımı boyuna genişletmek zorunda kaldığım zamanlarda bu ne büyük bir sevinçti. Şimdi çiftliği satmak zorunda olmasam samanlığın damını yenilemem lâzımdı. Ekim işini bitirince tam da bunun zamanıydı.

— Baba, dedi oğlu, o diyarda da tohum serpeceksin, o tohumlardan birtakımı dikenle-

rin arasına düşecek; bazıları taşlık yerlere ve yollara, bazıları da iyi toprağa raslıyacak.

— İlk kulübeden sonra yaptığım eski evi, tam da bu yıl yıktırıp iki katlı güzel bir ev yaptıracaktım, dedi çiftçi. Bütün kış çektiğimiz o kadar keresteyi ben şimdi ne yapacağım? Onları taşımak zor işti, atların da canı çıktı bizim de...

Oğul huzursuzlaştı; babası elinden çıkıyormuş gibi bir his vardı içinde. İhtiyarın Tanrı'ya malını mülkünü feda için gerekli ruh durumunda olmadığından korkuyordu.

— Evet, dedi oğul, ama aynı fikirdeki insanlar arasında saf bir hayat yaşamamanın yanında yeni bir evle yeni bir ahır nedir ki?.

Baba:

— Halleluya! dedi. Evet, talihimizin iyi olduğunu ben de biliyorum. Şimdi kereste fabrikasına da, mülkümü oradaki şirkete satmak için gidiyorum. Bu yoldan tekrar geri döndüğüm zaman her şey bitmiş olacak, benim de dünyada dikili ağacım kalmıyacak.

Oğul bu sözlere cevap vermedi, babasının bunları söylediğini duymak onun yüreğini ferahlattı. Az sonra bir tepe üzerindeki güzel bir çiftliğin önünden geçtiler. Çiftliğin balkonlu, verandalı, beyaz boyalı bir evi vardı. Bunun çepeçevre etrafında gümüşü-beyaz güzel gövdeleri özsuyundan çatlıyacak gibi dolgun, yüksek, kokulu kavaklar yetişmişti.

— Bak, dedi çiftçi, ben de tam bunun gibisini yaptırmayı isterdim. Tıpkı böyle bir veranda, onun üzerinde de bir balkon, hep de tahta oymalarla süslü. Önünde de tıpkı böyle sık, ince çimlerle örtülü yeşil bir meydan. Güzel olmaz mıydı bu Gabriel?

Oğul cevap vermedi. Çiftçi onun çiftlikten bahsedildiğini dinlemekten usandığını anladı. Artık o da sustu, ama düşünceleri yurdundan ayrılamıyordu. Yeni sahiplerinin elinde atlarının, daha doğrusu bütün çiftliğinin ne olacağını düşündü:

— Ah, dedi, çiftliğimi bir şirkete satmakla muhakkak budalalık ediyorum. Onlar ağaçları kesmekten, ormanı baltalamaktan başka bir şey yapmıyacaklar, çiftliği de yüzüstü bırakıp harabedecekler. Bataklığın tekrar bataklık haline gelmesine, kayın koruluğunun tarlalara yayılmasına aldırış etmiyecekler.

Şimdi kereste fabrikasına varmışlardı, ihtiyarın merakı yeniden uyandı. Pek yeni biçimdeki sabanları ve tırmıkları gözden geçirdi, ne kadar zamandan beri bir orak makinesi almayı arzuladığı aklına geldi. Güzel bir delikanlı olan Gabrie'le yan gözle baktı ve onu yaman, kırmızı bir orak makinesinin üstünde kamçısını şaklatır ve düşmanlarını yere seren kuvvetli bir kahraman gibi, yüksek ekinleri biçerken görür gibi oldu.

Yazıhaneye girdiği zaman hâlâ kulaklarında

orak makinesinin gürültüsünü duyuyormuş gibi geliyordu ona. Otların düşerken çıkardıkları hafif sesleri ve ürküp uçuşan kuşların cıvıltılarını işitiyordu.

Yazıhanede kontrat hazır duruyordu. Bütün pazarlıklar bitmiş, fiyat tayin edilmişti, sadece onun imza etmesi kalmıştı.

Kunturatı okudular ona. Malının mülkünün sayıldığını dinledi. Şu kadar orman, şu kadar tarla, çayır, şu kadar ev eşyası, şu kadar baş hayvan teslim edecekti.

Yüzü asıldı.

— Hayır, dedi kendi kendine, hayır, Olamaz bu!

Hepsi okunduktan sonra, bunu yapamayacağını söylemeye hazırlandı. Ama o zaman oğlu kulağına eğilerek fısıldadı:

— Baba, ya ben, ya çiftlik! Sen ne yaparsan yop, ben mutlaka gideceğim.

Baba, aklını çiftliğini düşünmeye o kadar vermişti ki sonunda oğlunun kendisini bırakıp gideceğini düşünmemişti! Evet öyle, demek oğlu ne de olsa gidecekti. Vakaa bunu pek anlıyamıyordu. Eğer oğlu burada kalmak isteseydi kendisi kalkıp gitmezdi her halde.

Ama oğlu ile beraber gitmek zorunda olduğu meydandaydı. Üzerinde kunturatın imzasını beklediği masaya yaklaştı. Fabrika müfettişi onun parmakları arasına kalemi sıkıştırdı ve kâğıdın bir yerini gösterdi.

— Buraya, dedi, buraya Hök Matts Eriksson diye yazmanız lâzım.

İhtiyar kalemi aldı, o anda da bundan otuz bir yıl önce, yoz bir toprak parçasına kendini sahip eden yine böyle bir kunturat imzalamış olduğu gözünün önüne geldi.

İmzaladıktan sonra gadip mülkünü gözden göçirmiş olduğunu hatırladı.

«Bak Tanrı sana ne verdi; burada bütün bir ömürlük iş var!» demişti o zaman.

Fabrika müfettişi çifçinin imzasını nereye atacağını iyice bilmediğ için tereddüd ettiğini sandı, tekrar yerini göstererek :

— İmzanız buraya gelecek, dedi, şuraya yazın: Hök Matts Eriksson !

Hök Matts Eriksson yazmaya başladı :

— Bu ismi, diye düşündü, imanım ve ruhumun selâmeti için, sevgili dostlarım Hellgumcu'lar için, sadakatle bir arada yaşadığımız için, hapsi gittiği zaman yalnız başıma gerinde kalmamak için yazıyorum !

Ve ilk adımı yazdı .

— Bunu da, diye düşüncesine devam etti, oğlum Gabriel için, böyle iyi ve sadık bir oğulu kaybetmemek için, evet, onun ihtiyar babasına karşı çok defa o kadar iyi davrandığı için ve ona, kendisinin yeryüzünde benim en çok sevdiğim şey olduğunu göstermek için yazıyorum.

Böylece ikinci adını da yazdı .

Tekrar kalemi yürütmeğe başladığı zaman :

— Ama bunu, diye düşündü, ya bunu ne için yazıyorum ?

O anda eli sanki kendiliğinden kımıldadı ve bu nefret ettiği kâğını enine boyuna çizdi .

— Evet , işte bunu, toprağı işlemesi gereken, şimdiye kadar işlediğı ve çalıştığı yeri bundan sonra da sürmesi ve ekmesi lâzım olan bir ihtiyar olduğum için yazıyorum !

Hök Matts Eriksson fabrika müfettişine döndüğü ve ona kâğıdı gösterdiği zaman pek utanmış bir hali vardı .

— Müfettiş bey beni affetsinler, vakaa mülkümü elden çıkarmağa karar vermiştim ama , yapamadım işte !

MEZAT

Mayısta, İngmar Çiftliğinde mezat vardı . Yarabbi ne güzel gündü o gün ! Yaz gibi sıcaktı, bütün yanaşmalar uzun beyaz gocuklarını çıkarmış, kısa ceketlerle geziyorlardı, kadınlar da şimdiden geniş, beyaz kollu yazlık elbiselerini giymişlerdi .

Öğretmenin hanımı mezada gitmek için hazırlandı. Gertrud gitmek istemiyordu, Stormun da dersi vardı .

Storm Anne hazırlanınca dershanenin kapısını açtı, başıyla hocasına Allaha ısmarladık dedi. Tam bu sırada Storm çocuklara Ninova'nın son günlerini anlatıyordu. Öyle sert bir tavır takınmıştı ki zavallı çocuklar korku içindeydiler .

İngmar çiftliği yolunda Stina Anne ne zaman çiçek açmış bir yaban eriği fidanı veya güzel kokulu beyaz inciçiçekleriyle örtülü bir tepcek görse duruyor :

— Acaba insan, ta Kudüs'e kadar gitse bile bundan daha güzel bir şey görebilir mi? diyordu.

Stina Anne de tıpkı köydeki birçokları gibiydi; onlar Hellgumcu'ların buraya bir Sodom dediklerinden ve buradan ayrılmak istediklerinden beri yurtlarını eskisinden bir kat daha fazla seviyorlardı .

Kadın yol kenarında yetişen çiçeklerden koparıyor ve onlara âdeta şefkatle bakıyordu.

— Eğer, biz onların dedikleri kadar kötü olsaydık bizi yok etmek Tanrı için kolay bir şeydi. Sadace soğuğu devam ettirmesi, yeryüzünü karla örtülü bırakması yeteıdi Ama mademki Tanrımız sıcağı ve baharı yine bize yolladı, o halde yaşamayı haketmişizdir gibi geliyor bana.

Stina Anne İngmar çiftliğine varınca durdu, ürkek ürkek etrafına bakındı :

— Sanırım ki geri dönsem iyi olacak; bu güzelim eski yurdun böyle darmadağınık olduğunu görmeye dayanamıyacağım.

Fakat aslında, tekrar geri dönmek şöyle dursun, çiftliğin ne olacağını anlamak için büyük bir merak besliyordu .

Çiftliğin satıldığı duyulunca İngmar onu satın almaya kalktı. Fakat İngmarın topu topu altı bin kronu vardı, halbuki Bergsana kereste

fabrikasının sahibi olan büyük Anonim Şirket Halfvor'a yimi beş bin Kron teklif etmişti. Vakaa İngmar o kadar parayı da bir araya getirmeye muvaffak olmuştu ama bu sefer şirket otuz bine çıkarmıştı İngmar da bu kadar büyük bir borç altına girmeyi göze almamıştı.

İşin asıl acıklı tarafı, sadece çiftliğin artık ebediyen elden çıkması değildi. - Çünkü büyük Anonim Şirket bir defa aldığı şeyi bir daha asla satmazdı - Üstelik Şirket muhakkak İngmar'a Langfors hızarını kiralamıyacak, İngmar da ekmek kapısını kaybedecekti.

O vakit, düşündüğü gibi Gertrud'la sonbahara düğün yapmayı aklına bile getiremezdi. Belki de başka taraflarda iş aramak zorunda kalacaktı.

Bütün bunları düşündükçe Stina Anne içinden Karin'le Halfvor'a kızıyor. Kendi kendine:

«Sakın Karin yanıma gelip benimle konuşmaya kalkmasın», diye düşünüyordu. «O zaman İngmar'a ne büyük kötülük ettiğini söylemeden duramam. Hayır şimdi İngmar'ın çiftliğine sahip olamayışının kendi kusuru olduğunu ona hatırlatmadan duramam. Yolculuk için çok paraya ihtiyacı olduğunu duymasına duydum ama yine de Karin'in bu dede yadigârını, ormanları kesen, çiftçiliği mahveden o şirkete satmasına şaşıyorum.

Anonim Şirketten başka biri daha çiftliğe müşteri çıkmıştı; bu da Cemaat Meclisi Başkanı zengin Berger Sven Persson idi. Stina Ana da

ümidini buna bağlamıştı. Çünkü Sven Persson yüksek kalpli bir adamdı, her halde bızarı İngmar'ın elinden almazdı.

«Sven Persson her halde bu çiftlikte fakir bir çoban çocuğu olarak dolaştığını unutmamıştır», diye düşünüyordu. Stina Ana, «Büyük İngmar'ın kendisine destek olması sayesinde ilerledi de bu günkü haline geldi.»

Mezada gelenlerin çoğu eve girmiyor. dışarıda, çiftlik avlusunda duruyordu. Öğretmenin karısı da ötekiler gibi yaptı, o da bir tahta yığınının üstüne oturdu, insan çok sevilen bir yeri son defa göreceğini düşündüğü zaman etrafına nasıl bakarsa öyle bakınmağa başladı.

Avlunun üç tarafı işletme binalariyle çevrili idi. Ortada, kazıklar üzerine kurulmuş bir erzak ambarı vardı. Bütün bu binalardan hiçbirisi öyle pek eski gibi görünmüyordu, yalnız konağın giriş kapısındaki, damının çepeçevre etrafında oymalı çıtalar bulunan çıkma ile, bira yapım eriynin kapısının önündeki kalın burma direkli başka bir çıkma çok eski idi.

Stina Ana ayakları bu avluya basmış olan bütün İngmar oğullarını düşündü. Sanki onları işten dönüyor ve avluva giriyorlarken görüyormuş gibi geliyordu ona ; hep iri yarı, biraz öne doğru eğik yürüyen, hep atılganlıktan veya hakları olandan daha iyi bir mevkii almaktan korkan insanlardı bunlar.

Bu çiftlikte yuvalanmış olan bütün bu çalış-

kanlığı ve dürüstlüğü düşündü kadın. Mezat için :

— Bu olmamalıydı, dedi, Kırıl bunu bilmedi.

Stina Ana kendi evinin başına bu hal gelseydi bu kadar acı duymazdı.

Mezat henüz başlamamıştı ama birçokları gelmişti bile. Birtakımları, hayvanları ve kowsunları gözden geçirmek için ahırlara gidiyor, birtakımları da çiftlik avlusunda durup buraya yığılmış olan bütün iş arabalarını, sabanları, belleri ve baltaları seyrediyordu.

Stina Ana ne zaman ahırdan çıkan birkaç köylü kadını görse şöyle düşünüyordu :

«Bak hele, İnga Ana ile Gusta Ana, şimdi herbiriniz inekleri seçmişsinizdir. İngmar çiftliğinin eski soyundan ineğimiz var diye öğüneceksiniz !»

Fırıncı Nils'in bir sabanı evirip çevirdiğini görünce biraz istihza ile gülümsedi :

«Fırıncı Nils, Büyük İngmar'ın kullanmış olduğu bir sabanla çift sürebilirse kendini sahibinden büyük bir çiftçi sanacak !» diye mırıldandı.

Yavaş yavaş, mezat edilecek eşyanın etrafında toplanan halk arttıkça arttı. Bunlar, birtakımının vaktiyle ne işte kullanıldığını artık kimsenin bilemeyeceği kadar eski olan eşyayı hayran hayran seyrediyorlardı. Birçokları, eski kızaklara gülecek kadar hürmetsiz bile çıktı. Bu kızaklardan birtakımı pek eski idi; ne

güzel kırmızıyla ve yıldızla boyanmıştı bunlar ! Koşumları da alaca yünden püsküller ve beyaz salyangoz kabuklariyle süslenmişti .

Yine Stina Anaya, eski İngmar oğullarını bu eski kızaklarda ağır ağır giderken görüyormuş gibi geliyordu. Bayram ziyafetlerinden geliyorlar veya yanlarında bir gelinle düğünden eve dönüyorlardı .

«Köyden birçok iyi insanlar ayrılıyor !» diye düşündü. Çünkü Stina Anaya öyle geliyordu ki bütün dedeler bugüne kadar hep bu çiftlikte oturmaktaydılar ve şimdi bütün mallariyle, bütün araba ve kızaklariyle dört bucağa dağılacaklardı .

«İngmar nerede acaba, hali nicedir?» diye düşündü. «Bunlar bana güç geldikten sonra onun yüreği kim bilir ne üzüntüdedir.»

Hava o kadar güzeldi ki mezat memuru, odalarda kalabalık olmasın diye, satılacak ne kadar taşınabilir mal varsa hepsini avluya çıkar-mayı teklif etti. Yanaşmalarla hizmetçi kızlar üzerleri lâle ve gül resimleriyle süslü sandıkları sürükleyip getirdiler. Bunlardan çoğu yüzlerce yıldan beri elbise odalarında, hiç rahatlağı bozulmadan durmuştu. Gümüş ibriklerle eski biçim bakır tencereler, iplik çıkırıkları, yün tarama makineleri, bütün çeşit çeşit aletler dışarı taşındı .

Bütün bu eşyanın etrafına köylü karıları toplanmış, eşyayı ellerine alıp alıp bakıyorlardı .

Stina Ananın bir şey almaya niyeti yoktu . Fakat aklına, İngmar Ciftliğinde en ince iplikle dokuyabilen bir tezgâhın bulunduğunun söylendiği geldi. Bunu görebilmek için yaklaştı. Ama tam o sırada bir kız, iki kocaman, eski İncille geldi. İnciller, meşin ciltleri ve pirinçten süsleriyle o kadar ağırdı ki kız ikisini birden zorlukla taşıyordu .

Stina Ana irkildi, sanki yüzüne bir tokat yemiş gibi geldi ona, döndü, tekrar eski yerine gitti. O da biliyordu ki artık bu eskimiş dildeki eski İncilleri okuyacak kimse yoktu, ama Karin'in bunları satmak istemesi yine de tuhaf bir şeydi.

Belki de şu İncil, bir ayının kocasını öldürdüğü haberini getirdikleri sırada Karin'in büyük anasının okumakta olduğu İncildi.

Stina Ana eski İngmar oğulları hakkında duyduğu şeylerin hepsini aklından geçirdi. Burada gördüklerinden herbiri ona apayrı bir şey anlatıyor gibiydi.

Şuradaki masanın üstünde duran eski biçim gümüş tabakaları bir İngmar İngmarsson, Klack dağındaki büyücünün elinden almıştı .

Şu ötedeki eski tek atlı araba ile, Stina Ananın gençliğinde yaşamış olan İngmar İngmarsson kiliseye giderdi. Kilise yolunda Stina ile annesinin yanından her geçişinde annesi elini kızının omuzuna koyar ve «reverans yap Stina,» derdi, «İngmar İngmarsson geçiyor !»

O zaman annesinin İngmar İngmarsson'u eğilerek selâmlamasını söylemeyi hiç unutmayışına şaşar dururdu, çünkü ihtiyar kadın yargıca veya kırallık kaymakamına bile bu kadar ehemmiyet vermezdi.

Sonradan öğrenmişti ki, annesi de çocukluğunda kendi annesiyle kiliseye giderken, o da hep onun omuzuna elini koymuş: «Reverans yap, karşıdan İngmar İngmarsson geliyor!» demişti.

«Allah bilir ya», diye içini çekti Stina Ana, «bütün bunların darmadağınık oluşundan üzüntüm, bir gün olur kızım bunların başına geçer diye beklediğimden değil ; bana öyle geliyor ki bunlarla birlikte bütün köy de dağılıyor, yok oluyor!»

Tam bu sırada papaz geldi. Çok ciddi ve tasalı görünüyordu. Çabucak konağa girdi, Stina Ana da onun Karin'le Halfvor'a karşı İngmar'ı korumak için geldiğini anladı.

Biraz sonra Bergsana kereste fabrikasının müfettişi de şirketin vekili sıfatıyla geldi. Yanında Cemaat Meclisi Başkanı Berger Sven Persson da vardı, Müfettiş hemen konağa girdi, ama Sven Persson bir zaman avluda dolaştı ve etrafta yığılı eşyaya baktı Stina Ananın oturduğu tahta yığınlarının üstünde oturan uzun sakallı bir ihtiyarın önüne gelince durdu, dedi ki :

— İngmar İngmarsson'un, kendisine vereceğimi söylediğim yapı kerestesini isteyip istemediğini biliyor musunuz ?

— Reddetti, ama fikrini değiştireceğini sanırım!

Aynı zamanda ihtiyar, Sven Persson'a göz kırparak, konuşmalarını onun işitmemesi gerektiğini anlatmak istiyormuş gibi Stina Anayı işaret etti. Sven Persson:

— Sanırım ki teklifimden memnun olması lâzım, dedi, her zaman böyle mal teklif etmem, bunu da sadece Büyük İngmar'ın hatırı için yapıyorum .

— Evet, iyi bir teklif, şüphe yok bunda! dedi İhtiyar, ama o da diyor ki, daha önce başka taraftan satın almış .

Sven Persson:

— Her halde neyi reddettiğini iyi düşünmemiş olacak, dedi, sonra ağır ağır yürüdü .

Stina Ana henüz ev sahiplerinden kimseyi avluda görmemişti, ama tam bu sırada İngmar gözüne ilişti. İleride duvara dayanmış, hiç kıınıl-damadan, gözleri hemen hemen kapalı duruyordu .

Birçok tanıdıkları selâmlamak için onun yanına gittiler, ama tam yaklaşınca fikirlerini değiştirip tekrar döndüler .

İngmar ölü gibi sapsarıydı, onu gören herkes onun insan gücünün üstünde bir acıyla boğuştuğunu hissediyordu, bunun için ona söz söylemeyi kimse göze almıyordu .

İngmar öyle sessiz ve hareketsiz duruyordu ki birçokları onun orada bulunduğunun bile farkına varmamıştı ; ama kimin gözü ona ilişse artık başka bir şey düşünemiyordu. Mezatlarda

her zaman hüküm süren neşeden bugün eser yoktu. İngmar orada, artık ayrılacağı eski yurdunun duvarına dayanmış dururken gülmek veya kötü şakalar etmek kimin elinden gelirdi ?

Nihayet mezadın başlayacağı dakika geldi. Mezat memuru bir iskemleye çıktı ve eski bir sabanı arttırmaya çıkardı. İngmar hâlâ, sanki insan değil taştan bir heykelmiş gibi hareketsiz duruyordu. Ahali:

«Ah Allahım, ne olur gitse buradan,» diye düşünüyordu. «Bütün bu sefaleti görmesine ne lüzum var? ama İngmar oğulları hiçbir zaman öteki insanlar gibi davranmazlar ki.»

Derken ilk çekiç indi. Herkes İngmar'ın sanki bu çekiç kendisine vurulmuş gibi irkildiğini gördü. Ama tekrar hareketsiz kaldı, yalnız her çekiç vuruşunda bütün vücudundan bir ürperti geçiyordu.

İki köylü kadın Stina Ananın önünden geçti, tam da İngmar'dan konuşuyorlardı.

— Düşün bir kere, eğer bir zengin çiftçinin kızını almak istese, çiftliği satın alacak kadar para geçerdi eline, ama öğretmenin Gertrud'la evlenmek istiyor! diyordu biri, öteki de:

— Diyorlar ki zengin bir adam, eğer kızını alacak olursa çeyiz olarak İngmar çiftliğini vereceğini va'detmiş ona, diye karşılık verdi. Görüyor musun, böyle iyi bir aileden olduğu için kimse onun fakirliğine aldırış etmiyor.

— Ya, insanın koca İngmar'ın oğlu olması boşuna mı?

«Gertrud'un ona yardım için elinde avcunda bir şeyler bulunması ne saadet olurdu!» diye düşündü Stina Ana.

Yavaş yavaş iş aletleri satılmıştı, mezat memuru avlunun başka bir tarafına gitti. Burada evde dokunmuş kumaşlar satılıyordu. Bunlar havlular ve yatak perdeleri idi. Mezat memuru bunları birer birer yukarı kaldırıyor; üzerlerindeki işleme lâleler ve içten dokunmuş alacalı kenarlar avlunun ta öteki ucundan görülüyordu.

İngmar herhalde kumaşların sallandığını görmüştü, çünkü öfkeyle gözlerini açtı, Stina Ana, korkunç bir dalgınlıkla bakan bu mat, kan bürümüş gözleri bir saniye gördü, sonra bu gözler tekrar kapandı. Genç bir köylü kız:

— Bu kadar perişan halde kimseyi görmedim, dedi, sanırım ölecek. Ne olur bu ıstırabı çekmek için burada durmasa !

Stina Ana, bu halin sürmemesi gerektiğini ve artık kesmelerini bağırarak için yerinden doğruldu ama sonra yine oturdu :

«Fıkara olduğumu, elimden bir şey gelmeyeceğini düşünmem lâzım!» diye içini çekti.

Tam o sırada birdenbire avluda ses seda kesildi. Stina Ana elinde olmadan başını kaldırıp baktı. O zaman İngmar kızı Karin konaktan çıktığı için bu sessizliğin olduğunu anladı. Şimdi herkesin Karin ve onun bu yaptıkları

hakkında ne düşündüğü açıkça görülüyordu, çünkü Karin avluda yürürken herkes onun önünden çekiliyordu. Onu selâmlamak için kimse elini uzatmadı, sessiz duruyor ve onun arkasından ayıplıyarak bakıyorlardı.

Karin yorgun ve zayıflamış görünüyordu, sırtı her zamankinden daha büküktü. Yanaklarında iki kızıl leke yanıyordu, Elias'la mücadele ettiği zamanlardaki kadar bitkin bir hali vardı.

Karin, Stina Anaya birlikte eve girmesini rica etti.

— Sizin burada olduğunuzu daha önce bilmiyordum, Stina Anne! dedi.

Stina Ana bahaneler ileri sürdü ama Karin:

— Şimdi, biz buradan giderken, eski geçimsizliklerin unutulmasını istiyoruz! diye karşılık verdi.

İkisi yanyana avludan geçerlerken Stina Ana, bu günün Karin için çok acıklı bir gün olduğunu söylemeye kalkıştı.

Karin içini çekti, ama yine de bunu kabul etmedi.

— Bütün bunları satmayı yüreğiniz nasıl kaldırıyor, anlamıyorum.

— İnsan en çok neyi seviyorsa, asıl onu Allah için feda etmelidir! dedi Karin.

Stina Ana:

— Herkese garip gelen şey.. diye başladı.

Ama Karin onun sözünü kesti:

— Eğer, bize verdiklerinden bir kısmını

ayırıp saklamak istersek Tanrımıza asıl bu garip gelir, dedi.

Stina Ana dudaklarını ısırды, başka bir şey söyleyemedi. Böylece Karin'e edeceği bütün serzenişler de kaldı. Karin'in üzerine öyle bir vakar gelmişti ki onu azarlamaya kimsenin cesareti yoktu.

İki kadın geniş merdivenden verandaya çıkarken Stina Ana, elini Karin'in koluna koydu, İngmar'ı göstererek:

— Şurada kimin durduğunu gördünüz mü Karin? diye sordu.

Karin sanki birdenbire çököverdi. İngmar'ın durduğu tarafa bakmaktan çekiniyordu.

— Tanrı elbette çıkar bir yol bulacaktır, diye mırıldandı, Tanrı elbette çıkar bir yol bulacaktır!

Salonda mezat yüzünden pek az değişiklik olmuştu. Çünkü buradaki peykelerle yataklıklar duvarlara bağlı idi ve yerlerinden kımıldatılmazdı. Ama artık duvarlardaki raflarda bakır takımları parıldamıyor, yataklıklar perdesiz ve yataksız, bomboş kovuklar gibi duruyordu. Eski-den misafirler yüksek gümüş ibrikleri ve kupaları seyredibilsin diye çok defa yarı açık duran mavi boyalı dolap kapakları, şimdi, artık, içlerinde göstermeye değer bir şey bulunmadığının alâmeti olarak, kapalıydı.

Hâlâ duvarları süsliyen tek şey, bugün de tekrar taze yeşil bir çelenkle süslenmiş olan Kudüs resmiydi.

Büyük oda kalabalıktı. Karin'le Halfvor'un

akrabalarıyla tarikatlılarında nbirçok insan gelmişti. Her biri birçok güzel sözlerle ötekilere tanıtılıyor ve büyük bir sofraya buyur ediliyordu.

Küçük odaya açılan kapı örtülü idi. İçeride çiftliğin pazarlığı yapılıyor'du. Yüksek sesle ve öfkeli öfkeli konuşuyorlardı, hele papazın sesi en çok duyuluyordu.

Ama bu yüzden salonda büsbütün ses seda çıkmıyordu, eğer birisi konuşacak olursa bu ancak fısıltı halinde oluyordu. Herkesin kalbi ve düşüncesi çiftliğin mukadderatı hakkında karar verilecek olan küçük odada idi.

Stina Ana Gabriel Mattsson'a döndü:

— İngmar'ın çiftlikte kalması herhalde mümkün değil, öyle değil mi? diye sordu.

— Onun sürdüğü pey çoktan aşıldı, dedi Gabriel, Karmsund hancısı yirmi bin kron teklif etmiş, şirket de yirmi beş bine çıkmış. Şimdi papaz, çiftliği yine de şirkete vermeyip hancıya satmaları için onları kandırmıya çalışıyor.

— Ya Berger Sven Persson? diye sordu Stina Ana.

— Bugün hiç pey sürmemiş.

Papazın dokunaklı bir sesle uzun uzun konuştuğu duyuluyordu; sözler anlaşılmıyordu ama şu kadarı olsun biliniyordu ki o konuştuğu müddetçe, henüz işin sonu gelmemiştir.

Derken bir an ses seda kesildi; sonra tekrar hancının konuştuğu duyuldu, yüksek sesle

söylemiyordu ama öyle keskin bir ifadesi vardı ki sözleri anlaşılıyordu.

— Otuz altı bin veriyorum, ama bunu mülk bu kadara değdiği için değil, yalnız çiftlik şirketin elin geçmesin diye yapıyorum.

Hemen bunun arkasından, sanki birisi yumruğuyla masaya vurmuş gibi bir ses geldi, sonra şirket müfettişinin gök gürleri gibi bağırdığı duyuldu:

— Kırk bin veriyorum, Karin'le Halfvor bundan daha üstün pey sürenin çıkacağını her halde umamazlar!

Stina ana sapsarı kesilmişti. Sandalyesinden kalktı, tekrar çiftlik avlusuna çıktı. Vakaa dışarıda da içine tasa ve yeis çöküyordu ama içeride, o havasız odada oturup mezadı dinlemeye dayanamıyacaktı.

Dışarıda dokumalar satılıp bitmişti. Mezat memuru tekrar yerini değiştirdi. Şimdi eski gümüş takımlarını mezat ediyordu; altın paralarla süslenmiş büyük gümüş ibrikler ve on yedinci yüzyıldan kalma, üzerleri yazılı kupalar.

Mezat memuru birinci gümüş ibriği havaya kaldırdığı zaman İngmar birkaç adım ilerledi, sanki satışı durdurmak istiyordu, ama hemen durdu, tekrar eski yerine döndü.

Birkaç dakika sonra ihtiyar bir köylü, elinde bir gümüş ibrikle İngmar'ın yanına geldi İbriği saygı ile İngmar'ın ayakları ucuna koydu:

— Aslında senin olması gereken şeylerin bir hatırası olarak al bunu, senindir! dedi.

İngmar'ın vücudundan tekrar bir ürperme geçti.

Dudakları titriyordu, bir kelime söyleyebilmek için kendini çok zorladı. Köylü:

— Şimdi bir şey söylemeğe lüzum yok, başka zaman söylersin! dedi. Birkaç adım uzaklaştı, sonra yine geldi:

— Duydum ki eğer istemiş olsan çiftliği alabilirmişsin. Bu senin bütün köye görebileceğin en büyük hizmet olurdu.

İngmar çiftliğinde, ömürleri boyunca orada çalışıp şimdi son zamanlarında da barınacak bir köşe bulan birçok ihtiyar vardı. Bunlar herkesten fazla korku içindeydiler. Çünkü çiftlik yeni birine satılacak olursa eski yurtlarından kovulacaklarından ve dilenmek zorunda kalacaklarından korkuyorlardı. Emindiler ki, ne olursa olsun, eski efendilerinin yanındaki kadar hiçbir zaman rahat edemeyeceklerdi.

Bu zavallı ihtiyarlar bütün gün, ne yapacaklarını bilmeden çiftlikte dolaşıp durdular, korkulalarından hiçbir yerde rahat edemiyorlardı. Bu eli ayağı tutmaz, ürkek ihtiyarların, yarı kör çipil gözlerinden korkuları okunarak, böyle duvar kenarlarından dolaşmalarını görmek çok acıydı.

Nihayet, hemen hemen yüz yaşında bir ihtiyarın aklına İngmarın durduğu yere gitmek ve

onun yanında yere oturmak geldi. Sanki burası onun rahat edebileceği tek yerdi, titrek ihtiyar elleri değneğine dayalı, orada oturdu kaldı.

İhtiyar Lisa ile Langaard'ın Märta, Korp Bengt'in nerede oturduğunu görünce, aksaya aksaya gelip İngmar'ın yanına çöktüler. İngmar'a bir şey söylemediler ama her halde, şimdi İngmar İngmarsson o olduğu için, kendilerini onun koruyabileceği hakkında müphem bir düşünceleri olsa gerekti.

İhtiyarların etrafına toplanmasından beri artık İngmar gözlerini kapamıyor, onlara bakıyordu. Sanki, ailesine hizmet ettikleri sırada bunların başlarından geçen bütün yılları ve bütün tasaları sayıyordu. Herhalde, onların eski yuvalarında ölebilmelerini sağlamanın birinci vazifesi olduğunu da düşünüyordu. Gözleriyle etrafını araştırdı, Güçlü İngmarı gördü ve ona hafifçe işaret etti.

Güçlü İngmar bir şey söylemeden konağa gitti ve salondan geçerek küçük odaya girdi. Orada kapıda durdu ve ne istediğini söylemek için uygun bir anı bekledi.

Güçlü İngmar'ın içeri girdiği sırada papaz, odanın ortasında duruyor ve taştan yontulmuş gibi kaskatı ve hareketsiz duran Karin'le Halfvor'a bir şeyler söylüyordu.

Fabrikanının müfettişi masa başında oturuyordu; kendine pek güvenir gibiydi; elbette güvenirdi ya, herkesten fazla pey sürebilmenin

elinde olduğunu biliyordu. Karmusund hancısı pencere önündeydi; ne büyük bir heyecan içinde olduğu belliydi, alnında boncuk boncuk 'terler birikmişti, elleri de titriyordu. Berger Sven Persson odanın en uzak köşesindeki kanepede oturmuştu. Ellerini karnının üstünde kavuşturmuştu ve sanki yalnız baş parmaklarını mümkün olduğu kadar süratle birbiri etrafında çevirmeyi düşünüyordu.

Papaz artık sözünü kesti. Halfvor, fikrini sormak ister gibi Karin'e baktı, ama Karin hiç kımıldamadan oturuyor ve yere bakıyordu.

Halfvor:

— Karin'le ben, yabancı memlekete gideceğimizi düşünmek zorundayız, dedi, orada biz de, kardeşlerimiz de çiftliğin satışından elimize geçecek para ile geçineceğiz. Yalnız Kudüs'e kadar yolculuğun on beş bin kron tuttuğunu öğrendik, sonra da bir ev tutmamız, giyecek, yiyecek satın almamız lâzım.

Müfettiş:

— Karin'le Halfvor'u, sırf bir şirkete geçmesin diye, çiftliği yok pahasına satmaya zorlamak haksızlık değil mi? dedi. Bana kalırsa, sade bu çene çalmalardan kurtulmak için bile olsa, teklifimi hemen kabul etmelidirler.

— Evet, dedi Karin, en iyisi en yüksek fiyatı kabul etmemiz.

Ama papaz öyle kolay kolay al aşağı edilecek adam değildi. Dünya işleri bahis konusu

oldu mu, lâflarını nasıl kullanacağını bilirdi; o zaman, kürsüdekinden bambaşka bir adam olurdu.

— Ama siz herhalde bu eski çiftliği çok seversiniz. Onu, elinize birkaç bin kron daha az para geçse bile, yine de iyi bakacak bir adama satmayı tercih edersiniz değil mi? dedi.

Bilhassa Karin'in orada oturup dinlediğini de düşünerek, Şirketin eline geçtikten sonra tamamiyle harabolan çiftlikleri birer birer saymaya başladı.

Papaz bunları anlatırken Karin birkaç defa başını kaldırdı, papaz da sözlerinin nihayet ona tesir etmeğe başladığını hissetti. Bir yandan aç kalan hayvanlardan ve yıkılan binalardan bahsederken, bir yandan da, herhalde Karin'de bir parçacık olsun eski çiftlik sahibi ruhu kalmıştır diye düşünüyordu.

Nihayet sözlerini şöyle bitirdi:

— Biliyorum ki Şirket, bir defa aklına koydu mu, köylülerden fazla pey sürebilir, kimse de onunla boy ölçüşemez. Ama eğer bu eski çiftliğin Şirkete geçmesine Karin'le Halfvor'un yüreği razı olmuyorsa, şimdi belli bir fiyat söylesinler de köylüler ne yapacaklarını ona göre kestirsinzler.

Papaz sözünü bitirince Halfvor, Karin'e üzüntü ile baktı; Karin ağır göz kapaklarını yavaş yavaş kaldırarak:

— Sanırım ki Halfvor'la ben çiftliği bizimkilerden birine satmak hususunda aynı fikir-

deyiz; böylelikle buranın, şimdiye kadar nasılsa bundan sonra da öyle kalacağından emin olabiliriz, dedi.

Artık karısının ne istediğini anlıyan Halfvor :

— Evet, Şirketten başka biri kırk bin verse biz de bununla yetinirdik! dedi.

Bu sözler üzerine Güçlü İngmar iri adımlarla odanın ortasından geçerek doğru Berger Sven Persson'a gitti ve kulağına bir şeyler fısıldadı.

O zaman Cemaat Meclisi Başkanı hemen ayağa kalktı ve Halfvor'un yanına giderek:

— Mademki Halfvor kırk bine razı olduğunu söyledi, ben de bu parayı veriyorum! dedi.

Halfvor'un yüzünden bir titreme geçti, cevap vermeden önce birkaç defa yutkundü:

— Cemaat Meclisi Başkanına teşekkür ederiz, dedi ve ona elini verdi, çiftliğin böyle iyi bir ele geçtiğine çok seviniyorum.

Karin de Sven Persson'un elini sıktı. Çok heyecanlı idi, gözlerinden bir damla yaş sildi.

— Burada her şeyin eskisi gibi kalacağından emin olabilirsiniz! dedi Sven Persson.

Karin ona, çiftliğe taşınıp taşınmayacağını sordu. Sven Persson:

— Hayır, dedi, sonra resmî bir eda ile ilâve etti — bu yaza küçük kızımı evlendiriyorum, onunla kocası bu çiftliğe taşınacaklar!

Sonra papaza dönerek teşekkür etti:

— Şimdi artık papaz efendinin istediği olacak; ben buralarda koşup gezen bir çoban çocuğu iken aklıma bir gün olup bir İngmar İngmarsson'u tekrar İngmar çiftliğine getirmeye muvaffak olacağım gelmezdi.

Papazla ötekiler ne demek istediğini anlamadan bakakaldılar. Fakat Karin hemen odadan çıktı. Salondan geçerken doğruldu, başörtüsünü kıvrımları düzgün duracak gibi bağladı, önlüğünü düzeltti. Sonra büyük bir vekar ve resmiyetle avluyu geçti. Dimdik, gözleri yerde ilerliyordu, ama o kadar yavaş yürüyordu ki âdeta hareket ettiği fark olunmuyordu.

Böylece İngmar'ın önüne geldi ve elini ona uzattı:

— Artık sana saadet dilemeliyim İngmar! dedi, sesi sevinçten titriyordu—Bu işte seninle ben pek sert çatıştıktı Tanrı bizlere katılman sevincini bana nasibetmedi ama çiftliğin başına geçen sen olduğun için yine de şükretmeliyim.

İngmar karşılık vermedi, eli gevşek gevşek, Karin'in eli içinde dururuyordu. Karin elini bırakınca İngmar, tıpkı bütün gün olduğu gibi, öyle mahzun kalakaldı.

İhale sırasında odada bulunan adamlar İngmar'ın yanına geldiler, elini sıktılar:

— İngmar çiftliğinin İngmarsson'u, sana saadet ve mutluluk dileriz! dediler.

O zaman İngmar'ın yüzünden bir sevinç

ışığı geçti, kendi kendine: «İngmar çiftliğinin İngmarsson'u!» diye mırıldandı. Tıpkı uzun zamandan beri içinin çektiği bir şey verilmiş olan bir çocuğa benziyordu. Ama bir an sonra yüzüne başka bir ifade çöktü, sanki elde ettiği saadeti sonsuz bir tiksinti ile geri çevirmek istiyordu.

Bir anda bu haber bütün çiftliğe yayılmıştı. Her kafadan bir ses çıkıyor, herkes birbirine soruyor, söylüyordu. Birçokları Öyle sevinmişti ki gözleri dolu dolu olmuştu.

Kimse mezat memurunun bağırmasını dinlemiyor, kibar, fakir, tanıdık tanımadık herkes İngmar'ın etrafına toplanıyordu.

İngmar, etrafı bu insanlarla sarılınca, gözlerini açtı, o zaman biraz ötede durup kendisine bakan Stina Anayı gördü. Kadın çok solgundu, çok fakir ve ihtiyar görünüyordu. İngmar'ın gözleri kendisine ilişince Stina Ana arkasını döndü ve evinin yolunu tuttu.

İngmar yanındakilerden kendini kurtardı ve onun peşinden koştu.

Onun önünde eğildi, yüzünün her çizgisi ıstırabından titrerken kısık bir sesle şunları söyledi:

— Git Gertrud'a Stina Ana, ona de ki ben onu bıraktım, kendimi çiftlik uğrunda sattım. Ona de ki benim gibi bir uğursuzu artık aklına bile getirmesin.

GERTRUD

Gertrud'un üzerine garip bir hal çökmüştü, bununla başa çıkamıyor, bunu bir türlü üzerinden atamıyordu, gittikçe artan ve hemen hemen bütün iradesini elinden alan bir haldi bu .

Bu, İngmar'ın kendisini terkettiği anda başlamıştı ve İngmarı tekrar görmeye karşı büyük bir korku, ona sokakta, kilisede, yahut herhangi bir yerde ansızın rasgelebilmekten ürküş idi. Neden böyle bir raslayışın bu kadar korkunç olacağını bilmiyordu, ama buna asla tahammül edemeyeceğini hissediyordu. Elinden gelse, İngmar'ı görmeyeceğinden emin olabilmek için gece gündüz bir yere kapanırdı ; ama bu da Gertrud gibi fakir bir kız için imkânsızdı. Dışarı çıkması ve bahçede çalışması lâzımdı; inek sağlamak için günde defalarca çayıra giden yolu geçmek zorunda idi, sık sık şeker , un veya eve lâzım olan başka bir şey almak için bakkala gönderiyorlardı onu.

Gertrud sokağa çıkınca baş örtüsünü yüzüne iyice çekiyor, gözlerini yerden hiç ayırmıyor ve sanki peşinden hortlaklar kovalıyormuş gibi koşuyordu . Elinden gelebildiği kadar şosedden kaçınıyor, İngmar'la karşılaşmıyacağını umduğu, hendek kenardan , tarlalar arasından geçen dar patikalara sapıyordu.

Ama yine de büyük bir korku içindeydi. İngmar her yere gelemez miydi ki ? Gertrud ırmakta kayıkla giderken o da, tam o sırada, ağaç

kütüklerini sudan aşağı sürebilirdi, ormanın ta içlerine sokulsa. İngmar da baltası omuzunda işe giderken onun yoluna çıkabilirdi.

Gertrud bahçede, dizüstü, yabancı otları yolarken, İngmar yoldan gelirse vaktinde kaçabilmek için, her saniye başını kaldırıyordu.

Acı acı düşünüyordu ki İngmar, evlerinde herkesle ahbaptı. O gelecek olursa köpek havlamıyacaktı, çakıllı yolda dolaşan güvercinler uçmıyacak ve kanat gürültüleriyle kendisine bunu haber vermiyeceklerdi.

Gertrud'un korkusu azalmadı, günden güne daha da kötüleşti. Bütün ıstırapları ürküntü ve korkuya çevrildi. Bununla mücadele için kuvveti de gittikçe azaldı.

«Bir gün gelecek kapıdan dışarı çıkmaya cesaret edemiyeceğim» diye düşünüyordu, «büsbütün aklımı kaybetmesem bile çok acayip, insandan kaçan biri olacağım.»

«Ah Allahım, ah Allahım,» diye yalvarıyordu, «bu korkuyu üzerimden al ! görüyorum ki annemle babam beni artık deli sanıyorlar. Ah Allahım yardım et bana!»

Tam bu korkunun en üstün dereceyi bulduğu sırada Gertrud bir gece çok acayip bir rüya gördü.

Bir öğlen vakti, kolunda süt kovasıyla, inekleri sağmak için çayıra gidiyordu. Hayvanlar ta ormanın içinde, etrafı çitle çevrili bir çayırdı otluyordu. Gertrud hendeklerin kenarından ve

tarlaların arasından geçen dar bir patikadan yürüyordu . Yürüyüşün zor gelmeye başladığının farkına vardı, çünkü kendini o kadar yorgun ve takatsiz hissediyordu ki adımlarını zor atabiliyordu. Rüyası içinde «bana ne oldu?» diye sordu . Kendi kendine de «Yorgunsun, çünkü bu kadar ağır bir kederi taşımak zarundasın!» diye cevap verdi .

Nihayet çayırılığa vardığını sandı, ama tam çitle çevrili yere gelince hiçbir tarafta inekleri göremedi. Ürtktü ve hayvanları çalılıkların arasında , dere kenarında, kayın koruluğunda aradı .

Böyle araştırırken , çitte ormana açılan bir gedik gördü. O zaman sonsuz bir kedere düştü ve ellerini uğuşturarak «Ah, hem bu kadar da yorgunum!» diye hıçkırdı. «Şimdi inekleri aramak için bir de ormanı mı dolaşayım?»

Ama yine de ormana daldı ve dev gibi çamların, batıcı ardıç fidanlarının arasından zor belâ kendine yol açtı .

Fakat az zaman sonra, nasıl olduğunu bilmeden kendini dümdüz , rahat bir orman yolunda buldu. Yol , üzerini örten kahverenkli çam iğneleri yüzünden yumuşak, biraz da kaygandı ; çamlar iki yanda dosdoğru göğe uzanıyor ve güneşin ışıkları ağaçların altındaki sarı yosunların üstünde oynayıyordu . Burası öyle güzel, öyle sevimli idi ki Gertrud korkusunun azaldığını hissetti .

Böyle giderken ansızın kambur bir kocakarı-
nın ağaçların arasından usul usul geldiğini gör-
dü. Bu büyü yapmasını bilen ihtiyar Fin · Marit
idi. Gertrud «Bu ihtiyar, uğursuz kadının hâlâ
yaşamayı, benim de ona bu ormanda raslamam
ne korkunç şey!» diye düşündü, kadın kendisini
görmesin diye elinden geldiği kadar sakına sakı-
na ilerledi. Ama tam usulca önünden geçeceği
sırada kocakarı başını kaldırıp onu gördü.

«Dur biraz, sana bir şey göstereceğim!»
diye bağırdı. Hemen Gertrud'un önünde yolun
ortasına diz çöktü. Çam iğneleri üstüne bir daire
çizdi, dairenin ortasına da pirinçten bir çanak
koydu. Gertrud :

«Şimdi her halde büyü yapacak!» diye dü-
şündü «Demek onun büyücü olduğu doğru!»
Fin karısı: «Gel bu çanağa bak, belki bir şey
görürsün!» dedi. Gertrud bakınca korkudan ir-
kildi; çünkü çanağın dibinde İngmar'ın yüzü apaçık
gözüküyordu. Tam bu sırada Kocakarı, Gertrud'un
eline bir iğne tutuşturdu, «Bak!» dedi «şu iğneyi
al, bununla İngmar'ın gözlerini çıkar. Sade seni
böyle bıraktığı için yap bunu!» Gertrud tered-
düt etti, fakat içinde bunu yapmak için büyük
bir istek de duydu. Marit «Sen böyle büyük bir
acı çekerken o neden zengin ve mesut olsun,
iş yolunda gitsin?» diye sordu.

O zaman Gertrud, ihtiyarın dediğini yapmak
için önüne geçilmez bir istek duydu. İğneyi çana-
ğa yaklaştırdı. Kocakarı: «Dikkat et, iğneyi tam

gözlerinin ortasına batır!» dedi. Gerturd da iğneyi iki defa İngmar'ın gözlerine sapladı. Ama iğneyi batırırken bunun sanki madene değmiyormuş da yumuşak bir şeye saplanıyormuş gibi iyice derine gittiğini farkettiler, çıkardığı zaman da kanlı olduğunu gördü

İğnede kan görünce Gertrud'a sanki sahiden İngmar'ın gözlerini çıkarmışım gibi geldi. Bu işlediği kötülükten o kadar ürktü ki avazı çıktığı kadar bağırdı, uyandı.

Gertrud bütün vücudu sarsıla sarsıla ağlamaya başladı, bütün bunların rüyadan ibaret olduğunu anlayıncaya kadar haylı zaman geçti.

«İngmar'dan öc almak isteğine kapılmaktan Allah beni korusun!» diye hıçkırdı.

Ama sükûnet bulup tekrar uykuya dalar dalmaz aynı rüya yeniden başladı.

Bir kere daha dar patikalardan otlığa doğru gitti. Yine inekler kaybolmuştu. Onları aramak için ormana daldı. Yine o güzel yola geldi ve güneş ışıklarının yosunlar üzerinde oynadığını gördü. O zaman biraz önce rüyada başından geçenleri hatırladı ve tekrar Fin karısına raslamaktan çok korktu. Onu hiç bir tarafta görmeyince de pek sevindi. Ama böyle ilerlerken ona, önündeki iki çimenli tümseğin arasında toprak ansızın açılıyormuş gibi geldi. Önce bu delikten bir baş çıktı, sonra küçücük bir adam uğraşa çabalaya dışarı sıyrıldı. Boyuna kendi kendine mırıldanıyor, homurdanıyordu. Gertrud bundan

bu adamın kim olduğunu anladı; aklı pek tam olmıyan Mırmır Peter'di bu. Bazen köyde otururdu ama yazları çoğu zaman ormanda bir mağarada barınırdı.

Gertrud'un aklına hemen, düşmanlarına kendini meydana vurmadan bir kötülük etmek isteyenlerin işine Mırmır Peter'in çok yaradığını duyduğu geldi. Mırmır Peter başkaları için çok kundakçılık etmiştir derlerdi.

Rüyasında Gertrud bu adamın yanına gitti ve ona şaka olsun diye, İngmar çiftliğini ateşe vermek isteyip istemediğini sordu. Bunu pek arzuladığını, çünkü İngmar'ın çiftliği kendisine tercih ettiğini de anlattı. Rüyasında, bu yarı deli adamdan bir şey dilemeği pek eğlenceli buldu.

Fakat büyük bir korku içinde, bu teklifine delinin hemen yanaştığını gördü; Peter başıyla candan bir kabul işareti yaptı ve hemen köye doğru giden yolu tuttu. Gertrud onun peşinden koştu ama yetişemedi. Çam dalları onu alıkoydu, bataklara battı, kaygan taşların üstünden kaydı. Nihayet ormanın kenarına vardı ama ağaçların arasından gözüne bir yangın ilişti: «Ah, yaptı bile, çiftliği tutuşturdu bile!» diye bağırdı ve rüyanın korkunçluğundan tekrar uyandı.

Gertrud yatağında oturdu, göz yaşları yanaklarından aşağı akıyordu.

«Ah Allahım, yardım et bana, ah Allahım, yardım et bana!» diye hıçkırıyordu. «Kalbimde ne

kadar kötülük olduğunu bilmiyordum. Ama sen, göklerdeki Tanrı, sen biliyorsun ki bütün bu zaman içinde bir kerecik bile İngmar'dan öc almayı düşünmedim. Ah Allahım, beni bu günaha düşmekten koru!

«İstirap tehlikeli!» diye bağırdı ve ellerini sıktı, «İstirap tehlikeli, ah, ıstırap tehlikeli!»

Bununla ne demek istediğini kendisi de açıkça bilmiyordu, ama hissediyordu ki zavallı kalbi bütün çiçekleri yolunmuş bir bahçe gibiydi ve şimdi onun içinde keder dolaşmakta, dikenler ve zehirli çiçekler ekmekteydi.

Ta öğleye kadar Gertrud hâlâ rüya görüyorum sanıyordu. Tamamile uyanık değildi; rüya o kadar canlı olmuştu ki Gertrud onu unutamıyordu.

İngmar'ın gözlerini çıkarırken duyduğu sevinci hatırladıkça hıçkırıyordu.

«Bu kadar kinci ve kötü oluşum ne korkunç şey» diyordu kendi kendine, «bundan kurtulmak için ne yadmalayım bilmem ki! Ah nerede ise kötülüğe kapılacağım »

Öğleyin her zamanki gibi süt kovalarını koluna taktı ve inekleri sağmaya gitti.

Her zamanki gibi başörtüsünü yüzüne çekiyor ve gözlerini yerden ayırmıyordu. Rüyasında geçtiği dar patikalardan geçti, yol kenarında biten çiçekleri tekrar tanıdı. Garip bir yarı uyanıklık içindeydi, sahiden gördüklerini gördüğünü sandığı şeyleri ayırtedemiyordu.

Gertrud hayvanların otladığı çayıra gelince de hal yine rüyanın aynı oldu, inekler hiçbir tarafta görülüyordu. Onları rüyasında aradığı gibi aradı, dere kenarında aradı, kayınların altında aradı, ama ona ineklerin orada olmaları lâzımmış gibi geliyordu ve temamiyle uyanır uyanmaz onları hemen buluvereceğini sanıyordu.

Derken çitte büyük bir gedik gördü ve hayvanların buradan kaçmış olduklarını anladı.

Bunun üzerine Gertrud inekleri aramağa çıktı. Hayvanların yumuşak orman toprağında bıraktıkları derin ayak izlerini kolladı, çok geçmeden onların çok sapa bir yerdeki bir çoban kulübesine doğru gitmiş olduklarını anladı.

«Hah! Şimdi nerede olduklarını biliyorum,» diye bağırdı. «Lyckhof'lular bugün öğleden evvel hayvanlarını çoban kulübesine doğru sürdüler; İneklerimiz çığırak seslerini işitince buradan boşanmış, ormanda onların arkasından koşmuş olacak.»

Üzüntü kızı bir müddet uyuşukluğundan kurtardı. Yaylağa çıkmağa ve inekleri geri getirmeye karar verdi, yoksa hayvanların ne zaman geri çevrilecekleri bilinemezdi. Çabucak oraya giden dik, taşlık yolu tuttu.

Fakat yol bir müddet bayır yukarı gittikten sonra keskin bir dönemeç yaptı, şimdi önünde, çam iğneleriyle örtülü, yumuşak ve dümdüz bir yol uzanıyordu.

Gertrud rüyasındaki yolu tanıdı; yine aynı

yüksek ağaçlar ve sarımtırak beyaz yosunlar üstünde aynı güneşli yerler vardı burada.

Gertrud yolu tanıyınca yine bütün gün içinde bulunduğu o yarı uyanıklık haline düştü ve tabiat dışı bir şeye raslıyacağını âdeta beklemeye başladı.

Orman karanlığında dolaşan garip varlıklardan birkaçını göremez miyim diye çamların arasına bakıyordu.

Ağaçlar arasında kımıldıyan bir şey göremedi, fakat ruhunda garip düşünceler yükseliyordu:

«Ya ben sahiden İngmar'dan öc alsam ne olur? Belki o zaman korkumdan halâs olurum! belki o zaman deli olmadan kurtulurum! İngmar'a, şimdi benim çektiğim ıstırabı çektirmek belki pek zevkli olur!»

Çamlar arasındaki güzel yol Gertrud'a bitmez tükenmez gibi geliyordu. Her halde bir saatten beri yürüyordu ve harikulâde bir şeye raslamadığına şaşıyordu. Nihayet düzlük bir orman açıklığında yolun sonu geldi.

Burası, taze, gümrah çimenler ve yığın yığın çiçeklerle bezenmiş güzel, küçük bir alandı.

Bir yanda sarp bir dağ yamacı yükseliyor, öte yanda açık yeşil kayınlar ve koyu renkli çamlar arasında çiçek açmış üvez ağaçları görülmüyordu. Oldukça bol sulu ve geniş bir dere yamaçtan aşağı akıyor, kıvrıla kıvrıla çayırılığı

geçiyor, sonra gür bir çalılık ve ağaçlıkla örtülü bir boğaza düşüyordu.

Gertrud ansızın durdu. Hemen nerede olduğunu anlamıştı. Bu derenin adı Kara Dere idi ve hakkında çok tuhaf şeyler anlatırlardı. Bu derenin üzerinden geçerken birçokları gaipten haber vermek yetkisini kazanmışlar ve çok uzaklarda olup biten şeyleri görmüşlerdi.

Dereyi geçen bir çocuk ansızın, ta kuzey taraflarında tam o sırada kiliseye giden bir düğün alayını, bir kömürcü de başında tacı ve elinde asâsiyle, taç giyme merasimine giden bir kiralı görmüştü.

Gertrud kalbinin duracağını sandı:

«Ne görürsem göreyim Allah yardımcım olsun!» diye içini çekti. Nerede ise geri dönecekti:

«Ama, ben zavallı, öteye geçmek zorundaydım!» diye sızılandı, «İneklerimi bulmak için yoluma devam etmem lâzım!»

«Ah Allahım!» diye yalvardı ve büyük bir korku içinde ellerini kavuşturdu, «bana kötü veya korkunç bir şey gösterme! Şeytana uymaya bırakma beni!»

Bir şey göreceğinden hiç şüphesi yoktu, hattâ bunu o kadar kesin olarak biliyordu ki derenin geçidindeki yassı taşlara basmayı zor göze aldı.

Derenin ortasına geldiği zaman ileride, karanlıklar içinde bir şeyin kıınıldığını gördü.

Fakat bu bir düğün alayı değil, ağır ağır çayır-
lıktan yürüyen tek bir insandı.

Uzun boylu, narin bir adamdı bu. Topukla-
larına kadar uzun, siyah bir urba giymişti. Genç
ve güzel bir yüzü vardı; başı açıktı ve uzun
siyah saçları omuzlarına dökülüyordu.

Yabancı, Gertrud'a doğru geldi. Gözleri
sanki içlerinden bir ışık çıkıyormuş gibi par-
lıyor ve ışıldıyordu. Bakışı Gertrud'un üzerinde
durunca kız bütün ıstıraplarını onun anladığını
hissetti.. Onun kendisine, kalbi dünya dertleri
yüzünden bu kadar büyük tasa içinde bulunana,
içinde dikenler ve zehirli çiçekler biten ruhu
intikam arzusuyla kirlenene acıdığını hissetti.

Onun bakışı Gertrud'a ilişince Gertrud bü-
tün varlığına gittikçe artan bir sevinç ve saade-
tin, teselli edici bir sükûnun yayıldığını
duydu. Adam önünden geçip gidince artık kızın
bütün ıstırabından, bütün acılıklarından eser
bile kalmadı; bütün kötülükler sanki, geçmiş
ve geride yalnız sıbhat ve kuvvet bırakmış olan
bir hastalık gibi, kaybolup gitmişti.

Gertrud uzun zaman sessiz durdu. Hayal
uzaklaşıp gitti, fakat Gertrud hâlâ hülyalı bir
saadet içinde aynı yerde duruyordu. Nihayet et-
rafına bakınca hayalin kaybolduğunu gördü,
ama görmüş olduğu şeyin, üzerindeki tesiri
kaybolmadı. Gertrud ellerini kavuşturdu, vecd
içinde göğe kaldırdı.

«Ben İsa'yı gördüm!» diye heyecanla ba-

ğırdı, «Ben İsa'yı gördüm! Bütün ıstıraplarımı aldı, ben seviyorum onu! artık bu dünyada ondan gayri kimseyi sevemem!»

Hayatın tasaları kavbolmuş, küçülüp gidi vermişti. Gertrud'a hayatın uzun yılları sanki kısacık tek bir gün gibi geliyordu. Yeryüzündeki hayatın bütün saadetlerini de sefil, tatsız ve değersiz görüyordu.

Aynı zamanda hayatını nasıl düzenliyeceği de önünde apaçık duruyordu

Yeniden o karanlık korkuya dalmamak, tekrar kötülük ve intikama sapmamak için buralardan ayrılması lâzımdı. Hellgum'cularla beraber Kudüs'e gitmesi gerekti.

Bu fikirler, İsa onun önünden geçerken doğmuştu. Gertrud bu fikirlerin ondan geldiğine inanıyordu; Onun gözlerinde okumuştı bunları.

Berger Sven Persson'un, kızıyle İngmar İngmarsson'un düğünlerini yaptığı o güzel haziran gününde, sabahleyin erkenden genç bir kadın, düğünün yapıldığı çiftliğe geldi ve güveyle konuşmak istedi. Kadın uzun boylu ve narindi, fakat başörtüsünü o kadar aşağı indirmişti ki yüzünden sadece yumuşak bir yanak ve kırmızı bir çift dudak görülüyordu. Kolunda taşıdığı küçük bir sepetin içinde el dokuması şeritlerden küçük tomarlar, saçtan örülme birkaç köstek ve yine saçtan bilezikler görülüyordu.

Arzusunu, çiftliğin önünde rasladığı ihtiyar bir hizmetçi kadına söyledi. O da hemen içeri

girdi ve kaynanaya haber verdi. Kaynana:

— Git ona söyle, İngmar İngmarsson şimdi kiliseye gidecek, onunla konuşmağa hiç de vakti yok! dedi.

Yabancı kadın bu haberi alınca çiftlikten uzaklaştı, öğleden önce hiç gözükmeydi. Ama düğün alayı kilişeden dönünce yeniden meydana çıktı ve bir kere daha İngmar İngmarsson'u görmek için rica etti.

Bu sefer arzusunu ahır kapısına yaslanmış duran bir yanaşmaya söyledi. O da gidip kayınbabaya haber verdi. Kayınbaba:

— Git o kadına söyle, dedi, İngmar İngmarsson hemen şimdi düğün sofrasına oturacak. Onunla konuşmağa hiç de vakti yok.

Yabancı kadın bu haberi alınca içini çekti ve tekrar uzaklaştı. Akşam geç vakit, güneş battıktan tekrar geldi.

Bu sefer arzusunu bir parmaklığın üstüne ata biner gibi oturmuş küçük bir çocuğa söyledi. Çocuk da salona gidip bunu geline haber verdi, Gelin:

— Söyle o kadına, dedi, İngmar İngmarsson gelinle dans ediyor, başka biriyle konuşacak vakti yok.

Çocuk bu haberle gelince yabancı kadın güldü ve dedi ki:

— Hayır, şimdi sen doğruyu söylemiyorsun, İngmar İngmarsson gelinle dans etmez.

Oradan gitmedi, araba kapısının yanında bekledi.

Az sonra gelin:

«Tam dün günümde yalan söyledim!» diye düşündü, pişman oldu. İngmar'ın yanına gitti, yabancı bir kadının avluda beklediğini ve kendisiyle konuşmak istediğini söyledi.

İngmar dışarı çıkınca Gertrud'un araba kapısında kendisini beklediğini gördü.

Gertrud onun geldiğini görünce, önünden yürüyerek şoseye çıktı, İngmar da peşinden gitti. Hiç konuşmadan, dün evinden birhaylı uzaklaşınca kadar yürüdüler.

İngmar sanki son haftalar içinde kocamış gibiydi. Hiç değilse yüzüne daha belli bir ihtiyatlık ifadesi gelmişti. Daha öne eğik yürüyordu ve elinde avucunda bir şey bulunmadığı zamanlardan ziyade şimdi, zengin olduktan sonra, daha gösterişsiz bir hali vardı.

İngmar şüphesiz Gertrud'u gördüğüne sevinmiyordu. Mezadın sona erdiği günden beri kendi kendisini, yaptığı bu değiş dokuştan memnun kaldığına inandırmaya çalışmıştı.

«Aslında biz İngmar oğulları, İngmar çiftliğini ekip biçmeden gayrı dünyada hiçbir şeye aldırış etmeyiz!» diye düşünmüştü.

Ama onu Gertrud'u kaybedişinden fazla üzen şey, şimdi kendisine sözünde durmadığını söyleyebilecek bir insanın bulunması idi. Böyle Gertrud'un peşinden giderken hep, onun ken-

disini tepeden tırnağa hakaret ve istihzaya boğmaya hakkı olduğunu düşünüyordu.

Gertrud yol kenarındaki bir taşın üstüne oturdu ve sepetini yanına koydu. Başörtüsünü daha fazla yüzüne çekti. Ingmar'a:

— Otur, dedi ve başka bir taş gösterdi, seninle konuşulacak çok şeylerim var!

Ingmar oturdu ve bu kadar sakin olabildiği için sevindi.

«İş umduğumdan iyi gidiyor,» diye düşündü. «Ben Gertrud'u tekrar görmenin ve onun sözlerini işitmenin daha kötü olacağını sanmıştım. Sevginin bütün benliğimi kaplıyacağından korkuyordum!»

Gertrud:

«Seni tam da düğün gününde rahatsız etmek istemezdim, dedi, ama buna mecbur kaldım, çünkü ben buradan gidiyorum, bir daha da geri dönmiyeceğim. Daha bir hafta önce seyahate hazırdım, ama bu arada öyle bir şey oldu ki seyahati geri bırakıp seninle konuşmam lâzımgeldi.»

Ingmar sesini çıkarmadan, sanki çökmüş gibi oturuyordu. Şiddetli bir fırtınanın üzerine çökeceğini bekliyerek omuzlarını kısan ve başını öne eğen birine benziyordu.

Boyuna şöyle düşünüyordu:

«Gertrud benim için ne derse dersin, çiftliği seçmekte haklı aldığımı pekâlâ biliyorum.

Onsuz dayanamazdım. Eğer başka ellere geçseydi kederden kendi kendimi yerdim.»

Gertrud:

— İngmar! dedi ve bunu söylerken öyle kızardı ki yanaklarının görünen kısmı koyu kırmızı bir renk aldı—İngmar! Benim beş yıl önce Hellgum'culara katılmak niyetinde olduğumu herhalde hatırlarsın. O zaman Mesihe kalbimi vermiştim, ama sonra sana vermek için geri aldıydım. Bununla herhalde büyük bir kabahat işlemiş oldum, onun için de bütün bunlar başıma geldi. İsa'yı nasıl terkettimse sevdiğim de beni öyle terketti.

İngmar Gertrud'un Hellgum'cularla birlikte gitmek istediğini anlayınca öfkeli bir hareket yaptı. İçinde büyük bir huzursuzluk duymuştu:

«Onun da bu Kudüs yolcularına katılmasına ve yabancı bir memlekete gitmesine razı olamam.» diye düşündü ve Gertrud'a öyle şiddetle itiraz etti ki eğer hâlâ nişanlısı olsaydı ancak böyle yapabilirdi.

— Böyle düşünme Gertrud! Hiçbir zaman Tanrı bunu seni cezalandırmak için yapmamıştır.

— Hayır, hayır, İngmar, ceza değil, höyle demek istemedim, sadece ilk defa seçişimin ne kadar yanlış olduğunu bana göstermek için. Ah, hayır ceza değil! Ben mesudum işte! üzüntüsünü çektiğim bir şey yok; bütün ıstıraplarımdan halâs edildim. Eğer sana bizzat Tanrı-

nın beni seçtiğini ve çağırdığını söylesem bunu anlarsın her halde!

İngmar sustu, yüzü ihtiyatlılık ve ve hesaplılıkla sertleşti.

«Büdalasın sen,» diye kendi kendini azarladı, «bırak gitsin Gertrud! Aranızda denizlerin ve karaların bulunması için en iyisi. Deniz ve kara, deniz ve kara!»

Fakat içinde Gertrud'un gitmesine karşı direnen şey kendinden daha kuvvetli çıktı:

— Senin gitmene ananla babanın izin vermesine bir türlü aklım ermiyor! dedi.

— Vermiyorlar ki! Bunu bildiğim için ben de izin istemeye cesaret edemiyorum; babam dünyada razı olmaz. Beni zorla alıkoyacağını bile sanırım. Bana asıl en zor gelecek şey gizlice evden ayrılmak! Onlar beni şeritlerimi satmak için dolaşmağa çıktı sanıyorlar. Ancak Göteborg'da Kudüs yolcularına katıldığım, gemi de yola çıktığı zaman haber alacaklar bunu.

İngmar, Gertrud'un, anasiyle babasını böyle korkunç bir keder sokacağına pek kızdı:

«Ne kadar kötü hareket ettiğini biliyor mu acaba?» diye düşündü.

Tam düşündüklerini söylemek üzere iken fikrini değiştirdi: «Gertrud'a serzeniş etmek sana düşmez İngmar!»

— Babamla anama kütülük ettiğimi biliyo-

rum, dedi Gertrud, ama artık İsa'nın peşinde gitmeme izin çıktı!

Kurtarıcının ismini söylerken gülümsedi, can ve gönülden:

— O beni korkudan ve ruh ıstırabından kurtardı! dedi, ellerini bitıştirdi.

Sanki şimdi buna cesaret bulmuş gibi başörtüsünü geri attı ve İngmar'ın gözlerinin içine baktı. İngmar'a sanki Gertrud kendisini, aklındaki başka biriyle karşılaştırıyormuş gibi geldi; bu başkasının yanında kendinin ne kadar aşağı ve ehemmiyetsiz kalacağını da hissetti.

— Evet bu, annemle babama karşı büyük bir haksızlık; babam artık o kadar ihtiyar ki işinden ayrılmak zorunda, o zaman gelirimiz eskisinden az olacak. Babam işsiz kalırsa huysuz ve geçimsiz olur; anam ondan çok çekecektir. Her halde ikisi de çok tasa içinde kalacaklar. Eğer ben evde kalabilsem, onları avundurabilsem hal başka olurdu.

Gertrud, sanki açıkça fikrini söyleyip söyleyemeyeceğini düşünüyormuş gibi durdu. İngmar da ağlamak üzere olduğunu hissetti. Gertrud'un, annesiyle babasını korumasını kendisinden rica edeceğini seziyordu.

«Ben onun, benimle eğlenmek ve beni ne kadar kötü gördüğünü söylemek için geldiğini sanıyordum» diye düşündü, «halbuki bana en büyük itimadı gösteriyor!»

— Bana bunun için ricada bulunmana lüzum

yok Gertrud! dedi İngmar Seni terkeden bana bununla büyük bir şeref veriyorsun! Bana inan, ihtiyar ananla babana karşı, sana karşı davranışından çok daha iyi davranacağım.

İngmar'ın sesi titriyordu, aynı zamanda da yüzündeki ihtiyatlılık ve akıllılık biraz kaybolmuş gibiydi.

«Gertrud bana karşı ne kadar iyi davranıyor! benden bunu rica etmesi yalnız ihtiyar anasıyle babası için değil; aynı zamanda beni affettiğini de bununla göstermek istiyor!»

— Evet İngmar, senden bunu rica edersem beni kırmıyacağını biliyordum, dedi Gertrud, ama şimdi sana bir şey daha söyleyeceğim!

Sesi kuvvetlendi ve neşelileşti.

— Sana büyük bir hediyem var!

İngmar birdenbire kendi kendine:

«Gertrud ne de güzel konuşuyor!» dedi, «Sanırım ki şimdiye kadar kimsenin bu kadar şen ve ahenkli bir sesle konuştuğunu duymadım.»

— Bundan sekiz gün önce evden ayrıldım, dedi Gertrud, o sırada Hellgum'cularla buluşmak için doğru Göteborg'a gitmek niyetindeydim. İlk gece Bergsana demir izabehanesi yanında, bir demircinin fakir dul karısının evinde kaldım. Kadının adı Marie Bouving'di. Bu ad aklında kalsın İngmar! Eğer kadıncağz sefaletе düşersen on a yardım etmelisin.

İngmar başını sallayıp Marie Bouving adını hatırlıyacağını vadederken:

«Gertrud ne kadar güzel!» diye düşünüyordu. «Gertrud ne kadar güzel! eğer ben onu bir daha göremiyecek olursam halim ne olacak? Eğer onu eski bir çiftlik uğrunda feda etmekle haksızlık ettimse Allah yardımcım olsun. Tarlalar ve çayırılar benim için bir insanla nasıl aynı değerde olabilir? Neşeli olduğum zamanlarda benimle beraber gülemezler, kederli olduğum vakit de beni teselli edemezler! Dünyada hiçbir şey, sevilen bir insanın yerini tutamaz.»

— Marie Bouving'in mutfağının arkasında küçük bir odası vardır, diye Gertrud sözüne devam etti, o gece beni orada yatırdı «Burada ne kadar iyi uyuyacaksın bak!» dedi bana. «Çünkü sana İngmar Çiftliği mezadından aldığım bir yatak yaptım!»

— Yatar yatmaz başımın altında tuhaf, katı bir topak hissettim. «Marie pek o kadar iyi bir yatak satın almamış!» diye düşündüm. Ama o gün yürüdüğüm uzun yollardan o kadar yorulmuştum ki hemen daldım.

Gece yarısı uyandım ve başımın altındaki topaktan kurtulmak için yastığın öteki tarafını çevirdim. O zaman yastığın ortadan kesilmiş, sonra da kaba dikişlerle kötü bir şekilde tekrar tutturulmuş olduğunu gördüm. İçinde de kâğıt gibi hışırdıyan katı bir şey vardı. «Başımın altında bir taşla neden yatayım? diye düşündüm ve o katı şeyi çıkarmıya çalıştım. Nihayet çıkardım. Bu, sicimle bağlı, mühürlü küçük bir paketti!

Gertrud, acaba İngmar merak ediyor mu diye bakmak için bir an sustu. Ama İngmar pek o kadar dikkatle dinlemiyordu.

«Gertrud konuşurken elini ne güzel kımıldatıyor!» diye düşünüyordu, «Sanırım ki Gertrud gibi bütün hareketleri bu kadar yumuşak, yürüyüşü bu kadar hafif kimse görmedim. Evet, eski bir atalar sözü der ki: İnsan her şeyden fazla insanı sever. Ama ben yine de doğru hareket ettim, çünkü yalnız çiftliğin değil, bütün köyün bana ihtiyacı var!»

Fakat, biraz önce olduğu gibi, bundan sonra da çiftliği Gertrud'dan fazla sevdiğine kendi kendisini kandıramıyacağını hissederek tasalanıyordu.

— Paketi yatağın yanına koydum, diye Gertrud devam etti, ertesi sabah Marie Bouving'e teslim etmek niyetinde idim. Ama ortalık ağarcınca paketin üstünde senin adının yazılı olduğunu gördüm. Evirip çevirip baktım. Nihayet yanıma almaya ve ne Marie'ye ne de kimse, e bir şey söylemeden getirip sana vermeye karar verdim. İşte, al İngmar, senin malındır bu!

Gertrud sepetinden ufarak bir paket çıkardı ve İngmar'a verdi. Bu sırada sanki onun şaşırıp sevinmesini bekliyormuş gibi yüzüne bakıyordu.

İngmar ne olabileceğini pek düşünmeden hediye eline aldı. İçinden de hep, üzerine çökmeye başlayan nedameti yenmeğe çalışıyordu.

«Gertrud bana bu kadar dostça ve iyilikle

davranmasının benim için ne kadar tehlikeli olduğunu bilse!» diye düşünüyordu, «Ah, bana çıkışmak için gelmiş olsaydı çok daha iyi olmaz mıydı bu!»

«Buna memnun olmam lâzım, ama değilim,» diye düşündü, «sanki kendisini bıraktığım için bana minnettar Gertrud! işte bunu düşünmeye dayanamıyorum!»

Gertrud:

— İngmar! dedi -bunu öyle bir sesle söylemişti ki nihayet İngmar onun kendisine son derece mühim bir şey söylemek istediğini anladı - o zaman aklıma geldi ki Elias, İngmar çiftliğinde hasta yatarken herhalde bu yastığı kullanmış olacaktı.

Bunu söylerken İngmar'ın elinden paketi aldı ve sicimlerini çözdü. İngmar banknot bısırtısı gibi bir ses duydu. Sonra Gertrud'un her biri biner kronluk yirmi banknot saydığını gördü. Gertrud bunları İngmar'ın gözünün önüne tuttu:

— Buraya bak İngmar! dedi, işte bunlar senin baba mirasından hissen! Anlıyorsun ya, Elias bunları yastığının içine tıkmış.

İngmar onun bunları söylediğini duydu, banknotları da gördü, fakat ona sanki bir sis arkasından görüyor ve işitiyormuş gibi geliyordu. Gertrud banknotları ona uzattı, fakat İngmar'ın elleri onları tutamadı, bütün deste yere düştü. Gertrud paraları topladı, İngmar'ın cebine soktu.

İngmar, sanki sarhoşmuş gibi sallandığının farkına vardı.

Birdenbire kollarını uzattı, yumruklarını sıktı ve sarhoşların bazan yaptıkları gibi, tehditle havada sallandı.

— Ah Allahım, ah Allahım! diye hıçkırdı.

Ah, o gökteki Tanrıya bir söz söyleyebilseydi ona bu paranın neden daha önce meydana çıkmadığını sormayı isterdi. Neden şimdi bu para geliyordu; şimdi, artık ihtiyacı yokken; şimdi, artık Gertrud onun için kaybolmuşken neden?

Bir an sonra elleri Gertrud'un omuzlarına indi:

— Öc almasını biliyorsun! dedi.

Gertrud dehşetle:

— Buna öcalmak mı diyorsun! diye sordu.

— Başka ne diyeyim? neden bana hemen bu parayı getirmedin?

— Hayır, düğün gününü beklemek istiyordum.

— Eğer düğün olmadan gelmiş olsaydın ben çiftliği Berger Sven Persson'dan satın alabilirdim, o zaman da seninle evlenebilirdim.

— Evet, bunu biliyordum.

— Ama şimdi, tam düğün gününde, artık çok geç kalmışken geldin!

İngmar yine taşın üzerine yığıldı. Elleriyle yüzünü örttü ve inledi:

— Ben de hiçbir yerden yardım bulamıyacağımı sanıyordum! ben de bu kadarı değiştir-

menin insan kudreti içinde olmadığını sanıyordum! şimdi görüyorum ki bir yardım mümkünmüş. Şimdi görüyorum ki hepimiz bahtiyar olabilecekmişiz!

— Bir şey daha bilmen lâzım İngmar, dedi Gertrud, parayı bulduğum zaman hemen, tıpkı senin söylediğin gibi, bunun bize yardım edebileceğini düşündüm, ama artık bu beni kandıramadı, hayır, bir an bile kandıramadı! Çünkü ben artık başka birine aidim.

— Parayı kendin için alıkoyabilirdin! diye bağırdı İngmar. Şimdi sanki bir canavar bağrımı yırtıyor ve parçalıyor gibi! imkânsız olduğunu bildiğim zaman bir şey değildi, ama şimdi sana kavuşabilmenin mümkün olduğunu bilirken...

— Seni sevindirmek için buraya gelmiştim İngmar!

Fakat çiftlikte yavaş yavaş merak etmeye başlamışlardı. Merdiven sahanlığına çıkıp bağırmağa başladılar:

— İngmar! İngmar!

İngmar kalbinde büyük bir elemle kendinden geçerek:

— Gelin de şurada, beni bekliyor! diye bağırdı. Bütün bunlar senin suçun Gertrud! ben seni bıraktığım zaman bunu çaresiz bir zaruret yüzünden yaptım! ama sen sadece beni bedbaht etmek için her şeyi yıktın. Şimdi anlıyorum,

anam çocuğunu boğduğu zaman babam ne hale gelmiş!

Hıçkırarak hıçkırarak ağlamaya başladı.

— Bu akşamki kadar seni hiçbir zaman sevmemiştim, diye inledi. Hiçbir zaman seni şimdikininkin yarısı kadar olsun sevmemiştim. Ah sevginin bu kadar acı ve korkunç olabileceğini bilmezdim ben!

Gertrud elini şefkatle onun başına koydu:

— Hiç, hiçbir zaman senden intikam almayı istemedim İngmar, ama senin kalbin bu dünyanın işlerine bağlı kaldıkça ıstıraba da bağlı olacaktır.

İngmar daha uzun zaman hıçkırdı, nihayet başını kaldırıp baktığı vakit Gertrud kaybolmuştu. Çiftlikten onu aramak için geliyorlardı. Üzerinde oturduğu taşla şiddetle elini vurdu. Çetin bir inat yüzüne yayıldı.

— Belki de Gertrud'la ben bir kere daha karşı karşıya geliriz. dedi, o zaman belki de iş şimdikiinden başka türlü olur. Biz, İngmar oğulları, aklımıza koyduğumuz şeylere erişmekle tanınmıştır.

Papazın İhtiyar Hanımı

Herkesin Hellgum'cuları nasıl Kudüs'e gitmeden caydırmaya çalıştıklarını da anlatmak lâzım. Bazan sanki dağlar ve derelerden onlara: «Gitmeyin! gitmeyin!» diyen sesler aksediyordu.

Yalnız kendileri gibi köylüler değil, ilerigelenler de onları vazgeçirmeğe çalışıyordu. Bölge Yargıcı ile Kırallık Kaymakamı rahat bırakmıyordu onları. Bu Amerika'lıların dolandırıcı olmadıklarını nereden bildiklerini soruyorlardı. Hellgum'cular beraber yaşamak istediklerinin kimler olduğunu bilmiyorlardı ki...

Gidecekleri memlekette ne nizam vardı, ne de kanun! Her gün haydut hücumuna uğrayabilirlerdi. Oralarda yol diye bir şey yoktu. Varlarını yoklarını tıpkı Finlandiya ormanlarında gibi at sırtında taşımak zorunda kalacaklardı.

Doktor onlara peşin söylüyordu ki oranın iklimine dayanamayacaklardı. Kudüs sıtma ve çiçek hastalığı yuvasıydı; sırf ölmek için gidiyorlardı oraya.

Ama Hellgum'cular bütün bunları çoktan bildiklerini, hem de asıl bunlar için oraya gideceklerini söylüyorlardı. Sıtma ve çiçekle savaşmak, yollar yapmak, tarlalar açmak için gidiyorlardı oraya. Tanrının Diyarı artık böyle kötülükler içinde kalmamalıydı, kendileri orasını cennete çevireceklerdi. Kimse onları niyetlerinden vazgeçiremiyordu.

Kilisenin yanında bir papazın ihtiyar dul karısı otururdu. Çok ihtiyardı, kilisenin karşısındaki menzilhanenin tavan arasında büyük bir odada yaşırdı. Buraya kilise meşrutasından ayrılmak zorunda kaldığı zaman taşınmıştı.

Eskiden beri, çiftlik sahibi kadınların, kiliseye geldikleri vakit papazın dul karısına biraz taze

pişmiş ekmek, tereyağı veya kaymak getirmeleri âdetti. O zaman ihtiyar kadın hemen kahve güğümünü ocağa koydurur, misafirlerin en çok bağırabileni de onunla konuşurdu. Çünkü kadıncağız top patlat sağırdı. Bu konuşma sırasında ona hafta içinde köyde neler olup bittiğini anlatmaya çalışırlardı, ama kendisine söylenenlerden ne kadarını anladığını kestiremezlerdi.

İhtiyar dul hep odasında otururdu, bazı vakit insanlar onun hâlâ orada olduğunu hemen hemen unuturlardı. Derken, penceresinin önünden geçen birinin gözüne beyaz, kırmalı perdelerin arasından onun ihtiyar yüzü ilişirdi. O zaman: «Böyle tek başına kalmış bir insanı bütün bütün unutmamalıyız! Yarın danayı kesince ona etli bir çorba götüreyim.» diye düşünürdü.

Onun köyde olup bitenlerden ne kadarını bildiğini kimse anlıyamamıştı. Gittikçe daha ihtiyar, daha hastalıklı oluyordu, nihayet bu dünya işlerinden hiçbirine aldırış etmez gibi görünmeye başladı. Hep, zaten ezbere bildiği, birkaç va'zı okur dururdu.

Papazın hanımının, giyinmesinde yardım eden ve yemeğini pişiren ihtiyar bir hizmetçisi vardı. İkisi de hırsızda ve sıçandan korkarlardı, yangın korkusundan da çok defa geceleri mum yakmaktan çekinirlerdi

Hellgum'culardan birçoklarının eskiden ihtiyar kadına küçük hediyeler getirmek âdetleriydi.

Ama mezheplerini değiştirip başkalariyle alış verişi kestiklerinden beri ona da gitmiyorlardı ; fakat kimse onların neden gelmediklerini kadının anlayıp anlamadığını bilmiyordu .

Kudüs'e göç hakkında bir şeyler öğrenmiş olup olmadığını da bilen yoktu .

Derken bir gün papazın dulu , hizmetçisine araba getirtmesini, sokağa çıkmak istediğini söyledi .

İhtiyar hizmetçi kim bilir ne kadar şaşıp kalmıştı buna.

Fakat o bahaneler bulmaya çalışınca, ihtiyar kadın kulakları hiç duymuyormuş gibi davrandı. Sadece sağ elinin şehadet parmağını kaldırdı :

— Ben sokağa çıkmak istiyorum Sara - Lena, senin araba bulman lâzım! dedi.

Artık Sara - Lena'ya bu emri yerine getirmekten başka iş kalmadı. Papaza gidip ondan ihtiyar hanımı için derli toplu bir araba istemek zorunda kaldı. Sonra yirmi seneden beri kâfuru içinde yatıp duran eski bir kürk atkı ile kadife şapkıyı havalandırmak için çekmediği kalmadı.

Bundan sonra ihtiyar kadını merdivenlerden indirmek ve arabaya bindirmek de şaka değildi. Kadın o kadar bitkindi ki her an, sanki eriyip bitmiş bir mum gibi, söneceği sanılırdı.

Nihayet ihtiyar kadın arabaya binince arabacıya İngmar çiftliğine gitmesini söyledi.

Oradakiler, arabada kimin olduğunu görünce hayli şaştılar. Dışarı çıktılar, kadını arabadan

alıp salona götürdüler. Birçok Hellgum'cular burada toplanmıştı. Yemek yeniyordu. Bu son zamanlarda Hellgum'cular bir araya toplanmayı, önlerindeki çöl yolculuğuna şimdiden hazırlanmak için çay, pirinç gibi hafif yiyeceklerden ibaret olan yemeklerini bir arada yemeyi âdet edinmişlerdi.

Papazın hanımı kapının eşiğine gelince durdu ve içeri baktı. Bazıları onunla konuşmak istedi ama kadın bugün hiç duymuyordu.

Elini kaldırdı ve sağırkların o kuru, katı sesiyle şunları söyledi:

— Siz artık bana gelmediğiniz için ben size geliyorum ve Kudüs'e gitmemenizi söylemek istiyorum. Orası kötü bir şehirdir. Kurtarıcımızı orada çarmıha gerdiler!

Karin ona cevap vermeye çalıştı ama kadın duymuyordu.

— Orası kötü bir şehirdir, kötü insanlar oturur orada, Kurtarıcımızı orada çarmıha gerdiler! diye sözüne devam etti. Sonra:

— Ben buraya geldimse, buranın iyi bir ev olduğunu bildiğimden geldim, dedi. Ingmarsson adı oldum olası iyi bir addır. Sizin köyde kalmanız lâzımdır.

Sonra döndü, gitti. Artık üzerine düşeni yapmıştı, rahat ölebilirdi. Bu, hayatın kendisinden istediği son işti. Papazın dulu gidince Karin ağladı.

— Belki de buradan gitmemiz doğru bir

şey değil! dedi, ama aynı zamanda da kadının : «Bu iyi bir addır, oldum olası iyi bir addı !» demesine seviniyordu.

Bu Karin'in, büyük teşebbüs karşısında ilk ve biricik şüphesi idi.

Yola Çıkış

Güzel bir temmuz sabahı arabalar ve yaylılardan uzun bir katar İngmar çiftliğinden ayrıldı. Bunlar, nihayet hazırlıklarını tamamlamış ve seyahatlerine istasyona kadar olan yolla başlayacak olan Kudüs yolcularıydı.

Uzun katar köyde ilerlerken Myckel batağı denen fakir bir köy evinin önüne vardı.

Burada çok kötü insanlar yaşırdı. İnsanlığın tortusu, Allahın gözünü bir defacık başka tarafa çevirdiği veya başka işlerle meşgul olduğu sırada yaratılmış çeşitten adamlardı bunlar.

Orada bir yığın, paçavralar içinde, pis çocuk vardı, bunlar gelenin geçenin arkasından bağırırılar, söverlerdi.

Orada çoğu zaman sarhoş olarak yol hendeğinin kenarında oturan, ibtiyar bir büyükana vardı, boyuna kavga eden ve döğüşen bir karı koca vardı.

Onların çalıştıkları görülmüş şey değildi, çalmaktan çok dilenirler mi, yoksa dilenmekten çok çalarlar mı, bu da bilinmezdi.

Katar, rüzgârın, karın, yağmurun yılarıca istediği gibi biçime koyduğu bu sefil, yoksul

kulübenin önünden geçerken ihtiyar büyükanne ayık, derli toplu giyinmiş, her zaman sarhoş, sallanarak ve abuk sabuk söylenerek oturduğu yerde duruyordu. Çocuklardan dördü de sessiz sessiz onun yanında duruyorlardı. Beşi de yıkanmış, taranmış, ellerinden gelebileceği kadar derli toplu giyinmişlerdi.

Birinci arabadakiler bunları görünce atlatı yavaşlattılar ve önlerinden, atların ancak adım atabilecekleri kadar ağır ağır geçtiler.

Derken bütün yolcular birdenbire ağlamaya başladılar; büyükler için için ağlıyor, hıçkırıyorlardı, fakat çocuklar bir ağlayıştır, bir bağıştır kopardılar.

Kudüs yolcuları sonradan, neden hiçbir şeye, dilenci Lena'yı böyle sefil ve ihtiyar, yol kenarında durur görünce ağladıkları gibi ağlamamış olduklarını bir türlü anlayamadılar. Ama bugün bile, onun o gün içmediğini ve yıkanmış, taranmış çocuklariyle, kendilerine saygı göstermek için yol kenarına çıkmış olduğunu anlatırlarken gözlerinden yaş gelebilir.

Katar geçince, dilenci Lena da ağlamaya başladı. Çocuklara:

— Bunlar cennete, İsa'nın yanına gidiyorlar. dedi, hepsi cennete gidiyor; yalnız biz burada, yol kenarında kalıyoruz.

Araba ve yaylılardan uzun katar, köyün yarısını geçince, ırmağın üzerindeki salınlı köprüye vardı.

Bu köprünün üzerinden arabaları geçirmek zordu. Suya kadar varmak için önce bir bayırdan aşağı iniliyor, sonra köprüye birkaç basamak dik merdivenle çıkılıyordu, çünkü altından kayık ve salların geçebilmesi için köprünün biraz yüksek olması lâzımdı. Sonra öteki kenarda yol birdenbire öyle dikleşiyordu ki oradan geçmek düşünceyi insanları da, hayvanları da ürkütüyordu.

Bu köprü ahaliye her zaman büyük bir dert olmuştu. Tahtalar çürürdü ve boyuna yenilenmeleri gerekirdi. Buzların aktığı sırada, parçalanmasın diye, gece gündüz nöbet beklenirdi. İlkbaharda sular taşıdığı zaman köprüden koskoca parçalar koparır ve ta Bergsana kereste fabrikasının yanındaki çağlayana kadar sürükler götürürdü.

Ama köy halkı köprülerine mağrurdu ve ona sahip oldukları için memnundu. Çünkü eğer o olmasaydı karşıdan karşıya her zaman kayık veya salla geçmek gerekecekti.

Kudüs yolcuları geçerken köprü gıcırıyor ve ağırlıktan çöküyordu, su da tahtaların arasından çıkıyor, atların bacaklarına sıçırıyordu.

Sevgili köprülerinden ayrılmak yolculara çok acı geliyordu. Bunun ortaklık malı bir şey olduğunu düşünüyorlardı. Evler, çiftlikler, tarlalar ve ormanlar başka başka sahiplere dağılmıştı, ama köprü herkesin malı idi, ondan ayrılmak herkes için acıydı.

Ama hepsinin malı olan başka şey yok muydu? Şurada, köprünün öbür yanında, kayınlar arasındaki kiliseleri yok muydu? Güzel, beyaz okul binası ve papaz çiftliği yok muydu?

Başka ortak malları ne vardı? İşte, gözlerinin önündeki güzellik! Ağaç kümeleri arasından sakın ve güneşte parlıyarak akan geniş, muhteşem ırmağın üzerinden, vadi boyunca, ta mavi dağlara kadar uzanıp giden geniş manzara.

Bütün bunlar onlarındı, bütün bunlar onların ta içlerine işlemiştii ama artık hiç göremeyeceklerdi.

Yolcular köprünün ortasında iken Moody ve Sankey şarkılarından birini tutturdular.

«Evet, görüşeceğiz bir gün; evet görüşeceğiz bir gün cennette!»

Köprünün üzerinde onları duyabilecek kimse yoktu. Vatanlarının mavi dağları, ırmağın yeşil suları ve rüzgârda salınan ağaçlara söylüyorlardı bunları.

Onları artık hiç görmeyeceklerdi. Hıçkırıkların tıkadığı boğazlardan veda şarkısı çınılıyordu:

«Sık kayınlıklar arasında beyaz ve kırmızı evlerinle, bereketli tarlaların, yeşil çayırlarınla, koruların, yaylaklarınla, ırmağın böldüğü uzun vadinle ey güzel yurdumuz, dinle bizi! Seni tekrar görebilmek için dua edelim- Bir gün cennette kavuşmak için dua edelim.»

Bu uzun araba ve yaylı katarı köprüyü geçtikten sonra mezarlığa vardı.

İçeride, mezarlıkta büyük, yassı, eskilikten

artık iyice yıpranmış bir kaya parçası yatıyordu. Üzerinde ne bir ad, ne de bir tarih vardı. Ama eskiden beri herkes bilirdi ki bunun altında Ljunggaard soyundan bir köylü yatmaktadır. Şimdi Kudüs'e giden Ljung Björn Olofsson'la kardeşi Per daha çocukken bir kere bu taşın üzerine oturmuş, konuşmaya dalmışlardı.

Başlangıçta uysal uysal konuşuyorlardı. Ama sonunda herhangi bir şey yüzünden biraz çekiştiler ve ağır lâflar süylediler, nihayet birbirlerine bağırmaya başladılar. Ne yüzünden çekişmiş olduklarını sonradan unuttular, ama hiç unutmadıkları şey, tam kavganın en şiddetli zamanında, oturdukları taşa ağır ağır, fakat belli bir şekilde vurulduğunu duyuşları idi.

O zaman ikisi de hemen susmuştu. Elele tutuşmuşler, usul usul oradan savuşmuşlar ve sonradan bu taşın üzerine her oturuşlarında hep bunu hatırlamışlardı.

Ljung Björn mezarlığın önünden geçerken kardeşi Per'in, başı ellerinin içinde, bu taşın üzerinde oturduğunu gördü.

O zaman Ljung Björn atı durdurdu ve ötekilere kendisini beklemeleri için işaret etti.

Arabadan indi, mezarlık duvarını aştı ve taşa giderek kardeşinin yanına oturdu.

Per Olofsson hemen:

— Çiftliği sattın! dedi.

Björn:

— Evet, diye cevap verdi, ben hepisini Tanrıma verdim!

Kardeşi hafif bir sesle:

— Evet ama o senin değildi ki! dedi.

— Nasıl? Benim değil miydi?

— Hayır, soyundu!

Ljung Björn cevap vermedi, sustu; kardeşi bu taşa oturduğu zaman hep barışçı sözler söylediler, bunu biliyordu. Şimdi onun söyleyeceği şeylerden korkmuyordu.

Per:

— Ben çiftliği satın aldım, dedi.

Ljung Björn yerinden sıçradı:

— Soyumuzdan çıkmasına tahammül edemedin mi?

Kardeşi cevap verdi:

— Sadece bunun için onu satın alacak kadar zengin değilim.

Björn sorar gibi onun yüzüne baktı.

— Ben bunu, geri dönebilecek bir yerin olsun diye yaptım.

Björn'ün gözleri doldu, hıçkırmaya başladı.

— Çocuklarının da geri dönebilecek bir yerleri olsun diye...

Björn kolunu kardeşinin boynuna doladı ve onu okşadı.

Per:

— Hem de sevgili yengem için; dedi, eğer hazır ve kendisini bekliyen evi barkı bulunduğu bilirse bu onun için iyi olur. Eski yurt sizlerden geri dönecek olanlara daima açık bulacaktır.

Björn:

— Per, dedi, arabaya bin, Kudüs'e git; ben burada kalacağım. Adanmış Toprağa gitmeye sen benden daha lâıyıksın!

Kardeşi gülümsedi:

— Hayır, hayır, ben vakaa senin ne demek istediğini anlıyorum, ama ben buraya daha uygunum.

Björn:

— Bana kalırsa sen cennete lâıyıksın! dedi. Başını kardeşinin omuzuna koydu:

— Artık hakkını helâl et bana!

Ayağa kalktılar ve vedalaşmak için birbirlerine el verdiler.

Per:

— Şimdi taşa vurulmıyacak! dedi.

Björn de:

— Senin aklına bu taşın üzerine oturmak gelişi çok tuhaf, diye karşılık verdi.

— Biz iki kardeş için son zamanlarda bir araya gelip de kavgasız durmak güç olmuştu.

— Bugün benim kavgacılığımın üstümde olacağını mı sanıyordun?

— Yok, ama seni kaybedeceğimi düşündükçe ben kızıyordum da!.

Şoseya çıktılar. Ljung Per, Björn'ün karısının elini kuvvetle sıktı.

— Ben Ljung çiftliğini satın aldım, dedi. Şimdi sana bunu, burada her zaman dönebileceğin bir yurdun olduğunu bil diye söylüyorum.

Sonra en büyük çocuğun da elini sıktı.

— Küçük! Hatırla ki burada bir evin ve çiftliğin vardır; eğer eski vatanına dönmek istersen buralara gelebilirsin.

Sonra, birer birer bütün çocukların elini sıktı, sıra iki yaşında olan ve amcasının ne dediğini anlayamıyan Erik'e gelince:

— Çocuklar, dedi, Erik'e, geri dönmek istediği zaman burada evi ve çiftliği olduğunu anlatmayı unutmazsınız değil mi?

Sonra, katar yoluna devam etti.

Araba ve yaylıların uzun katarı mezarlığın önünden geçtikten sonra, yolcularla vedalaşmak isteyen akraba ve dostlardan büyük bir kalabalığa rasladı.

Burada duruş uzun oldu, çünkü herkes bir kere daha el sıkmak ve birkaç veda sözü söylemek istiyordu.

Bundan sonra kilise köyünden geçtikleri zaman bütün yol, gidenleri görmek isteyen halkla doluydu. Bütün kapı önlerinde insanlar vardı. Pencerelelerden sarkıyor, çitlere tırmanıyorlardı. Daha uzakta oturanlar tepelerde durmuş elleriyle, kollarıyla işaretler ediyorlardı.

Uzun katar ağır ağır bu büyük insan kalabalığının önünden geçti, köy muhtarı Lars Clementsson'un evinin önüne vardı, burada durdu. Gunhild de anasıyla babasına veda etmek için arabadan indi. Gunhild Kudüs'e gitmeye karar verdiğinden beri Ingmar çiftliğinde otu-

ruyordu. Kızlarının kendilerini bırakacağı fikrini bir türlü hazmedemiyen anası ve babasıyla geçimsizlik içinde yaşayacağına böyle yapmayı daha uygun bulmuştu.

Gunhild arabadan inince evin, sanki içindeki herkes ölmüş gibi, sessiz olduğunu gördü. Ne kapının önünde, ne de pencerelerde tek bir insan vardı. Dış kapıyı açmak istediği zaman kilitli buldu. O zaman parmaklığın üzerinden aştı ve avluya girdi; fakat evin kapısı da kilitli ve sürgülü idi.

Gunhild kapıya vurdu, vurdu, kimse açmadı. O zaman bir değnek buldu, onunla sürgüyü açabildi. Böylelikle eve girdi.

Mutfakta kimse yoktu, salon boştu, küçük odada da kimse yoktu.

Gunhild anasıyla babasına, kendileriyle veda etmek için oraya geldiğini anlatacak bir nişan bırakmadan ayrılmak istemiyordu. Yazı masasının yanına gitti ve kapağını açtı, babasının buraya mürekkep ve kalemini sakladığını biliyordu.

Mürekkebi hemen bulamadı, onun için çekmeceleri araştırdı. O sırada gözüne çok iyi tanıdığı bir çekmece ilişti. Bu çekmece annesinindi; düğün hediyesi olarak babası vermişti ona. Gunhild daha küçükken bu çekmeceyi görmek onu pek sevindirirdi.

Çekmece beyaz boyalıydı, kapağının üstünde boya ile yapılmış bir çiçek çelengi vardı. Kapağın içine de bir sürü beyaz kuzunun arasında kaval çalan bir çoban resmi yapılmıştı. Gunhild

bu resmi bir kere daha görmek için kapağı açtı.

Eskiden annesi bu çekmeceye en kıymetli şeylerini koyardı. Annesinin artık incelmış nikâh yüzüğü, babasının eskimiş saati ve kendisinin altın küpeleri bunun içinde dururdu.

Ama şimdi Gunhild çekmeceyi açınca bütün bu yadigârların alınmış ve onların yerine tek bir mektup konmuş olduğunu gördü.

Bu kendisinin bir mektubu idi. Birkaç yıl önce Gunhild, Mora'ya seyahat etmişti; Silja gölünden geçerken gemi batmış, gemidekilerin çoğu boğulmuştu. Annesiyle babası Gunhildin de boğulduğu haberini almışlardı.

Gunhild, kendisinin yaşadığını bildiren mektubundan duyduğu saadet üzerine annesinin, gelinlik çekmecesindeki her şeyi çıkardığını ve onların yerine o mektubu, en büyük hazinesi olarak sakladığını anladı.

«Şimdi anlıyorum ki ben annemi öldürüyorum!» dedi.

Artık bir şey yazmayı düşünmedi, koşa koşa evden çıktı, tekrar arabaya bindi. Ama ötekilerin, anasıyle babasını görüp görmediği sorularına hiç cevap vermedi. Bütün yol boyunca hiç kımıldamadan, ellerini kucağında kavuşturmuş, gözleri önüne dikili durdu.

«Ben annemi öldürüyorum. Biliyorum, annem ölecek!» diye düşünüyordu, «benim için

artık mesut bir gün yok. Mukaddes Diyara gidebileceğim ama annemi de öldüreceğim.»

Arabaların ve yaylıların uzun katarı niha yet köyü ve vadiyi arkasında bırakınca bir kayın koruluğuna vardı.

Burada Kudüs yolcuları ilk defa olarak, yanları sıra, kim olduklarını bilmedikleri birçok insanın geldiğini gördüler.

Yolcular kilise bucağında bulundukları sırada veda etmek ve selâm söylemekle o kadar meşguldüler ki yabancı bir arabaya dikkat bile etmemiştiler, ama şimdi ormanda bu hepsinin dikkatini çekti.

Bu araba kâh öne geçiyor, katarın ucunu teşkil ediyor, kâh duruyor ve ötekilerin geçmesini bekliyordu.

Bu, her yerde kullanılan alelâde bir araba idi. Ama asıl bu yüzden onun kime ait olduğunu anlamak imkânsızdı. Atları da tanıyan yoktu.

Arabayı ihtiyar bir adam sürüyordu. Beli büküktü, elleri buruşuk, sakalı bembeyaz ve uzundu. Onu da tanıyan kimse yoktu, bu muhakkaktı. Ama yanında, tanıdıklarını zannettikleri bir kadın oturuyordu. Kadının yüzünü görmek imkânı yoktu, çünkü başına siyah bir örtü örtmüştü ve elleriyle bunu o kadar sımsıkı tutuyordu ki gözlerinin küçücük bir köşesini görmek bile mümkün olamıyordu.

Birçokları boyundan ve duruşundan bu ka-

dının kim olabileceğini tahmine çalıştı, ama iki kişi bile aynı isimde birleşemedi.

Gunhild hemen bunun annesi olduğunu söyledi, fakat İsrail Tomasson'un karısı onun kendi kızkardeşi olacağını iddia etti.

Bu arabadaki kadının kim olacağı hakkında kendine göre bir fikri olmıyan tek kişi bile yoktu. Tims Halfvor bunun kendileriyle birlikte Kudüs'e gidemiyecek olan ihtiyar İngmar kızı Eva olduğunu sanıyordu.

Araba bütün yol boyunca onlarla birlikte gitti, ama kadın bir defacık bile olsun başörtüsünü eçmedi.

Bazı yolcular için bu, sevdikleri bir insandı. Başka birtakımları içinse korktukları biriydi, fakat çoğuna öyle geliyordu ki bu, yanlarına almadıkları biriydi. Yol kâfi derecede genişse bu araba birçok defa bütün ötekilerin yanından geçiyor, sonra durup onların geçmesini bekliyordu. O zaman yabancı, yüzünü geçenlere çeviriyor, boyuna onlara bakıyordu, ama içlerinden kimseye bir işaret etmedi, kimse de onun kim olduğunu kesin olarak söyleyemedi. Kadın ta istasyona kadar göçmenlerle birlikte geldi. Orada onun yüzünü görebileceklerini umdular, fakat arabalardan inip gözleriyle onu aradıkları zaman kaybolup gittiğini gördüler.

Arabalar yaylıların uzun katarı köyden geçerken çayırlarda biçen, ot tırmıklıyan veya yığın yapan kimse görülüyordu.

Bu sabah işler durmuştu; bütün insanlar işsiz güçsüz, yollarda bekliyor veya sırtlarında pazarlık elbiseleri, göçmenleri uğurlamak için geliyorlardı. Bazısı bir mil, bazısı iki mil, hattâ birçokları istasyona kadar beraber geldi.

Katar kilise bucağından geçerken iş başında tek bir adam görüldü. Bu adam da Gabriel Hök Matts Eriksson'du. Tırpanıyla çayıra çıkmamıştı, çünkü çayır biçmek ona her zaman eğlen-ce gibi gelirdi. Çorak toprağında tarla açmak için, gençliğinde yaptığı gibi, yerden taş sökme-ğe girişmişti.

Gabriel Mattsson geçerken arabadan babasını gördü. Hök Matts tarlasında küskü ile çalışıyordu; taşları kırıyor ve onları bir duvar halinde üst üste yığıyordu. Etrafına baktığı yoktu, boyuna tarşlarla uğraşıyordu. Bunlardan bazısı o kadar ağırdı ki Gabriel babasının bunların altında ezileceğini sandı. Hök Matts bunları duvarın üstüne öyle bir fırlatıyordu ki taşların kenarları parçalanıyor ve etrafa kıvılcımlar saçılıyordu.

Gabriel yük arabalarından birinde gidiyordu, ama atların kendi başlarına gitmeleri gerekiyordu, çünkü Gabriel gözlerini babasından ayıramıyordu.

İhtiyar Hök Matts çalışıyor, çalışıyordu. Tıpkı oğul doğduğu ve babının toprağını büyütmek için bütün gücünü kuvvetini sarfettiği zamanki gibi canını tepeliyordu.

Keder kalbine işliyordu, ama Hök Matts gittikçe daha büyük taşlar koparıyor, onları duvara sürüklüyordu.

Katarın geçmesinden az sonra şiddetli bir fırtına çıktı, bardaktan boşanırcasına yağmur yağmağa başladı. Dışarda olan herkes bir çatı altına koşuyordu. Önce Hök Matts da bir yere sığınmayı düşündü, fakat sonra vazgeçti ve dışarıda kaldı. İşini bırakmayı göze alamıyordu.

Öğle vakti kızı kapının önüne çıktı ve onu yemeğe çağırdı. Hök Matts pek aç değildi, ama bir iki lokma yemek yemenin iyi olacağını düşündü. Fakat sonunda yine içeri girmede, işini bırakmayı göze alamıyordu.

Karısı oğlunu istasyona kadar götürmüştü. Akşam geç vakit yalnız başına döndü, Oğullarının artık gitmiş olduğunu anlatmak için kocasının yanına gitti; fakat o hâlâ küskü ile çalışıyor ve karısının ne söyleyeceğini dinlemek için bir an bile durmadan, boyuna taşları sürükleyip duruyordu.

Hök Matts'ın bütün gün çalıştığı komşularının dikkatini çekmişti. Geldiler, onu seyrettiler, bir müddet durdular. Tekrar evlerine döndükleri zaman:

«Hâlâ dışarıda; bütün gün durmadan dinlenmeden uğraştı» diye anlattılar.

Akşam oldu, fakat gün ışığı bir müddet daha sürdü. Hök Matts da işine devam etti. Ona sanki, henüz bir adım atabilecek kadar hali varken işini bırakacak olursa kendini yasa kaptıracakmış gibi geliyordu.

Karısı tekrar dışarı çıktı ve bir müddet ona baktı. Otlak yeri dümdüz olmuş, duvar yükselmişti; ama kocası hâlâ, ancak bir devin kuvvetine uygun düşecek taşları taşıyıp duruyordu.

Arasına bir komşu, Hök Matts daha çalışıyor mu diye görmeğe geliyordu; ama kimse ona bir şey söylemiyordu.

Nihayet o kadar karanlık bastı ki artık hiçbir şey görülmez oldu; fakat yine de onun çalıştığı duyuluyordu, taşları duvarın üstüne fırlattığı zaman etrafında kıvılcımlar uçuşuyordu.

Ama birdenbire, tam küskü ile uğraşırken, küskü elinden düştü, kaldırmak için eğildiği zaman yere yuvarlandı.

Az sonra eve döndü, Bir şey söylemedi, soyunmayı da düşünmedi, kendini tahta peykenin üstüne attı, hemen de uykuya daldı.

Arabaların ve yayıların uzun katarı nihayet istasyona varmıştı.

Demiryolu yapıları çok olmamıştı, istasyon binası da daha yeni yapılmıştı. Karanlık, derin bir ormanın ta ortasında, ağaçları kesilmiş çok büyük bir meydanda idi. Ta uzaklara kadar etrafında ne köy, ne tarla, ne de bahçe vardı, ama her şey pek mükemmel kurulmuştu. Çünkü bu ıssız ve kimsesiz köşede hatırı sayılır bir demiryolu kasabası meydana geleceği umuluyordu.

İstasyon binasının etrafındaki toprak düzeltilmişti; burada geniş, taş döşeli bir peron, muazzam eşya hangarları ve geniş, boş, sonsuz bir çakıllık meydan vardı.

Şimdiden birkaç çerçi dükkânı, bir fotoğrafçı, birkaç atelye ve bir otel çakıllık meydanın etrafına kurulmuştu, ama ağaçların kesilmesiyle açılan meydanın geri kalan tarafları tek, geniş bir beyabandan ibaretti.

Dalelf de buranın önünden akıyordu Vahşi çağılıtlarla karanlık ormandan çıkıyor ve köpüklü bir sıra küçük çağlayan meydana getiriyordu. Kudüs yolcuları bunun daha o sabah veda ettikleri geniş, haşmetli nehir olabileceğine âdeta inanamıyorlardı. Burada, üstünden ta uzaklara kadar bakılabilen o güler vadiler yoktu, burada manzarayı her taraftan, karanlık, çamlarla örtülü tepeler darlaştırıyordu.

Babalariyle analarının yanı sıra Kudüs'e gidecek olan çocuklar burada arabalardan indirilince korktular, ağlamaya başladılar. Bugüne kadar çocuklar Kudüs'e gideceklerine sevinmişler, ama yurtlarından ayrılırken acı acı ağlamışlardı. Burada, istasyonda ise büsbütün ye'se düşmüşlerdi. Büyükler hemen yüklenecek olan eşyalarıyla uğraşmaktan baş alamıyorlardı. Herkes ötekine yardım ediyor, kimse çocuklara bakmaya vakit bulamıyordu.

Bunun üzerine çocuklar bir araya geldiler; sıkı bir halka halinde toplandılar ve ne yapacaklarını konuşular.

Az sonra yaşı daha büyük olan çocuklar küçüklerin elinden tutmuş, istasyondan uzaklaşıyorlardı; ikişer ikişer, hep bir büyük bir küçük gidiyorlardı. Gelmiş oldukları yolu tuttular: kum

denizinden, beyabandan, ırmağın köprüsünden karanlık ormanın içine.

Bir zaman sonra kadınlardan birinin aklına çocuklar geldi. Yiyecek sepetlerinden birini açtı ve onlara bir şeyler vermek istedi.

Seslendi, fakat cevap alamadı. Çocuklar kaybolmuştu; erkeklerden birkaçı onları aramak için koşturuldu.

Adamlar birçok ayacıkların kumda bıraktığı izleri kolladılar, ormanda bir hayli ilerledikten sonra çocukları gördüler.

Uzun bir sıra halinde gidiyordu onlar; ikişer ikişer, hep bir büyük, bir küçük..

Adamlar çocuklara yetişmek için koşmak zorunda kaldılar.

Çocuklar kaçmaya çalıştılar, fakat en küçükler yetişemiyordu; ayakları kösteklendi ve yere yuvarlandılar.

O zaman çocuklar, gözleri yaşlı, keder içinde durdular. Adamlardan biri:

— Çocuklar nedir bu yaptığınız? nereye gitmek istiyorsunuz! diye sordu.

O vakit en küçükler bir ağlamadır tutturdular, oğlanlardan en büyüğü:

— Biz Kudüs'e gitmek istemiyoruz! Eve gideceğiz biz! dedi.

Çocuklar istasyona getirildikten ve vagonlara yerleştirildikten çok sonra bile hep ağlıyor, sızılanıyorlardı:

— Biz Kudüs'e gitmek istemiyoruz! Eve gideceğiz biz!..

DEVLET

KİTAPLARI

Dünya Edebiyatından Tercümeler

MİLLÎ EĞİTİM VEKÂLETİ YAYINLARI ARA-
SINDA SON ZAMANLARDA YAYIMLANAN KLÂ-
SİK ESERLERDEN BAZILARI

Fiatı

Hariri : Makamat Sabri Sevsevil 635

Muhiddin - i Arabî : Fusûs - ü'l - Hikem

Gençoğlu

Alphonse Daudet : Şehirlili Kıs A. S. E

Sainte - Beuve : Pazartesi Konuşmaları

Fehmi B.

Auguste Comte : Pozitivizm İlmi Halli P

Selma Lagerlöf : Gökle Yer Arasında

Örs - E. B. Ko

E. Labiche : Kumbara Reşit Bar

Mme. de Staël : Edebiyata Dair Vahtı

Aristo : Organon V. H. R.

Millî Eğitim Vekâleti yayınevleriyle bütün
kitapçılarda satılmaktadır.